

Täysistunto

Keskiviikko 6.2.2019 klo 14.00—22.30

4. Välikysymys vanhusten hoidon tilasta

Välikysymys VK 3/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt annetaan vastaus Sanna Marinin ym. välikysymykseen vanhusten hoidon tilasta. Valtioneuvoston vastauksen, joka on 10 minuutin mittainen, ja Sanna Marinin 10 minuutin mittaisen puheenvuoron jälkeen välikysymyskeskustelu käydään nopeatahtisena siten, että ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja, joiden pituus on 1 tai 2 minuuttia.

Nyt ensiksi valtioneuvoston vastaus. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.05 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Meistä jokainen vanhenee. Toivomme, että ollessamme vanhoja ja hauraita joku pitää meitä kädestä, vie ulkoilmaan ja tarjoaa maittavaa ruokaa. Huolehtii lämmöllä, kun omat voimamme ovat huvenneet.

Kunniatehtävämme on huolehtia ikäihmisistämme hyvin. Olemme yhdessä tässä tehtävässä osittain epäonnistuneet ja vain yhdessä voimme nostaa vanhustenpalvelut sille tasolle, jolle ne kuuluvat.

Sosiaali- ja terveystalvaelujemme käytännön toteutus ja eduskunnan säätämien lakien noudattaminen on kuntien vastuulla. Viime viikkojen keskustelu ikäihmisten hoivasta on hätkähdyttänyt suomalaisia — ei vähiten meitä tässä salissa olevia, jotka olemme vuosien mittaan olleet vaikuttamassa näihin palveluihin, joko lainsäätäjänä tai kuntapäättäjänä. Viime vuosina, tämän hallituksen aikana, kuntien taloudellinen asema on vahvistunut ja mahdollisuudet hoitaa vanhuksia hyvin ovat parantuneet. Siitä huolimatta laiminlyönteitä ei ole välttytty.

Vanhuspalvelulain muutoksia vuodelta 2017 on moitittu tässä keskustelussa heikennyksiksi. Käytännössä kunnille annettiin tuolloin mahdollisuus määritellä ikäihmisten palveluiden järjestämiseen tarvitsemansa erityisasiantuntemus tarpeidensa mukaisesti. Eikö ole parempi ajatella, että sama malli ei toimi kaikissa kunnissa erilaisissa olosuhteissa ja että joustavuus on ikäihmisten etu? Samassa yhteydessä vanhuspalvelulaista poistettiin määrittely vastuutyöntekijästä. Tämä poisto ei kuitenkaan kadottanut itse toimintoa, sillä tilalle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

tuli sosiaalihuoltolain mukainen omatyöntekijä. Säädosmuutos purki näiden kahden lain päällekkäisyyden.

Vanhuspalveluiden laatusuosituksen päivityksen yhteydessä hallitus sopi säilyttävänsä — ei heikentävänsä — ympärivuorokautisen hoivan henkilöstön mitoituksen ja piti sen vuoden 2013 suosituksen tasolla, eli vähintään 0,5 hoitajassa asukasta kohden. Tuolloin mitoitusperusteita ja niiden seuranta sekä valvontaa selkiytettiin myös. Laskennan pohjana on välitön, aito ja suora asiakastyö. Sellaista ei tee talonmies.

Arvoisa puhemies! Hallituksen mielestä lakiin ja suositukseen tehty muutokset ovat olleet itse asiassa perusteltuja, emmekä pidä tarkoituksenmukaisena purkaa näitä tällä hallituskaudella. Henkilöstömitoituksessa on päästy sitä paitsi suositusten pohjalta jo hienosti ja hyvin varsin pitkälle: keskimääräinen mitoitus kentällä on 0,65 hoitajaa asukasta kohden, ei 0,5. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Nyt hallitus käynnistää valmistelun, joka pohjustaa hallitusneuvottelujen yhteydessä tehtäviä linjauksia ja vanhuspalvelulain uudistamista.

Arvoisa puhemies! Välikysymys ja kaikki tämä tärkeä julkinen keskustelu on keskittynyt tehostetun palveluasumisen ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitukseen. Emme hän ole unohtaneet, arvoisat kollegat, että vanhustenhoito on kokonaisuus [Ben Zyskowitz: Siltä vaikuttaa!] ja itse asiassa valtaosa ikäihmisistä asuu kotonaan joko yksin tai ikääntyneen kumppaninsa kanssa. Olemme tässä salissa yhdessä jo vuosia sitten sitoutuneet siihen, että tavoitellaan ikäihmisten asumista kotonaan mahdollisimman pitkään ja tuetaan sitä. [Välihuutoja]

Hyvän vanhustenhoidon elinehto on jatkossakin alan houkuttelevuus työpaikkana ja opiskelualana. Tästä olemme yhdessä vastuussa. Ja muistutan: hoitajat kaikissa niissä paikoissa, joista julkinenkin keskustelu käy nyt kuumana, tekevät arvokasta ja vaativaa työtä.

Arvoisa puhemies! Mitoitusvaatimuksesta: Sen asettaminen 0,7 hoitajaan yhtä asiakasta kohden merkitsee arviolta 4 200:aa uutta työntekijää ja lisää ympärivuorokautisen hoidon menoja arviolta 200 miljoonalla eurolla välittömästi sekä väestön vanhetessa vielä lisää — nämä vain väistämättöminä faktoina todetakseni. Tällaista määrää osaavaa henkilöstöä ei ole työmarkkinoilla juuri nyt meitä vielä odottamassa, ja lisäksi suuri määrä lähihoitajia ja sairaanhoitajia on eläköitymässä tulevana vuosina ansaitusti pitkän työuran jälkeen.

Me emme saa joutua sellaiseen tilanteeseen mitoitukselta keskusteltaessa, että henkilöstöä siirrettäisiin ympärivuorokautiseen hoitoon kotihoidosta, koska siirtäisimme vain ongelmia toisaalle. [Ben Zyskowitz: Hyvin todennäköistä!] On tärkeää huolehtia myös kotihoidon hyvästä tasosta. Osaavan ja riittävän henkilöstön rinnalle tarvitaan joka tapauksessa kaikkialla myös enemmän hoivatyötä tukevaa teknologiaa.

Sitovan hoitajamitoituksen tuominen lakiin on valmisteltava huolella. Vaikutukset on arvioitava kunnolla, kuntia on kuultava ja uudistuksen rahoitus varmistettava. Oikeuskanslerin arvion mukaan ikääntyneiden ihmisten asemaa tosiasiallisesti tehokkaasti parantavaan hoitajamitoitukseen vaadittava lainvalmistelu hallituksen esityksen pohjalta ei olisi mahdollista enää tällä vaalikaudella. [Antti Lindtman: Sitten se on lakialoite!]

Arvoisa puhemies! Viime perjantaina Säätytalolla pidettiin monialainen työkokous, jossa oli paikalla muun muassa julkisen ja yksityisen työnantajan, työmarkkinajärjestöjen, valvontaviranomaisen, ministeriöiden ja kolmannen sektorin edustajia. Hyvässä yhteisymmärryksessä osallistujat sitoutuivat linjauksiin, joilla edistetään laatua ja valvontaa sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Lista 25 sitoumuksesta ja suuntaviivasta on julkaistu tänään. Ei siinä kaikkia ongelmia ratkaista, mutta yhteisen tahdon löytyminen on tärkeä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

viesti. Lista pitää sisällään muun muassa työnantajien sitoumuksen kirjata työsopimukseen kannustuksen henkilöstön avoimuuteen ongelmiin puuttumisessa, nollatoleranssin hoidettavien aliravitsemuksessa sekä lupauksen kehittää ikäihmisille ja heidän läheisilleen vuosittainen valtakunnallinen yhtenäinen palvelujen tyytyväisyyskysely.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus, toisin kuin ehkä joskus tämän salin keskustelusta voisi päätellä, antaa lisää mahdollisuuksia ongelmien ratkomiseen. Keskeisintä on vahva palveluiden järjestäjämaakunta, joka pystyy huolehtimaan pieniä kuntia huomattavasti paremmin järjestämistä vastuustaan, palveluiden ohjauksesta ja kilpailuttamisesta sekä tuottajien valvonnasta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain ja valinnanvapauslain muutokset ja säännökset muodostavat kokonaisuuden, jolla luodaan nykyistä paremmat ja vahvemmat mahdollisuudet ohjata jo olemassa olevaa monituottajamallia, joka on jo nyt osa järjestelmää. Palveluntuottajalaki tuo yksityiset ja julkiset palvelut samanlaisen sääntelyn piiriin, ja valinnanvapauslainsäädännön myötä palvelujen laatu korostuu ja ikäihminen saa läheistensä tukemana vapauden valita sopivan palvelun.

Arvoisa puhemies! Yhteinen huolestamme palveluista ei koske vain ikäihmisiä. Samantyyppistä keskustelua on noussut esille esimerkiksi lastensuojelussa, varhaiskasvatuksessa ja vammaispalveluissa. Yhteistä näille kaikille palveluille on niiden sisältöjen vahva lainsäädäntöperusta, joka velvoittaa toimijoita monin tavoin huolehtimaan laadusta ja asiakkaan kuulemisesta. Näitä säännöksiä itse asiassa on tarkennettu monissa tuoreissa ja täällä vielä käsitellyssä olevissa laeissa. Esimerkkinä uusi varhaiskasvatusturvelaki, joka tuli voimaan viime syksynä. Sen mukaan yksityinen varhaiskasvatuksen palveluntuottaja ei saa aloittaa toimintaansa tai tehdä siihen oleellisia muutoksia ennen kuin kunta on todennut vaatimusten täyttyvän. [Ben Zyskiewicz: Demarit äänesti vastaan!] Lisäksi palveluntuottajalle voidaan määrätä seuraamuksia, aina toiminnan keskeytysuhkaan asti.

Arvoisa puhemies! Hankintalaki nostetaan monien ongelmien syyksi, vaikka oikein käytettynä se on mainettaan parempi. Hankintalaissa on huomioitu sosiaali- ja terveystalveluiden erityispiirteet, ja näitä hankittaessa on otettava huomioon palveluiden laatuun, jatkuvuuteen ja saatavuuteen sekä eri käyttäjäryhmien erityisiin tarpeisiin liittyvät tekijät. Pelkän hinnan käyttäminen vertailuperusteena edellyttää aina erillisiä perusteluja. Palveluita ostaessaan kunnan ja kuntapäättäjän on syytä muistaa, että sillä säilyy aina vastuu kuntalaistensa palveluista.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Miten nykyiset, tiedossamme olevat laiminlyönnit sitten ovat olleet mahdollisia? Me olemme olettaneet jokaisen, myös kuntien, tekevän oman työnsä lakien ja ohjeiden mukaisesti ja olemme luottaneet, että palveluntuottajien omavalvonta toimii. Me olemme sellaisessa tilanteessa, jossa tavallisesta poiketen jotkut valvontakohteet eivät ole riittävästi ja systemaattisesti reagoineet valvontaviranomaisen arvioihin ja ohjaukseen. Tältä osin tilanne sosiaalipalveluiden äärellä on toinen kuin vaikkapa terveydenhuollossa. Vaadittujen muutosten sijaan hoivapalveluissa tilanne onkin tiettyissä paikoissa jatkunut tavalla, joka ei ansaitse arvostustamme. Me emme anna yhteiskunnassamme sijaa ahneudelle emmekä välinpitämättömyydelle. [Eduskunnasta: Hyvä! — Oikein!]

Ikäihmisten oikeuksien vahvistamiseen on eduskunta myöntänyt lisämäärärahan, jolla on juuri palkattu lisää kaksi vanhusten oikeuksien asiantuntijaa eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan. Ja jotta, arvoisa puhemies, valvonta varmasti olisi paremmalla tolalla,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

hallitus valmistautuu tuomaan eduskunnalle pikaisella aikataululla lisätalousarvioesityksen lisäresursseista ja voimavaroista valvontaviranomaiselle.

Arvoisa puhemies! Mikään määrä valvontaa ei voi kuitenkaan koskaan korvata toiminnan eettistä ja moraalista kivijalkaa. Suomen tulee voida jatkossakin olla luottamusyhteiskunta, jossa oikein toimiminen, lakien noudattaminen ja inhimillisyys ovat lähtökohtia eivätkä perustu vain valvontaviranomaisen uhkaan.

14.16 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Eduskunta on vakavan keskustelun edessä. Tänään puhumme siitä, että suomalaiset ansaitsevat hyvän ja inhimillisen vanhuuden. Ihmiset, jotka ovat huolehtineet ja välittäneet meistä, kasvattaneet meidät ja rakentaneet Suomesta turvallisen maan, ansaitsevat ikääntyä turvallisesti ja luottavaisena siihen, että heistä huolehditaan ihmisarvoisella tavalla. [Eduskunnasta: Oikein!] Suomea on rakennettava niin, että tulevaisuus on parempi jokaiselle ihmiselle iästä, taustasta tai varallisuudesta riippumatta. Sivustysvaltion merkki on se, kuinka huolehdimme heikoimmista. Meidän vastuullamme on tehdä suomalaisten ikäihmisten vanhuudesta parempi ja turvallisempi. Kyse on poliittisesta tahdosta. Tänään selviää, löytyykö tahtoa puheiden lisäksi myös tekoihin. SDP ja muu oppositio on valmis tekemään, onko hallitus?

Arvoisa puhemies! Tänään me emme puhu desimaaleista emmekä lillukanvarsista. Me emme puhu rikkaruohoista. [Timo Heinonen: Ei tietenkään!] Tänään me puhumme ihmisistä, omista vanhemmistamme ja isovanhemmistamme. Me puhumme välittämisestä, ihmisarvosta ja huolenpidosta. [Timo Heinonen: Oikein!] Ja loppujen lopuksi, hyvät edustajakollegat, me puhumme arvovalinnoista, joilla päätöksiä tehdään. Viime viikkojen vanhustenhoitoon liittyvät uutiset ovat järkyttäneet suomalaisia hyvin laajasti. Laiminlyönnit, räikeimpänä Esperi Care -yhtiön toiminta, aiheuttavat suuttumusta, pettymystä ja epävarmuutta ihmisten keskuudessa. Jokaisella suomalaisella on perheenjäsen, sukulainen tai ystävä, joka tällä hetkellä kysyy: Voiko tässä maassa vanheta turvallisesti? Millainen kohtalo minua ja läheistäni odottaa? Näitä kysymyksiä myös meidän kansanedustajien ja päättäjien on esitettävä itsellemme. Meidän on kysyttävä: Miten me voimme parantaa tilannetta? Miten me voimme taata jokaiselle turvallisen ja inhimillisen vanhuuden? Arvoisa puhemies, pidän epäkunnioittavana tapaa, jolla valtiovarainministeri Orpo on vanhustenhoitosta puhunut. Lillukanvarsista ja desimaaleista puhuminen on loukkaavaa suomalaisia ikäihmisiä, heidän omaisiaan ja kaikkia niitä vanhustenhoidon ammattilaisia kohtaan, jotka huolehtivat ihmisistä pienellä palkalla kiireen ja kuormituksen keskellä. [Timo Heinonen: Tehän desimaalista puhutte!]

Vuonna 2012 ikäihmisten hoitoa haluttiin parantaa ja laadittiin historiallinen vanhuspalvelulaki. Silloinen peruspalveluministeri Maria Guzenina esitti, että lakiin kirjataan 0,7 työntekijän sitova mitoitus ympärivuorokautiseen hoitoon. Jo tuolloin tiedettiin, että vanhustenhoidossa on monesti työn vaativuuteen nähden liian vähän hoitohenkilöstöä. Mitoitus jäi tuolloin kirjaamatta pääministeripuolue kokoomuksen vaatimuksesta. [Timo Heinonen: Guzenina oli ministerinä!] Viimeisen seitsemän vuoden aikana on tapahtunut paljon. Kun Esperi Caren törkeydet ja suomalaisten ikäihmisten epäinhimillinen kohtelu paljastuivat, kaikki puolueet ilmoittivat kannattavansa hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin — kaikki puolueet paitsi kokoomus. Viikossa ehtii kuitenkin tapahtua paljon, ja näyttääkin siltä, että seitsemän vuoden vastustuksen jälkeen myös kokoomuksen silmät ovat vihdoinkin auenneet. Näin toivon. Vielä viime viikolla valtiovarainministeri Orpo totesi, ettei kokoomus kannata sitovaa henkilöstömitoitusta. Mutta eilen Orpo kertoi, että kokoomus on val-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

mis sitovaan hoitajamitoitukseen ja totesi: ”Haluamme uuden vanhuspalvelulain ja haluamme, että hoitajamitoitus sinne kirjataan.” Tämän jälkeen olemme kuitenkin lukeneet, ettei kokoomus kannatakaan numerollisen hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin. Kysynkin: Mikä on hallituspuolue kokoomuksen ja Petteri Orpon kanta tänään? Mitä tarkoittaa mitoitus, joka ei ole numero?

Arvoisa puhemies! Riippumatta siitä, mitä kokoomus tänään tai mahdollisesti huomenna ajattelee, nyt on ratkaisujen aika. Mikään yksittäinen puolue tai monikansallinen yritys ei voi eikä saa pitää Suomen eduskuntaa panttivankinaan. On hyvä, että nyt, kun vanhus-ten hoivan jo pitkään tiedossa olleet ongelmat nousivat entistä vahvemmin julkiseen keskusteluun, myös vastuuministeri Saarikko kutsui eri toimijat keskustelemaan asiasta. Pelkkä puhe ja lupaukset tilanteen parantamisesta eivät kuitenkaan enää riitä, tarvitaan tekoja. Lainsäätäjän pitää käyttää lainsäädäntövaltaa, kun suositukset osoittautuvat riittämättömiksi ja niitä on törkeällä tavalla rikottu, kuten on käynyt ilmi. [Olavi Ala-Nissilä: Mitä SDP sanoo? — Paavo Arhinmäki: Justhan tehtiin lakialoite, edustaja Ala-Nissilä!] Lailla on varmistettava, että ikäihmisten hoiva toteutuu ihmisarvoisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Esitämme, että vanhusten ympärivuorokautisen hoidon henkilöstön vähimmäismitoituksesta säädetään sitovasti. Vähimmäistaso tarvitaan, koska suosituksia ei ole noudatettu. Olemme tehneet koko opposition voimin asiasta lakialoitteen, jonka ensimmäisenä allekirjoittajana toimii kansanedustaja Maria Guzenina. Mitoituksen ehdottomana lähtökohtana ovat aina asiakkaat tarpeineen. Mitoituksen taso tulee määritellä asiakkaiden fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ja palveluiden tarpeen pohjalta. Tilanteita, joissa mitoituksen on lähtökohtaisesti oltava yli 0,7:n vähimmäismitoitusta korkeampi, ovat esimerkiksi vaikeasti muistisairaiden ja saattohoidossa olevien henkilöiden hoito.

Arvoisa puhemies! Olemme toistuvasti varoittaneet hallitusta sen ajaman markkinaperusteisen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen riskeistä. Riskeistä ovat myös varoittaneet talousasiantuntija, sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ja valtiosääntöoppineet. Keskeiset ongelmat liittyvät palvelujen saatavuuteen ja hoitoon pääsyyn, puutteelliseen rahoitukseen, sosiaalihuollon asemaan, toimijoiden määrän lisääntymiseen, hoitoketjujen pirstoutumiseen ja valvonnan riittämättömyyteen. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Myöskään yksityisten toimijoiden voitontavoittelua ei rajoitettaisi tai suitsittaisi.

Hallituksen sote—maakuntamalli ei paranna haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten, kuten ikäihmisten, vammaisten tai lastensuojelun asiakkaiden, tilannetta, päinvastoin. Sosiaalipalvelut on käytännössä unohdettu tulevista sote-keskuksista, eikä palveluiden saumattomuus ja yhden luukun periaate tule toteutumaan esitetyllä mallilla. On arvioitu, että uudistukselle asetettu 3 miljardin säästötavoite toteutetaan lopulta palveluiden laatua heikentämällä ja että kohde olisi nimenomaan sosiaalipalvelut.

Valtiosääntöoikeuden asiantuntijat, professorit Tuomas Ojanen ja Juha Lavapuro totesivat äskettäin, että sote-uudistuksen isoimmat ongelmat näyttäisivät liittyvän paljon palveluita tarvitsevien ihmisten asemaan ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen. [Ben Zyskowicz: Nehän onkin varsinaisia sote-asiantuntijoita!] Professori Ojanen kuvasi hallituksen sotekokonaisuutta seuraavin sanoin: ”Sama kuin merikapteeni valitsisi sellaisen väylän, jolla varmasti ajetaan karille.” [Ben Zyskowicz: Hänhän onkin sote-asiantuntija! — Jukka Gustafsson: Mitä kokoomus venkoilee?] Painavaa puhetta.

Arvoisa puhemies! Suurin osa ikääntyneistä haluaa asua omassa kodissaan niin kauan kuin se on turvallista ja inhimillistä. Tämä on mahdollista yksilöllisten, tarpeita vastaavien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

asumismuotojen ja muun muassa kotihoidon avulla. Ketään ei kuitenkaan pidä pitää oman kotinsa panttivankina, vaan ihmisille on taattava paikka ympärivuorokautisessa hoidossa silloin, kun sille on tarve. Myös kotihoidon laatua on pystyttävä parantamaan.

Arvoisa puhemies! Viimeisen kahden viikon aikana esiin nostetut ongelmat ovat koskeneet erityisesti kansainvälisten sijoittajien omistamia hoivakotiketjuja. Ongelmien taustalla on osaltaan suuryritysten toimintaan kuuluva voitontavoittelu, ja tätä on nyt tehty karsimalla henkilöstön määrästä eli vanhusten ja sairaiden hoivasta. Vastuusta voi laistaa, kun omistaja on kasvoton. Esimerkiksi Esperin taustoja on selvitetty, mutta meistä kukaan ei tiedä, keitä ovat sen omistajat pääomasijoitusrahastoissa. [Simon Elon välihuuto] Kasvoton voi keskittyä laskemaan tuottojaan ja vaatimaan johdolta lisää, kun hänen ei tarvitse vastata vanhusten omaisille laiminlyönneistä. Pienessä yrityksessä tilanne on toinen, ja moni paikallinen yrittäjä tekee työtään ihmisten hyvinvointi edellä. Olemme lukeneet myös pääomasijoittajien hallinnoimista sote-yrityksistä, jotka välttelevät veroja. Suuryritykset saavat verovälittelystä kilpailuetua, kun pienemmät hoivakodit maksavat veronsa normaalisti. On luotu markkinoiden keskittymisen kierre, jossa voitontavoittelun hyvätkin puolet katoavat. Tälle on tultava loppu. Tarvitaan vahvat pelisäännöt, riittävästi hoitajia ja parempaa valvontaa. Aggressiivinen verosuunnittelu voidaan ja pitää saada kuriin. [Timo Heinonen: Tradekastako puhutte?] On vastuutonta antaa voittojen karata verovapaasti ulkomaille, kun ne kertyvät suomalaisten veronmaksajien ja hoivakodeissa asuvien kukkarosta.

Arvoisa puhemies! Jokainen tässä salissa oleva tietää, että hoitajamitoituksen kirjaamisella lakiin on eduskunnan ylivoimainen enemmistö. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ja eduskunta ehtivät käsitellä asian vielä näillä valtiopäivillä. Kyse on tahdosta. Nyt on aika näyttää, ettemme kerta kaikkiaan hyväksy sitä, että meidän vanhempiamme ja isovanhempiamme kohdellaan kaltoin ja että sillä tehdään bisnestä. Pelkät puheet eivät riitä, nyt on aika näyttää myös tekojen muodossa, että eduskunta on tämän asian kanssa tosissaan. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Kyse on ihmisistä, jotka ovat luoneet hyvinvointivaltion. He ansaitsevat parempaa. Mikäli hallitus ei pysty tuomaan eduskuntaan esitystä, jota enemmistö eduskunnasta haluaa ja tukee, hallitus ei ansaitse eduskunnan luottamusta. Tässä asiassa ei ole kyse ideologiasta eikä hallitus—oppositio-asetelmasta, tässä on kyse ihmisyydestä ja inhimillisyydestä sekä siitä, mikä on oikein.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole valmis turvaamaan ikäihmisten hyvää hoitoa sitovalla hoitajamitoituksella ja on heikentänyt vanhustenhoidon ja valvonnan resursseja. Hallitus ei ole puuttunut hankintalain ongelmiin sosiaali- ja terveyspalveluissa, eikä hallitus ole varmistanut, että sen esittämä sote-uudistus turvaisi suomalaisten oikeuden yhdenvertaisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tämän vuoksi esitän, että eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi mennään ryhmäpuheenvuoroihin.

14.28 Hannakaisa Heikkinen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisella vanhuksella on oikeus inhimilliseen ja hyvään hoitoon ja hoivaan. Julkisuuden kautta esiin tulleet räikeät laiminlyönnot osoittavat, että joissain sosiaali- ja terveysalan isoissa firmoissa ahneus on kerta kaikkiaan mennyt inhimillisyyden edelle. Nämä hoivajätit ovat jopa täysin tietoisesti rikkoneet kuntien kanssa tekemiään sopimuksia. [Ben Zyskowicz: Se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

on petos!] Ihmisten huoli ja suuttumus omasta ja läheistensä ihmisarvoisesta kohtelusta ja hyvästä hoidosta on enemmän kuin oikeutettu. Myös minua suututtaa.

Olen toiminut pitkään vanhusten hoitajana ja hoitotyön johtajana niin Suomessa kuin ulkomailla. Korostan hyvän henkilöstöjohtamisen ja eettisten periaatteiden merkitystä hoitotyön arjessa. Tiedän kokemuksesta, että työntekijät niin julkisella kuin yksityisellä puolella sekä järjestöissä ovat osaavia ammattilaisia, jotka tekevät vaativaa ja vastuullista hoiva- ja hoitotyötä suurella sydämellä. Hoitajat eivät ole syyllisiä ongelmiin. Päinvastoin on kiitettävä hoito- ja hoivatyön tekijöitä, jotka ovat tuoneet näitä puutteita päivänvaloon. Vastuu epäkohdista on vain ja ainoastaan näiden pörriäisten ylimmällä johdolla ja omistajilla, kasvottomilla kapitalisteilla. Se ei riitä, että toimitusjohtaja eroaa. Toiminnan on muututtava ja nopeasti.

Arvoisa puhemies! Uskon, että meiltä päättäjiltä puolestaan odotetaan nyt tekoja. Perhe- ja peruspalveluministeri Saarikko on tarttunut ongelmiin ripeästi. Ministeri Saarikon viime perjantaina järjestämässä työkokouksessa sovittiin lista toimista, joilla osaltaan parannetaan vanhusten hoitoa ja hoivaa. On tärkeää, että nuo toimet toteutetaan nyt päättäväisesti. Ministeri Saarikko on myös ilmoittanut aloittavansa hoitajamitoitukseen liittyvän lainvalmistelun. Hyvä niin. Keskusta haluaa, että hoitajamitoituksen kirjaamisesta lakiin sovitaan seuraavan hallituksen ohjelmassa. Keskusta esittää myös vanhusten kotihoitoon lisää henkilöstöä ja sitä, että jokaiselle ikäihmiselle taataan vähintään yksi lämmin ateria päivässä. Tavoitteemme on myös parantaa edelleen omaishoidon ja omaishoitajien tilannetta. Lisäksi ehdotamme vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustamista.

Arvoisa puhemies! Tärkein vanhusten, heidän läheistensä ja Suomen arvoinen teko on kuitenkin, että viemme yli kymmenen vuoden jahnaamisen jälkeen sote- ja maakuntauudistuksen viimein maaliin. Uudistuksen toteuttaminen on välttämätöntä, jotta tasa-arvoiset palvelut voidaan turvata jokaiselle suomalaiselle myös tulevaisuudessa, ja mikä tärkeintä: maakunta- ja sote-uudistus laittaa stopin tälle vanhusten hoivan hallitsemattomalle kilpailutukselle. Oleellinen parannus vanhusten hoivan nykytilanteeseen on se, että maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeen tämä ongelmallinen kuntien tekemä palvelujen kilpailuttaminen jää historiaan. Maakunnilla on pieniin kuntiin verrattuna paremmat edellytykset myös valvoa palvelujen laatua. Tehokkaamman valvonnan lisäksi on otettava käyttöön myös tuntuvat uhkasakot.

On kuitenkin väärin mustamaalata kaikki hoito- ja hoiva-alan yritykset. Etenkin pienissä yrityksissä omistaja on useimmiten itse tekemässä päivittäistä hoitotyötä. Ihmiset voivat luottaa siihen, että hoidon laatu on hyvää. Ja sen on myös oltava, muuten pienille yrityksille ei riitä asiakkaita.

Jokaisella työpaikalla on myös sovittava toimintatavoista, joita noudatetaan ongelmatilanteissa. Henkilöstöllä on oltava mahdollisuus ilmoittaa laiminlyönneistä ja epäeettisestä toiminnasta viranomaisille myös nimettömänä. Myös vanhusten läheisten kynnystä ilmoittaa ongelmista on madallettava.

Arvoisa puhemies! SDP:n ja muun opposition välikysymyksessä vanhustenhoidon ongelmat pistetään surutta nykyisen hallituksen piikkiin. Uskon, että juuri tällaista vaali- ja puoluepolitikointia — ja vieläpä täysin vääristelevää sellaista — ihmiset kaikkein vähiten odottavat näin vakavassa asiassa. Mikään puolue ei pysty pesemään tässä käsiään puhtaaksi. Ihmiset odottavat meiltä päättäjiltä ymmärrystä arjesta ja yhdessä tehtäviä päätöksiä, joilla vanhusten hoitoa ja hoivaa parannetaan. Suomen arvoinen teko on, että eduskunta-vaalien läheisyydestä huolimatta pystymme yhteistyöhön ja parantamaan vanhustenhoidon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

don tilaa kestävästi. Vanhukset tarvitsevat riittävän määrän hoitajia, jotta arki on turvallista ja hoitajilla on aikaa vanhuksille. Jotta Suomi olisi myös maailman paras paikka vanheta, vanhusten hoiva ja hoitotyö vaativat selkeän arvonnoston. Keskusta on tähän valmis.

14.33 Mia Laiho kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ikäihmisiin kohdistuneet laiminlyönnit vanhusten hoidossa ovat järkyttäneet meitä kaikkia. Muiden ihmisten avun ja hoivan varassa olevien ihmisten perustarpeiden laiminlyöminen on epäinhimillistä ja tuomittavaa. Jokaisen vanhuksen on voitava luottaa siihen, että hän saa laadukasta ja inhimillistä hoivaa. Siksi palvelurakenteemme ja hoitokulttuurimme on oltava sellainen, ettei epäinhimilliselle kohtelulle anneta sijaa.

Kokoomus vaatii, että vanhusten palvelujen rakenteet, toimintatavat, valvonta ja henkilöstön määrä laitetaan kuntoon. Meille ei riitä henkilöstömitoituksen tarkistaminen. Nyt tarvitaan suurempi remontti. Suomeen tarvitaan kokoomuksen esittämä hoivatakuu, joka tarkoittaa sitä, että jokaiselle vanhukselle turvataan yksilöllisistä tarpeista lähtevät riittävät ja laadukkaat palvelut oikea-aikaisesti. Vanhuksen tarvitsemat palvelut on varmistettava nykyistä lyhyemmän määräajan puitteissa. Vanhuspalvelulain velvoittavuutta on siis lisättävä. Siksi kokoomus vaatii, että hallituksen käynnistämä valmistelutyö arvioi vanhuspalvelulain kokonaisuuden — ei vain mitoitusta. Ongelmia on sekä julkisissa että yksityisissä palveluissa, ja kaikkiin epäkohtiin on suhtauduttava vakavasti. Samalla on muistettava, että valtaosassa vanhustenhoidon yksiköistä tehdään hyvää ja arvokasta hoitotyötä sitoutuneesti ja suurella sydämellä tälläkin hetkellä.

Arvoisa puhemies! Moni kunta ei nykyisellään selviä velvoitteistaan sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjänä, ja tilanne on johtanut osaamattomiin kilpailutuksiin. Vanhustenhoidossa tapahtuneet laiminlyönnit ovat siitä valitettava osoitus. Hintoja on kilpailutuksissa poljettu laadun kustannuksella. Häviäjiä ovat tässä sekä ikäihmiset että liian tiukoille joutunut hoitohenkilökunta. Nykyinen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistapa on tullut tiensä päähän, ja tarvitaan sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus ja nykyisiä kuntia laajemmat alueet järjestämään palvelut. Vanhuksilla ja omaisilla pitää olla mahdollisuus valita, missä hoivapaikassa haluaa asua elämän viimeiset vuodet. Tämä pakottaa palveluntuottajat paremman laadun tavoitteluun.

Arvoisa puhemies! Kokoomus vaatii, että vanhuspalvelulaki arvioidaan uudelleen, sen sisältöä tarkennetaan, sen sitovuutta lisätään ja valvontaa tiukennetaan. Emme saa unohtaa myöskään sitä vanhusväestöä, joka asuu kotona ja joka on kotiin tuotavien palveluiden tai omaishoidon tuen varassa. Kokoomus haluaa, että vanhukset saavat yhdenvertaisesti tarvitsemansa hoivan riippumatta siitä, asuvatko he kotona vai ympärivuorokautisessa hoivassa. Heitä kaikkia — heitä kaikkia — varten tarvitsemme lisää hoitajia.

Arvoisa puhemies! Kokoomus haluaa, että lakiin kirjoitetaan perusteet hoidettavien avuntarpeen huomioivalle hoitajamitoitukselle. Esitämmeikin valtakunnallisen hoitoisuusmittarin käyttöönottoa ja velvoittavuutta lakiin. Valtakunnallisen hoitoisuusmittarin avulla huomioidaan vanhusten yksilöllisen hoivan, hoidon ja kuntoutuksen tarve. Henkilöstön määrä ja osaaminen voidaan siten kohdentaa joustavasti hoidettavien hoidontarpeen ja muiden mitoitukseen vaikuttavien tekijöiden mukaan. Vanhuksillamme on myös oikeus luottaa siihen, että hoitaja on ammattitaitoinen ja alalle soveltuva. Henkilökunnalla on oltava oikeus osaamisensa ylläpitoon ja kehittämiseen sekä hyvään johtamiseen ja työhyvinvointiin. Kokoomus haluaa, että ikäihmisten toimintakyvyn säilyttäminen huomioidaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

ennaltaehkäisevissä ja muissa yhteiskunnan palveluissa ja että varmistetaan kuntouttavat palvelut kaikissa palveluissa yhteistyössä omaisten ja järjestöjen kanssa.

Arvoisa puhemies! Hyvä lainsäädäntö tarvitsee tuekseen myös vahvan valvonnan. Puhemies Risikon aloitteesta kokoomus lisäsi tämän vuoden budjetissa eduskunnan oikeusasiamiehen voimavaroja. Oikeusasiamies toimivaltuuksineen valvoo ja edistää jatkossa kattavammin ikäihmisten oikeuksia ja etua vanhustenhuollossa ja muualla yhteiskunnassa. Niin ikään kuntien valvontaa sekä aluehallintovirastojen ja Valviran suorittamaa valvontaa on tarpeen tehostaa. Sekä oikeusasiamies että valvontaviranomaiset tarvitsevat toimintansa vahvistamiseen asianmukaiset resurssit.

Arvoisa puhemies! Jokaisen vanhuksen on voitava luottaa siihen, että hän saa laadukasta ja inhimillistä hoivaa ja hoitoa. Tämä onnistuu vain päätöksentekijöiden ja asiantuntijoiden yhteistyöllä. Parhaat ratkaisut syntyvät huolellisella valmistelulla ja tutkittuun tietoon perustuen, sekä hoitohenkilökuntaa, ikäihmisiä että heidän omaisiaan kuullen. Ikäihmiset ansaitsevat vain parasta.

14.39 Maria Guzenina sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme todella tärkeän asian äärellä. Miten yhteiskuntamme kohtelee vanhuksiamme? Toivottavasti voimme olla samaa mieltä siitä, että hyvinvointiyhteiskunnan kuuluu pitää huolta kaikkein heikoimmista. Viime aikoina on käyty kiivastakin keskustelua siitä, voiko hyvinvointipalveluita rakentaa markkinoiden varaan. Erään arvion mukaan hallitus on ollut liiaksi terveysjättien talutusnuorassa sosiaali- ja terveystalouden uudistamisessa. [Eero Lehti: Mitenkä Espoossa?] Kuulostaako opposition puheelta? Toki se kuulostaa opposition puheelta, mutta kyseisen näkemyksen on esittänyt arvostettu ja kokenut valtiopäivänainen Sirkka-Liisa Anttila pääministeripuolue keskustasta. [Timo Heinonen: Mihin me oppositiota tarvitsemme?]

Vielä synkempi arvio kuuluu näin: "Esperi on kertomus siitä, miten käy, kun markkina-voimat ottavat vallan. Palveluiden laatu heikkenee, tilaaja joutuu hankkimaan lisää valvojia, tehdään vääriä työvuorolistoja tahallaan, käytetään siirtohintoja veron kiertämiseen, maksetaan toimitusjohtajalle 10 miljoonaa liikevaihdon kasvattamisesta. Näin alas voi bisnes mennä niin sanotussa kansainvälisen rahaston omistamassa yrityksessä." Kuulostaako vasemmisto-opposition puheelta? Toki. Mutta kyseinen näkemys löytyy kokoomuksen arvostetun vaikuttajan Sirpa Asko-Seljavaaran blogikirjoituksesta. [Paavo Arhinmäki: Ohhoh! — Jukka Gustafsson: Ohhoh!]

Arvoisa puhemies! Suomesta löytyy kerrassaan inhimillistä ja laadukasta vanhusten hoivaa. Siinä mitoitukset ovat kohdillaan, ja siinä viihtyvät niin vanhukset kuin hoitajat. Mutta tänään emme puhu siitä. Meidän poliitikkojen tehtävä on nyt vihdoin löytää yhteinen tahtotila ja korjata vanhustenhuollon epäkohdat. Emme ole sivistysvaltio, jos vanhuksia jää tänäänkin heitteille liian vähäisen henkilöstömitoituksen takia joko koteihinsa tai ympärivuorokautiseen hoivaan — samalla, kun heidän parissaan työskentelevät uupuvat liian raskaan työtaakan alle. [Ben Zyskiewicz: Kuka teidät pakotti kilpailuttamaan Espoossa?]

Kun Esperi Caren entinen toimitusjohtaja kertoi yrityksensä ihmisoikeuksia polkevien laiminlyöntien syyksi sen, että "hiljaiset signaalit" eivät olleet tavoittaneet häntä, oli Suomen kansan raivostunut reaktio täysin perusteltu. Nuo entisen toimitusjohtajan hiljaisiksi kutsumat signaalit ovat olleet kaikkea muuta kuin hiljaisia. Koko hallituskauden aikana on puhuttu vanhuspalveluiden epäkohdista. Kansalaiset ovat keränneet adresseja, kansalais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

järjestöt ja työntekijäliitot ovat esittäneet hätähuutoja. Hoiva-alan järjestöjen mukaan juuri viime vuosina, tämän hallituskauden aikana, tilanne on vanhuspalveluissa huonontunut.

Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella täällä eduskunnassa sovittiin kaikkien puolueiden kesken, että jos yksikään vanhuspalveluiden ympärivuorokautisen hoivan yksikkö alittaa 0,5-mitoituksen, on riittävän henkilöstön määrä kirjattava minimimitoituksena lakiin. Olikin suorastaan irvokasta, että nykyinen hallitus päätti heti alkutaipaleellaan heikentää tuota 0,5-mitoitusta 0,4:ään. On pakko kysyä, minkälaisen signaalin tällainen toiminta antoi niille ahneille vanhuspalveluiden toimijoille, jotka nyt ovat otsikoihin nousseet. Tuollainenhan on ollut kuin kehoitus asettaa voitontavoittelu vanhusten oikeuksien edelle.

Arvoisa puhemies! Me sosiaalidemokraatit kannatamme hoivapalveluiden kokonaisuudessa mallia, jossa palveluita tuottavat julkisen puolen lisäksi järjestöt ja yritykset. Mutta pelisääntöjen täytyy olla kaikille selvät: säännöt ja niiden valvonta ovat ihmisoikeuskysymys. Henkilöstömitoituksen sitominen lakiin ei aiheuta muutoksia niille toimijoille, jotka ovat tehneet tähänkin asti laadukasta hoivaa. Mutta moraalittomilta, rahanahneilta ja mustasydämisiltä se vie mahdollisuuden jatkaa pahan tekemistä. Oikeistopuolueiden hellimä ajatus yritysten omavalvonnan ja suositusten riittävydestä on osoittautunut vääräksi. Ahneutta ei suitsita hyväntahtoisilla suosituksilla. Tämän ovat aivan liian monet vanhukset joutuneet viime elinvuosinaan tuntemaan nahoissaan kärsimyksenä ja pelkona.

Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo, jos Suomi jatkaa kokoomuksen jääräpäisesti kiinni pitämällä suositusten tiellä, mikään ei muutu. [Ben Zyskiewicz: Väärä tulkinta!] Onko kokoomukselta jäänyt huomaamatta, että jo nykyisellään vanhuspalvelulaki edellyttää huomioimaan vanhuksen hoitoisuuden henkilökunnan määrässä? Sanoja voi tulkita, lukuja ei voi tulkita. Luvut ovat lukuja.

Arvoisa puhemies! Hallitus on liiaksi terveysjättien talutusnuorassa. Esperi Caren tapaus on vain yksi osoitus siitä, että markkinavoimille pitää laittaa suitset. Kokoomuksen kanta sitoviin mitoituksiin on edelleen epäselvä. Ministeri Saarikon puheenvuoron jälkeen nyt kyllä jäi keskustankin mielipide hyvin epäselväksi. [Sari Sarkomaa: Mikä on Espoon kanta?] Suomi tarvitsee uuden suunnan. Hyvä alku tähän on lakiin kirjattu mitoitus vanhusten ympärivuorokautiselle hoivalle.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Marinin tekemää epäluottamuslausetta hallitukselle.

14.45 Simon Elo sin (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on tehnyt vanhusten hoivan tilasta hallitukselle välikysymyksen, joka opposition olisi pitänyt tehdä itselleen. [Vasemmalta: Juuri näin!] "Voi tätä käsienvälistä, tätä jälkiviisautta, tätä oman rinnan röyhistelyä, tätä populismia, jota täällä on harjoitettu!" Näin sanoi pääministeri Paavo Lipponen marraskuussa 2002. Lipposen ajatuksin voi tästäkin jatkaa. Te olette tehneet tästä vakavasta isänmaata koskevasta asiasta pelkän poliittisen pallottelukysymyksen.

Te, arvoisat demarit, epäonnistuitte viime kaudella toteuttamaan sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen eli soten. Te myös leikkasitte viime kaudella kuntien valtionosuuksia yhteensä miljardi euroa — miljardi euroa. [Jukka Gustafssonin välihuuto] Näissä oloissa kunnat ovat kilpailuttaneet sosiaali- ja terveyspalveluitaan. Kuntien ei tietenkään ole pakko ulkoistaa yhtään vanhusten hoitopaikkaa, mutta ulkoistuspäätöksissä ovat olleet mukana kaikki puolueet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Arvoiset demarit, miksi te vastustatte täällä salissa, eduskunnassa palveluiden ulkoistamista mutta toteutatte sote-palveluiden ulkoistamista kunnissa? Antti Rinne halusi keväällä 2015 pitkäaikaistyöttömät hoitamaan vanhuksia — vaikka sitten pakolla. Nyt demarit toivovat, että kukaan ei enää muistaisi Rinteen mallia. Joku vastuu pitäisi saada myös demareiden vaalipuheille. [Sari Sarkomaa: Kyllä!] Kyllä sitä nyt huudetaan, kun teillä ei ole vastuuta. Siniset turvaa, punaiset tärvää. [Naurua — Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Niin kuin sanoin, kyllä sitä nyt huudetaan, kun ei ole vastuuta.

Arvoisa puhemies! Yksityisissä ja julkisissa hoivakodeissa [Jukka Gustafsson: Asiaan!] — menemme asiaan, edustaja Gustafsson — on ollut pitkään järkyttäviä epäkohtia, jotka siniset tuomitsevat täysin. Suomalainen vanhustenhoito on siirtynyt vanhanaikaisesta vuodeosastolla makaamisesta kohti kotihoitoa, mutta vanhuus tuo mukanaan sairauksia ja kunnan heikkenemistä, jolloin paras paikka voi olla ympärivuorokautinen hoitokoti. Tällä hetkellä hoivakodeissa on noin 41 000 vanhusta, ja tarve vain kasvaa. Kaikki muistisairaantuneet vanukset eivät pärjää kotona kotipalvelun turvin, jolloin oikeaksi vaihtoehdoksi tulee hoitokoti. Kun kuntien rahat viime hallituskaudella vähenivät ja tehtävät lisääntyivät, tekivät kunnat sen, minkä pystyivät. Kunnan vanhainkoti on lakkautettu, ja hoivayritysten lobbarit kolkuttelevat ovelta. Niinpä usea kunta on tarttunut yksityisen tuottajan tarjoukseen.

Hankintalaki tarjoaa mahdollisuuden laatutekijöiden asettamiseen ehdottomaksi edellytykseksi, jolloin niiden merkitys on ratkaiseva. Hankinnoissa ratkaisevaa on kuntien osaaaminen määritellä laatu ja sen huomioon ottaminen palveluja ostettaessa. Laatua on korostettava vahvemmin.

Arvoisa puhemies! Siniset vaativat inhimillisyyttä ja vastuunkatoa yhteiskuntamme heikkopiosaisista, puhutaan sitten lapsista, vanhuksista tai vammaisista. On totta, että me päättäjät olemme luottaneet liikaa siihen, että kaikki hoivantuottajat ymmärtävät kantaa vastuunsa.

Sote-uudistus tarvitaan nyt, ei vasta seuraavan hallituskauden lopulla. Nykyisen kaltaiset laiminlyönnit ovat mahdollisia juuri siksi, että kunnat eivät enää selviä velvoitteistaan. Maakunnat isoina toimijoina pystyvät kuntia paremmin kasvattamaan osaamistaan myös hankinnoissa.

Arvoisa puhemies! Siniset esittävät hoitajamitoituksen nostamista 0,7:ään ja tekemään mitoituksesta lakisääteisen. Esitämme myös, että hoitajamitoituksen noudattamatta jättämisen pitää olla rangaistavaa. Jos hoitajia ei ole tarpeeksi, pitää siitä sakottaa tuntuvasti. Samalla on huolehdittava siitä, että työvuoroissa on riittävästi hoitajia. Vanhusten hoidontarve nimittäin vaihtelee jopa päivittäin. Koko henkilöstön käsittävä mitoitusta lakisääteisenäkään ei auta, jos vuorossa ei ole yksinkertaisesti tarpeeksi henkilökuntaa. Osa vanhuksista on parempikuntoisia ja pärjää pienemmällä hoidon määrällä, osa taas tarvitsee paljon hoitajia. Hoitajien tehtävä on hoitaa, siivoojien siivota ja keittäjien keittää. Työn pitää olla hyvin johdettua, ja johdon kuuluu olla nimenomaan työntekijöillä. Kiitos kuuluu [Antti Lindtmanin välihuuto] — edustaja Lindtman, olette varmasti samaa mieltä — ahkerille hoitajille.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee hoitajamitoitukseen, olisi siihen demareilla ollut mahdollisuus puuttua kaikkina niinä hallituskausina, joita teille on 2000-luvulla kertynyt. Miksi te tuotte eduskuntaan välikysymyksen, johon teidän itse pitäisi vastata? [Välihuutoja] Siniset kannattavat sote-uudistusta ja sitovaa hoitajamitoitusta. [Paavo Arhinmäen välihuuto] — Me haluamme, edustaja Arhinmäki, että vanhustenhoiva järjestetään kestävästi ja laadukkaasti. — Ne huutavat, joilla ei ole vastuuta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

14.50 **Leena Meri ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme luottaneet liikaa hoitojätteihin. Luottamuksemme on petetty. Hyvä eduskunta, nyt otetaan kontrolli peliin.

Olemme kuulleet runsaasti järkyttäviä tietoja vanhustenhoidosta ja sen huonosta tilasta. Vanhempamme ja isovanhempamme on jätetty heitteille. Vanhuksemme odottavat tunteita hoitajaa, vettä, ruokaa tai joutuvat viettämään elämänsä viimeiset tunnit yksinäisyydessä, kun ei ole ihmistä lähelle. Tätä perussuomalaiset eivät voi sallia.

Olemme nyt kuulleet hallituspuolueiden edustajilta, että sitova hoitajamitoitus voitaisiin kirjata lakiin. [Eero Heinäluoma: Paitsi kokoomuksen!] Eilen koko oppositio teki aloitteen hoitajamitoituksesta, koska hallitus ei ole suostunut tuomaan asiasta esitystä. Toivottavasti niiden kansanedustajien, jotka täällä istuvat tai jotka eivät ehkä ole paikalla mutta kuuntelevat, nimet myös löytyvät sieltä lakialoitteesta. On aivan turha lehdistössä sanoa, että näin aion tehdä, jos sitä nimeä ei sieltä löydy. [Jukka Gustafsson: Onko Elon nimi jo?] Käänän katseeni muun muassa keskustan edustajiin, ja äsken siniset ilmoittivat, että he tukevat tätä. Eli nimiä paperiin.

Ja vielä toteaisin keskustalle sen, että viime syksynä esitimme vanhusasiamiestä, ja toivottavasti teidän nimenne löytyi äänestyksestä. Hieman epäilen, että jäimme yksin oppositiossa siihen. Nyt on teillä omatunto herännyt sen suhteen. [Laura Huhtasaari: Jäimme täysin yksin!]

Ministeri Saarikko palaveerasi viime viikolla hoitojättien kanssa. Siellä sovittiin, että noudatetaan nykyistä lakia ja suosituksia. Okei, joo. Mitään uutta ei tullut, eikä hallitus aio tuodakaan mitään uutta. Vanhukset jäävät erilaisten suositusten ja hoitojättien hyvän tahdon varaan. Eiköhän se ole jo nähty, että jos hyvä tahto ja raha ovat vastakkain, raha voittaa.

Perussuomalaiset vaativat, että ikäihmiset saavat laadukkaat hoitopalvelut. Niiden turvaamiseksi on huolehdittava siis riittävästä hoitajamäärästä ja hoidon laadusta. Vaadimme, että hoitajiin lasketaan vain varsinaiset hoitotyöntekijät. Kokonaan erikseen on muu tukihenkilökunta, kuten keittäjät ja siivoojat.

Mutta se, että joku on turvattu, vaatii myös hyvää valvontaa ja kunnon sanktiot. Esimerkiksi 10 prosentin osuus yrityksen liikevaihdosta, jos laiminlyö näitä velvoitteita, jotka on kirjoitettu lakiin, olisi aika hyvä. Varmaan rupeaa tapahtumaan, kun on kunnon sanktiot pöydässä.

SDP:tä korjaan sen verran, että hoitajamitoitusta ei ole laskettu 0,4:ään — kuuntelin äskeistä puhetta — mutta nyt me toivomme, että se nostettaisiin 0,7:ään.

Verovarjoilla maksetut peruspalvelut on turvattava alistamatta niitä monikansallisten yritysten voitontavoittelulle. Jotta tällainen törkeä vanhusten hoivan kustannuksella tehtävä rahastus saadaan kuriin, on meidän ryhmässämme tehty esitys siitä, että asetettaisiin tuottokatto hillitsemään rahastusta. Meillä on vastaavanlainen sähkönsiirtoyhtiöille. Voisimme miettiä sitä yhtenä keinona.

Julkisuudessa on käyty myös keskustelua siitä, mitä tämä maksaisi. Erilaisia lukuja heitellään täällä ristiin ja rastiin. Viime viikolla katsoin, että keskusta oli teettänyt asiasta — tästä oli Ylellä uutinen — laskelmia sosiaali- ja terveysministeriössä, ja niiden mukaan se olisi ollut 54 miljoonaa ja olisi tuonut 1 600 uutta työpaikkaa. Tänään onkin taas jo ihan uudet luvut. Kaikki vaihtuu päivittäin. Samaan aikaan valtio maksaa kunnille kotouttamiskorvauksia tämän vuoden talousarviossa yli 200 miljoonaa ja vastaanottokeskusten toimintaan noin 130 miljoonaa. Se tekee muuten 350 miljoonaa. Hallituksella riittää rahaa siis tähän vastaanottokeskusbisnekseen ja turvapaikkaruljanssiin loputtomasti ja jopa laittomas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

ti maassa olevien hoitamiseen, mutta kun omat vanhuksemme huutavat hädissään, mitään ei tapahdu, ja jätetään tämä sitten ensi vaalikaudelle. [Simon Elon välihuuto] Tällainen peli ei vetele. Omien vanhempiemme ja isovanhempiemme hyvinvoinnista tulee huolehtia tässä ja nyt.

Kuten alussa sanoin: Hoitojätteihin on liikaa luotettu. Luottamus on petetty. Nyt kontrolli peliin.

Tällainen hallitus, joka ei toimi, vaikka oppositio tekee kaikkensa ja käyttää nyt tässä järeintä asettaan eli välikysymystä, ei ansaitse luottamusta. Asia on yritetty niin sanotusti haudata valuvaan hiekkaan, ja on puhuttu siitä, että asiat järjestellään sitten vaalien jälkeen. Miksei nyt? [Simon Elon välihuuto] Ja pahiten sekoilee hallituspuolue kokoomus, jonka ministeri Orpo vaihtaa mielipidettä päivän välein.

Edellä mainituin perustein perussuomalaiset katsovat, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta, ja kannattavat edustaja Marinin tekemää epäluottamuslausetta.

Puhemies Paula Risikko: Kaikilla menee vähän yli 5 minuuttia, mutta annetaan mennä tässä vaiheessa.

14.56 Pekka Haavisto vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhumme ikäihmisten hoivasta, puhumme monelle suomalaiselle hyvin herkältä ja läheiseltä aiheelta. Arvokas vanhuus on kaikille tärkeä asia.

Vanhustenhuollossa työskentelee ammattiinsa intohimolla ja valtavalla tarmolla suuntautuvia ihmisiä. He auttavat tekemään vanhuudesta hyvää ja ihmisarvoista silloinkin, kun olemme monenlaisen avun tarpeessa. Nämä kaikki hoiva-alan työntekijät, niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla, ansaitsevat kiitoksemme työstään. Monet hoiva-alan työntekijöistä tietävät, mitä on riittämättömyyden tunne, kun aikaa ja käsipareja ei ole tarpeeksi. Tähän mitoitukseen me voimme täällä eduskunnassa vaikuttaa.

Apua tarvitsevan vanhuksen näkökulmasta avun riittävyys on ihmisoikeuskysymys. Puhumme siitä sukupolvea, joka on käynyt läpi sodan raskaat koettelemukset, osallistunut jälleenrakennukseen ja luonut suomalaisen hyvinvointivaltion. Heillä on oikeus odottaa, että hyvinvointivaltio toimii kaikissa elämänvaiheissa. Erityisen tärkeää on, että hyvinvointivaltio toimii niiden vanhusten kohdalla, joiden puolesta kukaan ei ole puhumassa.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhuollon ympärille on joskus muodostunut pelon ilmapiiri. Asiakkaat, omaiset ja henkilökunta eivät uskalla nostaa epäkohtia esille pelätessään kostoja tai rankaisutoimia: asiakas tai omainen kohtelun heikkenemistä, henkilökunta sanktioita työnantajalta. Tämä pelon ilmapiiri on murrettava.

Vihreät esittävät valtakunnallisen hoivahälytysjärjestelmän luomista, jonka kautta epäkohdista voi ilmoittaa valvovalle viranomaiselle turvallisesti siten, että ilmoittajan henkilöllisyys jää vain viranomaisen tietoon. Tällä voisimme ohjata valvontaa puuttumaan epäkohtiin nopeammin. Tarvitaan myös vanhusasiainvaltuutettu, joka voi itsenäisesti ottaa esille ongelmia ja kehittämistarpeita palveluissa.

Ärade talman! För att överbaka de centrala tjänsterna för de äldre borde man även skapa en tjänst för en äldreombudsman. Äldreombudsmannen kunde lyfta fram missförhållanden i de centrala tjänsterna för de äldre och även i deras ställning som ingen försvarar för tillfället. För att säkra att offentliga, privata och tredje sektorns enheter i alla storlekar erbjuder lika hög kvalitet inom omsorgen behövs många slags åtgärder.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Tarvitsemme myös lakitason uudistuksia, kuten sitovan ja riittävän hoitajamitoituksen. Nyt on oikea aika päättää sitovasta hoitajamitoituksesta, kun näin laaja enemmistö eduskunnassa sitä kannattaa.

Arvoisa puhemies! Kaikissa palveluissa laadun merkitys kilpailutuksessa ja laadunvalvontaa on merkityksellistä. Muuten palaamme huutolaisjärjestelmään, jossa halvin tarjous voittaa laadusta piittaamatta. Puhdas voitontavoittelu ja vanhusten hoivapalveluiden järjestäminen sopivat huonosti yhteen. Tarvitaan parempaa kilpailutuksen osaamista niin, että laatutekijöillä on suurempi painotus. Omavalvonnan lisäksi tarvitaan parempaa yhteiskunnan valvontaa, jotta jo varhain voidaan puuttua epäkohtiin. Myös hoiva-alalla olemme nähneet yhä lisääntyvää ketjuuntumista ja kansainvälisten pääomasijoittajien omistuksessa olevien hoivapalveluyritysten markkinaosuuden lisääntymistä. Tämä kehitys ei ole hyvä, jos se syrjäyttää esimerkiksi osaavia paikallisia kolmannen sektorin toimijoita. Emme saa olla sinisilmäisiä ajatellen, että pelkkä omavalvonta riittää tällaisessa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhoivan murros on yksi esimerkki siitä, mitä sosiaali- ja terveysuudistuksen muutokset voivat tuoda tullessaan. Markkinat voivat olla hyvä renki, mutta ne ovat huono isäntä. Emme tarvitse markkinamallia, vaan yhteiskunnan kokonaisvastuuta ihmisten hoidosta ja hoivasta. Nyt esiin tulleiden ongelmien valossa olisi hallitukselta viisautta tehdä suunnanmuutos. Hyvinvointivaltion palveluiden kehittämisessä on keskiössä oltava ihminen, ei markkinat.

Arvoisa puhemies! Edellä esitetyin perustein vihreä eduskuntaryhmä yhtyy edustaja Marinin hallitukselle esittämään epäluottamuslauseeseen.

15.01 Aino-Kaisa Pekonen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon huolto puhuttaa, ja hyvä niin. Kukaan meistä ei voi väittää, etteivätkö vanhustenhoidon ongelmat olisi olleet tiedossa pitkään. Uutisointi Esperi Caren tapaisista toimijoista on järkyttävää, mutta vastaavista katastrofeista on kuultu ennenkin — jos vain alan ammattilaisia olisi kuunneltu, jos siis niitä Esperi Caren johdon mukaan "hiljaisia viestejä" olisi kuultu. Mutta niitä ei ole kuultu, koska työntekijät on ensin uhkailemalla vaiennettu. Kohut johtavat usein selvityksiin, suosituksiin ja hiljaisuuteen. Tähän meillä ei ole enää varaa, nyt tarvitaan toimia.

Lähes kaikki puolueet — keskustaa ja sinisiä myöten — kertoivat viime viikolla kannattavansa sitovan hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin. Kokoomukselle ja valtiovarainministeri Orpolle kysymys taas oli lillukanvarsista. Lillukanvarsia nämä desimaalit eivät todellakaan ole. [Ben Zyskowicz: Väärä tulkinta!] Desimaalien takana on oikeita, tärkeitä ihmisiä, hoitavia käsiä. Ero suositusluonteisen 0,5 hoitajaa per asiakas -mitoituksen ja sitovan 0,7 hoitajaa per asiakas -mitoituksen välillä on merkittävä. Kaiken lisäksi te, ministeri Orpo, peräsitte meiltä parlamentaarista yhteistyötä, kun koko muu parlamentti on tästä asiasta jo harvinaisen yksimielinen. Ilmeisesti nyt jopa kokoomus on tunnustanut sitovan mitoituksen tarpeen, mutta ette te edelleenkään ole valmiita kirjaamaan lakiin selvää lukua vähimmäismitoituksesta. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Sitova hoitajamitoitus on saatava nyt lakiin, mutta tämä ei yksin riitä. Olen saanut hoitajakollegoilta paljon viestejä alimiehityksestä, kiireestä, laiminlyödyistä hoidosta ja siitä, että hoitotyön ohella hoitajien odotetaan olevan myös siivoojia, ruoanlaittajia ja talonmiehiä. Työvuorolistoja kirjoitetaan niin, että hoitajamitoitus näyttää toteutuvan, mutta listat eivät vastaa todellisuutta. Vuoroihin ei välttämättä edes aiota kutsua hoitajia, tai sijaisia kutsutaan vain kaikista kiireisimmille tunneille. Kikkailu on vastenmielistä, mutta tähän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

voitontavoittelun logiikka ajaa. Velkavivulla ja pääomasijoittajaomistuksella toimivat firmat hakevat huppeaa tuottoa vanhusten kustannuksella, alimitoitettulla henkilöstöllä, kelvottomalla laadulla ja työehtosopimusten vastaisilla työehdoilla. Varsinaista esperointiä! [Ben Zyskowicz: Vastustitteko ulkoistamista Riihimäellä?]

Tämän keskellä hoitajista on revitty kaikki irti. Moni on uupunut, ja surkea kohtelu ajaa monet vaihtamaan alaa. Näinkö me kohtelemme niitä ammattilaisia, jotka pitävät huolta ikäihmisistämme? Hoitajien työ ansaitsee arvostuksen, joka näkyy myös palkkauksessa ja työoloissa — nollatuntisopimusten sijaan vakituisia työsuhteita ja työehtosopimusten kunnioittamisia.

Mitoituksen lisäksi tarvitaan resursseja ja valvontaa. Hallituksen esittämä markkina-sote ei sitä ratkaise, vaan ongelmat vain pahenevat. Valvonta perustuisi edelleen yritysten omavalvontaan, valvottavia yrityksiä vain tulisi lisää. Valinnanvapaus palvelisi Esperin Caren tapaisia toimijoita, joiden epäeettisen bisnesmallin markkinat paisuisivat. Valvontaan tarvitaan myös lisäresursseja, ja tarkastuskäyntejä yksiköihin pitää voida tehdä ennalta ilmoittamatta. Hallituksen populistiset norminpurkutalkoot ovat siirtäneet valvontaa yritysten itsensä vastuulle. Omavalvonta ei toimi, kun henkilöstö joutuu ilmoittamaan ensin ongelmista työnantajalle ja riskeeraamaan oman asemansa tietämättä, otetaanko ongelmia edes vakavasti. Kuten oikeuskansleri Pöysti viimeksi eilen painotti, omavalvonta ei voi korvata viranomaisvalvontaa.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon laadun parantamisessa puhutaan myös rahasta. Leikkausten sijaan tarvitaan panostuksia. Korkein kuultu arvio hoitajamitoituksen korotuksen hinnasta on 250 miljoonaa euroa. Yhteiskuntapolitiikan professori Teppo Kröger arvioi, että vanhustalveluiden tason nostamiseksi muiden Pohjoismaiden tasolle tarvitaan miljardi euroa. [Ben Zyskowicz: Oliko teidän vaihtoehtobudjetissa?] Talous on politiikkaa, ja politiikka on arvoja. Arvot ratkaisevat, kevennetäänkö verotusta vai satsataanko vanhustemme hyvinvointiin, rakennetaanko miljardiluokan kustannukset aiheuttava yritysten voitontavoittelua edistävää markkina-sote vai turvataanko laadukkaat palvelut ja inhimillinen vanhuus kaikille — halutaanko lisää esperointiä vai laadukasta hoivaa kaikille, ei harvoille.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Marinin tekemää epäluottamusesitystä.

15.06 Anna-Maja Henriksson r (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Arvoisa puhemies! Suomi on viime aikoina pärjännyt hyvin kansainvälisissä onnellisuutta ja elämänlaadun mittaavissa vertailuissa. Ylpeyteen ja tyytyväisyyteen olisi aihetta. Yhteiskunnan kehittämistä tähän suuntaan tulee jatkaa. Tätä taustaa vasten vanhusten hoidossa havaitut puutteet ovat isku vasten kasvoja. Monien vanhusten turvallisuudentunne on horjunut. Näin ei saa olla, jos haluamme olla sivistynyt yhteiskunta.

Vanhusten hoidossa ilmenneet epäkohdat on selvitettävä perusteellisesti. Ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP tukevat mahdollisuutta tehdä omia valintoja myös vanhustenhoidossa. Vanhukselle on kuitenkin tärkeintä, että hän saa tarvitsemaansa hoivaa omalla paikakunnallaan, ei se, onko palveluntarjoaja kunnallinen vai yksityinen.

Ärade talman! Vårdbolagen måste bevisa att deras främsta syfte är att erbjuda god service av kvalitet, inte att maximera vinsterna på patienternas bekostnad. Det räcker inte att förtag marknadsför fina värden på sina nätsidor. Det är synnerligen oetiskt och oacceptabelt att skattepengar som ska användas för vård kanaliseras via skatteparadis till internationella

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

storbolag vars primära intresse är att maximera vinsten och betala ut goda dividender till sina ägare — utan intresse för vårdens kvalitet. Var blev etiken?

Seniorernas röst måste höras bättre i samhället, särskilt då vi i Finland vet att vår befolkning åldras och behovet av äldreomsorg ökar. Vi behöver en äldreombudsman i Finland med ett ordentligt mandat, en ombudsman som rapporterar till riksdagen. Vi behöver fler händer inom vården, en personaldimensionering som skrivs in i lag, och samtidigt måste också den så kallade vårdtyngden beaktas. Exempelvis behöver en äldre dement person mer vård än en person som inte lider av demens. En lagstadgad personaldimensionering får heller inte leda till att vi i stället tar bort resurser från hemvården.

Arvoisa puhemies! Suomessa työskentelee tällä hetkellä reilut 20 ihmistä vanhustenhuollon laadun valvonnan kanssa. Suurin osa näistä työskentelee aluehallintovirastoissa. Nostin tämän asian esille viime viikolla kyselytunnilla. Tämän jälkeen selvisi, että Valvirassa, jossa hoidetaan valtakunnallista valvontaa, on vain yksi henkilö, joka työskentelee vanhustenhuollon valvonnan parissa. Toistan: vain yksi ihminen. Tämä on täysin kestänytöntä. Tämä asia täytyy korjata. Siksi kysyn vielä kerran tarkistaakseni: onko hallitus välittömästi valmis antamaan lisätalousarvion, jolla lisätään valvonnan resursseja?

Haluan myös tässä yhteydessä selvästi sanoa, että sote- ja maakuntamallilla ei resurssikysymystä ratkaista, päinvastoin. Hallituksen sote-uudistuksen lähtökohtana on omavalvonnan lisääminen. Siinä huijaa jo itseään, jos uskoo ongelmien ratkeavan ainoastaan omavalvonnan lisäämisellä. THL:n tilastojen mukaan viimeisen 20 vuoden aikana yksityisten hoivayritysten ja järjestöjen osuus palveluista on kasvanut vajaasta 25 prosentista reiluun 45 prosenttiin. Hallituksen sote-uudistus tulee entisestään lisäämään hoitoa ja hoivaa tarjoavien toimijoiden määrää.

Tämä on hallitukselle peiliin katsomisen paikka. Sote- ja maakuntauudistus on luonut ennennäkemätöntä epävarmuutta kuntakenttään. Kuntapäättäjät ovat halunneet turvata vanhusten hoidon saatavuuden ja kuunnelleet isojen yksityisten hoivayhtiöitten kutsuhuutoja. Hallituksen maakuntamallin tarjoaman epävarman kolmivuotisen vuokrasopimuksen sijaan kuntapäättäjät ovat päättäneet myydä kuntien kiinteistöt, tehneet pitkän vuokrasopimuksen ja saaneet rahaa kunnan kassaan.

Ärade talman! Trots att den senaste tidens avslöjanden blottat grundläggande problem inom äldreomsorgen finns det inte orsak till hysteri. Vi vet att det på många ställen görs stora insatser inom vården, och kvaliteten är på många ställen också god. De som jobbar inom äldreomsorgen är värda all uppmuntran och allt stöd för sitt arbete. Men nu är det vårt politiska ansvar att reparera de fel som finns. Det måste finnas ett skydd för vårdpersonalen att kunna anmäla olägenheter och missbruk utan att riskera sin egen ställning. Vi måste bygga vårt samhälle så att de äldre i vårt land ska få känna trygghet i sin vardag.

Arvoisa puhemies! RKP:n eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Marinin esittämää epäluotamuslausetta.

15.12 Sari Tanus kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vanhustenhuollon tilanne on ollut huolestuttava jo pitkään, ja paikoin katastrofaalinen tilanne on häpeällistä. Ikäihmiset ovat tehneet suuren työn yhteiskuntamme ja hyvinvointimme eteen. Meidän tehtävämme on turvata heille inhimillinen, turvallinen ja arvokas vanhuus. Me kristillisde-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

mokraatit olemme säännöllisesti nostaneet esille huolestamme vanhustenhoidon riittämättömistä resursseista, hoidossa ilmenevistä puutteista sekä vaatineet toimia tilanteen korjaamiseksi. Toivottavasti viimeistään nyt tämä huoli otetaan vakavasti ja konkreettisiin toimiin tartutaan viiveettä.

Arvoisa puhemies! Ikäihmisten määrän voimakkaasti kasvaessa vanhustenhoitoon tarvitaan merkittäviä panostuksia. Toistaiseksi palvelujen määrää ja laatua ei ole onnistuttu lisäämään muutoksen ja tarpeen mukaisesti. Ikäihmisten kuntoutusta, ennaltaehkäisevää ja toimintakykyä parantavaa tai sitä ylläpitävää kuntouttavaa otetta on aivan liian vähän. Myös hyvän saattohoidon saatavuus on Suomessa edelleen liian sattumanvaraista.

Ongelmat niin laitoksissa kuin kotihoidossa johtuvat keskeisesti liian pienestä hoitajamitoituksesta. Suomessa hoitajien määrä suhteessa hoidettavien määrään on Pohjoismaiden pienimpiä. Vanhustenhoidon parantaminen edellyttää yksinkertaisesti lisää hoitavia käsiä. Esitimme vaihtoehtobudjetissamme rahoitusta tuhannen uuden hoitajan palkkaamiseen tilanteen nopeaksi lievittämiseksi.

Framför allt behövs mer händer, mer människor, bättre kvalitetskontroll. Det betyder mer pengar. Vi i KD föreslog i vår alternativa budget anslag för att anställa tusen nya vårdare till äldreården.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että hoitajamitoituksen vähimmäismääräksi lakiin kirjataan 0,7 hoitajaa yhtä hoidettavaa kohti. Tämä ei kuitenkaan yksistään riitä, vaan tarvittavassa hoitajamitoituksessa on oltava velvollisuus ottaa huomioon potilaiden hoitoisuus ja muut tekijät, jotka edellyttävät minimivaatimusta isompaa hoitajamäärää. Vastaavasti kuntien tekemään kilpailutukseen ja sen toteutukseen tarvitaan osaaamista ja tunnollisuutta hyvän hoitotason takaamiseksi.

Arvoisa puhemies! KD-eduskuntaryhmä esittää myös suuren huolen laitoksissa ja kotihoidossa olevien hoitajien jaksamisesta. Työmäärä ja työn henkinen kuormitus ovat viime vuosina lisääntyneet, minkä vuoksi työntekijöiden hyvinvointiin ja jaksamiseen on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Samalla myös omaishoitajien työtä tulee tukea paremmin.

Vanhustenhoidon valvonta ontuu myös pahasti. Yksi syy ongelmiin on omavalvonnan puutteellisuus. Todella huolestuttavaa on, että hallituksen sote-esityksessä omavalvonnalle annetaan aiempaakin keskeisempi rooli. Myöskään kaupunkien ja kuntien toimesta valvonta ei kaikkialla ole ollut riittävää, ja resurssipula näkyy myös Valviran ja avin työssä: vanhustenhoidossa tapahtuneisiin laiminlyönteihin ei ole pystytty riittävän tehokkaasti puuttumaan. Jatkossa laiminlyönnit tulee selvästi ja tiukasti sanktioida.

Valvonnan tehostamiseksi kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä pitää tärkeänä myös vanhusasiainvaltuutetun viran perustamista. Asian vauhdittamiseksi keräsimme aktiivisesti nimiä KD Naisten vireille panemaan kansalaisaloitteeseen. Asiasta tehtiin myös toimenpidealoite.

KD har redan tidigare föreslagit det, och vi behöver faktiskt en äldreårdsombudsman för att förbättra kvaliteten och övervakningen inom äldreården.

Hallituksella olisi ollut mahdollisuus panostaa vanhustenhoitoon tämän vuoden budjetissa. Vaikka vanhustenhoito on kuntien vastuulla, vaikuttavat valtionosuuksiin tehdyt leik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

kaukset väistämättä kuntien mahdollisuuksiin vastata kasvavaan hoitotarpeeseen. Vastaa-vasti lainsäädännön tasolla on tällä hallituskaudella tehty vanhustenhoitoon merkittäviä heikennyksiä. Vanhuspalvelulain heikennykset ovat yksi räikeä esimerkki tästä. Laista poistettiin luettelo minimivaatimuksista aloista, joiden erityisasiantuntemusta vanhuspal-velujen järjestämistä varten on vähintäänkin oltava käytössä. Myös oman vastuutyönteki-jän nimeämisen velvoite poistettiin. Vastuutyöntekijän tehtävänä oli nimenomaan seurata iäkkään henkilön palvelusuunnitelman toteutumista ja palvelutarpeen muutoksia ja auttaa ja neuvoa ikäihmistä palveluihin liittyvissä asioissa.

Hallitus on tällä hallituskaudella kohdistanut leikkauksia valmiiksi heikommassa ase-massa oleviin vanhuksiin, eikä se ole tarttunut vanhustenhoidossa selkeästi ilmeneviin puutteisiin. Edellä olevan perusteella kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä kannattaa tehtyä ehdotusta epäluottamuslauseen antamisesta hallitukselle.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Nyt on kaikki ryhmäpuheenvuorot kuultu. Nyt sitten ministerit, olkaa hyvä. Kumpi aloittaa? — Otetaan pääministerin sijainen Orpo, 3 minuut-tia, riittääkö? [Petteri Orpo: 5 minuuttia?] — 5 minuuttia, selvä. Ja sitten ministeri Saarik-ko, 5 minuuttia.

15.18 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa rouva puhemies! Vanhusten palve-luista on Suomessa iso huoli, ja minä todellakin ymmärrän sen. Jokainen tarvitsee arvok-kaan vanhuuden. Suomessa jokaisen on voitava luottaa siihen, että kun vanhenee, juuri hä-nestä pidetään huolta. Meillä jokaisella on läheisiä, omaisia, isiä ja äitejä, joiden kautta me elämme mukana siinä todellisuudessa ja huolehdimme ja kannamme huolta. Meidän teh-tävämme on tehdä kaikkemme, jotta Suomessa voi luottaa siihen, että kun vanhenee, pide-tään huolta tai läheisestä pidetään huolta, ja sitä edelliset hallitukset ovat parhaansa mu-kaan tehneet ja niin myös tämä hallitus.

Meidän pitää antaa arvo niille ihmisille, niille sadoissatuhansissa puhuttaville ihmisille, jotka tekevät tätä työtä. Olen itse nähnyt läheltä omaisen pitkäaikaissairauden hoidossa, miten sekä yksityisellä että julkisella sektorilla ihmiset tekevät tätä lähimmäisenrakkau-den työtä tosissaan ja antaumuksella — raskasta työtä, vaikeissa olosuhteissa. Annetaan heille kaikille siitä suuri arvo. Se ei ole lillukanvarsi, mitä työtä he tekevät. Se on tämän yh-teiskunnan syvintä hyvinvointia ja sen ydintä.

Viime viikkoina on tullut esille väärinkäytöksiä vanhusten palveluissa. Koko hallituk-sen puolesta haluan sanoa, että on sietämätöntä, että jos verovaroin saa tehtäväkseen hoi-taa meidän vanhusten palveluita, niin laiminlyö ne, jättää vanhukset heitteille, ja pyrkii te-kemään voittoa sillä, että laiminlyö sen, mitä on palkattu tekemään. Sitä pitää valvoa, se pi-tää sanktioida: pitää ottaa rahat pois tai toimilupa pois, jos ei homma muutu. Tämä asia pi-tää laittaa kuntoon. Siksi oikeusministeriössä on lähdetty selvittämään lainsäädäntöpoh-jaa, miten sanktiointia vahvistetaan.

Arvoisa puhemies! Nykyisellään kunnat ovat vastuussa vanhusten palveluista. Kunnilla on lakisääteinen tehtävä järjestää palvelut. Valitettavasti kunnat ovat epäonnistuneet tässä tehtävässä. Kunnat ovat liian heikkoja: niillä on liian vähän osaamista, liian vähän kykyä nykyisessä järjestelmässä vastustaa sitä, että kunnat ajautuvat ulkoistamaan palveluitaan — mitä, niin kuin täällä on todettu, on tehty useissa, useissa Suomen kunnissa kaikkien täällä olevien puolueiden toimesta, myös arvon sosiaalidemokraattien hyväksynnällä. Sik-si me tarvitsemme sote-uudistuksen, vahvat järjestäjät, joilla on voimaa ja osaamista tehdä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

ostopalveluja, valvoa, tehdä hyvää hankintaa, pitää huolta vanhustenpalvelutehtävästään. Uskaltaako joku sanoa, että nykyjärjestelmä on hyvä? [Välihuutoja] Uskaltaako joku sanoa, että nykyjärjestelmä on hyvä? Siksi meidän pitää saada sote-lait maaliin.

Arvoisa puhemies! On hieno asia, että kaikilla puolueilla on nyt tahtotila parantaa vanhustenhuoltoa. Tämä yhteisymmärrys on hyvä lähtökohta päästä tässä asiassa eteenpäin. [Jukka Gustafsson: Kiitos opposition!] Kaikilla puolueilla on sama tavoite: hyvät palvelut vanhuksille. Ja uskallan sanoa, että kaikilla on sama tavoite: lisää hoitajia meidän vanhustenpalveluihin. Kaikki puolueet ovat myös samaa mieltä siitä, että tähän tavoitteeseen pääsemiseksi vanhustalvelulakia on tiukennettava. Ja kun vanhustalvelulakia tiukennetaan, sinne pitää kirjata mitoitus hoito henkilöstöstä, [Maria Guzenina: 0,7!] mutta sen pitää perustua todelliseen hoidontarpeeseen minun mielestäni.

On erinomaista, että nyt hallitus on päättänyt käynnistää — koska enää ei tämä hallitus ehdi sitä lakia säätämään ja teidän aloitteenne ei sitä riitä tekemään — perusteellisen selvityksen, jonka pohjalta seuraava hallitus, ketä siinä onkaan, voi hallitusohjelmaneuvoiteluissa sopia uudesta vanhustalvelulaista ja hakea sieltä sen tavan, sen parhaan mahdollisen nykyaikaisen tavan, millä määritellään hoitajien tarve. Se on mahdollista tänä päivänä. Sitä tehdään kentällä. Sitä on tehty vuosia erikoissairaanhoidossa ja sitä tehdään vanhustalveluissa. Potilaskohtaisesti pystytään määrittelemään hoidontarve ja laskemaan se osasto kohtaisesti. Hyvät ystävät, tämä on mahdollista! [Maria Guzeninan välihuuto] Tehdään järkevä laki: siis tehdään huolellinen valmistelu, ja sen pohjalta päädyimme parhaaseen mahdolliseen ratkaisuun. Tästä on erilaisia mielipiteitä, ja se on normaalia, mutta suuresta kokonaisuudesta olemme samaa mieltä. Meidän pitää kehittää omaishoitoa. Meidän pitää kiinnittää huomiota erityisesti aivan äärettömän tärkeisiin kotipalveluihin. Meidän täytyy varmistaa sanktiot ja valvonta.

Vielä, arvoisa puhemies, viimeiseksi: Voi kunpa yksi luku ratkaisisi tämän ongelman, mutta se ei ratkaise kotipalveluongelmaa. Jos me säädämme 0,7, se tarkoittaa yli 4 000:ta hoitajaa heti. [Aino-Kaisa Pekonen: Se on paljon!] Meillä ei ole sitä. Sosiaalidemokraatitkaan eivät tieneet, mistä nämä hoitajat löytyvät. Jos se on velvoittavaa, on iso pelko minulla, että nämä hoitajat ovat pois kotipalveluista, tärkeistä kotipalveluista. [Välihuutoja] Tehdään siis järkeviä ratkaisuja. Lisäksi valtiovarainministeriön viimeisen laskelman mukaan tämä maksaisi noin 300 miljoonaa euroa. [Välihuutoja] Meidän täytyy myöskin miettiä, miten me käytämme nuo rahat parhaalla mahdollisella tavalla meidän tärkeiden vanhuksiemme hyväksi.

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi ministeri Saarikko, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

15.24 Perhe- ja perustalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kiitän kaikkia eduskuntaryhmiä puheenvuoroista ja myöskin osassa niistä esitetyistä konkreettista toimintaehdotuksista. Yritän omassa lyhyessä vastauspuheenvuorossani ohi tämän hoitajamitoitusväittelyn ja puolin ja toisin tapahtuneen syyttelyn ehkä hahmotella kuvaa, miltä suomalaisten ikääntyneiden elämä tästä eteenpäin näyttää ja miltä Suomi näyttää tämän vuoksi.

Kymmenen vuoden päästä Suomessa on yli 75-vuotiaita eli heitä, joita vanhustalvelulakikin koskee, 300 000 ihmistä enemmän kuin tänään. Me tiedämme, että 20 vuoden päästä me joudumme joka tapauksessa tällä menolla käyttämään kaksinkertaisen määrän yhtei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

siä varojamme ikäihmisten hoivaan. Ei ole siis yhdentekevää, millaisia valintoja teemme nyt ja tästä eteenpäin lähivuosina.

Haluan myöskin korjata faktan, jonka puheenvuorossaan edustaja Guzenina esitti. — Ei tämä hallitus ole muuttanut laatusuosituksen mitoitusta 0,4:ään, niin kuin te väititte. Meidän esityksemme on sama kuin teidän hallituskaudellanne ollut 0,5. — Selvää on se, että on hienoa, että valtaosassa paikoista siihen on pystytty vastaamaan, mutta yksikin paikka, joka ei täytä tuota, ei toimi riittävällä arvokkuudella ja tavalla, jolla haluamme ikäihmisiä hoidettavan.

Me tiedämme, että tänä päivänä ikäihmisten hoiva on työpaikka noin 45 000 ihmiselle. Me tulemme tarvitsemaan joka tapauksessa lisää hoitajia, eikä ole yhdentekevää, missä ja miten he työtään tekevät. On aivan oleellista keskustella myös siitä, ettemme voi jättää ikääntyvän Suomen asioita vain sen varaan, että lähihoitajat ja sairaanhoitajat ratkovat tämän. Meidän on käytävä tarkasti läpi tulevaisuuskuvaa siitä, millaisia hoivakodit ovat, ketkä siellä työskentelevät, mikä on tässä kyljessä mainiten vapaaehtoisuuden rooli, mikä on avustavien työntekijöiden rooli. Meidän on ratkottava nämä seikat sen lisäksi, että kaikki täällä pidämme riittävän henkilöstön takaamista ensisijaisen tärkeänä ja puolueet ovat painokkaasti kertoneet kantansa henkilöstömitoitukseen.

Niin mielelläni kuin täältä esittelisin helpot ratkaisut sille, että hoidetaan asia, kuten oppositio esittää, mutta tänään vielä kertaalleen aika tarkasti virkakunnan kanssa asiaa läpi käytyäni totean, että on aika vaikeaa toteuttaa näin mittava muutos vaiheessa, jossa eduskunnan työtä on jäljellä viitisen viikkoa, laskelmieni mukaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalla ainakin noin 20 esitystä vielä käsittelemättä ja sote-mietintö viimeistelemättä eduskunnan salikäsittelyä varten. Viitataan tällä myös siihen, että me tarvitsemme selkeät vaikutusarviot siitä, mitä esitys tulisi maksamaan ja miten kestävästi saamme hoitohenkilöstöä järjestettyä tuon mitoituksen tarvitseman verran. [Hälinää]

Olen muuten paljon miettinyt, hyvät kollegat, miltä tämä salikeskustelu kuulostaa sellaisten ihmisten mielessä, jotka vaikkapa peruskoulunsa päättävänä pohtivat alavalintoja. Kannammeko yhteistä vastuuta siitä, houkutteleeko hoitoala tällaisen kuvan jälkeen, minä alasta maalaamme [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] siitä huolimatta, että me kaikki tiedämme, että onneksi myös hyvää hoitoa ja hoivaa kentällä tapahtuu? [Jukka Gustafsson: Parempia työsuhteita!]

Rohkaisen teitä myös miettimään, ja meitä kaikkia yhdessä, mitä muita asumisen ja hoidon muotoja voisimme järjestää kuin tämän kategorisen jaon kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen välille, joka muuten alun perin tarkoitettiin kodinomaiseksi hoidoksi, ei laitokseksi. Miten turvaamme omaishoidon, perhehoidon ja muut yhteisölliset asumisratkaisut? Vastaukset eivät ehkä ole yhtä helppoja heittää kuin yksittäiset luvut, jotka nekin ovat kaiken perusta ja pohja, henkilöstön jaksaminen, mutta me tarvitsemme myös isomman näyn siitä, miten ikääntyvä maa hoitaa asioitaan, itse asiassa koko Euroopan pilottina, kun maamme kaikkein nopeimmin koko maanosassamme vanhenee.

Me tarvitsemme koko vanhuspalvelulain päivityksen, osana sitä hoitajien riittävyyden ratkaisun. Me tarvitsemme myös miettimistä siitä, miten kunnat ja tulevaisuudessa maakunnat taloudellisesti tästä tehtävästä selviävät.

Edustaja Lindtman, minä kuulin, kun huusitte välihuutona, että markkinamalli on hallitukselle tärkein. Edustaja Lindtman, tiedätkö, että kaikki tämä, josta te puhutte tänään yksityisen palveluntuottajan ongelmina ja jota minä pidän ahneutena ja moraalittomana aivan varmasti kuten tekin, tapahtuu nykyjärjestelmän puitteissa? [Välihuutoja oikealta] Se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

tapahtuu nykyisten kuntien vastuulla, nykyisen soten maisemassa, ja juuri siksi me tarvitsemme uudet, vahvemmat rakenteet, jotta tämä kuvaamani iso ratkaisu ikääntyneiden arvokkaasta Suomesta voidaan todella kyetä ratkaisemaan, hoitajamitoitus osana sitä, mutta paljon, paljon isompi kuva odottaa meiltä vastauksia tämän kansakunnan parlamentilta.

Puhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään debattiin. Ensimmäiset debattipuheenvuorot saavat ryhmäpuhevuorojen esittäjät, sen jälkeen sitten nämä meidän pienemmät ryhmät. Debatin siis aloittaa edustaja Heikkinen.

15.29 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen aiemmin elämässäni tehnyt pitkään töitä vanhustenhoidossa, ja minua todella suututtaa nämä salin vasemmalta ja oikealta laidalta julkisuudessa käytetyt puheenvuorot, joissa pienellä palkalla vaativaa ja vastuullista työtä tekevistä ihmisistä puhutaan joinain desimaaleina. [Välihuutoja vasemmalta] Jokaisella vanhuksella on oikeus inhimilliseen ja hyvään hoitoon ja hoivaan. Se ei kuitenkaan toteudu ilman, että vanhuksilla on riittävästi hoitajia. Meidän päättäjien vastuulla on huolehtia siitä, että hoiva- ja hoitotyölle on riittävät voimavarat sekä vanhusten että hoitotyöntekijöitten kannalta, ja nyt näin ei ole.

Ministeri Saarikko on aloittanut valmistelun hoitajamitoituksen kirjaamisesta lakiin. Lämmin kiitos siitä. Epäselvää on kuitenkin ministeri Orpon puheenvuoronkin jälkeen, mikä on kokoomuksen kanta. Kertokaa se meille. Myös sote- ja maakuntauudistus vaikuttaa suoraan työntekijöihin. Epävarmuus on saatava päättymään. Haluaako SDP ja muu oppositio, edustaja Marin, työntekijöitten epävarmuuden jatkuvan vai oletteko vihdoinkin valmiita toimimaan vastuullisesti?

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Laiho. — Siis nyt ensiksi ryhmäpuheenvuorojen esittäjät ja sitten nämä meidän pienemmät ryhmät täällä, ja sen jälkeen sitten mennään muuhun debattiin. — Ja todella edustaja Laiho seuraavaksi, 1 minuutti. Ja pidetään minuutista kiinni.

15.31 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tehnyt vuosia töitä päivystyksessä ja nähnyt sen kotihoidon tilanteen jatkuvan hankaloitumisen ja nähnyt niitä tuhansia vanhuksia, jotka tulevat sinne päivystykseen ja ovat huonokuntoisia, monisairaita, ja heitä hoidetaan kotona vahvalla kotihoidon tuella. Ja sen takia tuntuukin nyt pöyristyttävältä, että täällä puhutaan yhdestä mitoituksesta. Meillä on yli 50 000 vanhusta kotihoidossa tällä hetkellä. Molemmat ovat tärkeitä: sekä ne kotihoidossa hoidettavat että ympärivuorokautisessa hoidossa hoidettavat. Meidän täytyy katsoa tämä kokonaisuus, pitää huolta kaikista meidän vanhuksistamme ja sen takia meidän pitää päivittää vanhuspalvelulaki ja tehdä sen mukaisesti sitten muutokset tarvittaessa mitoitukseen, jos on tarpeen. Mutta se pitää ensin päivittää ja arvioida, mitä muutoksia tarvitsee tehdä.

15.32 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko, eikö pidä paikkaansa, että hallitusohjelmaan oli kirjattu, että tehostetussa palveluasumisessa ja vanhainkodeissa henkilöstön ehdoton vähimmäismäärä laskisi 0,4:stä 0,5:een, kun se oli aiemmin 0,5? [Välihuutoja] Ei vaan siis tarkoitan, että tälle välille, että se laskettaisiin niin, että se voisi olla 0,4:n ja 0,5:n välillä, kun se oli 0,5. Tämän te kirjasitte. Tämän te kirjasitte, ja tähän minä viittasin. Minä viittasin tähän. Minun ei tarvitse puolustella

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

sitä, että te veditte sen pois, koska se oli opposition ja kansalaisten ansiota, koska silloin ihmiset lähtivät barrikadeille. Te muistatte hyvin tämän tapahtuman. Älkää vääristelkö, mitä minä sanoin. Minä luen suoraan teidän hallitusohjelmaanne.

Arvoisa puhemies!

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi...

Arvoisa puhemies, hetki aikaa vielä. — Minä ihmettelen nyt kovasti hallituksen piiristä annettavia erikoisia lausuntoja, mielikuvia, joissa väitetään, että vanhustenhuollon epäkohdat opposition mielestä voisi hoitaa yhdellä luvulla, 0,7:llä. Siitähän ei ole kysymys, vaan... [Ben Zyskowicz: Onhan teidän lakialoitteessa!] — Meillä siinä lakialoitteessa [Puhemies koputtaa] — edustaja Zyskowicz, [Puhemies: Aika!] lukekaa joskus niitä lakialoitteita, joita tänne tulee käsittelyyn — [Puhemies: Aika!] lukee hyvin selkeästi, että hoitoisuus täytyy ottaa huomioon ja se on ensimmäinen askel, [Puhemies: Aika!] jolla voidaan [Puhemies: Aika!] suitsia näiden monikansallisten yritysten ahneutta.

Puhemies Paula Risikko: Nyt me teemme jälleen niin, että mikrofoni menee kiinni minuutin jälkeen. Näin edetään.

15.33 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosialisti vie sekä ajan että rahat, tässä se nähdään. [Naurua oikealta]

Arvoisa puhemies! Poliittista pallottelupeliä, niin kuin sanoin, poliittista pallottelupeliä. Te demarit teette välikysymyksen, johon teidän itse olisi pitänyt olla vastaamassa. Kunnissa te ulkoistatte sote-palvelut ja täällä te ulkoistatte vastuun. Vanhustenhoito ei ole sinisille mikään ideologinen kysymys vaan käytännönläheisesti ratkaistava asia. On tärkeää, että tällainen epäinhimillinen kohtelu, mitä nyt on tullut julki, kitketään pois tästä yhteiskunnasta.

Samaan aikaan täytyy muistaa, että suurin osa sekä yksityisestä että julkisesta hoidosta on laadukasta ja työntekijät tekevät parhaansa jokaisena päivänä. Me kannatamme hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin, mutta on huomioitava, että kahdessa kuukaudessa ei tehdä huolellista lainvalmistelutyötä, mitä, edustaja Lindtman, tekin olette eduskunnalta ja hallitukselta koko ajan vaatinut. Kävin juuri ulkoasiainvaliokunnan kanssa Venäjällä. Siellä oli tehty eläkeuudistus kahdessa kuukaudessa. Tätäkö te haluatte, venäläistä mallia [Puhemies koputtaa] lakikäsittelyyn? Ministeri Saarikko: mitä me voimme tehdä... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.34 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eivät nuo ”mustikatkaan” aina malta pysyä siinä aikataulussa vaikka muita siitä moittivat.

Nämä ovat tekosyitä nyt tämmöiset, että ei ole aikaa. Meillä on selkeä tahtotila, meillä on selkeä lakialoite, jossa on selkeä taustatyö. Aivan hyvin te voitte, ketkä nyt olette sitä mieltä, olette täällä julkisesti tänään ilmoittaneet, että hoitajamitoitus nostakaa — olkaa hyvä, edellinenkin puhuja, laittakaa nimi siihen lakialoitteeseen. Älkää antako tämän vain valua ja valua. Tämä on ihan vaalihöttöä, jos te ette nyt nimeä siihen laita, ihan aidosti.

Ja nyt olisin odottanut, kun, ministeri Saarikko, sanoitte, että vastaatte ehdotuksiin, että olisitte vastannut. Meillä perussuomalaisilla oli ehdotuksia. Jos peruspalvelut tuotetaan verovaroin, niin sote ei tule ratkaisemaan sitä, että ne varat eivät valuisi edelleen sinne yri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

tysten voittoihin. Elikkä tuottokatto oli meidän ideamme, ja sitten kunnon sanktiointi, esimerkiksi 10 prosenttia liikevaihdosta. Te ette vastannut. Meillä oli konkreettisia, todella hyviä ehdotuksia. Ei tule mitään muuta kuin jonkintyyppistä, että oppositio ja kunnat ovat [Puhemies koputtaa] suurin piirtein tästä asiasta [Puhemies: Aika!] pelkästään vastuussa. Meillä on lainsäädännöllinen mahdollisuus.

15.36 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunta muuttuu joskus kriisien kautta, ja nyt meillä on kyllä sellainen kriisi vanhustenhoidossa kässillämme. Minusta tämä hetki kannattaisi kyllä käyttää tähän muutokseen ja muutoksen aikaansaamiseen, kun täällä on näin laaja yksimielisyys eduskunnassa. Kaksi asiaa: toinen on tämä hoitajamitoitus, josta on hyvin laaja yksimielisyys täällä, toinen asia on vanhusasiainvaltuutettu tai vanhusasiamies, joka hoitaisi itsenäisesti tätä vanhusten edunvalvontaa.

Tässä keskustelussa on ollut jotakin positiivista. Ministeri Saarikko, te toitte ajatuksen siitä, että tuotaisiin lisäbudjetti tämän valvonnan lisäämiseksi. Tämä on minusta erittäin tervetullut asia. Tätä valvontaa tarvitaan nyt lisää. Työnohjaus on sellainen kysymys, joka on noussut esiin monilla. Itse asiassa monella muulla sektorilla työnohjaus on paljon parempaa, mutta näyttää siltä, että yksityiset toimijat ovat säästäneet myös työnohjauksessa vanhushoidon osalta. Tähän haluaisin vastausta teiltä, ministeri Saarikko. Mitä voitaisiin tälle vielä tehdä?

15.37 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heikkiselle haluan sanoa, että täällä salissa on yksi ainoa puolue, joka puhuu hoitajista desimaaleina, ja se puolue on kokoomus eikä kukaan muu. [Kokoomuksen ryhmästä: Höpö höpö!] Ja mitä tulee tähän desimaaliin 0,7, niin se on äärimmäisen tärkeä ja on äärimmäisen tärkeää, että se saadaan kirjattua sitovasti sinne lakiin, koska se on se minimi, jota sen jälkeen näissä hoitolaitoksissa tulee noudattaa. Tämä minimi on äärimmäisen tärkeä, luku on äärimmäisen tärkeä, ja siitä on paljon kiinni. Siitä on kiinni vanhusten hyvä ja laadukas hoito, siitä on kiinni hoitajien jaksaminen raskaassa hoitotyössä ja siitä on kiinni myös alan houkuttelevuus, minkä ministeri Saarikko nosti esiin.

Ministeri Saarikko, sanoitte aloituspuheenvuorossanne, että 0,7:n hoitajamitoitus tarkoittaisi 4 200 uutta työntekijää hoivasektorille, ja se on minusta hyvä uutinen. On ehdottoman tärkeää, että me saamme lisää hoitavia käsiä tähän vaativaan työhön. Tämä esitys tarvitsee myös rahaa, mutta politiikka on myöskin taloutta, ja taloutta ohjaavat arvot. [Ben Zyskowitz: Olikos tämä teidän vaihtoehtobudjetissa?]

15.38 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä sanoi lehtitietojen mukaan viime viikonloppuna, että lisätalousarvio ei välttämättä ole toimivin ratkaisu valvonnan reusurssien lisäämiseen. Sipilän mukaan vasta seuraavan hallituksen tulisi tarttua tähän ongelmaan muun muassa rahoituskehityksen kautta. Nyt minua ilahduttaa suuresti se, että keskustan sisällä on mieli muuttunut sen jälkeen, kun viime viikolla kyselytunnilla nostin tämän asian esille. Ja RKP:hän on vaatinut, että näitä resursseja tulisi lisää.

Det vill säga, värderade talman, svenska folkpartiet har krävt att det nu kommer mer resurser till övervakningen av vården, vi vill ha mer händer i vården. Och nu är det också gläd-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

jande att statsminister Sipilä, efter sina uttalanden senaste veckoslut, tydligen har ändrat sig och regeringen är villig att komma med en tilläggsbudget.

Sen takia kysyn, ministeri Saarikko: Sanoitte, että hallitus on nyt tuomassa eduskunnalle tämän lisätalousarvioesityksen. Milloin tämä tuodaan, ja kuinka suurista lisäresursseista puhutaan? [Puhemies koputtaa]

När kommer ni med denna tilläggsbudget och hur stora pengar talar vi om?

15.39 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen ikäihminen ansaitsee turvallisen, arvokkaan ja inhimillisen vanhuuden. Riittävän toimeentulon, riittävän hoidon ja hoivan lisäksi ikäihmiset tarvitsevat ainakin neljä perustakuuta, joita KD Naisten johdolla olemme esittäneet, nimittäin ruokailutakuun, hygieniatakuun, ulkoilutakuun ja yhteisötakuun. Ruokailutakuu, jotta jokaisella ikäihmisellä olisi riittävästi aikaa ja apua ruokailuun, jotta ruoka olisi paitsi maukasta myös ravitsevaa. Hygieniatakuu, jotta puhtaus ja pesut asianmukaisesti päivittäin toteutuisivat. Ulkoilutakuu, jotta heillä, jotka siihen kykenevät, olisi mahdollisuus vähintäänkin kaksi kertaa viikossa ulkoiluun, virkistykseen ja kuntoiluun. Ja yhteisötakuu, eli oikeus samanikäisten ja eri-ikäisten seuraan. Ja kysyisinkin, ministeri: miten ajattelette näiden perusasioiden nyt toteutuvan, ja saammeko nopeasti lisää resursseja, jotta nämä perusasiat voidaan taata jokaiselle ikäihmiselle?

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi Liike Nyt -ryhmän edustaja Harkimo, 2 minuuttia, koska varsinaista ryhmäpuheenvuoroa ei ollut.

15.40 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Lähi- ja sairaanhoitajien hätähuuto vanhustenhuollon vakavista puutteista on kuultu jo vuosia. Ruokaa on liian vähän, lääkevirheet lisääntyneet kiireessä ja jopa kertakäyttökäsineitä säästetään. Onkin häpeällistä, että Esperi Caren hallituksen puheenjohtaja Kaukonen esittää yllättyneensä tilanteesta. Miten yrityksen toimintaa ohjaava hallitus voi olla yllättynyt tilanteesta, joka tapahtuu suoraan sen silmien ja toimivallan alla? No, ei se tietysti yllättynyt olekaan. Totuus on se, että hoiva-alan yritysten säädyttömien arvonnousujen on mahdollonta rahoittaa leikkaamatta ihmisarvoisen kohtelun perusedellytyksistä, kuten ravinnosta, lääkkeistä ja hoitavista käsistä.

Hallituksen valmisteilla oleva sote-uudistus johtaisi samanlaiseen tragediaan myös muiden terveydenhuollon palveluiden osalta. Terveydenhuoltoalan yritykset ovat vastaavalaisten suurten arvonnousujen myötä pakotettuja tekemään entistä isompia voittoja ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin kustannuksella. Kun tulevia voittoja mitataan ulos jo etukäteen, nousee paine voittojen kasvattamiseen entisestään. Maksajina ja kärsijöinä ovat Suomi ja suomalaiset. Siksi kannatamme myös hoitajamitoituksen nostamista 0,7:ään sekä sosiaalidemokraatteja ja Sanna Marinin välikysymystä.

Puhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi tähtiliikeryhmä, edustaja Väyrynen, 2 minuuttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

15.42 Paavo Väyrynen tl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähtiliikkeen eduskuntaryhmä yhtyi välikysymykseen. Halusimme puuttua järeällä tavalla niihin räikeisiin epäkohtiin, joita ikäihmisten laitoshoidossa on ilmennyt. Meillä on kuitenkin laajempi näkemys tähän asiaan. Haluamme korostaa myös kotipalvelujen tärkeyttä, kotihoidon merkitystä. Myös sen voimavarat on turvattava, ja myös omaishoitajien asemaa on parannettava. On pidettävä huoli siitä, että mahdollisimman paljon kyetään ikäihmisiä hoitamaan kotioloissa, ja tällä tavalla on vähemmän ihmisiä laitoshoidon piirissä.

On ollut ikävää kuunnella tätä syyttelyä oppositior ryhmien ja hallitusryhmien kesken. On totta, että myös edellinen hallitus on leikannut valtion ja kuntien menoja ja vaikeuttanut ikäihmisten asemaa, mutta myöskin on leikattu muusta sosiaaliturvasta ja muista palveluista ikävällä tavalla. Tämähän johtuu siitä, että Suomen talous ei ole kymmeneen vuoteen kasvanut sen vuoksi, että Suomi liitettiin euroalueeseen. Ruotsissa talouskasvu on ollut vahvaa, ja siellä julkiset menot ovat voineet kasvaa näitten kymmenen vuoden aikana.

Nyt valtiovarainministeriön virkamiehet ovat jo esittäneet uusia leikkauksia uuden eduskunnan ja uuden hallituksen tehtäviksi. Meidän pitää saada talous kasvuun, ja sitä varten on tärkeää, että Suomen taloudellinen itsenäisyys palautetaan ja Suomi eroaa euroalueesta. Meillä on suuret mahdollisuudet päästä vahvasti parempaan talouskasvuun kuin mitä euroalueen osana meille on tarjolla.

Puhemies Paula Risikko: Sitten takaisin minuutin mittaisiin.

15.44 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Epäilty hoitovirhe ja siitä johtunut kuolema Esperin Caren Kristinank kaupungin hoitokodissa on vain jäävuoren huippu. Yleisradio uutisoi tänään, että jopa 15 vanhuksen epäillään kuolleen laiminlyöntien vuoksi. Vanhusten hoiva ei ole myöskään ainoa palvelu, jossa on ollut vakavia ongelmia. Myös esimerkiksi päivähoitossa on raportoitu haamuhoitajista. Jokainen vanhempi ymmärtää, millainen turvallisuusriski on, jos esimerkiksi 12:ta alle 3-vuotiasta on hoitamassa vain yksi hoitaja, kun hoitajia tulisi olla vähintään kolme. Ongelmat koskevat myös muita haavoittuvassa asemassa olevia, kuten vammaisia ja lastensuojelun asiakkaita. Riskit vain kasvavat, mikäli hallituksen sote-palvelujen markkinauudistus toteutetaan. [Ben Zyskiewicz: Päinvastoin!]

Nyt on sanottava, että vanhusten, lasten, vammaisten tai muuten heikommassa asemassa olevien ihmisten hyvinvointi ei voi olla kylmän ja kasvottoman bisneksen ja voitontavoittelun kohde. Tänään eduskunnan on sanottava kuuluvasti: ”Jo riittää.”

15.45 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi meni aikaan 2000-luvun alussa, kun oma kansa ensin, suomalaisten ihmisoikeudet ensin -ideologiaa ruvettiin korvaamaan monikulttuurisuusideologialla. 2000-luvun alussa sote-jättien sijoittajat kiinnostuivat suomalaisista markkinoista. Kunta joutuu kilpailemaan sote-jättien kanssa, ja se on johtanut siihen, että myös kuntien terveyspalvelut ovat heikentyneet. Se ei suinkaan ole johtanut terveeseen kilpailuun. On turha sanoa kunnille, että hoitakaa, järjestäkää laadukkaampia palveluita, jos kunnilla ei ole rahaa. Me tarvitsemme ammattitaitoisia hoitajia ja me tarvitsemme heitä riittävästi. Me tarvitsemme valvontaa. Mutta tämä kaikki vaatii rahaa, ja siksi kysyn: ollaanko nyt valmiita muuttamaan arvopohjaamme niin, että suomalaisten vanhusten ihmisoikeudet tulevat aina ensin? Kyllä meillä rahaa on, jos me sitä haluamme vanhuksiimme käyttä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

15.46 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistynyt yhteiskunta pitää huolen heistä, jotka tämän maan ovat meille rakentaneet.

Viime viikolla valtiovarainministeri Orpo totesi, että riittävässä hoitajamitoituksessa vanhustenhoidossa on kyse vain lillukanvarresta. Valtiovarainministerille tai kokoomuspuolueelle se sitä saattaa olla. Meille muille, meidän isovanhemmille, isoisille ja -äideille, heidän hoitajilleen ja läheisilleen kyse on arvovalinnasta ihmisarvoisen ikääntymisen puolesta, sen puolesta, että teemme ne päätökset, jotka pitävät huolen siitä, että jokainen ikäihminen voi luottaa siihen, että vanhustenhoito Suomessa huomenna on paremmin.

Arvoisa puhemies! Siksi me olemme tämän lakialoitteen tehneet, ja tämän eduskunnan on mahdollista vihdoinkin ja viimein päättää riittävästä hoitajamitoituksesta. Nyt kyse on siitä, onko poliittista tahtoa. [Puhemies: Aika!] Löytyy tie, jos on tahtoa. Onko kyse siitä, että hallitus haluaa Esperille ensin ja sitten vasta vanhukset?

15.47 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että me täällä puhumme nyt yhdessä siitä, millainen vanhustenhoidon tulisi olla. On selvää, että meidän täytyy pitää parempaa huolta vanhusväestöstämme. Tänä me puhumme ennen kaikkea laitoshoidosta, ja on tärkeää, että me pystymme parantamaan sitä hoivaa ja hoitoa, mitä vanhuksemme ja myös kehitysvammaisemme tehostetussa palveluasumisessa ja laitoksessa eläessään saavat. Siinä on kyse siitä, onko riittävästi auttavia käsiä, onko riittävästi hoitajia, ja siksi hoitajamitoituksen sitovuus, lakiin kirjaaminen ja nostaminen nykytasosta on niin äärimmäisen tärkeää. Vain siten me voimme taata, että jokainen saa hyvän hoidon ja että hoitajilla on aikaa vanhuksille, sillä nyt monet hoitajat — niin arvokasta työtä kuin he tekevätkin — kotiin lähtiessään tuntevat huonoa omaatuntoa siitä, [Puhemies koputtaa] että aika ei ole riittänyt kaikille.

15.48 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen sote-malli ei tosiaan ratkaise vanhustenhoito-ongelmia vaan tuottaa lisää ongelmia: Tällä hetkellä niin pienissä kuin isoissa kunnissa päätetään aina kuntatasolla erikseen, mikäli jotain osaa palvelutuotannosta ulkoistetaan. Ne ovat erillisiä poliittisia päätöksiä, joita tehdään niin pienissä kuin isoissa kunnissa — vai onko valtiovarainministeri Orpo sitä mieltä, että Espoon kaupunki on liian heikko kunta tuottaakseen vanhuspalveluita? Yleensä kuntatasolla näitä ulkoistamispäätöksiä ollaan kannattamassa nimenomaan keskustassa ja kokoomuksessa, eli oikeisto ajaa markkinamallia myös kuntatasolla. [Välihuutoja] Jos tämä sote-malli menee läpi, tämä harkintavalta kapenee. Silloin ei päätetä enää erikseen, tulevatko suuret yritykset mukaan perusterveydenhuoltoon sote-keskusten muodossa, vaan niillä on siihen oikeus. Ja valinnanvapauslaissa maakunnat pakotetaan ottamaan käyttöön asiakasaseteli laajassa joukossa palveluita ja veloitetaan [Puhemies koputtaa] ottamaan käyttöön henkilökohtainen budjetti vammais- ja vanhuspalveluissa.

15.50 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhustenhoito pitää laittaa kuntoon, ja on hyvä, että hallitus ministeri Saarikon johdolla tähän tomerasti tarttuu. 25 toimenpidettä, vahvempi valvonta, asioita korjataan, ja se on hyvä. Myös se hoitajamitoitus pitää kirjata kyllä lakiin. [Leena Meri: Kirjatkaa!]

Mutta sitten sana, arvoisa puhemies, tästä opposition lakialoitteesta: Koko vaalikauden te olette korostaneet huolellista lainvalmistelua, korostaneet vaikutusarvioita, korostaneet asiantuntijoiden monipuolista kuulemistakin, korostaneet avoimuutta, ja sitten te itse valmis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

telette salamyhkäisesti muutamassa päivässä tämän lakialoitteen, [Välihuutoja vasemmalta] kutsutte median paikalle valtiosaliin ja laitate täyden sirkuksen päälle tässä vakavassa vanhusten asiassa! Meille tarjoatte vain kynää käteen, vaikka itsekin tiedätte, että ei tämä asia ihan niin yksinkertainen ole.

Arvoisa puhemies! Minusta tämä näyttää siltä, että tässä yritetään kerätä poliittisia irtopisteitä vanhusten asialla.

15.51 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän yritetään korjata se työ, joka jäi tekemättä 2012. Kun vanhuspalvelulakia tehtiin, silloin ministeri Guzenina esitti, että tämä hoitajamitoitus, joka takaa riittävän määrän hoitajia ikäihmisille, laitetaan lakiin. Silloinen pääministeripuolue kokoomus esti sen. Se työ on kesken. Sitä on valmisteltu, mutta se on kesken. Kokoomus käyttää nyt kymmeniä tekosyitä, jotta tätä ei tarvitsisi tehdä: ”Tämä asia on kuntien vastuulla.” ”Miten vaihtoehtobudjeteissa tästä on kirjoitettu?”

Hoitoisuusmittari oli viimeinen keksintö. Seuraavaksi on varmaan kuumemittari. [Naurua] Siis hoitajamitoitus takaa sen, että on pakko laittaa ne lisähoitajat, jotka ministeri Saarikko kertoi: 4 000 hoitajaa. Se on meidän ihmisyyden mittari, että me laitamme nämä lisähoitajat, että hoito tulee kuntoon. Muutakin pitää kyllä tehdä.

15.52 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mistä tunnet sä vaalien lähestymisen? No siitä, että yhtäkkiä, kaksi kuukautta ennen eduskuntavaaleja, lähes kaikki puolueet ovat löytäneet yksinkertaisen ja helpon ratkaisun ongelmaan, joka on ollut käsissämme vuosia ja joka on monimutkainen ja monitahoinen. Muistakaa vaikkapa Koukkuniemi. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Ja tämä yksinkertainen ratkaisu on se, että laitetaan yksi luku, yksi virke lakiin. No, näinhän se ei ole, vaan tämän hoitajamitoituksen pitää perustua asiakkaan tarpeeseen.

Jos ette minua usko, uskokaa THL:ää, Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta, joka kirjoittaa seuraavaa: ”Hoitajamitoituksen tulisi vastata asiakasrakennetta ja toiminnan sisältöä. Siksi yksittäinen luku ei mielestämme takaa hyvää hoitoa.” Jos ette minua usko, uskokaa entistä ministeriä Soininvaaraa, joka kirjoittaa: ”Tämä kiinteä 0,7-kerroin kaikille vanhukseille nimittäin sekä heikentää vanhusten hoitoa että tulee kalliiksi.” Ja jos ette [Puhemies: Aika!] minua usko, uskokaa Ylen Tiina Merikantoa, joka kirjoittaa: ”Jos poliitikot [Puhemies: Aika!] oikeasti haluavat ratkaista [Puhemies: Aika!] vanhojen hoivan ongelmia, pitäisi pöydälle pohdittavaksi laittaa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylitystä]

15.53 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään me puhumme ihmisistä ympärivuorokautisessa hoidossa, jotka ovat täysin toisen ihmisen avun varassa. He tarvitsevat apua päästäkseen vessaan, syömään, useat kääntääkseen kylkeä. Hyvin isolla osalla heistä on muistisairaus. Sen takia tämä henkilöstömitoitusvaatimus on äärettömän tärkeä. He tarvitsevat apua, tukea ja turvaa, ja sen me olemme täällä esittäneet.

Ihmiset ovat koko ajan huonokuntoisempia ympärivuorokautisessa hoidossa, mutta henkilökuntaa sinne ei tule lisää. Tämä yhtälö on kestämaton, ja sen takia meidän vaatimuksemme on hyvin yksinkertainen. Se ei tietenkään ratkaise tätä koko ongelmaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Nyt kiinnittäisin kuitenkin tässä suhteessa huomiota kokoomukseen, joka tämän estää. Te olette koko vaalikauden esimerkiksi säättäneet erilaisia sanktioita, muun muassa työttömille aktiivimallia ja velvoitteita. Mutta kun nyt kyse on heikommassa asemassa olevien ihmisten oikeusturvasta ja turvasta, niin se ei teille käy. Eli nyt vetoaisin näiden puolustuskyvyttömien ihmisten [Puhemies koputtaa] puolesta: ettekö voisi heltyä heille?

15.54 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos desimaalit ovat vaikeasti hahmotettavia, niin on parempi todeta, että vähimmäismitoitus 7 hoitajaa 10:tä vanhusta kohti perustuu huolellisiin arvioihin siitä, että se ympärivuorokautisessa hoidossa kaikkina vuorokaudenaikoina olisi riittävä vähimmäismitoitus.

Kun täällä on etenkin kokoomuksen suunnalta kysely, oliko vanhustenhoito oppositiopuolueiden vaihtoehtobudjeteissa, niin kristillisdemokraateilla se todellakin oli — eli määräraha 1 000 hoitajan lisäämiseksi jo tämän vuoden aikana. [Ben Zyskowicz: Entäs demareilla?]

Vanhukset tarvitsevat hyvän hoitonsa nyt. Korjausten viivyttely monen hoivaa tarvitsevan vanhuksen kohdalla tarkoittaa sitä, että aika ajaa elämän ohi. Jos tahtoa löytyy, niin kyllä tämä eduskunta voi tehdä päätökset sellaisesta vanhuspalveluiden tasosta, jolla jokainen kansanedustaja, jokainen päättäjät, jokainen [Puhemies koputtaa] veronmaksaja haluaisi itse vanhuutensa viettää.

15.56 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Vi behöver många olika åtgärder för att förbättra vår åldringsvård. En höjning av personaldimensioneringen är nödvändig, men det räcker inte.

Me täällä salissa, me vastaamme siitä, että vanhustenhuollon kehykset ovat kunnossa, että vanhustenhuollossa on riittävästi käsipareja, että hoitajia koulutetaan riittävä määrä, että hoitajien työtä kunnioitetaan myös palkassa ja että johtajuus motivoi ja luo hyvän työympäristön.

Sote-uudistus perustuu valtavaan valvontaan ja ensisijaisesti omavalvontaan. Mistä maakunnat ja tuleva Luova tulevat hankkimaan näitä valvonnan ja hankinnan ammattilaisia, kun väitetään, että niitä ei nyt nykyisissä kunnissakaan ole?

15.56 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vanhuspalvelulain mukaan palvelut on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, arvokkaaksi ja hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta ja osallistua mielekkääseen hyvinvointia ylläpitävään toimintaan. Vuonna 2015 lakiin tulleet osavuorokautinen perhehoito ja perhehoito hoidettavan kotona vastaavat siihen, että apua ja tukea pystytään räätälöimään hyvin moniin erilaisiin hoivan ja huolenpidon tarpeisiin. Olennaista on, että perhehoidossa pystytään vaalimaan henkilön elämäntarinaa osana yhteistä kokonaisuutta. Tämä edesauttaa vahvasti myönteisen ilmapiirin säilymistä, osallistumista ja vuorovaikutusta.

Ikäihmisten perhehoidosta on saatu erinomaisia tuloksia Suomessa. Sitä on viety kymmeniinkin kuntiin, satoja omaishoitajia on voitu lomittaa ja niin edelleen, ja tulokset tästä hoitomuodosta ovat erinomaiset. Minä toivon, että Suomeen saadaan ehdottomasti edelleen lisää nimenomaan ikäihmisten perhehoitoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

15.58 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi länsimaisen siviisityksen tärkeimmistä periaatteista, joka on peritty isältä pojalle, on ollut se, että kohtelee muita, kuten haluaisit itseäsiikin kohdeltavan. Uskon, että tämän pitäisi olla keskeinen periaate, kun mietimme, mitä me haluaisimme niille meidän vanhemmille ja isovanhemmille, jotka ovat riippuvaisia siitä, että tänäkin päivänä jokainen meistä ajattelisi, että me varmistamme, että jokainen uskaltaa vanheta turvallisesti.

Virhe tapahtui vuonna 2012. Silloisissa neuvotteluissa sosiaali- ja terveystieteissä ministerityöryhmässä esitimme ministeri Guzeninan kanssa, että kaikkien asiantuntija-arvioiden pohjalta olisi pitänyt nostaa hoitajamitoitus 0,7:ään. Seitsemän vuotta on mennyt. Tämän keskustelun isoin laiminlyönti saattaa tänään olla se, että näin vahvasta parlamentaarista yksimielisyydestä huolimatta seitsemässä vuodessa tätä epäkohtaa ei vielä kukaan saada korjattua eikä kirjattua lupausta tuleville sukupolville vanheta rauhassa. [Puhemies: Aika!] Nyt kysynkin vielä kerran ministeriltä: olisiko tämä laiminlyönti... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.59 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen vanhus tarvitsee arvokkaan vanhuuden, ja jokaisen pitää voida luottaa siihen, että hänestä pidetään huolta silloin, kun sitä hoivaa tarvitsee. Kokoomus lähtee aina ihmisten näkökulmasta ja siitä ihmisen yksilöllisestä hoivan ja hoidon tarpeesta. Ja siinä on se ero SDP:hen. SDP katsoo tätä hoivan tarvetta tälläkin hetkellä tasapäistävän järjestelmän näkökulmasta. [Välihuutoja] Te kerrotte vanhuksille, että 0,7 hoitajaa riittää sinulle, tarvitset enemmän hoitoa tai et, ja 0,7 hoitajaa kuuluu sinulle, vaikka tarvitsisit vähemmän sitä hoitoa. Tämä on sitä tasapäistävää sosiaalidemokratiaa, jota tässä myös tarjotaan. Tosin äänessä ovat terveys- ja hoivabisneksen asiantuntijat: Tradekan konsernin johdossa olette lähes kaikki, jotka siellä nyt seisotte salin vasemmalla laidalla. [Hälinää] Te teitte yhteistyötä Med Groupin... Esperin Caren kanssa Med Group löi hynttyyt yhteen viime vuonna [Hälinää] ja lähti [Puhemies koputtaa] hoivabisnekseen. [Puhemies: Aika!] Nyt pestään sitä täällä ja koitetaan pestä käsiä ja... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

16.00 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien Zyskovicz ja Jokinen puheenvuorot osoittavat Heinäluoman puheenvuoron oikeaksi. Kaikkia selityksiä keksitään, ettei tätä mitoitusta tarvitsisi kirjata, ja jos siellä kansainvälisesti omistettujen yritysten joukossa on edes yksi kotimainen osuustoiminnallinen yritys, niin huoli kokoomuksella on suuri.

Mutta, arvoisa puhemies, on hyvä, että edustaja Jokinen otti ihmisen esiin. Käydäänpä läpi, mitä tämä mitoitus tarkoittaa nimenomaan sen ikäihmisen kannalta. Hoivakodissa 28 vanhustenpaikkaa: tämä 0,7:n mitoitus nostaisi päivävuorossa olevien hoitajien määrää puolella, neljästä kuuteen, iltavuorossa hoitajia olisi kolmen sijaan viisi. Se tarkoittaa sitä, että heillä jää aikaa siihen, että vanhukset saavat ulkoilua, viriketoimintaa, yksilöllistä elämää. Arvoisa kokoomus, ministeri Orpo: kuinka kauan te aiotte seistä hyvän vanhusten hoidon tiellä?

16.01 Ben Zyskovicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei tässä olla keksimässä mitään selityksiä. Totuus vain on se, että se teidän ratkaisu, yksi luku lakiin [Välihuutoja] — täällä on tasan yksi luku tässä teidän aloitteessa, 28 §, 0,7, yksi virke, kuten puheenjohtaja Kiuru on sanonut — se ei ole ratkaisu. Ratkaisu on se, että sinne lakiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

laitetaan mitoituksen perusteet hyvin tiukasti ja kun niitä sovelletaan järjestäjän toimesta, silloin tulevat nämä luokitukset, silloin tulevat ne luvut. Ei yksi luku, vaan useampi luku.

Sitten kun te väitätte, että nämä ovat kaikki vain tekosyitä ja selityksiä: Mikäs tarve THL:llä, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella, on vastustaa tätä teidän patenttiratkaisua? [Eero Heinäluoma: Ei ne vastusta!] No, mikäs tarve on Osmo Soininvaaralla, entisellä ministerillä, vastustaa tätä teidän patenttiratkaisua? [Välihuutoja] Mikä tarve maan johtavalla sote-toimittajalla, Ylen Tiina Merikannolla, on esittää, että tarvitaan paljon enemmän? Onko heilläkin tarve selitellä? [Välihuutoja]

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän kolme vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministereitten vastauksia välillä, lyhyesti. Edustajat Torvinen, Kankaanniemi ja Aalto.

16.03 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on vain syyttömiä ja viattomia, kaikki on toisten syytä. Mutta minä sanon: me olemme kaikki syyllisiä. [Välihuutoja] Me poliitikot kunnissa, kaupungeissa ja siellä sosialistileirissä, kaikki olemme syyllisiä. Mutta katsotaan tulevaisuuteen.

Jos tämä asia siellä Kristiinankaupungissa olisi ollut tuon sote-uudistuksen aikaan, niin mitä olisi tapahtunut? Valinnanvapaus, seteli: lapset olisivat hakeneet vanhuksensa pois ja asia olisi mennyt parempaan suuntaan ja olisi menty sellaisiin palveluihin, jotka pitävät. [Välihuutoja] Tällä hetkellä 320 kuntaa neuvottelee pikkupoliitikkojen kanssa, pienet sosialistit ja kokoomuslaiset neuvottelevat, mutta heillä ei ole ammattitaitoa. Pienissä kunnissa ei ole lakimiehiä, vain suurissa kaupungeissa. Tosiasia on se, että tulevaisuudessa sote-uudistuksen voimassa ollessa 18 maakuntaa tarjoaa sen osaamisen, että vanhusten tulevaisuus on taattu.

16.04 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksen vastustus hoitajamitoituksen kirjaamisesta lakiin on tuttu ja tiedetty asia, mutta edustaja Kaikkosen, keskustan ryhmänjohtajan, äskeinen puheenvuoro osoitti, että ei ole keskusta valmis, samoin äsken kuullut sinisten puheenvuorot, eivät ole sinisetkään valmiita tosiasiaa etenemään tässä asiassa [Välihuutoja] niin kuin meidän vanhustemme etu juuri nyt vaatisi. Kun te vastustatte tätä mitoitusta, oletteko, ministeri Orpo, ministeri Saarikko, valmiit tuomaan lisäbudjetin, jolla Valviran ja muuta valvontatoimintaa tehostetaan merkittävästi, koska nytkin pystyttiin Kristiinankaupungissa sulkemaan tämä huonosti hoidettu hoitopaikka ja tätä valvontaa tarvitaan? Jos te tuotte lisäbudjetin, valvontaan saadaan lisää rahaa. Sen jälkeen vielä täytyy rangaistukset panna, niin kuin edustaja Meri esitti, esimerkiksi 10 prosenttia liikevaihdosta, jos säädöksiä ei noudateta, niin päästään pitkälle tässä asiassa.

16.05 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskiewicz on siinä oikeassa kuten myös asiantuntija Tiina Merikanto, että hoitajamitoituksen lisäksi tarvitaan paljon muuta. Valitettavasti näyttää siltä, että sopimus ilman valvontaa ja sanktioita on pelkkää puhetta. Kysynkin nyt suoraan oikeusministeri Häkkäseltä: oletteko valmiita harkitsemaan niin sanottujen poissulkusäännösten vahvistamista vaikkapa siten, että laaditaan palveluiden järjestäjille niin sanotut mustat listat niistä toimijoista, joiden osalta on toistuvasti ilmennyt laiminlyöntejä? Yksikään yritys ei nimittäin tahdo Esperi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Caren kaltaista huomiota, ja palveluiden järjestäjien käytössä olevat mustat listat olisivat varmasti tehokas keino kehittää yritysten omaa valvontaa.

Puhemies Paula Risikko: Täällä oli ainakin kolme ministeriä, jotka haluavat käyttää tässä vaiheessa puheenvuoron. Me jatkamme debattia sen jälkeen. Aloitetaan ministeri Saarikolla, 2 minuuttia.

16.06 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme tuomassa tänne pikaisella aikataululla lisäbudjetin, joka vahvistaa valvontaviranomaisen, nykyjärjestelmässä Valviran ja avien, toimintaa juuri siksi, että epäkohtiin pystyttäisiin tarttumaan sekä ilmoitusten pohjalta mutta myös oma-aloitteisina tarkastuksina.

Toinen seikka, arvoisa puhemies: Yritän välttää sitä, että osallistuisin siihen, kuka on syyllinen ja ketä syyttäisimme — mutta en malta olla sanomatta, kun te totesitte, edustaja Heinäluoma, että teiltä jäi työ kesken vanhuspalvelulaissa, niin te kuitenkin viime vaalikaudella vastuussa siltä osin jatkoitte työtä, niin että teidän ministerinne saman tien samalla vaalikaudella myös vielä heikensi vanhuspalvelulakia. Te vähensitte sen turvin vähentämällä ja tiukentamalla kriteerejä, joilla pääsee laitostyyppiseen hoitoon, te heikensitte mahdollisuuksia päästä sellaiseen hoitoon ja vähensitte kuntien varoja 270 miljoonaa. Tämän unohditte mainita. [Eduskunnasta: Ohhoh! Voi hyvänen aika!]

Kohtana kolme, arvoisa puhemies: Edustaja Aalto, nostitte esiin mustat listat ja myöskin epäkohdista sanktioinnin tietyllä tavalla. — Pidän erittäin hyvänä, että osana tuota 25 kohdan listaa meillä oli selkeä yhteisymmärrys siitä, että tuntuva sanktiointi suhteessa vaikkapa yrityksen tuottamaan voittoon on syytä kirjata lakiin toistuvista laiminlyönneistä. [Simon Elo: Tulos tai ulos!]

Arvostan erityisesti niitä puheenvuoroja, arvoisa puhemies, esimerkiksi edustaja Nurminen tai edustaja Tanus, joissa olette kuvailleet niitä toiveita ja arjen asioita, joita ympärivuorokautisessa hoivassa tarvitaan. — Nämä ihmiset ovat yhteiskunnan hauraimpia ja heikoimpia, neljä viidestä muistisairaita, ja monelle, käytännössä kaikille se on viimeinen koti ennen kuolemaa. Siksi myös puhe saattohoidosta ja kivun lievittämisen osaamisesta on erittäin tärkeä osa tätä keskustelua.

Me riitelemme nyt siitä, tehdäänkö tämä muutos seuraavan viiden viikon aikana vai lähikuukausien aikana. Haluaisin muistuttaa, että suomalaiset ikäihmiset eivät elä vaalikausittain.

Puhemies Paula Risikko: Sitten pääministerin sijainen Orpo.

16.08 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Asia on kaiken kaikkiaan sellainen, että kyllä tämän edessä pitää olla nöyränä ja tehdä töitä. Mielestäni keskustelu osoittaa sen, että näiden ongelmien kanssa on painittu vuosia ja ratkaisuja on tehty, on tehty hyviä päätöksiä, kuten ministeri Saarikon kuvaus viime kaudella ja SDP:n mukana ollessa tehdyistä ratkaisuista osoittaa, ja syitä löytyy varmaan meistä itse kustakin.

Mutta edustaja Lindtman, minusta on oikeastaan surullista, että vääristelette minun sanomisiani niin kuin sanoitte. [Eero Heinäluoma: Millä tavalla?] Minä en ole koskaan sanonut, että vanhusten palvelut ovat lillukanvarsia — en ikinä. Minusta on väärin antaa ihmi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

sille sellaista kuvaa, koska en todellakaan ole niin sanonut. Me teemme hartiavoimin töitä joka päivä, olemme katsoneet, mitä sosiaali- ja terveysministerin johdolla tehdään töitä suomalaisten vanhuspalveluiden parantamiseksi. Ja nyt on ollut painopisteenä ne tärkeät kotipalvelut. Mitä te haluatte tehdä kotipalveluille? [Eero Heinäluoma: Parantaa!] — Parantaa, ilman muuta haluatte parantaa, ja teillä on varmaan sinnekin satoja miljoonia.

Hyvät sosiaalidemokraatit, meidän täytyy katsoa tämä kokonaisuutena. Siksi puolustan voimakkaasti sitä hallituksen nyt tekemää linjausta, joka on siis, edustaja Heikkinen, minun kantani, joka on Sipilän hallituksen yhteinen linja, että me pistämme pikaiseen valmisteluun vanhuspalvelulain, johon tulee sitovat kriteerit mitoitukselle, mutta se valmistellaan huolella vanhuspalvelulain kokonaisuutena. Kuunnellaan asiantuntijoita, haetaan parhaat mahdolliset tavat kirjata lakiin hoitajamitoitus, jotta me saamme hoidon sinne, missä sitä tarvitaan, [Sirpa Paatero: Justhan te sanoitte, että ei!] juuri sinne, missä hoitoa tarvitaan, ei yhdellä luvulla joka paikkaan.

Mutta tämä on mielipidekysymys, että mihin työvälineeseen puututaan. Meillä on sama tavoite, lisää hoitajia ja sinne, missä tarvitaan, ja minusta te yritätte kiinnittää huomion muualle — me olemme samaa mieltä tavoitteesta. Te teette tällä vaalityötä, teillä olisi ollut neljä vuotta aikaa puuttua näihin asioihin. Teidän varjobudjetistanne ei löydy näitä asioita. [Puhemies koputtaa] Vasemmistoliitolla 20 miljoonaa taisi olla vanhuspalveluiden valvontaan.

Me tuomme 26. päivä tätä kuuta lisäbudjetin, jossa tulee valvontaan lisää resursseja, ja niihin ongelmiin, mitkä on nähty, puututaan voimakkaasti ja sanktioidaan. [Eero Heinäluoma: Ilman rahaa!]

Puhemies Paula Risikko: Sitten oli vielä ministeri Vehviläinen, olkaa hyvä, 2 minuuttia.

16.10 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan palata vielä tähän opposition lakialoitteeseen tästä, että hoitajamitoituksen sitovuus ratkaistaisiin tässä muutaman viikon aikana. Haluan kuntaministerinä muistuttaa, että kunnilla on erittäin laaja itsehallinto ja sitä myös perustuslakivaliokunta kovasti tulkitsee, ja se tarkoittaa myös sitä, että kuntia on kuultava heitä koskevissa asioissa silloin, kun heille laitetaan uusia velvoitteita. Ja siitä, että eduskunnan valiokunnat alkavat kuulla kuntia, lähes kolmeasataa kuntaa, ei taida olla kovin paljon esimerkkejä, eli haluan muistuttaa hyvästä lainvalmistelutavasta. Ja sitten vielä toinen seikka: kun nämä kustannusarviot ovat vaihdelleet 54 ja 300 miljoonan euron välillä, niin jokainen ymmärtää, että sitovan hoitajamitoituksen arviointi vaatii kunnollista kustannusarviointia.

Sitten toinen asia: Tämä hallitus ei ole ulkoistanut yhdenkään kunnan ikäihmisten palveluita, sen ovat tehneet kunnat. Ja kun katson tätä listaa, [Ben Zyskowitz: Juuri näin!] jossa on kuntasektorin ulkopuolisten ostojen osuus ikääntyneiden palveluissa, niin täällä on muun muassa Vantaa 54 prosenttia, Espoo 53 prosenttia, Kotka 43,5 prosenttia, [Eduskunnasta: Sosialismin hinta!] Tampere 42,5 prosenttia ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajan kotikaupunki Pori 38 prosenttia, [Välihuutoja] ja näistä päätöksistä vastaavat tietysti kuntapäätäjät. He ovat tehneet siellä päätökset, että näitä ulkoistetaan. Minä en halua arvostella sitä, että olette tehneet ulkoistamispäätöksiä, mutta samalla pitää muistaa se, että kunnalla on valvontavastuu siitä, ettei tapahdu niitä laiminlyöntejä.

Ja jatkossa kun maakunta tulee — minä haluan viitata useampiin puheenvuoroihin siitä, että vain omavalvonta lisääntyy, niin se ei pidä paikkaansa — niin maakunta vahvempana

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

järjestäjänä saa lähes samat oikeudet kuin nykyiset valvojaelimet siihen, että se pystyy jopa katkaisemaan ja lopettamaan toiminnan, jos toiminta ei ole asianmukaista.

Puhemies Paula Risikko: Salista oli vielä yksi kysymys. Ministeri Häkkäselä 1 minuutti aikaa vastata.

16.13 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyjärjestelmässä osa kuntapäättäjistä on osannut hoitaa lakisääteisen velvollisuutensa hyvin ja osa ei ole osannut hoitaa sitä hyvin. Eli kun kuntapäättäjillä on vastuu jo nykyään tarjota riittävä määrä hoivaa ja hoitoa oman kuntansa asukkaille, niin osa toistuvasti epäonnistuu tässä tehtävässään, ja osa kunnista onnistuu.

Nyt tässä salissa olevassa keskustelussa on kyse siitä, kuinka paljon pitää lisää säännellä, piiskata ja sanktioida myös kuntapäättäjiä siihen, että sillä kunnallisveroprosentilla palokataan riittävä määrä hoitajia sinne kunnan palveluihin tai ostopalvelusopimusten kautta yritysten ja järjestöjen palvelukseen. Siitä tässä on kyse.

Tarvitaan kovemmat sanktiot, tarvittaessa avoimemmat mustat listat, lisää valvontaa ja samalla ymmärrys siitä, että tämä on Suomen taloudenkin kannalta yksi suurimpia menoeriä. Kaikki haluavat hoitajia lisää, mutta sen pitää tapahtua järkevästi niin, että hoitajamäärä kohdentuu juuri niille vanhuksille, jotka tarvitsevat lisää hoitajia.

Puhemies Paula Risikko: Sitten lähdetään vielä debattiin.

16.14 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tarjoamme ratkaisua. Te etsitte syyllisiä.

Ensinnäkin, ministeri Vehviläinen, kuntia syyllistämällä te ette tästä vastuusta pääse. Mutta jos lähdette kuntia syyllistämään, olkaa hyvä, tarkistakaa faktat. Vantaalla on suurin osuus voittoa tavoittelemattomia yleishyödyllisiä säätiöitä, jotka antavat hyvää hoitoa, ja te laskette ne nyt näiden yritysten kanssa samaan. Tarkistakaa faktat.

Ja ministeri Orpo, te totesitte: ”Desimaalit” — eli se hoitajamitoitus — ”ovat lillukanvarsia.” Näin te totesitte, sitä te ette pääse karkuun, ja olisi paikallaan, että te pahoittelisitte tuota ja kertoisitte, mikä on todella teidän kantanne tähän mitoitukseseen. Näin totesin. Siitä teitä kritisoin, ja tästä teitä kritisoidaan ihan aiheesta.

Arvoisa puhemies! Se hoitoisuushan pysyy siellä laissa. Kyse on minimitasosta, siitä, että vanhuksilla on riittävän hyvä hoito ihan kaikkialla Suomessa, kaikilla ikäihmisillä on parempi huominen. Siitä tässä on kyse. Miksi tämä ei kokoomukselle ja Petteri Orpolle kelpaa? [Puhemies koputtaa] Ääni teille on ääni huonon vanhustenhoidon puolesta. Nyt tarvitaan tekoja — tarvitaan tekoja, että mennään eteenpäin.

16.15 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan sivistyksen mittaa mitataan sillä, miten me kohtelemme heikompiosaisiamme. Nyt todella toivon, että tässä keskustelussa arvostetaan sitä asiaa, mistä ollaan keskustelemassa, ja otetaan jokainen siitä vastuu, koska me olemme osasyllisiä. Me jokainen siellä kuntatasolla olemme näitä päätöksiä tehneet, ja sen takia kannattaa rehellisesti se myöskin myöntää. Itse ainakin teen näin. Forssassa olen ollut sitä päätöstä tekemässä ja kannan siitä vastuun, ja me olemme asioita siellä selvittäneet ja valvoneet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Varsinainen kysymykseni ministeri Saarikolle: nyt kun valmistellaan esitystä, joka tulee seuraavan hallituksen päätettäväksi, niin olisiko nyt tarpeen harkita, että tämä tehtäisiin parlamentaarisesti, jotta siihen pääsisivät mukaan hekin kaikki, jotka mahdollisesti ovat sitten hallituksessa? Kannattaa tätä nyt harkita. Silloin voitaisiin tässä asiassa edetä parlamentaarisesti yhteistyössä, koska sillä me saamme ratkaisuja aikaan. [Ben Zyskowicz: Tätä ministeri Orpo esitti!]

16.17 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisen osalta täällä ei tehdä tänään politiikkaa. Vuonna 2014 tein lakialoitteen, jossa esitin, että hoitajamitoitus kirjataan lakiin numerolla 0,7. Vuonna 2014 tein lakialoitteen, että hoitajamitoitus kirjataan lakiin. Perussuomalaiset ovat kerta toisensa jälkeen ottaneet tämän asian esille myös vaihtoehtobudjetissaan. Eli asia ei ole mikään uusi, olisi ollut riittävästi aikaa valmistella. Miksi tämä keskustelu ei ole eduskuntaa kiinnostanut? Miksi ihmeessä meidän korvamme ovat olleet kiinni emmekä ole nähneet, mitä terveydenhuoltosektorilla vanhustenhoidossa tapahtuu? [Eduskunnasta: Ettekö te olleet hallituksessa? — Ei, hallitus on eri asia!]

Potilaita ei hoideta paperilla, vanhuksia ei hoida robotti, vaan vanhukset hoidetaan hoitajien käsillä. Ja ne ovat itse asiassa tässä näin. Olen viimeksi jouluna ollut tekemässä keikkatyötä ja tiedän, mitä siellä kentällä tapahtuu. Ja haastankin teidät, hallitus, katsomaan sitä, millainen on hoitokentän arki, myös edustaja Ben Zyskowicz on sinne tervetullut, [Puhemies koputtaa] jotta te tiedätte, mikä on 0,7:n mitoitus, millainen on ihminen, jolla on esimerkiksi Lewyn kappale -tauti. [Puhemies koputtaa] Silloin on 0,7:n hoitajamitoitus.

16.18 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä täytyy edelleen ihmetellä tätä kokoomuksen kantaa hoitajamitoitukseen.

Tämä hoitajamitoitus, oli se sitten suosituksena 0,5 tai lakiin kirjattuna 0,7, on se vähimmäismitoitus.

Edustaja Jokinen, täytyy todeta, että vaikka hoitajamitoitus olisi yksi hoitaja per yksi vanhus, niin en usko, että yhdelläkään hoitajalla olisi aikaa pyöritellä käsiään siellä hoivailaitoksissa. Tällä hetkellä monissa laitoksissa vanhukset pääsevät maksimissaan kerran viikossa suihkuun — kerran viikossa. Onko se teistä riittävästi? Kun hoitajamitoitus olisi kohdallaan, niin ihan varmasti silloin hoitajilla olisi myös aikaa tehdä sitä perustyötä entistä paremmin.

16.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ikäihmisistä huolehtiminen on kunniakysymys. Kokoomuksen johdolla säädettiin vanhuspalvelulaki. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Se oli askel eteenpäin, mutta nyt näemme, että vanhuspalvelulakia on uudistettava. Sitä on tiukennettava, valvontaa on lisättävä. Myös lainsäädäntöön on kirjattava hoitajamitoituksen perusteet paremmin, niin että jokaisesta hoidettavasta kohden on sen verran hoitajia kuin ihminen tarvitsee. Hoitajana tiedän, että hoitajia tarvitaan enemmän, mutta olen todella ihmeissäni siitä ja pidän aika kylmänä ja kovana politiikkana sitä, että me katsoisimme vain ympärivuorokautisen hoidon tilannetta [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ei!] ja vain sinne säätäisimme hoitajamitoituksen. Opositio, te olette unohtaneet ne ihmiset, jotka ovat kotona, ja omaishoitajat. THL on juuri todennut, että meillä on kotona asuvia ikäihmisiä noin 60 000, jotka tarvitsisivat enemmän kotihoitoa ja kotisairaanhoidoa. Sen takia tätä kokonaisuutta on katsottava yhtä aikaa. [Pu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

hemies koputtaa] Jos tämä ongelma halutaan ratkaista, on katsottava kokonaisuutta. [Puhemies koputtaa] On tärkeää, ministeri Saarikko, että teidän työryhmässä [Puhemies koputtaa] ei katsota vain yhtä hoitajamitoitusta vaan vanhustenhuollon kokonaisuutta. Sitä kokoomus vaatii ja edellyttää.

16.20 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Sarkomaa, nyt minun täytyy kyllä hämmästellä. Me olemme teidän kanssanne istuneet viime hallituskaudellakin yhdessä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja vanhuspalvelulaki vietiin sosiaalidemokraattien johdolla, mutta valitettavasti tällä hallituskaudella keskustan ja kokoomuksen johdolla vanhuspalvelulakia on heikennetty huomattavasti. Tästä me emme pääse yli emmekä ympäri.

Ministeri Saarikko, te ette valitettavasti vastannut välikysymyksessä olleisiin kysymyksiin. Te totesitte muun muassa, että jos henkilöstömitoitusta nostetaan 0,7:ään, se edellyttää noin 4 200:aa lisähenkilöä. Se on aivan totta. THL:kin on tämän todennut. Mutta te totesitte myös, että tämä on mahdotonta tai tämä on vaikea toteuttaa. Tuli sellainen olo kuin te olisitte luovuttanut. Niinpä kysyisin teiltä: eikö teidän ja hallituksen olisi pitänyt tuoda esityksiä siitä, [Puhemies koputtaa] kuinka tähän 4 200:aan ja riittävään henkilöstöön päästään, eikö luovuttaa? Me odotamme teiltä vastauksia.

16.21 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjimiltaan tässäkin keskustelussa on kyse arvoista. Mitä kertoo Suomesta se, että täällä ihmiset pelkäävät vanheta? Arvostan, ministeri Saarikko, sitä, että kutsuite 25 keskeistä hoiva-alan toimijaa keskustelemaan vanhustenhoidon kriisistä, mutta mitä kertoo se, että tässä keskustelussa päätettiin muun muassa, että enää ei suvaita valehtelua — ei suvaita sitä, että työvuorolistoihin merkitään haamuhoitajia, [Ben Zyskowitz: Se on petos! Se on rikos!] ei suvaita sitä, että Suomessa pidetään vanhuksia nälässä, ei suvaita sitä, että sallitaan vanhusten aliravitsemus? Kyllä me nyt aika pohjalta lähdemme suomalaisessa vanhustenhoidossa.

Juuri siksi näen tämän keskustelun hyvin tärkeänä — meillä kaikilla olisi nyt mahdollisuus parantaa suomalaista vanhustenhoitoa. Siksi olen hyvin pettynyt siihen, että täällä kiinnostellaan mitoituksista. [Puhemies koputtaa] Meillä olisi nyt tilaisuus yhdessä päättää siitä, [Puhemies koputtaa] että lisäämme rahaa vanhustenhoitoon, että saadaan lisää koulutettuja hoitajia vanhustenhoitoon. [Puhemies koputtaa] Se on se, mitä me tarvitsemme. Eikö olekin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, teidän korvillenne on varmaan turhauttavaa kuulla, kun puhemies lyö kovin monta kertaa nuijaa. Mutta se, että lyö, johtuu siitä, että niin reippaasti ylittyy sovittujen pelisääntöjen mukainen minuutti. Pyydän, että pitäydymme siihen minuuttiin mahdollisimman tarkkaan.

16.23 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jokainen meistä haluaa olla kotona ikääntyessämme, ja me tarvitsemme kotiin tukea ja turvaa, mutta osa meistä ei kykene asumaan elämänsä loppuun asti kotona, vaan asumme erilaisissa tuetun asumisen muodoissa. Tämä kokonaisuus tulee järjestää eettisesti ja viedä korkeatasoisesti hoiva sinne mukaan. Me tarvitsemme joka tilanteessa kuitenkin sen tietyn henkilömäärän, jolla hoiva voidaan toteuttaa. Mutta yhtä lailla on kyse siitä toimintatavasta, millä henki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

löstö toimii. Esimerkiksi Hollannissa Buurtzorg on järjestänyt aivan uudella tavalla, ja henkilökunnan innovatiivisuus otetaan mukaan. Toisaalta arviointihan on omavalvontaa, kunnan tehtävää — siis järjestäjän valvontaa — ja myös sitten viime kädessä valvovien viranomaisten Valviran ja avien valvontaa. Siinä voidaan käyttää professori Harriet Finnen THL:ssä kehittämää RAI-palvelumittaria, jolla voidaan sitten [Puhemies koputtaa] myös henkilökohtaiset, yksilölliset palvelut arvioida.

16.24 Reijo Hongisto sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On totta, että vanhustenhoidossa ja ylipäätään terveydenhoidossa on parantamisen varaa, siitä on jo liian paljon ja liian rajua näyttöä. Totta on myös se, että epäkohdat ovat syntyneet vuosien saatossa eivätkä pelkästään tämän hallituksen aikana. Minä uskon, että salissa jokainen edustaja haluaa mahdollisimman hyvän hoidon, ihan puolustaustasta riippumatta, oppositio—hallitus-asetelmasta huolimatta, me kaikki. Toivon, että ajattelemme näin. Minä uskon myös, että hoito ei parane eivätkä ongelmat poistu toisia sormella osoittamalla. Kilpalaulanta siitä, kuka on ollut kaikkein eniten väärässä, on minun mielestäni turhaa, turhauttavaa, eikä se vie tätä asiaa eteenpäin, ei sitten piirun vertaa.

Siniset esittävät, että meidän pitäisi mahdollisimman pian päättää hoitajamitoituksesta: vähintään — siis vähintään — 0,7 hoitajaa hoidettavaa kohti. Se maksaa, se on totta. Se maksaa, mutta mielestäni me olemme sen velkaa heille, [Puhemies koputtaa] jotka ovat rakentaneet tämän meidän hyvinvointiyhteiskuntamme.

16.25 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hoitajien ammattiliitto SuPer on tehnyt tällaisen todella hyvän, havainnollistavan kuvan siitä, mitä tarkoittaa esimerkiksi 0,7:n henkilöstömitoitus. SuPer teki tämän kyseisen esitteen silloin, kun hallitus uhkasi laskea hoitajamitoituksen suositusta 0,5:stä 0,4:ään. Onneksi hallitus siitä perääntyi valtavan vastustuksen takia, jonka se luonnollisesti kohtasi niin opposition kuin ammattijärjestöjen, hoitohenkilöstön ja kansalaisten taholta. Täällä hyvin havainnollistetaan näin: esimerkiksi 0,65:n tai 0,7:n hoitajamitoitus tarkoittaa hyvää perushoitoa, ruokaa ja vuodepaikkaa sekä ulkoilua ja viriketoimintaa, kun nykyinen suositus 0,5 takaa vain hyvän perushoidon, ruoan ja vuodepaikan. Ja 0,4, mitä hallitus uhkasi tehdä, olisi vain ollut ruokaa ja vuodepaikka. Eli tässä nyt konkretisoituu se, mitä 0,7 tarkoittaa ja minkä takia eduskunta hyvin laajassa yksimielisyydessä — lähes yksimielisyydessä, kokoomusta lukuun ottamatta — haluaa 0,7:n hoitajamitoituksen lakiin. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti voimme sen yhdessä tehdä.

16.27 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset haluavat nostaa esille myös erityisen tärkeää työtä tekevien omaishoitajien aseman. Noin 350 000 suomalaista toimii apua tarvitsevan omaisensa pääasiallisena auttajana, ja suurin osa heistä hoitaa ikääntyneitä läheisiään. Mutta omaishoidon tukea saa kuitenkin yhteensä vain reilusti alle 50 000 henkilöä. Tämä tuensaajien joukko on aivan liian pieni ottaen huomioon heidän kantamansa vastuun ja myös yhteiskunnalle tuottamansa mittavat säästöt. Arvioiden mukaan nämä säästöt — nämä ovat Kelan arvioita — ovat jopa yli 2 miljardia euroa vuodessa.

Perussuomalaiset ovat esittäneet omaishoidon tuen muuttamista verovapaaksi tuloksi. Myös omaishoidon tuen myöntämisperusteiden yhtenäistäminen laajempaa joukkoa koskevaksi pienentäisi merkittävästi laitoshoidon kohdistuvia kustannuspaineita. Tämä olisi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

sekä hoidettavan, hoitajan että yhteiskunnan etu. Kysyn: onko hallituksella ja erityisesti [Puhemies koputtaa] kokoomuksella valmiutta omaishoitajien aseman parantamiseen? [Sari Sarkomaa: Kyllä on valmiutta!]

16.28 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Orpo, teillä olisi nyt tuhannen taalan paikka kertoa, mihin kokoomus sitten on valmis sitoutumaan: Mikä on se määrä hoitajia, jonka lisäämiseen kokoomus on valmis sitoutumaan? Mikä on se määrä lisäresursseja, mihin kokoomus on valmis sitoutumaan? Mutta sen sijaan se, mitä me tässä kuulemme, on ”ei”. Hoitajamitoituksen tiukentaminen ei kelpaa, jonka lisäksi koko ajan sanotaan, että ei pitäisi keskustella tästä ongelmasta vaan jostain aivan muusta.

Valtiovarainministeri Orpo tässä syyttää oppositiota vaalityön tekemisestä, mutta ehkä häneltä on jäänyt huomaamatta, että kaikki muut puolueet Suomen eduskunnassa ovat samaa mieltä tämän yhden päätöksen tarpeellisuudesta pohjautuen siihen, että vähimmäismitoituksen nostolla ohjataan lisää resursseja vanhustenholtoon, saadaan edes vähän lisättyä hoitajien määrää, ja se ei poissulje sitä, etteikö se mitoitus voi joustaa ylöspäin ihmisten hoitoisuuden mukaan.

16.29 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Haavisto sanoi äsken, joku minuutti sitten, että tässä vanhustenhoidossa on kriisi käsillä. Se on varmasti hyvä määrittely, ja tämä haastehan on vain kasvusuunnassa, kun tiedämme, mitä ikärakenteelle on käymässä. Lisää rahaa tarvitaan lisäbudjetin muodossa, tähän viittasi jo useampi ministeri. Tarvitaan lainsäädäntö kuntoon, ajan tasalle, ja siihen se mitoitus semmoiseksi, että se kestää ja että se auttaa. Sanktiot ja valvonta pitää, totta kai, saada myös kuntoon.

Kaiken tämän lisäksi sanon vain yhden asian, ja se on se, että niitä hoitajia toki tarvitaan muutamia tuhansia lisää aikaa myöten, ilman muuta. Sanon yhden asian: aika monessa asiassa pätee se, että johtaminen, asioiden organisointi ja käytännöt pannaan myös kuntoon. Minusta tuntuu, että osittain myös tästä asiasta on kysymys, ei pelkästään siitä, että tarvitaan lisää käsiä. [Raija Vahasalo: Nimenomaan!]

16.30 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun me puhumme tästä hoitajamitoituksesta, niin me puhumme silloin vanhustenhuollon yhdestä osasta eli siitä tehostetusta palveluasumisesta. Ja sitten on se, että onko se yksi luku oikea vai väärä ja toimiiko se, ettei vain käy niin, että kun säädetään minimi, se alkaakin toimia maksimina. Esimerkiksi varhaiskasvatuksesta, ikävä kyllä, olen saanut tällaista palautetta.

Mutta joka tapauksessa, teemme me mitä tahansa, hoidon tarve ja siinä tapahtuvat muutokset on jatkossa huomattavasti paremmin otettava huomioon tässä henkilöstömitoituksessa, ja siihen meillä on olemassa jo tällainen hoitoisuusmittari. Se ei ole, edustaja Heinäluoma, kuumemittari vaan se on ihan todellakin THL:n valvoma hoitoisuusmittari, joka on tällainen standardoitu tiedonkeruun väline ja jonka avulla me pystymme valtakunnallisesti määrittämään tätä hoidon tarvetta.

16.31 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko nyt todeta edustaja Laitinen-Pesolalle, että tässä hoitajajärjestöt ovat nyt teidän kanssanne vähän eri mieltä. He ovat sitä mieltä, että tarvitaan minimimitoitus. Ja eihän se, että nykyisin laa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

tusuosituksessa on 0,5, ole estänyt sitä, että keskiarvo on korkeampi. Niin on jatkossakin, ja niin myös olkoon jatkossakin, mutta tarvitaan minimimitoitus sen vuoksi, että siinä 28 vanhuksen hoivakodissa päivävuorossa olisi neljän hoitajan sijaan kuusi. Sitä se tarkoittaa. Sitä se tarkoittaa ihmisten kannalta. Se on arvovalinta ihmisarvoisen ikääntymisen puolesta, eikä tämän mitoituksen kirjaamisen jälkeen sieltä lähde mihinkään ne hoitoisuuden kriteerit. Ne jatkossakin otetaan huomioon.

Mutta kysymys kuuluu, ministeri Orpo: kertokaa, miksi teille ei käy se, että varmistaisimme, että ihan kaikkialla Suomessa ikäihmiset saavat hyvää hoitoa. Ei tehdä tästä nyt uutta koulutuslupausta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän kuitenkin vastauspuheenpuheen ensiksi edustaja Laitinen-Pesolalle, koska kysymys liittyi hänen edelliseen puheenvuoroonsa.

16.32 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä tiedän, että SuPer on aina ollut sitä mieltä, että mitoitus lakiin. Tehy on muuttanut tässä matkan varrella kantaansa. [Antti Lindtman: Aivan oikein!] Mutta Tehykään ei halua pelkästään, että on tällainen yksi luku vaan myös että hoidon tarve pitää määritellä. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Eli hoidon tarpeen pitää näkyä, ja nimenomaan se hoitoisuusmittari on siinä hyvä. Minun mielestäni tässä ei ole kukaan väärässä eikä oikeassa, kun kaikki haluamme sitä, että asiakkaan palvelutarve ratkaisee. Myös hoitajien määrä ja koulutus ja toimitilat ovat erittäin ratkaisevia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Karimäki, Heikkinen ja Kivelä ja sen jälkeen ministerille Saarikko ja Orpo, molemmille, puheenvuorot.

16.33 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on hyvällä tavalla tullut selväksi, kuinka avuttomia meidän hauraat ikäihmiset, jotka ovat rakentaneet tämän maan, ovat ympärivuorokautisessa hoivapalvelussa. He tarvitsevat toisen ihmisen apua ja tukea ihan kaikkiin arjen askareisiin ja hyvään elämään. Näin ollen lakiin tarvitaan ehdottomasti tämä minimimitoitus hoitajien määrästä vanhusten ympärivuorokautiseen hoivaan.

Mutta sen lisäksi meidän on saatava stoppi näille järjettömille, ahneille voitontavoitteluille, mitä monikansalliset yritykset tekevät. Finnwatch on nyt nostanut esiin sen, kuinka muun muassa Espera Care on tehnyt laillista verosuunnittelua, kiertänyt Suomessa veroja laillisesti sellaisin keinoin, jotka eivät kyllä kestä lähempää tarkastelua. Toivoisin, että hallitus nyt korjaa nämä porsaanreiät laista ja tuo meille sellaiset lakimuutokset, että tämä veronkierto voidaan lopettaa.

16.35 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muun muassa juuri peruspalvelujen, joita vanhustenhoiva mitä suurimmassa määrin on, turvaamiseksi sote-uudistusta on yritetty jo 15 vuotta. Minusta on todella ristiriitaista tämä opposition toiminta. Te olette muka huolissanne vanhustenhoidon tilasta, mutta toimitte kaikin tavoin sote-uudistusta vastaan. Kyllä te oppositiossa tiedätte, että uudistusten kaatuminen lisäisi nopeasti monen kunnan taloudellista tuskaa entisestään. Tämä näkyisi suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

raan peruspalveluissa erityisesti vanhustenhoidossa. Monen kunnan talous ajautuisi kriisin partaalle, ja tämä ulkoistamisen buumi vain jatkuisi. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä sosiaalidemokraattien ryhmästä] Tätäkö te haluatte?

Maakunta- ja sote-uudistus laittaa stopin tälle vanhustenhoivan hallitsemattomalle kilpailutukselle. On huomioitava, että ilmi tulleet vanhustenhoivan ongelmat johtuvat nimenomaan ongelmallisesta nykymallista. Maakunta- ja sote-uudistuksen toteutuessa kuntien tekemä vanhushpalvelujen kilpailuttaminen jää historiaan. Olkaa [Puhemies koputtaa] rehellisiä ihmisille tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastaushalukkuutta edustaja Heikkisen puheenvuoron johdosta on aika lailla, mutta myönnän kuitenkin äsken sovitusti puheenvuorot edustaja Kivelälle ja ministereille. Sitten jatketaan vielä noin 20 minuutin ajan tätä debattia.

16.36 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tähän tilanteeseen tulemiseen on kuljettu pitkä matka. Sinänsä hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin on välttämättöntä, mutta se ei vielä tee ketään autuaaksi. Aivan oikein Laitinen-Pesola sanoi, että voidaan olla tilanteessa, että minimistä tuleekin maksimi. Toki se on parannus nykytilanteeseen, mutta yksi keskeinen osa on myös se, että hoitajien pitää saada hoitaa, tehdä omaa työtään. Laitosapulaisten virkoja on lakkautettu, hoitajat siivoavat, hoitajat laittavat ruokaa. Tämä on todellakin myös koulutuskysymys. Mistä me yhtäkkiä saamme hoitajia, ja tulevatko he vanhustyöhön koulutuksen saatuaan? Ja toinen kysymys on, lähdetäänkö kouluttamaan pikakoulutuksella, 3 tai 6 kuukauden, hoiva-avustajia ja tälläkö sitten hoitajamitoitus tilkitään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeripuheenvuorot. — Ministeri Saarikko ja 3 minuuttia.

16.37 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Kiitos, arvoisa puhemies! Te ette vastannut, edustaja Heinäluoma, siihen, onko järkeä, että me syyttelemme kukin toinen toisiamme tekosista vanhushpalvelulain äärellä, koska teidänkin hallituskautenne mahtui sekä parannuksia että heikennyksiä. — Niin on tälläkin hallituksella ansionsa ja heikkoutensa. Ansioiden osuudeksi varmasti lasketaan omaishoidon ja omaishoitajien aseman parantaminen ja vahva työ tulevissa maakunnissa nimenomaan kotihoidon ja palveluohjauksen äärellä.

Mitä tulee vanhushpalvelulain päivitystarpeeseen, otan mielelläni vastaan parlamentaarista evästystä siihen, miten tuota lakia virkamiehet lähtevät nyt päivittämään ja arvioimaan sekä tämän tarvittavan henkilöstömitoituksen mutta myös muiden ratkaisujen, kuten mainittujen sanktioinnin tai kehitettävien muiden asumisratkaisujen, osalta. Jos tämä on toiveenne, kutsun mielelläni parlamentaarisesti kaikkien puolueiden edustuksen keskustelemaan nimenomaan virkakunnan kanssa, joka asiantuntemuksellaan tätä nyt valmistelee.

Mitä tulee tähän viime viikon perjantain kokoukseen, jäin miettimään, edustaja Alanko-Kahiluoto, arviotanne, sillä ajatukseni olivat hyvin samansuuntaiset, että olemmeko todella siinä pisteessä, että meidän pitää keskustella siitä, että nykylakia ja laatusuosituksia pitää noudattaa. — Se ei tietenkään ole koko kuva. Paljon on myös hyvää hoivaa. Ei kaikkialla tarvitse aloittaa pohjalta. Mutta totta kai minustakin se on oireellista, että iloitsemme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

siitä, että toimiala laajasti sitoutuu siihen, että vanhuksia ei aliravita tai että haamuhoitajailmiö kitketään pois. Se on moraalinen sitoumus, jonka jälkeen toivon, että jokaisella palveluntuottajalla on hiukan korkeampi kynnys tällaisiin virheisiin. Tuossa tilaisuudessa käytiin läpi myös rikoslakia siltä osin, mitä väärennetyt tai väärät todistukset asiakirjoissa vaikkapa hoitajien osalta oikeasti tarkoittavat. [Ben Zyskowicz: Se on petos!]

Arvoisa puhemies! Yritän miettiä sitä, kun sanonta toteaa, että jos on tahtoa, niin löytyy tie, ja tämän hoitajamitoituksen osalta olen miettinyt sitä erityisen paljon. Kävimme läpi oikeuskanslerin kanssa aikatauluja, ja kävin nyt läpi sosiaali- ja terveysvaliokunnan työlis-tä. Ymmärtääkseni seuraavan viiden viikon aikana teillä on yli parikymmentä lakia vielä auki, ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan tärkein työ hallituksen arvomittaristossa on sote-uudistuksen läpivienti kaikkien palveluiden pohjana. Mitä asioita olisi sitten jätettävä pois, lastensuojelun parannuksetko, vammaisten asioiden parannukset, korkeakouluopiskelijoi-den uusi terveydenhuolto? Haluan kuvata sitä, että tarve on ilmeinen ja lisää hoitajia tarvi-taan mutta laki pitää valmistella hyvin, niin tylsää kuin onkin käyttää se puheenvuoro, joka toteaa aikataulun ja valmistelun realiteetit.

Arvoisa puhemies! Vielä näistä 4 000 hoitajasta, joista erityisesti te, edustaja Anders-son, tiedustelitte ja edustaja Pekonen muistaakseni. — Suurin piirtein se on se määrä, joka tarvitaan, ja se tarvitaan, sitä en kiistä, mutta meillä on myöskin tilanne, että mikään työ-voimatilasto ei osoita, että meillä olisi otettavissa vaikkapa puolen vuoden päästä kerralla töihin [Puhemies koputtaa] 4 000 uutta ihmistä. Se on se realiteetti, että tämä pitää toteut-taa käytännössä vastuullisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Orpo, vastauspuheenvuoro, 3 minuuttia.

16.40 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa herra puhemies! Ensin olisin halun-nut kysyä edustaja Marinilta, mutta hän lähti pois, onko todella totta, että hän on Tampe-reen valtuustossa äänestänyt hoitajamitoituksen korottamista vastaan. [Eero Heinäluoma: Onko vähän ala-arvoista keskustelua!] Jos näin on, niin kaikki se, mitä hän on täällä puhu-nut ja arvostellut, asettuu hieman erilaiseen valoon — vai mitä edustaja Heinäluoma? — Kannattaa muistaa, että puheet ovat peräkkäin.

Arvoisa puhemies! Tämä todellakin on kokonaisuus, jota meidän pitää ratkoa. Koska ai-kataulu on se, että eduskunnalla on viisi viikkoa jäljellä, on aivan selvä, että tarvitaan huo-lellinen valmistelu kokonaisuudesta — huolellinen valmistelu kokonaisuudesta — ja sil-loin pitää myöskin miettiä vastuullisesti niin rahoja kuin meidän vanhusten määrää.

Meidän kaikkien pitää olla hyvin huolissamme siitä, että kun meidän vanhusten määrä kasvaa todella kovaa vauhtia, yli 80-vuotiaiden osuus kaksinkertaistuu muistaakseni ensi vuosikymmenen aikana, niin miten me todella saamme rahamme riittämään siihen, että me hoidamme kaikkia. Ja kun me samaan aikaan kuulemme sen, että valtiovarainministeriön virkamiehet sanovat, että pitäisi sopeuttaa ensi kaudella 2 miljardia, niin kuten edustaja Zyskowicz on kysynyt, missä on se teidän aarrearkkunne, josta te ammennatte kaikkiin näihin hyviin tarkoituksiin näitä rahoja? [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Mistä on kaikki sekä näihin että muihin? Nämä asiat pitää siis hoitaa, mutta ne täytyy katsoa kokonaisuu-tena, niin omaishoito, niin kotipalvelut, ja ne lupaukset, joita te teette, pitää tehdä vastuul-lisesti. Ne pitää tehdä vastuullisesti, jotta vielä vaalien jälkeenkin voitte lunastaa näitä lu-pauksia. [Sari Sarkomaa: Ja rahaa jää koulutukseen!] Se on aika oleellinen asia. Minä olen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

huolissani teidän puolestanne, eivät rahat riitä kaikkeen. [Eero Heinäluoma: Me ollaan huolissamme vanhuksista!] Eli käytetään ne rahat, mitä meillä on käytettävissä, parhaalla mahdollisella tavalla.

Ja, edustaja Lindtman, kyllä minä haluan, että joka puolella Suomea, jokaisessa vanhus-ten hoivapaikassa on riittävä määrä hoitoa ihan jokaiselle hoidettavalle. Minä sanon ”kyl-lä” vanhuspalvelulaille, ”kyllä” sitovuudelle, ”kyllä” mitoitukselle, mutta valmistellaan huolella, mikä on se väline, millä se mitoitus määritellään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Kiuru.

16.43 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on selvinnyt, että jos on tahtoa, on tie. En tiedä kummasta nyt siis puuttuu, siitäkö, etteikö oli-si tietä? Tien pitäisi olla yhteinen: tässä salissa valtava enemmistö kannattaisi pysyvän, si-tovan hoitajamitoituksen tekemistä, joka minimissään olisi 0,7 mutta maksimissaan hoitoi-suuden huomioiden paljon enemmänkin. Mutta tässä salissa kokoomus ei vielääkään sitou-du edes siihen minimiin, että 0,7 tarjottaisiin kaikille. 78 prosenttia meidän nykyisistä van-huspalveluiden piirissä olevista ihmisistämme, jotka tarvitsevat tehostettua tai laitoshoi-toa, ovat valitettavasti sen alapuolella. Yli 0,7 toteutuu vain 22 prosentille, joten aika kyl-mää puhetta on. Minusta olisi tärkeätä, että myös nämä 78 prosenttia näiden palveluiden piirissä olevista ihmisistä pääsisi tuon korkeamman mitoituksen piiriin, jolloin voisimme turvata arvokkaan vanhuuden myös heille. Siltä osin kysynkin vielä kerran: eikö tämä 0,7 miniminä [Puhemies koputtaa] ja hoitoisuus siihen päälle olisi eduskunnalle järkevä tie-kartta, jonka valiokuntakin voisi täällä tehdä, jos hallitus ei tee näitä toimia itse?

16.44 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki ei ole nyt hyvin vanhustenhoivassa ja -hoidossa. Viime viikot ovat sen osoittaneet. Pääosin kunnat ovat pystyneet kantamaan vastuunsa, eivät kuitenkaan aina. Joskus ongelmana on ollut ra-hanpuute, joskus heikko kilpailuttamisosaaminen, joskus taas tehtyjen sopimusten heikko valvonta. Mutta meidän tulee luottaa siihen, että suomalaisen koulutusjärjestelmän koulut-tamat hoidon ja hoivan ammattilaiset toimivat ammatillisesti ja sovitun mukaisesti. Ja he-hän toimivat laadukkaasti, jos heille annetaan siihen mahdollisuus. Kun tiedämme Suo-men ikärakenteen kehityksen, palvelujärjestelmää on todellakin kehitettävä vastuullisesti ja kestävästi myös tulevia vuosia ajatellen. Tarvitsemme tulevaisuudessa todella ison mää-rän uusia hoivan ammattilaisia nyt työssä olevien lisäksi ja lähivuosina eläköityvien tilalle ja toisaalta tämän kasvavan vanhusmäärän hoitamiseksi.

Ministeri ei ole enää nyt tässä paikalla, mutta olisin häneltä tiedustellut: onko tämä kas-vava tarve nyt todella huomioitu meidän koulutusjärjestelmässämme, että meillä [Puhe-mies koputtaa] riittää ammattilaisia tulevaisuudessa?

16.45 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Fyysinen, psyykkinen, muistiterveyteen liittyvä sekä myös sosiaalinen toimintakyky on jo nykyisen vanhuspalvelulain mukaan arvioitava ja otettava huomioon silloin kun hoitajien määrää mitoitetaan, ja ikäihmisten ympärivuorokautisen hoidon asumispalveluissa ovat ne vähin-tään keskivaikeasti muistisairaat ja runsaasti apua tarvitsevat vanhukset, jotka eivät pärjää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

yksin, siis ne kaikkein heikoimmat, ja siksi siitä vanhuspalvelujen osasta on erittäin perusteltua keskustella ja paljon.

Arvoisa puhemies! 0,5:n mitoituksella hoitajilla ei ole yhdelle vanhukselle aikaa vuorokaudessa kuin 135 minuuttia. Se on noin kaksi ja puoli tuntia. Siinä eivät fyysisten tarpeiden lisäksi toteudu mitkään yksilölliset tarpeet. Siksi siitä on perusteltua keskustella.

16.46 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on paljon konkreettisia ehdotuksia, millä tavalla edetä. Me haluamme sitovamman vanhuspalvelulain, hoitajamitoituksen perusteet lakiin ja valtakunnallisen hoitoisuusmittarin, joka nimenomaan perustuu asiakkaan tarpeeseen ja hoitoisuuteen. Meidän ammattikunta, hoitohenkilöstö, on niitä tehnyt jo pitkään, mutta se ei ole vielä valtakunnallisesti kunnolla levinnyt, ja se pitää saada sitovaksi kaikille. Ja pitää muistaa kotihoito ja palveluasuminen.

Koska täällä nyt puhutaan tästä mitoituksesta, niin jokainen kuntapäättäjä voi nyt tehdä seuraavassa valtuuston kokouksessa esityksen mitoituksen nostosta omassa kunnassa. Vaikka puheenjohtaja Kiuru voi Porissa tehdä esityksen, että siellä nostetaan siihen 0,7:ään. [Ben Zyskovicz: Ehkä hän on jo tehnyt!]

16.47 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielelläni vastaan kaikkiin ministereiden kysymyksiin, mutta käytettävissäni kuitenkin on vain minuutti aina aikaa, toisin kuin ministereillä on useita minutteja esittää näitä kysymyksiä.

Mutta en todellakaan kaipaa täällä erityisesti syyllisiä, vaan kaipaan ratkaisuja ja kantaa siihen, aiotaanko tämä tärkein asia, josta me nyt puhumme, tämä kysymys hoitajien määrästä, mitoituksella laittaa lakiin vai ei. Ja olen mielenkiinnolla kuunnellut näitä kokoomuslaisten puheenvuoroja, sekä aikaisemmin eilen että tänään, ja nyt totean, että kyllä täällä palkitaan, kun on loppuun saakka. Ministeri Orpo taisi kertoa sen todellisen jutun, kun hän kertoi, miten hän on huolissaan rahasta, kuinka vaikeata tämän toteuttaminen on, kun tämä vaatii rahaa. Ja minä kyllä joudun lukemaan sen niin, ettei kokoomus aio toteuttaa tätä hoitajamitoitusta myöskään vaalien jälkeen niin, että siellä olisi tämä minimi 0,7, joita kaikki muut eduskuntaryhmät kannattavat. Joten, kun ministeri Saarikko sanoi, että toteutetaan nyt tai vaalien jälkeen, joudun toteamaan, että jos kokoomus on suurin puolue, teillä ei ole aikomustakaan toteuttaa tätä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Orpo, minuutti paikan päältä.

16.48 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole näin. [Eero Heinäluoma: Jaaha!] Kuten on hallituksen linja, me haluamme vanhuspalvelut kuntoon. On aivan selvää, että tarvitaan enemmän hoitajia ja tarvitaan se mitoitus lakiin sitovana, mutta sitten työryhmätyöskentelyn jälkeen tulee, että miten se mitoitus määritellään. Se tarkoittaa enemmän hoitajia, me sitoudumme siihen. Me tarvitsemme joka tapauksessa enemmän hoitajia.

Mutta viime kädessä, niin ikävää kuin se onkin, meidän tarvitsee myöskin löytää ne rahat niihin palkkoihin ja niiden kotien rakentamiseen ja ostopalveluihin. Ainut, mikä siihen auttaa, on työllisyyskehitys, joka on onneksi nyt ollut erinomaista. Kuntatalous on paremmalla pohjalla. Sitä kautta me voimme huolehtia näistä äärettömän tärkeistä vanhusten palveluista. Se raha täytyy tehdä tässäkin tapauksessa ensin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Edustaja Heinäluoma, voin sydämestäni sanoa, että haluan hoitaa vanhusten palveluita myös vaalien jälkeen.

16.49 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tarkkaan tätä keskustelua. Ja se tuli suurin piirtein keskustelun puolella välissä, kun ministerit saivat puhua: mutta-sanan jälkeinen virkkeen osa oli tärkeä osa. Useammat puolueet täällä toteavat, että kannatetaan kyllä henkilöstömitoitusta lakiin ja jopa 0,7:ää, mutta sen jälkeen kerrotaan, että mistä syystä se ei ole mahdollista. Ja niin, ministeri Orpo sen sanoi, olette hallituksena linjanneet, että tarvitaan sitova mitoitus, mutta ette kertonut, että mikä se mitoitus on. Onko se 0,4? Onko se 0,5? Siihen me tarvitsemme vastauksen. Ja onko keskustassa tässä linjauksessa mukana? Keskusta omassa ryhmäpuheenvuorossaan puhui 0,7:stä. Ettehan te ole sellaisessa mukana. Senhän ihmiset tarvitsevat ja haluavat tietää, että missä mitoituksessa te olette mukana. Ei sitä, että se tulee lakiin kirjattua, vaan millä luvulla se kirjataan lakiin.

16.50 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mikä Esperin laitoksissa ja muuallakin on tapahtunut, on ollut täysin edesvastuutonta, eikä asia ratkea toimitusjohtajan erolla eikä puheella vaan uusilla lakisääteisillä toimilla. Valmistellaan nyt pohjaksi velvoittava hoitajamitoitus, 0,7, ja lisäksi THL:n esittämät pätevät lakisääteiset laatukriteerit, asukkaiden kuuleminen, kriteerien seuranta ja rikkomuksista rangaistukset.

Minä ihmettelen suuresti sitä jatkuvasti täälläkin opposition toistamaa puhetta, että tapahtunut puhuisi sotea vastaan, koska asiahan on juuri päinvastoin. Ongelmana tapahtuneessa on ollut pienten kuntien huono tila ja osaaminen ja rikkomusten valvonta. Soten mukana maakunnat voivat paljon leveämmillä harteilla ja asiantuntemuksella hoitaa pätevästi tilaamisen ja valvonnan niin, ettei edesvastuuttomasti rahasteta. Ja sitä paitsi sotessa myöskin asiakassetelit ja henkilökohtainen budjetti antavat mahdollisuuden valita laitoksen.

16.52 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainakin kahdesta asiasta hallituksessa on selvä yhteinen näkemys: siitä, että vanhuspalvelulakia voidaan lähteä uudistamaan, tekemään valmistelua ja että oikeusministeriö valmistelee rangaistusten kovenamista tällaisissa tapauksissa kuin mitä esimerkiksi Esperin Care oli. Näitä sinisetkin kannattavat, ja näistä hallituksessa on yhteisymmärrys.

Mutta muutama asia tässä nyt minua ihmetyttää ja mietityttää. Ensinnäkin kokoomukselta se, että te sanotte, että pitää olla sitovampi vanhuspalvelulaki. Mitä se käytännössä tarkoittaa? Kyllä tai ei -kysymyshän tämä 0,7 on. Siihen pitää vastata joko kyllä tai ei, yksi tai nolla, ja tämä on sellainen asia, johon täytyy vastaus saada.

Ja toinen kysymys on sitten sosiaalidemokraatit: Niin kuin sanoin, täällä te vastustatte sote-palveluiden ulkoistamista, mutta niin kuin täällä on esimerkein tullut keskustelussa, kunnissa te teette sitä, te ulkoistatte. Te ulkoistatte ja täällä te ulkoistatte sitten vastuun. Kultainen sääntö, mihin edustaja Krista Kiuru otti kantaa, on hyvä sääntö. Mutta kyllä sen verran teologiaan otan itsekin kantaa, [Puhemies koputtaa] että ei voi voidella itse itseään pyhäksi, niin kuin te olette tehneet.

16.53 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kerran haluan todeta: nämä eivät ole ongelmia ja näitä tapauksia ei tapahdu vain pienissä kunnissa. Meil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

lä on isoja kuntia, Espoo, Vantaa pääkaupunkiseudulla, Tampere, Turku, joissa myöskin tehdään ulkoistuksia sen takia, että siellä usein on kyse poliittisesta harkinnasta, jossa oikeisto ajaa aivan samantyyppistä markkinaehtoista palvelutuotantoa myöskin kuntatasolla kuin mitä nyt ajetaan tämän sote-uudistuksen myötä.

Arvoisa puhemies! Odotamme edelleen vastauksia kokoomuksen suunnalta siihen, mihin on kokoomus valmis sitoutumaan. Tässä valtiovarainministeri Orpo sanoi, että pitää käyttää ne rahat, mitä tällä hetkellä on käytössä, paremmin. Eli te ette ole valmiita lisäämään rahoitusta vanhustenhuoltoon, sitähan se tarkoittaa, tai sitä, että se lisärahoitus, mitä käytetään, on haettava jostain muualta sosiaali- ja terveydenhuollon piiristä. Onko tämä se viesti, mitä kokoomus antaa Suomen ikäihmisille tässä yhteydessä?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tuon puheenvuoron kohdalla edustaja Zyskowicz nousi pontevasti ylös, vastauspuheenvuoro teillä.

16.54 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensin edustaja Anderssonille on pakko sanoa, että eivät ne ongelmat ole pelkästään ulkoistetuissa palveluissa, kuten tiedätte. Muistelkaa Koukkuniemeä muutaman vuoden takaa. Siellä kaupungin omassa palvelussa oli skandaalimaista laiminlyöntiä.

Täällä moni kysyi, muun muassa edustaja Andersson ja moni muu, mitä kokoomus tarkoittaa. Moni kysyy, mutta kukaan ei halua kuulla vastausta. Vastaus on se, että haluamme lakiin henkilöstömitoituksen perusteet, ja se tarkoittaa sitovasti, velvoittavasti, tarkasti. Kun ne perusteet ovat siellä laissa, niin sen jälkeen toimeenpanossa järjestäjät, käytännössä kunnat tänään, jatkossa ehkä maakunnat, huolehtivat siitä, että näiden hoitoisuusperusteiden perusteella ja näiden perusteiden perusteella ne luokitukset... — Onko tämä vaikea ymmärtää? [Pia Viitanen: On!] — Kun ne perusteet ovat laissa, niin sen jälkeen ne luokitukset ja ne luvut — ei ole yhtä lukua, [Puhemies koputtaa] ei ole sellaista taikalukua kuin te tunnutte kuvittelevan — laitetaan käytännössä toimimaan, [Puhemies koputtaa] nämä järjestäjät vastaavat siitä. Tässä on vastaus.

16.55 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun ydin lähtee siitä, miksi me edustajat teemme lainsäädäntöä. Me pääsääntöisesti teemme sitä turvataksemme heikkojen ihmisten asemaa. Näin tapahtuu työlainsäädännössä, koulutuksessa ja niin edelleen. Näitä heikompia ihmisiä ovat monasti lapset, vanhukset ja ikäihmiset. Siksi me haluamme sitovan mitoituksen. Minusta on historiallista, ministeri Orpo, että kokoomus on kuin yösuunnistaja: on kompassi kadonnut, mennään rastilta rastille, mutta ei löydy sitä tärkeintä rastia, joka on sitova hoitajamitoitus. Kymmenen puoluetta haluaa tämän, ja yksi vastustaa — sen nimi on kokoomus. Tulkaa nyt järkiinne!

16.57 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt puhutaan hyvin tärkeästä asiasta, mutta on ollut surullista seurata tätä keskustelua nimenomaan tämän syylistämisen ja syyttelyn näkökulmasta. Melkein jokaisessa puheenvuorossa on todettu se, että tämä ongelma on pitkäaikainen. Yksikään täällä ryhmäpuheenvuoron käyttänyt puolue ei voi välttää syyllisyyttä tässä asiassa. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Jokainen on ollut hallitusvastuussa eikä ole hoitanut tätä asiaa. Mutta nyt täällä on monta ratkaisua esitetty, ja tämä on yhteinen ongelma.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Täällä on paljon puhuttu ulkoistamisesta, mutta näyttää siltä, että erityinen osaaminen on tässä kehittynyt syyllisyyden ulkoistamiseen. Ja silloin kun itse tuntee syyllisyyttä, niin silloin reagoi melkein aggressiivisesti, jos hakee syyllisyyttä muualta. Kyllä meidän pitää nyt yhdessä hakea ratkaisua, ja tässä on tullut hyviä esityksiä.

Mitä tulee sitten tähän lakialoitteeseen, niin minä olen monta kertaa [Puhemies koputtaa] kuullut esitettävän huolta huolellisesta lainvalmistelusta, ja tämä vaatii [Puhemies koputtaa] huolellisen lainvalmistelun. Tämä ei ole pikajuttu.

16.58 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meidän tämänkin sukupolven rahojen pitää riittää vanhusten säälliseen hoitoon ja hyvään elämään. He ovat hyvinvointivaltion meille rakentaneet, ja me olemme sen heille velkaa, että heidän hyvästä elämästään pidetään huolta.

Se palaute, mitä tuolta niiltä ihmisiltä saa, jotka ovat töissä hoitajina, ja omaisilta, on se, että ne, jotka kaikkein heikoimmassa asemassa tällä hetkellä ovat, ovat juuri ne vanhukset, joiden omaisilla ehkä ei ole voimia puolustaa näitä vanhuksia tai joilla on itsellään muistisairauksia tai vaikeuksia puolustaa omaa asemaansa. Ja jos me mietimme, miten näitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä autetaan, niin heitä autetaan sillä, että varmistetaan, että hoitajia on tarpeeksi, jotta hoitajat tunnistavat myös ne vanhukset, jotka eivät osaa puolustaa itseään, omaa asemaansa. Heidän asemaansa autetaan sillä, että luodaan tämmöinen hoitajahälytysjärjestelmä, jota vihreät ovat ehdottaneet, ja sillä, että valvonta on aktiivista ja tulee myös paikalle yllättäin.

Eli oletteko tiedostaneet tämän, että jotta me saamme nämä asiat kuntoon, niin meidän pitää miettiä heikossa asemassa olevien vanhusten kannalta tätä asiaa, ja hoitajamitoitus lakiin olisi siinäkin hyvin tärkeä pohjataso?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Guzenina, Eestilä, Huhtasaari ja Reijonen, ja näiden jälkeen ministeri Saarikko, 3 minuuttia. Ja yritetään sitten lopetella, ellei... Näyttävät muutkin haluavan vielä hetken — ei kovin pitkään.

16.59 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan olla rakentava ja toivon, että hallituspuolueesta myöskin ollaan rakentavia. Nimittäin, kun täällä on keskustelua kuunnellut, niin se hyökkäys, mikä hallituspuolueiden taholta on tullut — on ikään kuin tänne oppositioon sälytetty kaikki vastuu miltei kaikesta tässä maailmassa — alkaa menemään jo banaalin puolelle. Koetetaan palauttaa tämä keskustelu siihen, mistä täällä tänään on kysymys eli siitä, että meillä ihan aidosti... — Edustaja Sinuhe Wallinheimo, te nauratte. Te aidosti nauratte, edustaja Wallinheimo, istutte siinä edustaja Kaikkosen vieressä, naureskelette, ja me puhumme täällä vanhusten asiasta, valtavan vakavasta, vakavasta ongelmasta. Joku päivä te, edustaja Wallinheimo, olette vaipoissa, [Puhemies koputtaa] ja jos ei ole silloin riittävästi hoitajia teitä auttamassa, niin mitä te silloin ajattelette? — [Sinuhe Wallinheimo pyytää vastauspuheenvuoroa] Minun mielestäni tämä keskustelu on aidosti mennyt tosi oudoille sfääreille.

Nyt, kun täällä on tehty tämä opposition yhteinen mitoitusaloin, että kirjataan se lakiin, minä pyydän, ministeri Saarikko: antakaa sille mahdollisuus täällä eduskunnassa, antakaa meidän edes yrittää. Suomi on rakennettu sillä, että me emme ole luovuttaneet, ja nyt on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

akuutti tilanne, juuri nyt on se momentum. Jos kokoomus ei tähän lähde, me muut olemme teidän tukenanne, ministeri.

17.01 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sääli siitä, että edustaja Kaikkosen kanssa meillä oli ihan toiset keskustelut.

Mutta palatakseni tähän asiaan: Arvoisa edustaja Guzenina-Richardson, te kyllä tuolla Espoon kaupungissa olette vaatimalla vaatinut subjektiivisen päivähoidon rajausta. [Eduskunnasta: Ei kai!] Missä on ollut vaatimalla vaadittu 0,7:n hoitajamitoitus? En ole kuullut sitä teiltä. En ole kuullut teiltä, edustaja Lindtman. En ole kuullut Sanna Marinilta. Jopa edustaja Marin on tehnyt juuri toisenlaisen päätöksen siellä kaksi kuukautta sitten. Eihän tässä ole mitään järkeä.

17.02 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on aivan totta, että Espoossa olen vaatinut, että tämä hallituksen tekemä kavennus subjektiiviseen päivähoido-oikeuteen perutaan, ja näin on Espoo päättänyt, vaikka kokoomus sitä vastusti.

Espoossa syksyllä budjettineuvotteluissa meidän demareiden ja muiden puolueiden yhteistyöllä me nostimme vanhuspalveluiden määrärahoja teidän vastustuksestanne huolimatta. Älkää tulko minulle saarnaamaan, mitä minä olen tehnyt, sillä minä tiedän, mitä te olette tehnyt. [Puhemies koputtaa]

17.02 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus antaa ymmärtää, että hoitajamitoitus lakiin uhkasakkoineen ja niin, että hoitajaksi laskettaisiin vain oikeasti hoitotyötä tekevä henkilö, olisi jotenkin äärimmäisen vaikeaa. Edustaja Laitinen-Pesola otti esiin myös varhaiskasvatuksen. Eihän se sielläkään ole ollut vaikeaa määritellä, kuinka monta lasta — avutonta, heikossa asemassa olevaa lasta — per aikuinen voidaan määritellä lakiin, ja silti se ei takaa hyvää varhaiskasvatusta. Tarvitsemme myös monta kertaa lisää henkilökohtaisia avustajia ja muuta. Tämä on oikeasti helppo määritellä, jos me haluamme määritellä. Lapset ovat heikossa asemassa. Vanhukset ovat heikossa asemassa. Tämä olisi pitänyt tehdä jo. SDP ei tehnyt sitä viime kaudella, keskusta ei tee sitä tällä kaudella. Nyt olisi aika näyttää, että me teemme sen. Jätetään kokoomus yksin, ei siinä mitään, kyllä meillä [Puhemies koputtaa] voimaa riittää.

17.03 Eero Reijonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä uskon, että vanhustenhuolto ja -hoito ovat parantuneet vuosikymmenten aikana varsin paljon. Muistan ajan, jolloin ministeri ohjasi ministeriötä, että laitoshoitopaikkoja tulee vähentää. Sen ansiosta kotihoito on tehostunut, siellä se hoito on varsin hyvää, ja osa on sitten tehostetun palvelun asunnoissa.

Mutta olen saanut palautetta, että kaikki nämä virheet eivät ole yksityisellä, vaan julkisellakin puolella on paineita ja haasteita. Näin siellä työskennelleet ainakin minuun ovat ottaneet yhteyttä. Tässä on varmasti peiliin katsomisen paikka kaikilla meillä, jotka olemme kuntapäittäjinä olleet, että tähän tilanteeseen on tultu. Nyt tässä on ministeri avannut, kuinka mennään eteenpäin, ja tahtotila on vahva. Se minusta on ehkä tärkeintä, että meillä on tahtotila hoitaa ikäihmisten asioita siten, että arvokas vanhuus turvataan sille väestöryhmälle, joka koko tämän yhteiskunnan hyvinvoinnin on rakentanut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuorot edustajille Eestilä, Tanus ja ennen ministeriä edustaja Viitanen. Näillä mennään. — Edustaja Eestilä, vastauspuheenvuoro.

17.05 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhtä tärkeä kuin mitoitus on se, mitä siellä hoitopaikalla todella tehdään. Tämmöistä viestiä minä olen saanut täältä hoitokodeista.

Mehän tiedämme, että vanhusten hyvinvointia ja vointia seurataan monilla mittareilla, niitä päivitetään jatkuvasti, ja kattavan hoitosuunnitelman tekeminen ainakin tämän paperin mukaan vie parhaimmillaan peräti kolme tuntia aikaa. Ja kun näitä aina päivitetään ja pyöritetään ja henkilökunta joutuu tekemään monia kirjauksia erinäköisiin tietokantoihin, potilastietojärjestelmiin ja näihin, niin se keskeinen viesti kuuluu näin: ”Toivon päättäjiltä viisautta karsia näitä papereiden täyttämisiä minimiin ja antaa hoitajien käyttää työaikansa asukkaiden todelliseen hoitoon ja läsnäoloon.” [Eduskunnasta: Kyllä!]

Me voimme rahaa pistää tähän koneeseen ja mihin tahansa palveluun niin paljon kuin sielu sietää, mutta ellemme me johda näitä prosesseja kunnolla, niin kuin edustaja Kääriäinen sanoi, niin me emme pääse siihen lopputulokseen, mitä me haluamme, että juuri heikoimmassa [Puhemies koputtaa] asemassa olevia hoidetaan tehokkaasti.

17.06 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvokkaaseen vanheneamiseen kuuluu hyvä, laadukas ja kunnioittava hoito hoitokodeissa. Jos näin ajattelemme, niin nyt julkisuuteen tulleet väärinkäytökset vanhustenhoidossa ovat olleet, voi sanoa, arvokkuuden irvikuvia.

Osa näistä julkisuuteen tulleistä laiminlyönneistä on varmasti lupa- ja sopimusrikkouksia, mutta sen lisäksi osassa on vaarannettu paitsi asiakkaiden, potilaiden, terveyttä, myös henkeä. Ensisijaisesti vastuu näistä laiminlyönneistä on tietysti hoitokotien ja hoivayritysten johdolla. Eikö heidät tulisi tarvittaessa saattaa myös rikosoikeudelliseen vastuuseen? Kysynkin ministereiltä — tiedän, että olette käyneet jo keskusteluita eri toimijoiden kanssa — onko käyty keskusteluja valvovien viranomaisten, avin ja Valviran kanssa, jotta ne ryhtyisivät myös tältä osin tarvittaviin toimenpiteisiin. Toisin sanoen tarvittaessa tutkintapyyntö ja tarvittaessa rikosoikeudelliseen vastuuseen saattaminen.

17.07 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta, ministeri Orpo, tilanne nyt on se, mikä täällä on tänään tullut täysin selväksi: kokoomus vastustaa sitovaa hoitajamitoitusta. Välillä se sanotaan suoraan ja välillä se sanotaan selitellen tai johdatellen asioita muihin asioihin. [Sari Sarkomaan välihuuto]

Mitä tulee Tampereeseen, ministeri Orpo, kääntykää kokoomuslaisen valtiosihteerin puoleen ja kysykää häneltä, [Välihuutoja kokoomuksesta] miksi kokoomukselle nämä parannukset eivät kelpaa, päinvastoin.

Puhemies! Haluaisin kyllä tässä, ministeri Orpo, teille nyt sanoa, että tämä on ollut varsin hämmentävää. Päivittäin kokoomuksen kannat ovat muuttuneet. Sen vuoksi katsoin, että tänään kello 15.19 kokoomus, ministeri Orpo, oli olevinaan sitä mieltä, että jonkinlaisesta mitoituslupasta kannatetaan, mutta ennen kuin kukko kolmesti lauloi tai kello oli 16, täällä oli jo kaksi kokoomuksen edustajaa, mukaan lukien eduskuntaryhmän puheenjohtaja, selittänyt monin sanoin, miksi ei pitäisi sitovaa mitoituslupaa tulla. Tästä ei ota erkkikään selvää,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

mutta sen me tiedämme, että tämä kaikki johtuu siitä, [Puhemies koputtaa] että kokoomus ei halua — kokoomus ei halua eikä tule haluamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tähän puheenvuoroon ainakin kaksi hallituspuolueiden edustajaa haluaa vastata, mutta kun hallituspuolueiden edustajia ovat myöskin ministerit Saarikko ja Orpo, myönnän heille äsken sovitusti puheenvuorot. — Ministeri Saarikko, 3 minuuttia.

17.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kaikki tässä salissa olevat edustajat ja joka ikinen suomalainen kuntapäättäjä on mahdollinen toimija ikäihmisten paremman vanhuuden puolesta.

Me voisimme loputtomasti keskustella siitä, mitä tämä hallitus muutti ja mitä edellinen hallitus muutti. Minustakin olisi houkuttelevaa kerrata vielä kerran se, että 270 miljoonaa lähti demarien toimesta vanhuspalveluista ja että totesitte vielä senkin, että poistetaan ”arvokas vanhuus” ja määritellään sitä vähän pykälässä uudella tavalla, kuka saa hoitoa ja kuka ei laitoksesta. Mutta oleellista, arvoisa puhemies, on katsoa eteenpäin.

Tässä keskustelussa olemme todenneet nopeina toimenpiteinä valvontaresurssien vahvistamisen. Haluan erityisesti mainita ja kiittää RKP:n puheenjohtaja Anna-Maja Henriksenin puheenvuoroa viime viikon kyselytunnilla tästä aiheesta. Se oli hyvin puhutteleva ja muistutti meitä resurssien vähyydestä ja kapeudesta. Siksi me tulemme vahvistamaan niitä.

Ja kyllä, aiemmin täällä salissa esitettyyn kysymykseen viitaten, tarvittaessa valvontaviranomainen tekee myös tutkintapyyntöä poliisille ja asia saatetaan rikosoikeudelliseen vastuuseen. Se on valvontaviranomaisen harkittavissa.

Lisäksi olen todennut, että ministeriössä on käynnistetty vanhuspalvelulain päivitys. Itse asiassa se ei ole suinkaan ainut sisältölaki, joka vaatii uudelleentarkastelua. Jo teknisistä syistä uuden sote-maakuntauudistuksen myötä kaikki sisältölait pitää käydä läpi, ja siinä samassa yhteydessä on oiva mahdollisuus tarkastella paremmin ja selkeämmin laatua osaksi lakia — ei vain laatusuosituksia — parempi mahdollisuus tarkastella sanktiointia huonosta hoivasta ja parempi mahdollisuus tuoda lain tasolle hoitajien mitoitus.

Pidän tärkeänä myös sitä, että me emme unohda, että erityisesti ympärivuorokautisessa hoivassa me puhumme ihmisten elämän viimeisistä vuosista ja kuukausista. Siksi saattohoidon kehittämistyö on myös väistämätön osa tätä keskustelua, ja eduskunnan lausuman velvoittamana tämäkin työ ministeriössä on liikkeellä. Pidän perusteltuna, että se olisi asia, joka niin ikään kirjattaisiin lain tasolle nykyistä vahvemmin jokaisen suomalaisen oikeutena.

Arvoisa puhemies! Vaikka kuinka keskustelisimme täällä aivan oikeutetusti arvokkaasta vanhuudesta ja palveluiden sisällöstä, me emme väistä sitä tosiasiaa, että tarvitaan myös parempi rakenne. Vaikka meitä selvästi jo hiukan kyllästyttää puhua uudistamisesta rakenteiden osalta ja näemme siinä paljon riskejä eikä siitä kerralla täydellinen tule, on aivan selvää, että myös palveluiden sisällön kannalta tarvitaan selkeämmät rakenteet. Maakunta on vahvempi kuin nykyinen kunta, joka on vastuussa palveluista. Jatkossa vastuussa on maakunta. Ja valinnanvapaus osana tätä uudistusta tarkoittaa myös valintaa julkisiin palveluihin — toisin kuin tällä hetkellä: kunnat, jotka ovat kokonaan ulkoistaneet, eivät tätä mahdollista. [Puhemies koputtaa]

Viimeisenä, arvoisa puhemies: Mitoitus on mahdollinen. Kuten edustaja Huhtasaari mainitsi, varhaiskasvatuksessa se on, lastensuojelussa se on. Se on siis täysin mahdollista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

laatia, [Puhemies koputtaa] mutta haluan ikäihmisten arvokkuuden vuoksi, että se tehdään hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Orpo, 2 minuuttia.

17.12 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin edustaja Karimäen tärkeään huomioon haitallisen veronkierron ja verosuunnittelun kitkemisestä: se on aivan oikea huomio. Tämän hallituksen aikana on tehty lukuisia lakiuudistuksia, joilla pyritään kitkemään haitallista verosuunnittelua, veronkiertoa, on tehty niitä OECD-tasolla, EU-tasolla ja kotimaisella tasolla. Tästä työstä voimme olla koko eduskunta ylpeä, että näitä on saatu eteenpäin. Sote-uudistuksessa sote-yritysten ja kansainvälisten yritysten tietoja tuodaan paljon avoimemmaksi. Kansainväliset verotiedot pitää julkaista, ja se antaa paremmat mahdollisuudet valvoa ja puuttua näitten yritysten toimintaan.

Mutta kaiken kaikkiaan tästä keskustelusta, jota me olemme käyneet näiden, sanon, tärkeidenkin laiminlyöntien julkitulon jälkeen, täytyy olla tyytyväinen, siitä, että me käymme niin laajaa keskustelua tärkeistä vanhuspalveluista. Ongelmiin on lähdetty puuttumaan päättäväisest. On pistetty hallituksen toimin vanhuspalvelulain kokonaisuudistus liikkeelle ja hyvään valmisteluun. Pitää tehdä hyvää valmistelua. Tämä on niin suuri kysymys ja laaja kokonaisuus, että se pitää valmistella hyvin, käyttää asiantuntijavoimaa. Sen lisäksi on päätetty valvontaa vahvistaa. Me tuomme lisätalousarvion 26. päivä eduskunnan käsittelyyn, jossa suunnataan määrärahoja valvontaan. Sanktioita on lähdetty kiristämään, eli kun on ilmiselvää, että väärinkäytöksiä, laiminlyöntejä on, niin sanktioita kiristetään. Eli paljon erilaisia toimenpiteitä tehdään.

Se, mistä olen vielä vähän huolissani, on siis oikeasti se, että me joka tapauksessa tarvitsemme tuhansia uusia hoitohenkilöitä — vai mitä, edustaja Juvonen? — tuhansia uusia hoitohenkilöitä niin kotipalveluihin kuin laitospalveluihinkin. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Millä rahalla?] Ja kun meillä on oikeasti pienemmät ikäluokat ja kun sitä työväkeä tarvitaan tällä hetkellä, onneksi, eri puolilla Suomea yrityksiinkin, niin meidän täytyy varautua myöskin siihen, että me tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa, [Puhemies koputtaa] josta pystymme vastaamaan tähänkin ongelmaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, myönnän tässä debattivaiheessa vielä puheenvuoron paikalla olevien eduskuntaryhmien edustajille, yhden per ryhmä, ja sen jälkeen menemme puhujalistaan ja palaamme taas debattiin puhujalistan tietyissä vaiheissa. Mikäli näiden ryhmien tässä kohta käyttämien puheenvuorojen jälkeen ministeri vielä näkee, nimenomainen ministeri Saarikko, erityisen aiheen minuutin kahden puheenvuoroon, myönnän sen hänelle.

17.14 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämänkin keskustelun pohjalta on välttämätöntä löytää oikeita ratkaisuja, jotta vanhuksemme voisivat elää turvallisesti, arvokasta elämää ja jotta jokainen voisi tuntea loppuun asti, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan tässä yhteiskunnassa voinnista huolimatta. Tämä on täällä aivan yhteinen asia, ei suinkaan syyttelyn tai riitelyn asia. Vanhukset, omaiset, hoivahenkilöstö tarvitsevat, ja ansaitsevat ennen kaikkea, vastuullista, ratkaisuhakuista toimintaa. Tähänkin asiaan, tähän ongelmakokonaisuuteen yksi oikea ja järkevä ratkaisu on se, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

tässä talossa viedään tämä maakunta- ja sote-uudistus vihdoinkin maaliin ja lopetetaan tämä vellova tilanne, mikä näitten sote-uudistusten ympärillä on ollut jo vuosikausia.

17.15 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin yhä edelleen tarvitsee hieman hämmästellä tätä kokoomuksen monenlaista viestintää vielä tässä salissa, jota etukäteen oli jo myöskin.

Hieman omavalvonnasta: Ymmärtääkseni aika arvostettu Tuomas Pöysti on viimeksi maanantaina todennut, että omavalvonta ei voi korvata viranomaisvalvontaa. [Sari Sarkomaa: Eihän kukaan ole sitä esittänytkään!] Siihen suuntaan olette viemässä tätä yhä edelleen, ja tältäkään osin sote-uudistus ei ratkaise. Minua häiritsee keskustelussa, että syyllistetään kuntapäittäjiä. Viime vaalikaudella leikattiin kunnilta valtionosuuksia, tällä vaalikaudella 800 miljoonaa euroa. [Eduskunnasta: Niiden päälle!] Ei mikään ihme, että on kunnilla hieman hätä, minkälaisia päätöksiä siellä tehdään. Ja mikään kunta, vaikka syyllistetään hankintaosaamista, ihan varmasti ei ole antanut millekään yritykselle eikä järjestölle lupaa tehdä laittomuuksia. Ihan varmasti mikään kunta hankkiessaan palveluita ei anna lupaa tehdä laittomuuksia. Siitä syystä hinta ei ole [Puhemies koputtaa] koskaan pelkkä kriteeri.

17.17 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä asiaa ei ratkaista riitelemällä, mutta pakko on silti sanoa edustaja Paateron puheenvuoron jälkeen, että eihän siinä nyt ole mitään rotia, jos marraskuussa sosiaalidemokraatit Tampereen valtuustossa äänestävät hoitajamitoituksen alentamisen puolesta [Pia Viitasen välihuuto] ja sen jälkeen täällä pitävät valtavaa meteliä samasta asiasta. Te ette ole puolustaneet sitä asiaa silloin, kun siitä asiasta teidän omassa kotikunnassanne on päätetty. Me olemme syyllisiä, mutta niin olette tekin. Ja tästä asiasta päästään eteenpäin vain ja ainoastaan sillä, että nyt otetaan vakavasti tämä vanhustenhoidon tila, jossa meillä kaikilla on peiliin katsomisen paikka. Toivon, että ne hoitajavetoiset, pienet paikat säilyvät, ja ylipäättään sitä, että se laitoshoidon laitetaan kuntoon mutta myös kotihoito, eikä unohdeta omaishoitaajia. Mutta ei kannata sellaista asiaa yrittää selittää mustasta valkoiseksi, missä itse on ollut mukana.

17.18 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä se juuri näin on. Pitäisi yrittää elää siten kuin opettaa. Ainakin itse olen Espoossa tehnyt toimia kaikista niistä asioista, mihin täällä myös kritiikkiä osoitan: vanhusasiamies, kilpailuttaminen ja mitoitus. Nämä löytyvät sieltä, mitä itse olen tehnyt.

Arvoisa ministeri Orpo, kysyitte, että eikö niin, että hoitajia tarvitaan. Kyllä tarvitaan, ja minun mielestäni hoitajille tarvitaan myös koulutuspolkuja, että esimerkiksi lähihoitaja pääsee sujuvasti sairaanhoitajaopintoihin.

Vuonna 2008 henkilöstömitoitus laatusuosituksessa oli 0,8. Silloinen hallitus, jossa myös SDP oli mukana, laski siinä laatusuosituksessa sen 0,5:een, ja nyt me olemme sen 0,5:n äärellä, ja kyllä se on matala. Minun mielestäni se täytyy nostaa sinne 0,7:ään.

Kysyisin teiltä, hyvä ministeri, kun täällä on puhuttu valvonnasta: EU:n toimintamallissa muun muassa tuotantoeläimille suoritetaan tarkastuksia ja valvontaa ilman ennakkomitoitusta. Mitenkä tämä voitaisiin tuoda myös tänne meille, että ihmisiä myös samalla tavalla seurattaisiin? Olen esittänyt auditoinnin parantamista Suomessa. Pitäisikö nyt, kun meillä on tämä valvonta erityisesti tässä tapetilla, perustaa Suomeen muun muassa riippu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

maton auditointiyksikkö, [Puhemies koputtaa] joka olisi riippumaton ja jossa olisivat ammattitaitoiset auditoijat laatua parantamassa?

17.19 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tämän keskustelun perusteella minulle on jäänyt täysin epäselväksi se, mitä kokoomus tosiasiassa ajaa. Kaikella kunnioituksella, mutta minä en ymmärtänyt edustaja Zyskowiczin vastauksesta, perusteiden perusteista, yhtään mitään. [Ben Zyskowiczin vastauspuheenvuoropyyntö] Se vastaus oli täydellisen epäselvä sen osalta, mikä se on se malli ja parannus, mitä kokoomus kannattaa.

Kaikki muut puolueet ovat yhteisymmärryksessä edes yhdestä konkreettisesta ratkaisusta, jolla vähimmäismitoitusta nostetaan. Sitä kautta pystytään ohjaamaan lisää resursseja vanhustenhuoltoon, huolehtimaan siitä, että laatu kautta linjan nousee niin yksityisten palveluntuottajien hoitolaitoksissa kuin yhtä lailla julkisella puolella, jossa monet kamppailevat resurssipulan kanssa. Onko siis käymässä niin, että kokoomus taas kerran ainoana puolueena estää tämän konkreettisen parannuksen aikaansaamisen vanhustenhuollossa?

17.20 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Tässä välikysymyskeskustelussa on nyt kyse siitä, mitä hallitus on tekemässä vanhusten paremman hoidon eteen. Teillä on nyt valta ja vastuu, ja tämä on tosiaan välikysymyskeskustelu. Sen vuoksi olen hyvin pettynyt siihen, että nyt hallituksen piiristä kuitenkin viestitään, että ei ole tulossa mitoitusta, ei ole tulossa lisää hoitajia, ei ole tulossa tiukennuksia hankintalakiin, ei ole tulossa mitään, ei mitään konkreettista.

Se, että ministeri Saarikko lupaa lisäbudjetissa tuoda vähän rahaa valvontaan, ei auta, kun te olette ajamassa läpi sote-esitystä, joka lisää omavalvontaa, josta asiantuntijat sanovat, että se ei toimi nytkään. Ja monet asiantuntijat varoittavat siitä, että hallituksen sotemalli tulee lisäämään katvealueita, semmoisia harmaita alueita, joita kukaan ei valvo. Ja nyt kuitenkin meillä olisi tarvetta parantaa vanhusten palveluiden valvontaa. Eli te käytännössä pahennatte [Puhemies koputtaa] nykytilannetta, päinvastoin kuin esimerkiksi edustaja Heikkinen sanoi.

17.21 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erikoista sanoa, että sote-uudistus pahentaisi nykytilannetta. Arvostettu asiantuntija Heikki Hiilamo totesi, että itse asiassa sote-uudistuksessa on elementtejä, työkaluja, joilla voitaisiin parantaa tällaisia tilanteita kuin mikä tässä Esperi Caren tapauksessa oli. Toisaalta henkilö, joka — varmasti tästä olemme samaa mieltä — on toiminut tässä kysymyksessä täysin väärällä tavalla, eli Esperi Caren entinen toimitusjohtaja Marja Aarnio-Isohanni totesi viime vuonna Kauppalehdessä, että nimenomaan tämä tilanne, missä nyt Suomessa valitettavasti on oltu, että sote-uudistus ei ole edennyt, on ollut heidän bisneksilleen hyväksi. Eli oleminen tämmöisessä epävarmuuden tilassa, missä väistämättä ollaan oltu viime vuosina, ei ole ollut järkevää.

Mutta sitä edelleen ihmettelen, miten sosiaalidemokraatit täällä vastustavat sote-palvelujen ulkoistamista mutta kunnissa ulkoistavat täyttä häkää. Te ulkoistatte vastuun myös siitä, mitä te teitte viime hallituksessa.

Ja kokoomuksen osalta minä kyllä edelleen kysyn, onko se ”kyllä” vai ”ei” [Puhemies koputtaa] sille sitovalle 0,7:n hoitajamitoitukselle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, arvoisat edustajat, myönnän nyt vielä neljä puheenvuoroa. Sitten kaikki ryhmät ovat äsken sovitulla tavalla saaneet puheenvuoron, ja myönnän puheenvuorot myöskin niille edustajille, joihin tässä nyt on aivan erityisesti kohdistunut vielä tarpeita vastata. Siispä olen päätenyt myöntämään vastauspuheenvuorot seuraaville: edustaja Zyskowitz, edustaja Kymäläinen, edustaja Heikkinen ja edustaja Tanus, jonka ryhmä ei ole vielä saanut tätä puheenvuoroa.

17.23 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensiksikään en kiistä sitä, että viime päivinä olemme epäonnistuneet viestinnässämme. Mutta kun täällä vielä tänään kysytään, mikä on kantamme, niin yritän sen vielä kerran teille kertoa. Ensinnäkin, ratkaisu ei ole se, että laitetaan lakiin yksi mitoitusluku. Tämän saman kannan jakavat esimerkiksi THL, Osmo Soininvaara ja monet muutkin asiantuntijat. Toiseksi, olemme sitä mieltä, että lakiin laitetaan mitoituksen perusteet sitovasti, velvoittavasti, tarkasti. Sen jälkeen toimeenpanossa järjestäjät — kunnat, tulevaisuudessa maakunnat — huolehtivat siitä, että hoitoisuusmittarien mukaiset luokitukset ja mitoitusluvut tulevat käytännössä sovellettaviksi. Tällä tavoin hoitoisuus on kaiken perustana.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toisin kuin äsken sanoin, en myönnä vastauspuheenvuoroa edustaja Kymäläiselle vaan edustaja Marinille.

17.24 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ministeriryhmän valtiosihteeri Anna-Kaisa Ikonen toimii nykyään Tampereen kaupunginvaltuuston puheenjohtajana, ja varmasti hyvin tiedätte Tampereen kaupunginvaltuuston päätöksistä ja siitä, mitä siellä on ollut esillä. SDP:n valtuustoryhmä vaati viime talousarvio-neuvotteluissa, että hoitajamitoituksen alentamista 0,58:sta 0,57:ään ei toteutettaisi. Mutta tämä ei kokoomukselle käynyt. Kokoomuksen, joka on pormestarikoalitiossa, vaatimuksesta tämä esitys budjettisovun nimissä toteutettiin. Onneksi Tampereella mitoitus on kuitenkin koko ajan ollut yli 0,5:n suosituksen, siitäkin huolimatta, että kaupungin väkimäärä on kasvanut ja vanhusten ja ikäihmisten määrä on lisääntynyt ja valtionosuuksia on samaan aikaan tämä hallitus leikannut — onneksi olemme pystyneet pitämään mitoituksen yli 0,5:ssä.

SDP haluaa kirjata 0,7:n vähimmäismitoituksen lakiin, ja kaikki muut puolueet tässä salissa [Puhemies koputtaa] kokoomusta lukuun ottamatta ovat tähän valmiit. Miksi te ette suostu... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

17.25 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten tässä keskustelussa on käynyt selväksi, vanhusten hoivan parantamiseen tarvitaan monia asioita: tarvitsemme sitovan hoitajamitoituksen, tarvitsemme lisää valvontaa, tarvitsemme sanktioita väärintekijöille, tarvitsemme lisää hoiva-alan koulutusta, hoitoalan koulutusta ja paljon muuta. Mutta nämä asiat eivät tule kuntoon, jos me emme saa peruspalveluja kuntoon, jos me emme pysty turvaamaan rahoitusta, että tämä kaikki toteutetaan.

Ja kuten näemme, ennen vaaleja vaalikiima yltyy. Ja siitä on osoituksena se, että välikysymyksen ensimmäinen allekirjoittaja joutuu kotikunnassaan tekemään aivan päinvastaisista politiikkaa kuin mitä täällä todistaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Jotta me saamme kunnilta pois tämän velvollisuuden hoitaa vanhusten hoivaa laajemmille harteille maakuntaan, me tarvitsemme tämän tärkeimmän teon turvataksemme suomalaisten vanhusten hoivan, ja se on maakunta- ja sote-uudistus.

17.26 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhuspalvelulaista poistettiin luettelo minimivaatimuksista, toisin sanoen niistä aloista, joiden erityisasiantuntemusta vanhuspalvelujen järjestämisestä varten on vähintäänkin oltava käytössä. Ja mitä tuossa laissa aiemmin oli, mitä sieltä poistettiin? Siellä luki, että erityisasiantuntemusta on oltava ainakin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alalta, gerontologisen eli ikäihmisiin liittyvän hoito- ja sosiaalityön alalta, geriatrian, lääkehoidon, ravitsemuksen, monialaisen kuntoutuksen sekä suun terveydenhuollon alalta. Me kyllä olimme todella pettynöitä ja pahoillamme, että nämä sieltä poistuivat, koska näemme, että silloin kun sekä järjestetään että toteutetaan vanhuspalvelua, niin tämä osaaminen, mitä tässä luetteloin, on erittäin tärkeä, jotta palvelut järjestetään ja toteutetaan oikein, jotta vanhukset saavat oikea-aikaisen ja oikean hoidon, ja se tuo myös säästöjä. Kysyisinkin arvon ministereiltä, kun vanhuspalvelulakia nyt uudelleen otetaan arvioon ja sitä uudistetaan: [Puhemies koputtaa] voitaisiinko näitä erittäin tärkeitä erityisasiantuntemuksen alueita tuoda sinne uudelleen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Saarikko, viimeinen puheenvuoro ennen listapuheenvuoroja, 3 minuuttia.

17.27 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Kiitos, arvoisa puhemies! Ensiksi vastaan edustaja Tanukselle: kyllä voitaisiin. Minusta itse asiassa on välttämätöntä, että vastaavalla tavalla kuin aikanaan 2012 laatusuosituksia siirrettiin vanhuspalvelulain osaksi, niin nyt asioita, jotka ovat vain suosituksen tasolla, tuotaisiin osaksi lakia. Hoitajamitoitus on yksi osa tätä, mutta myös ne kriteerit.

Me emme ole ollenkaan keskustelleet täällä esimerkiksi siitä, mitä kukin ajattelee, että siihen 0,7:ään lasketaan, minkälaista hoidon henkilöstöä. Tämä on osa sitä tulevaisuuskuva, joka meidän täytyy rakentaa yhteisesti. Minkälaista se hoivan tarve kodinomaisessa ympärivuorokautisessa hoivassa on? Minusta esimerkiksi raitis ulkoilma on ihmisoikeus vanhukselle. [Eduskunnasta: Kyllä!] Tai miten huolehdimme siitä, ettei kotihoidossa pelkästään tuoda ateriaa, vaan että ihan oikeasti katsottaisiin perään, että ikäihminen myös syö sen? Tällaisia käytännön seikkoja meillä on ratkottavana, ja se on kaikki osa laadun keskustelua. Vahvimmin tämä keskustelu on mitannut laatua hoitajien määrällä, ja minustakin se on kaiken perusta ja se on ydin. Tässä suhteessa meillä on kaikilla peiliin katsomisen paikka. Olisimme kaikki varmasti voineet tehdä enemmän, myös kuntapäätäjinä.

Mitä tulee tähän valvontaan, minusta on hienoa, että minä saatan täällä kertoa, että valvonnan resursseja vahvistetaan, että joka ikinen aluehallintovirasto tulee saamaan lisäresursseja tähän. Mutta ei koskaan mikään valvonta tule riittämään, emmekä myöskään halua rakentaa semmoista yhteiskuntaa, jossa ajatellaan niin, että valvonta ratkaisee. Täällä maalataan nyt aika mustaksi ajatus omavalvonnasta. Minä en haluaisi lähteä sille tielle. Sillä on myös paikkansa. Se on lähtökohta-ajatus luottamusyhteiskunnassa siitä, että lakeja ja suosituksia noudatetaan, mutta sillä olisi oltava oikeasti merkitystä, kun tällä hetkellä riittää suunnitelma omavalvonnasta.

Me teimme osana tuota 25 kohdan sitoumuksen listaa linjauksen siitä, että palveluiden järjestäjälle eli nykyisin kunnalle, jatkossa maakunnalle toimitetaan neljännesvuosittain

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

omavalvonnan raportit, mitä siellä oikeasti tapahtuu, mitä esimerkiksi epäkohtia omavalvonta havaitsee ja miten niihin on tartuttu ja miten niitä on muutettu. Yksi muutos on myös se, että Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitosta veloitetaan laatimaan vuosittainen valtakunnallinen yhtenäinen laatuksely läheisille ja omaisille tai ikäihmisille itselleen, jos he ovat kykeneviä vastaamaan, jotta me saamme myös jonkinlaisen yhteneväisen käsityksen siitä, mitä tässä maassa vanhustenhoidossa tapahtuu. Me olemme nyt yksittäisten keskustelutapausten varassa, ja varjoon uhkaa jäädä se, että hyvääkin hoivaa onneksi on, onneksi myös monen meidänkin kotikunnassamme. Mutta mikään valvonta ei pohjimmiltaan tule riittämään, elleimme me huolehdi siitä, että omavalvonnallakin on oikeasti jotakin merkitystä ja että sekin osataan toteuttaa sekä julkisella että yksityisellä puolella. Tälläkin hetkellä [Puhemies koputtaa] valvontaviranomainen voi toimia myös jo proaktiivisesti.

Tähän on minusta hyvä päättää sen lisäksi, että tarvitaan toimia, jotka muuttavat sisältöä, mitä valvonta tarkoittaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalista.

17.31 Niilo Keränen kesk: Arvoisa puhemies! Olen tehnyt peruslääkärin työtä 35 vuotta, ja niissä kunnissa, joissa olen ollut töissä, ovat sekä perusterveydenhuolto että asumispalvelut olleet kunnossa niin vanhusten, vammaisten, mielenterveys- kuin päihdeasiakkaidenkin kohdalta. Pienessä yksikössä ei tehdä liukuihin työtä, vaan jokainen asukas on arvostettu ihminen, jota hoidetaan niin kuin omaa äitiä tai isää.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, tähän keskusteluun. Tärkeintä ei kai ole toisten syytely menneistä taikka poliittisten pisteitten kerääminen, vaan hyvien palvelujen järjestäminen niille, jotka palveluja tarvitsevat. On tosin paha juttu, että muutamat asumispalveluja tuottavat firmat eivät ole olleet luottamuksen arvoisia. Jos minä yksityisenä ihmisenä huijaan vaikkapa Kansaneläkelaitosta hakemalla työkyvyttömyyskorvausta ja saamalla sitä, vaikka olisinkin töissä, minä joutuisin raastupaan ja myös maksamaan huijaamani rahat takaisin korkojen kanssa. Jos asumispalvelujen tuottaja huijaa merkitsemällä työlisiin olemattomia nimiä tai hoitamalla avutonta ihmistä jättämällä hänet nälkään, lattialle tai ulosteisiin, silloin firma saa kunnalta korvausta olemattomasta. Olisi oikein, että firma saataisiin oikeuteen ja korvaamaan perusteettomat tulot. [Ben Zyskowitz: Oikein! Se on petos!]

Arvoisa puhemies! On hyvä asia, jos laitoshoidon tai tehostetun palvelun asumisen hoitajamitoitusta korjataan lailla. Jos lakimuutos tehdään nyt nopeasti, jonka tosin oikeuskansleri on arvioinut mahdottomaksi, tai sitten keväällä aloittavan hallituksen ensimmäisinä tekoina, edes minimimiehityksen saaminen jokaiseen asumisyksikköön ei, kuulkaa, tapahdu pelkällä lain muutoksella. Meillä Suomessa tuskin on tuhansien ammattilaisten reserviä, joka välittömästi pystyttäisiin töihin palkkaamaan. Eri arvioiden mukaan tarvittaisiin 1 600—4 200 uutta ammattilaista pelkästään tehostetun palveluasumisen yksiköihin. Yksi ongelma on myös se, mikä jo ministeri Saarikon ensimmäisessä puheenvuorossa tuli esille, että vanhustenhuollon työtä ei tänään mielletä kovin houkuttelevaksi.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2006 yksityisten osuus tehostetusta palveluasumisesta oli noin 35 prosenttia. Viime vuonna se oli noin 49 prosenttia, ja arvon kollegat, koko tämä aika on tehty sote-uudistusta, ja joka kerta kun sote-uudistus on mennyt jumiin ja lykkänyt, yksityistämismuutos on aina yltenyt. [Li Andersson: Jos näin on päätetty! Miksi te päätätte näin?] Sote-uudistus nimittäin opposition päinvastaisista väitteistä huolimatta kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

jaa merkittävästi myöskin asumispalvelujen tuottamista. Sote-uudistukseen liittyvä valinnanvapaus antaa asumispalveluja tarvitsevalle ihmiselle mahdollisuuden valita yksikön, johon hän menee. Jos hän ei ole tyytyväinen, hän vaihtaa asumispaikkaansa ja huonoa palvelua antavat yksiköt jäävät tyhjilleen. Ja koska jo nykyisin tehostetun palveluasumisen asukas on keskimäärin 83-vuotias, hän tarvitsee valintojensa avuksi paitsi omaisia ja läheisiä, myöskin julkisen tahon tehokasta palveluohjausta. Toivottavasti maakunnat pystyvät järjestämään ikääntyneille henkilökohtaisen sosiaalityöntekijän, joka osaa tehdä aidon palvelusuunnitelman ja myös valvoo oman asiakkaansa etua.

Ja, arvoisa puhemies, sote ei ole mikään markkinamalli, sillä hinnalla ei kilpailla. Palvelut pitää tuottaa sillä hinnalla, minkä maakunta päättää. Totta kai myös sote-aikana maakunta voi hoitaa asumispalveluja ostopalveluilla, joihin tarvitaan kilpailuttamista. Siksi toivon, että nyt eduskunnan käsittelyssä olevat sote-lait ja erityisesti valinnanvapauslaki saadaan voimaan mahdollisimman pian, ja toivon, että sen myötä ihmiset pääsevät todella tekemään valintoja, jolloin nykylakien mahdollistamat huonon kohtelun törkeydet jäävät historiaan.

17.36 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Olemme edustaja Keräsen kanssa sellaisia sote-veteraaneja varmasti, kun tuolla valiokunnassa yksistään sote-asiaa on käsitelty yli 400 tuntia tässä viime maaliskuun lopun jälkeen, joten uskon, että tiedämme yhtä sun toista tästä asiasta.

Sote-uudistukseen liittyy monenlaisia mielikuvia. Ja yksi niistä keskeisistä on varmasti se, kuka pystyy yhteiskunnassa kilpailuttamaan palvelut tavalla, jolla voidaan varmistaa, että jatko on kestävä. Salissa on keskusteltu hyvin paljon siitä, miten pienet kunnat eivät ole niin vahvoja järjestäjiä, että he pystyisivät kilpailuttamaan esimerkiksi asumispalvelut niin, että ne olisivat kestäväällä tolalla. Yhdyn siihen samaan kritiikkiin. Uskon vakavasti vahvojen järjestäjien vastuulliseen toimintaan tässä asiassa. Mutta sen sijaan epäilen syvästi hallituksen sote-mallissa olevaa lähtökohtaa siihen, että kuntien sijasta jatkossa nimenomaan asiakas monilla aloilla olisi tämä kilpailuttaja ja että se tulisi parantamaan suomalaisten vanhusten asemaa. Näin ei varmasti tosiasiasa käytännössä tule olemaan. Me puhumme ihmisistä, jotka ovat selkeästi heikommassa asemassa monista syistä yhteiskunnassa. En jaksa uskoa, että me voimme yhtäläisesti sanoa, että haavoittuvassa asemassa oleva muistisairas ihminen pystyisi itse, pienen kunnan sijasta, tekemään parempia asumispalveluratkaisuja kuin se yksittäinen kunta, joka sekin on minusta mennyt väärälle ladulle. [Hannakaisa Heikkisen välihuuto] Tältä osin soteen liittyy monenlaista kritiikkiä, joka on syytä ottaa vakavasti.

On myös hyvä todeta, että me odotamme nyt perustuslakivaliokunnan kolmas kerta toden sanoo -linjausta, ja toivon, että se tulisi näinä tulevinä päivinä, jotta pääsisimme sitten tuon uudistuksen käsittelemään loppuun. Tältä osin siihen liittyy myös kysymys siitä, kuinka paljon tuota sisältöä tarvitsee muuttaa, jos sitä ylipäättäänkään tarvitsee enää muuttaa. Ja tällöin tullaan jälleen siihen samaan kysymykseen, minkä ministeri Vehviläinen hyvin esitti täällä: kuinka paljon lainsäädäntöä voidaan tuoda eduskuntaan ilman, että se on hyvin valmisteltu laajalla kuntien kuulemisella, tai kuinka paljon täällä talossa sisällä olevia esityksiä voidaan muuttaa, jotta jouduttaisiin käynnistämään tämä sama ruljanssi uudelleen? Viime kesänä isoin kysymys oli varmasti se, että taisi tulla 300 sivua — näin ulkomuistista — hallituksen vastinetta, sitä ei annettu täydentävänä esityksenä eduskunnalle, ja pidän sitä suurena säälinä, koska noin lukumääräisesti yksinään valinnanvapauseksi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

tyksen 103 §:stä hallitus taisi muuttaa yli puolet. Tältä osin muutoksia on piisannut ja niistä ei ole käyty kunnissa tarpeellista ja vaadittavaa keskustelua. Tältä osin on parantamisen varaa.

Hyvä puhemies! Tässä tämänpäiväisessä keskustelussa on vahva tahtotila parlamentaarisesti sopia siitä, millä tavalla vanhustenhuollon asioita laitetaan kuntoon. Yksi tärkeä elementti on varmasti valvonta. Me odotamme, että hallitus tuo siihen näitä linjauksia, joita on päätetty muun muassa lisätalousarvion nimissä.

Lisäresursseja tarvitaan, mutta tämän keskustelun tuloksena ei välikysymyskeskustelussa selvinnyt, aikooko hallitus lisätä vielä loppumetreillä hyvän tahdon eleenä ja tämän suuren parlamentaarisen tuen nimissä lisäresursseja. Kysymys ei ole vain hoitajamitoituksista, vaan siitä, kuinka monta hoitajaa tulevaisuudessa on mahdollisuus palkata lisää. Tältä osin ne vaatimukset 4 000:sta, joka olisi kai noin 0,7:n hoitajamitoituksen luokkaa, ovat kaikuneet tässä salissa osittain kuuroille korville. Siksi kannustan hallituksen sisällä etsimään ratkaisuja, jotta toisissa lisäresursseissa arvioitaisiin pienien valvonnan panostusten lisäksi myöskin tätä isoa kuvaa. Ja jos sitä ei tule, en jaksa uskoa, että olisi kysymys mistään muusta kuin siitä, että hallitus sisäisesti ei pysty päättämään mitoituksesta, joten ei pystytä päättämään edes lisäresursseista. Siksi asia on vakava. Ja erityisesti — kun täällä kuntaministeri on paikalla — olettaisin, että te haluaisitte niitä lisäresursseja nykyisille palvelujen järjestäjille. Tämäkin olisi vahva viesti.

Näin ollen, arvoisa puhemies, tähän loppuun on hyvä sanoa, että jos parlamentaarista tahtoa tässä talossa esiintyy, eduskunnalla on lainsäätäjänä vahva toimivalta toteuttaa näitä muutoksia myös itse.

Kokoomuksen osalta jäi epäselväksi, mitä tarkoittaa hoitajamitoituksen perusteiden kirjaaminen. Muilta ryhmiltä odotan, että tätä poliittista tahtoa on sekä hallituksessa että täällä salissa. Ja olen valmis venymään, koska olen istunut myös muutamia ylimääräisiä sote-tunteja, miksi en siis hoitajamitoituksen parantamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja, nyt on venynyt myöskin tuo puheenvuoro aika pitkäksi. Puhemiesneuvoston ohje on, että 5 minuuttia. [Krista Kiuru: Se on suositus!] — Joo. Toivotaan, että pysytään siinä suurin piirtein, että kaikki voivat noudattaa sitä. Suositushan on oikea käsite tässä yhteydessä.

17.42 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty tänään erittäin hyvää keskustelua, ja minä iloitsen siitä, että me puhumme vanhustenhoidosta ja me puhumme mitoituksesta ja me käymme sellaisia käsitteitä läpi, että kaikki täällä tietävät sitten, mitkä ovat ne teemat, millä tavalla edetään — tai etenette — seuraavalla kaudella, mitä siellä sitten tapahtuukaan.

Arvoisa herra puhemies! Tämän kauden alussa hallitus halusi heikentää hoitajamitoitusta 0,5:stä 0,4:ään. Se on se totuus, ja näin haluttiin tehdä ja näin aiottiin tehdä, ja sitä laskukaavaa oli sinne kirjoitettu. Minulle itselleni, vaikka silloin olin siellä hallituksessa, se oli äärettömän raskas paikka, koska olen taustaltani hoitaja ja olen tehnyt sitä työtä hyvin hyvin pitkään, yli 20 vuotta, ja nähnyt niitä nousuja ja laskuja ja ollut yksin yövuoroissa ja tehnyt yksin sitä hoitotyötä. Elikkä minä tiedän, minkälaista on se ihmisen hoitaminen. Päätin silloin, että teen kaikkeni vastustaakseni sitä — teen kaikkeni — ja laadin muun muassa swot-analyysin elikkä riskianalyysin siitä, mitä merkitystä sillä on, jos hoitajamitoitusta heikennetään sinne 0,4:ään. Tein sen analyysin ja myös esittelin sen Kansalaisin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

fossa Pikkuparlamentissa. Se oli samalla myös yleisötilaisuus, ja siellä käytiin myös muita hoitoalan asioita läpi ja lopuksi laadittiin vielä pamfletti, mikä välitettiin sitten ministeriöön, ja siellä oli muun muassa mainintoja tästä hyvästä hoidosta, saattohoidosta ja niin pois päin.

On erittäin hyvä asia, että täällä nousi ministeri Saarikon taholta esille myös saattohoitoasia. Olen siitä tehnyt lakialoitteen, itse asiassa kirjoittanut koko lain. Eihän se tietenkään täydellinen ole, mutta minä toivon, että saattohoito kirjataan lakiin ja me voimme edetä Suomessa myös sillä tavalla, että jokaisella ihmisellä on oikeus saada hyvää hoitoa myös saattohoidossa.

Arvoisa herra puhemies! Syy, miksi keskustelemme vanhusten hoidosta, ovat järkyttävät asiat, jotka tulivat julkisuuteen liittyen Esperin hoivapalveluiden vanhusten hoivaan. On järkyttävää ja on aivan kamalaa se, mitä olemme saaneet lukea. Omaiset ovat ottaneet todella paljon yhteyttä. Olen saanut sähköpostia, ja puheluja tulee, kun ihmiset muistelevat — jos eivät tätä hetkeä, niin sitä historiaa: ”Mitä minä teen? Minusta tuntui, että minun läheiseni kohtasi hoitovirheen.” ”Minun äitiäni ja isääni ei hoidettu hyvin. Kuka voi minua auttaa?” Silloin olen kuunnellut ja yrittänyt tukea siinä puhelimessa. Ihmiset alkavat muistelemaan taaksepäin niitä tapahtumia, mitä kaikkea siellä on tapahtunut.

Joku edustaja nosti esille tämän lainsäädännön, ja itsekin olen miettinyt, mitä kaikkia lakeja tässä mahdollisesti on rikottu, kun ollaan kohdeltu vanhusta kaltoin. Näkisin, että siellä on työturvallisuuslaki, siellä on työterveyshuoltolaki, siellä on rikottu ihmisoikeuksia, siellä on rikottu vanhuslakia, ja sitten on juurikin tämä, onko se sitten rikoslaki: kysymyksessä on todellakin petos, jos siellä on haamuhoitajia ja vääriä nimiä listalla. Ne ovat asiakirjoja, joiden on erittäin tarkasti oltava asianmukaisella tasolla, ja niitä ei saa mennä muuttelemaan eikä väärentämään.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2014 ollessani ensimmäisellä eduskuntakaudellani tein jo hoitajamitoituksesta lakialoitteen ja esitin siinä juurikin näitä lukuja: 0,7 on mielestäni se, jonka tulisi olla kirjattuna lakiin. En minä sitä mistään hatusta vetäissyt vaan laatusuosituksista. Niitä on tehty vuodesta 2001 lähtien Suomessa. Siellä on ollut ensin laatusuosituksen henkilömitoituksena 0,6, sitten se on ollut 0,8, ja nyt se on 0,5. Meidän on erittäin tärkeää käydä läpi toki myös hoitoisuusasioita ja sitä, mikä resurssi on riittävästi siellä vanhusten hoivassa.

Täällä on puhuttu valvonnasta, ja se on erittäin tärkeää. Omavalvonta ei riitä. Kun kissa on poissa, hiiret hyppivät pöydällä. On hyvin tärkeää, että se, joka ostaa palvelun, katsoo palveluntuottajan perään ja suorittaa sitä valvontaa. Auditointi on yksi osa sitä. Olen esittänyt Suomeen valtakunnallista auditointiyksikköä, jonka tarkoituksena olisi vahtia sitä laatua ympäri Suomen ja myös äkkikäynneillä. Eli minun mielestäni hoivalaitoksiin pitäisi pystyä menemään myös ex tempore eli ilman ilmoitusta, koska se olisi kaikkein paras tapa valvoa sitä tilannetta siellä vanhusten hoivakentällä. Tällaisessa auditointiyksikössä voisivat toimia alan asiantuntijat, ja se olisi riippumaton. Siellä voisi olla myös kokemusasiantuntijuutta eli sellainen henkilö, joka on ehkä kohdannut [Puhemies koputtaa] tällaisia epäkohtia ja nähnyt niitä.

Nostan vielä esille hoitajien määrän. Ministeri Orpo totesi, että hoitajia tarvitaan lisää. Kyllä. Minä toivoisin myös, että hoitajille tehdään hyvät opintopolut, että he voivat jatkaa. Esimerkiksi lähihoitaja voi opiskella sairaanhoitajaksi, sairaanhoitaja voi opiskella ylempään ammattikorkeakoulututkinnon, ja siinä, kuinka sinne pääsee, työkokemuksella olisi suuri merkitys — että voisi myös kouluttaa itseänsä. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Kuin myös potilasturvallisuus, saattohoitokoulutus — erityisen tärkeä — ja osaaminen kentällä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Anderssonin jälkeen myönnän ministerille puheenvuoron.

17.48 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Minulle henkilökohtaisesti yksi tärkeimmistä kokemuksista tämän vaalikauden aikana oli mahdollisuus olla mukana kokonaisen työvuoron ajan Turun kaupungin vanhushuolteen dementiayksikössä. Lähihoitajaliitto Super teki haasteen kansanedustajille olla mukana yhden työvuoron ajan, ja koko vasemmistoliiton eduskuntaryhmä otti tämän haasteen vastaan. Yhden päivän aikana ehti tietenkin näkemään ja kokemaan vain hyvin rajoitetun osan vanhushuolteen arjesta, mutta silti siinä näkee ja kokee paljon enemmän ja paljon lähempää kuin mitä näkee johtajien ja keskiportaan johtajien kanssa muutaman tunnin vierailuilla, joita kansanedustajat yleensä tekevät.

Se työntekijä, jonka kanssa päivän vietin, kertoi minulle muun muassa saamastaan vanhustenhuollon ergonomian täydennyskoulutuksesta, jossa käsiteltiin muun muassa sitä, miten ihmistä voi nostaa, siirtää ja kääntää niin, että se tuntuu mahdollisimman hellävaraiselta ihmisestä, jonka omat voimat eivät enää riitä liikkumiseen. Hän näytti minulle, mihin kohtaan ihmisen selkää käsi pitää laittaa, kun häntä kääntää, ja miten lakanat laitetaan siten, ettei jää pienintäkään ryppyä mihinkään ja että ihmisen, jonka omat voimat eivät enää riitä nousemiseen, olisi makuuasennossa mahdollisimman hyvä olla.

Minulle näytettiin, miten hyvässä hoivassa ja hoidossa on kyse paljon muustakin kuin vain ihmisten perustarpeista huolehtimisesta. Tarvitsemme kaikki lämpöä, ravintoa ja huolenpitoa, mutta arvokas vanhuus tarkoittaa myös sitä, että ihminen elämänsä viimeisinä vuosina edelleen saa elää, kokea ja ilmaista itseään. Se tarkoittaa, että hänellä on ympärillään ihmisiä, joilla on aikaa myös peleihin, kuuntelemiseen ja jotka vievät ulos ja laittavat musiikkia soimaan.

Ja sen päivän jälkeen ajattelin, että todellakin toivon, että kun omat vanhempani ovat vanhoja ja avun tarpeessa ja kun minä itse olen vanha ja avun tarpeessa, meidänkin hyvinvoinnistamme vastaisivat sellaiset ihmiset, joilla on aikaa kiinnittää huomiota lakanan suoristamiseen, aikaa miettiä, miten kääntää mahdollisimman hellävaraisesti ja aikaa laittaa radio päälle. Hävettää päättäjänä ja kansanedustajana, että me emme ole pystyneet takaamaan kaikille oikeutta arvokkaaseen vanhuuteen. Minua hävettää myös se, että tätä yhteiskunnan ja ihmisten kannalta elintärkeää työtä tekevien palkat ovat niin alhaiset ja että niin moni hoivatyötä tekevä pohtii alanvaihtoa työn kuormittavuuden takia.

Ne desimaalit, joita kokoomuksessa vähätellään, ovat se määrä ihmisiä, jotka vastaavat tästä elintärkeästä työstä, ja se aika, joka heillä on tämän työn tekemiseen. Suomessa on laitoshoidossa Pohjoismaiden heikoin hoitajamitoitus, ja juuri hoitajamitoitus määrää sen vähimmäismäärän ihmisiä, jotka ovat kulloinkin vuorossa töissä. 0,7:n hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin nostaisi selvästi vaadittavan henkilöstön vähimmäismäärää, ja siksi se olisi tärkeä keino parantaa vanhushuolteen laatua koko maassa niin yksityisellä kuin julkisella puolella. Tämän desimaalin ero tarkoittaa käytännössä sitä, onko 30-paikkaisessa hoivakodissa aamuvuorossa kahdeksan hoitajaa vai kuusi, onko yövuorossa kaksi hoitajaa vai yksi ainut hoitaja 30-paikkaisessa hoivakodissa. Tämän lisäksi mitoituksen pitää tietenkin joustaa ylöspäin ihmisen hoidon sitä vaatiessa tai esimerkiksi saattohoidon yhtey-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

dessä. Näin laissa edellytetään jo nyt, ja tätä on mahdollista tiukentaa sen lisäksi, että säädetään tästä 0,7:n vähimmäismitoituksesta suoraan lakiin.

On myös selvää, että hoitajamitoituksen lisäksi tarvitaan muita toimenpiteitä: sanktioita, valvontaa, laatukriteereitä. Mutta se, mitä me emme tarvitse, on sote-malli, jossa lähdetään ideologisten tavoitteiden sokaisemina ulkoistamaan palveluita entistä laajemmin eli markkinaehtoistamaan palveluita. Ja haluan vielä kerran todeta, että mitään sellaista luonnonlakia ei ole olemassa, joka johtaisi siihen, että ulkoistukset automaattisesti kasvavat, jos tämä hallituksen huono sote-malli kaatuu. Ne ovat erillisiä poliittisia päätöksiä, joita kunnissa tehdään. Ja jos niiden määrä kasvaa, niin se johtuu vain ja ainoastaan siitä, että ne kokoomuslaiset ja keskustalaiset [Puhemies koputtaa] päättäjät siellä kuntatasolla näin ovat päättäneet. [Keskustan ryhmästä: Höpö höpö!]

17.53 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Ajattelin, että käytän pienen puheenvuoron kunnan roolista vanhusten palveluissa. Ensinnäkin kunnan roolit ovat moninaiset: kunta on rahoittaja, järjestäjä, tuottaja, hankkija ja valvoja.

Ensinnäkin kunnasta rahoittajana: Valtio maksaa kunnille valtionosuutta peruspalvelujen järjestämiseen. Valtionosuuksilla katetaan laskennallisista kustannuksista valtakunnallisesti noin 25 prosenttia. Kuntakohtaisesti valtionosuusprosentti kuitenkin vaihtelee 17 ja 48 prosentin välillä. Suurin osa valtionosuuksista määräytyy kunnan asukkaiden ikärakenteen mukaan. Noin viidennes kuntien valtionosuuksista on tarkoitettu ikäihmisten hoivapalveluihin, mutta kuten tiedämme, se on yleiskatteellista, eikä niitä ole korvamerkitty enää sitten 90-luvun alkupuolen. Verotulojen merkitys on siten erittäin tärkeä jokaisessa kunnassa. Talouden ja työllisyyden kehitys vaikuttaa täten erittäin nopeasti myös vanhus-tenhoivan järjestämiseen ja rahoittamiseen.

Entä sitten kunta järjestäjänä? Kunnalla on palvelujen järjestämisvastuu muun muassa vanhuspalvelulain ja sosiaalihuoltolain nojalla. Kunnan järjestämisvastuuseen kuuluu aina myös tuottamisen valvonta. Jos kunta ei tuota palveluja itse, on sillä olemassa lakisääteiset keinot valvoa yksityistä tuotantoa. Kuntien ostopalvelusopimuksissa voi lisäksi olla lukuisia eri keinoja puuttua virheelliseen hoitoon. Näissä keinoissa ja niiden hyödyntämisessä on kuitenkin kuntakohtaisia eroja. On tärkeää, että ostopalvelusopimuksiin kirjataan kunnalle selkeät ja yksiselitteiset oikeudet puuttua riittämättömään laatuun ja että laatutekijät on tarkasti määritelty. Keinoina voivat olla esimerkiksi sopimussakot, asukkaiden ohjaaminen toisiin hoitokoteihin tai irtisanomisoikeus. Niin kuin me kaikki täällä salissa tiedämme, paljon ongelmista johtuu siitä, että ostopalvelusopimus on ollut sisällöltään sellainen, että kun ongelmia on löytynyt, niin sitten ei ole päästy niihin puuttumaan, koska kunnalla ei ole oikeutta irtisanoa sitä sopimusta ilman että siellä on sanktiomääräyksiä ynnä muuta.

No, sitten kunta tuottajana: Kunnan tuottaessa itse palveluja sitä valvovat Valvira ja aluehallintovirasto. Molemmilla on erittäin laajat valvontavaltuudet, ja tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta, kuten tiedätte. Kunnalliselle toiminnalle voidaan tarvittaessa antaa uhkasakko tai toiminta yksikössä voidaan keskeyttää.

Entä sitten kunta valvojana? Kunta valvoo ja ohjaa aina alueellaan tuotettuja yksityisiä sosiaalipalveluja, vaikka palvelu ei kuuluisikaan kunnan järjestämisvastuun piiriin. Kunta ei voi ulkoistaa valvontaa itseltään. On kuitenkin syytä todeta, että aluehallintovirastoilla ja Valviralla on huomattavasti laajemmat valtuudet puuttua yksityisten toimijoiden ongelmiin ja ne voivat muun muassa määrätä toiminnan keskeyttämisestä. Oleellista on, että kunnalla tai kuntayhtymällä on riittävät resurssit myös valvonnan suorittamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Palaan vielä uudestaan siihen, mikä täällä keskustelussa on tuotu esille, että maakunta- ja sote-uudistus olisi tie vain lisääntyvään omavalvontaan: Tämä ei kyllä pidä paikkaansa, ja haluan tässä yhteydessä tuoda esille maakunnan järjestäjänä, minkälainen rooli järjestäjänä maakunnalla on valvonnan osalta. Ensinnäkin on velvoite valvoa. On oikeus tarkistaa palveluntuottajan ja tämän alihankkijan toiminta ja toimitilat. On myös oikeus vaatia selvitykset ja korjausvaatimukset, ja jos niihin ei tietyssä aikataulussa vastata, sen jälkeen maakunnalla on myös oikeus alentaa korvausta tuottajalle tai peruuttaa koko tuottaminen — irtisanoa siis sopimukset ja peruuttaa nämä sopimukset kokonaan.

Arvoisa puhemies! Lopulta haluan sanoa tähän, että minun oma käsitykseni aika pitkäaikaisena kansanedustajana, kun tätä keskustelua olen kymmenen vuoden ajan tässä seurannut, on se, että kyllä niin on, että samalla kun meillä on ollut yhteinen tahto, että laitoshoidon, sitä makuuttavaa hoitoa, vähennetään ja kotihoitoa lisätään, meillä on jäänyt kehittämättä laitoshoidon ja kotihoidon välistä erilaisia omaishoitoon, perhehoitoon tai pienimuotoiseen ryhmäasumiseen liittyviä toimintoja. Ajattelisin, että tämän hyvän keskustelun toivon jokaisen meidän silmiä enemmän herättävän ja myös saavan pohtimaan tätä laajaa kokonaisuutta, mitä eri toimijoina kunnissa, tulevissa maakunnissa ja valtakunnan tasolla näissä asioissa voidaan tehdä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko vielä käydä debattia? — Otetaan lyhyt debatti sitten. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

17.58 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän ministerin puheeseen vain yhdeltä osin huomiota. Se oli se arvio siitä, millä tavalla omavalvonnan ja maakunnan valvonnan resurssit kehittyvät. Minulla on erityyppinen käsitys siitä valiokunnan sekä maku ykkösen että maku kakkosen kuulemisissa esiintyneiden asiantuntijalausuntojen pohjalta. Me myös tänään keskustelimme aika pitkäänkin maku kakkosen lausuntoa käsitellessämme tästä valvonnan roolista. Ja jotta tästä tulisi selvyyttä, niin, ministeri, haastan teidät, ja teillä on myös toveriministeri siinä vieressä, tämän selvittämään. Sehän voidaan selvittää, miten on. Mutta käsitykseni on se, joka on käynyt ilmi myös valiokunnan kuulemisissa, että nämä nykyiset resurssit siirretään fifty-sixty-periaatteella näihin tuleviin valvonnan ratkaisuihin ja rakenteisiin, ja siltä osin lisävalvontaa ei tule, vaikka tuottajakenttä merkittävästi laajentaa toimintaansa markkinoiden suuntaan. Tältä osin analyysi on se, että [Puhemies koputtaa] parempaan suuntaan ei olla menossa.

18.00 Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onhan meitä kaikenlaisia sote-veteraaneja, osa jopa vaalikauden yli.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja otti valvonnan tässä debattipuheenvuorossaan esille, ja hänellä oli hieman erilainen käsitys siitä, mitä pykälään on kirjoitettu. Teillä taitaa olla aika monesta muustakin asiasta hieman erilainen käsitys, siitä, mitä pykälät todella tarkoittavat. Esimerkkinä tästä osasta se, että ei asiakas kilpailuta yhtään mitään. Hän vaihtaa paikkaa, jos hän ei ole palveluihin tyytyväinen — on sitten kyse terveystalvasta tai asumispalveluista. Ei hän kilpailuta mitään. Toisekseen kannatan laajaa parlamentarismia useissa eri asioissa, mutta parlamentarismia on myös se, että kun meillä on erilaisia vastuuta, vastuutehtäviä, niin riippumatta hallitus—oppositio-rajoista me ne vastuutehtävät hoidamme, hoidamme tunteja katsomatta viemällä asioita eteenpäin niin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

suomalainen vanhustenhuolto tässä tapauksessa voi pärjätä ja voi olla nykyistä paremmassa tilassa.

18.01 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se oli hyvä, että, edustaja Rehula, tarkensitte tuota sanaa ”kilpailuta”. Sanoin vahingossa noin kuvailevasti, että asiakas kilpailuttaa jaloillaan. En tarkoittanut, että hän käynnistää hankintamenettelyn, sillä nämä tulevat soten suoran valinnan palvelut eivät ole hankintalain piirissä. Siltä osin kilpailuttamista ei tehdä. Olette siinä aivan oikeassa. Tarkoitin sitä, että yksittäisellä henkilöllä, silloin kun maakunta asiakassetelin antaa, on mahdollisuus itse valita, mihin hän haluaa tuon asiakassetelinsä käyttää, siltä listalta, jotka ovat maakunnan palveluntuottajia. Mutta ongelma on siinä, että kun hän tätä asiakasseteliä sitten tulee käyttämään, se on enemmänkin maksuväline, hän ei tule saamaan sellaista subjektiivista oikeutta tiettyyn palvelupaikkaan eikä hän voi vaatia sieltä hoitoa, koska niitä kirjauksia ei ole vielä poistettu, että tämä tuottaja ei saisi valita asiakastaan, ja siitä ollaan käyty valiokunnassa pitkä keskustelu.

Mutta kiitos, edustaja Rehula, myös siitä vakuutuksesta, että [Puhemies koputtaa] voidaan istua pitempään myös hoitajamitoituksesta säättämisen lakia. Olen samaa mieltä.

18.02 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Valiokunnan puheenjohtaja Kiuru totesi aikaisemmin, että jos on tahtoa, on tie. Olemme kokeneet myös maakunta- ja sote-uudistuksen mennessä eteenpäin, että jos ei ole tahtoa, ei ole tietä. Haluan tässä toistaa sen, että tässä on puhuttu tärkeästä asiasta tänään, vanhusten hoivan kokonaisuudesta, ja vaikka tässä salikeskustelussa on haluttu typistää, että kyse olisi vain hoitajamitoituksesta — se on tärkeä — niin tarvitsemme myös valvontaa, tuntuvat sanktiot, hoiva- ja hoitoalan koulutusta lisää. Mutta jotta nämä toteutuvat, meidän pitää 15 vuoden väittelyn jälkeen saada tämä sote-uudistus maaliin. Nyt on saatu pohjaratkaisu, vahvat maakunnat, ja tämä on oleellinen asia tähän keskusteluun. Maakunta on järjestäjänä aivan erilaisessa asemassa kuin yksittäiset kunnat, jotta meillä tulevaisuudessa on varaa hoitaa hyvin vanhuksemme.

18.03 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä vahvat maakunnat — nyt menemme taas jälleen jonkun asian taakse ja ajattelemme, että sitten kilpailuttaminen ja muu osaaminen lisääntyvät, kun tulee maakunnat. Ajatellaan näin, että jos isot kaupungit, kuten Vantaa tai Tampere, eivät ole riittävän isot hartiat verrattuna pieniin kuntiin, niin ongelmahan ei ole siinä, vaan ongelma on ihan oikeasti nämä resurssit.

Aivan liian vähän on noussut tässä keskustelussa tuo sote-jättien ahneus. Siis varmasti voimme olla yhtä mieltä siitä, että markkinatalous voi olla iloinen asia, mutta siihen sisältyy todella paljon riskejä, kun me puhumme vanhusten hoidosta ja muutenkin julkisilla varoilla tuotetusta hoidosta. Kunnat ja kuntayhtymät ja valtio eivät aina välttämättä tuota palveluja tehokkaasti, mutta ideaalitalanteessa meidän on mahdollisuus saada ne kuitenkin toimimaan ja ajatella yhteiskunnan kokonaisuutta, kun taas markkinatalouden sote-jätit lähtevät ihan eri näkökulmasta. Heille voiton tekeminen on ominaisuus, ei virhe.

18.04 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksen aloitteesta säädetty vanhuspalvelulaki oli merkittävä edistys suomalaisten ikäihmisten kannalta. Kokoomuksen senioriverkosto esitti ennen joulua, että vanhuspalvelulakia on uudistettava, sen sitovuutta on vahvistettava ja on säädettävä hoivatakuu. On hyvä, että me

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

olemme nyt tätä keskustelua täällä käymässä. On tärkeää, että myöskin hoitajamitoituksen perusteet säädetään lakiin, mutta jos meille tulisi yksi luku, se tarkoittaisi todella ikäviä asioita esimerkiksi kotihoidossa. Meillä on juuri tällä hetkellä jo mittava pula hoitajista, ja on tärkeää, että me katsomme niin, että hoitajia on siellä, missä heitä tarvitaan, ja heitä on oltava riittävästi. Se on ainoa keino, että me pääsemme tästä eteenpäin.

Tuo valvonta on erittäin kiperä kysymys, ja eduskunta ikään kuin vähän jo näpäyttikin hallitusta, kun tämän vuoden budjettiin lisättiin voimavaroja Oikeusasiamiehen kanslialle, eli Oikeusasiamiehen kanslialla on nyt isommat resurssit valvoa vanhustenhoitoa. Ja kysynkin: eikö olisi parempi tehdä oikeusasiamiehelle erityistehtävä tästä vanhustenhoidon valvonnasta? [Puhemies koputtaa] Hänellä olisi vahvemmat tiedonsaantioikeudet ja mahdollisuus puuttua, kun verrataan sitten vanhusasiamieheen, [Puhemies: Aika!] joka voisi vain nostaa epäkohtia eikä sitten voisi puuttua niihin ollenkaan. Eli ihmettelen, [Puhemies koputtaa] miksi esimerkiksi keskusta kannattaa vanhusasiamiestä eikä tätä. Voisiko harkita, [Puhemies koputtaa] että veisimme tämän oikeusasiamiehen erityistehtävän eteenpäin?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pysytään vastauspuheenvuoroissa minuutissa. Nämä reippaasti nyt ylittyvät.

18.06 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitteäkseni vanhuspalvelulaki laadittiin sosiaalidemokraattien johdolla. Mutta varsinainen asia koskee minullakin valvontaa.

Vanhustenhoidon tilannehan on ollut pitkään huono, mutta kuten hoitajajärjestöt ovat kertoneet, niin tilanne on erityisen paljon huonontunut parin viime vuoden aikana. Minun mielestäni hallituksen virhe on ollut se, että se ei ole halunnut kuulla sille kerrottuja viestejä tilanteen vakavuudesta. Olen itsekin kysynyt monta kertaa kirjallisessa kysymyksessä vanhustenhoidon tilasta, ja jotenkin minulla on semmoinen olo, että ministeri on selittänyt joka vastauksessaan ongelmat pois.

Viimeksi kysyin ministeri Saarikolta, mitä hallitus aikoo tehdä valvonnan parantamiseksi, ja te, ministeri Saarikko, vastasitte, että kunkin palveluyksikön omavalvontasuunnitelma on avainasemassa tässä valvonta-asiassa. Hyvä, että olette nyt kuitenkin muuttanut mieltänne siinä mielessä, että tarvitaan muutakin kuin omavalvontaa, mutta ihmettelen, miksi vasta nyt, sillä aluehallintoviranomaiset ovat jo pitkään kertoneet, [Puhemies koputtaa] että heillä ei ole riittäviä resursseja hoitaa valvontatehtävää kunnolla.

18.07 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa arvokasta on kaikki se ratkaisukeskeisyys ja kaikki ne ehdotukset, jotka on tehty sitä varten, että vanhustenhoidon tila tässä maassa paranisi. Vanhustenhoidossa on parantamisen tarvetta todella muuallakin kuin tehostetussa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa. Tarvitsemme keskustelua kotihoidosta, omaishoidosta, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ylipäänsä, yhteisöllisyydestä ja myös yksinäisyyden torjunnasta.

Mutta, arvoisa ministerit, kansalaisia aivan oikeutetusti ja ymmärrettävästi huolettaa myös hallituksen ajama sote- ja maakuntauudistus ja erityisesti sen sisältämä markkinamalli. Eräs näkökulma siihen on se, että ainakaan pienillä paikkakunnilla ihmisillä ei ole kyllä mitään täyttä varmuutta eikä luottamusta siitä, että vaikka valinnanvapautta kuinka olisi, onko mistä valita. Jos se valinnan vaihtoehto on vaikka 100:n tai 150:n tai 300 kilo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

metrin päässä, tukeeko se vanhuksen ihmisarvoista hoitoa silloin, [Puhemies koputtaa] kun hän ei ole omaistensa saavutettavissa?

18.08 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa hoitajien määrä suhteessa hoidettavien määrään on Pohjoismaiden pienimpiä. Naapurimaissa tässä suhteessa tilanne on huomattavasti meitä parempi. Mutta miten siellä pärjätään kasvavan vanhusväestön kanssa? Yksi merkittävä ero Ruotsissa ja esimerkiksi myös Hollannissa on se, että siellä panostetaan kuntoutukseen huomattavasti, huomattavasti meitä enemmän. Kuntoutusta ja liikuntaa ennalta ehkäisevänä, toimintakykyä parantavana, lihas-kuntoa ja tasapainoa parantavana, mutta myös hoitoon jouduttaessa tai kun kotona ei pärjää, kuntouttava ote on kärjessä, ja arvioita toimintakyvystä tai tarvittavasta hoitopaikasta tehdään vasta kuntoutuksen jälkeen. On sanottu, että monta kertaa voi olla, että riittää toimivampi asunto tai asuinympäristö ja kotipalvelut eikä laitosta vielä tarvita. Kysyisinkin ministereiltä: ollaanko tämäntyyppistä kuntouttavaa otetta ja kuntoutusta jatkossa nostamassa merkittävämpään asemaan vanhushuollossa myös meillä?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Täällä on nyt minulla näkyvissä neljä vastauspuheenvuoroa varattuna. Annan ne ja sitten ministereille vastauksen.

18.09 Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän, edustaja Mäkisalo-Ropponen, kannattaa varsin vähän kisata siitä, mitä historiassa on tehty paremmin tai huonommin, koska tässä salissa kukaan, joka on hallituksessa ollut ja asiasta vastannut, ei ihan puhtain kauloin pääse eteenpäin.

”Ministeri on selittänyt ongelmat pois.” Mikäli minulla on oikeat tiedot, ministeri on tunnistanut ongelmat mutta selittänyt asioita niin sanotusti ”ongelmat pois” teidän näkökulmastanne, koska asiat ovat monin paikoin, erittäin monissa hoivayksiköissä todella hyvällä tasolla. Meillä on satoja sellaisia ikääntyneitten ihmisten hoivapaikkoja, joissa toimitaan esimerkillisesti kuunnellen potilasta, kuunnellen asiakasta. Ei ole ihme, jos ongelmat selitetään tätä kautta pois. Meidän pitää olla osaltamme ylpeitä mutta toisaalta muistaa, että ongelmat pitää tuoda esiin ja saada pelon ilmapiiiri pois ja ihmisille turvallisuudentunne siitä, että hoito ja hoiva on saatavissa.

18.10 Sari Raassina kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos Juha Rehulalle hyvästä kommentista. Kyllä kun opposition puheenvuoroja kuuntelee, tulee oikeasti sellainen olo, että meillä on tällä hetkellä katastrofi käynnissä kaikissa meidän palveluyksiköissämme. Keskiarvot tuolla hoitoisuudessa ja hoitajamitoituksessa ovat tällä hetkellä 0,6:n ja 0,66:n välillä, ja itse tiedän kokemuksesta, että useissa paikoissa hoitotyö on laadukasta ja ihmisten palvelut todella hyviä. Valitettavasti poikkeuksiakin on.

Mutta pyysin alun perin puheenvuoron ministeri Vehviläisen puheenvuoroa tukeakseni. Kunnilla on nyt jo mahdollisuus todellakin määritellä sopimuksissa hoitajamitoitusta ja hoitoisuutta, edellyttäen että kunnalla on osaamista sen määrittelyyn. Ainakin Kuopiossa tämä on onnistunut hyvin, ja olemme saaneet riittävän korkealla mitoituksella olevia palvelutoimintoja myös yksityiseltä sektorilta. Uskon kuitenkin, että myös sote-uudistuksen avulla, kun hartiast levenevät ja osaaminen lisääntyy myös eri järjestäjätasoisissa, saamme parempia palveluita kaikille ihmisille, myös vanhuksille. [Puhemies koputtaa] Ei pelotella

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

kuitenkaan meidän tällä hetkellä palveluita käyttäviä ja heidän läheisiään niillä puheilla, mitä tänä iltana on kuultu.

18.11 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vanhustenhoivan ongelmat ja haasteet tarjota hyvää hoivaa kasvavalle vanhusväestölle ovat olleet tiedossa jo vuosikymmeniä. Aiheesta puhuttiin vakavasti jo omien sairaanhoitajaopintojeni aikaan 1990-luvun lopulla. Aloitin itse työurani Koukkuniemen sairaalassa Tampereella, paikassa, jossa henkilömitoitus tuolloin aiheutti suuria otsikoita. Sen jälkeen Koukkuniemessä on tehty ihmeitä. Noiden vuosien jälkeen jokainen täällä salissa oleva puolue on ollut vuorollaan hallitusvastuussa. Kukaan ei voi nyt pestä käsiään ja syyttää muita. Olemme yhdessä syyllisiä, ja yhdessä tulee meidän löytää ratkaisut.

Vielä kerran totean sen, että minusta jotenkin tätä koko keskustelua vinouttaa myös se, että vaikka aivan oikeutetusti tietysti puheenvuoroja saavat käyttää kaikki, kaikilla ei ole oikeita perustietoja siitä, mitä maakunta- ja sote-uudistus oikeasti pitää sisällään ja mitä se erityisesti pitää vanhustenhoivakysymyksessä sisällään.

18.13 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä kiinnittää vielä huomiota siihen, mistä siinä hoitajamitoituksessa tosiasiallisesti on kysymys. Kun tarkastin tilastoja, niin ne näyttäisivät siltä, että tuo eduskunnan suuren enemmistön ja parlamentaarisen tahdon linja siitä, että hoitajamitoitus voisi tulevaisuudessa olla 0,7, tarkoittaisi käytännössä sitä, että nykyisellä tasolla noin 22 prosenttia meidän ikäihmisistämme pääsisi tällaisen nykyisen mitoituksen piiriin, joka olisi joissakin yksiköissä 0,7. Mutta surullinen tosiasia on se, että tämä vallitseva suositus, 0,5, ei ylity edes kaikissa näissä yksiköissä, vaan 5 prosenttia suomalaisista, jotka ovat näissä yksiköissä, jäävät todella vähäisen hoivan ja hoitajien tuen piiriin, ja kyllä minusta tämä on vakava juttu. Nyt täällä halutaan antaa ymmärtää, että 0,7:n alta voisi mennä. Kuinka paljon alta, voiko mennä vielä alta 0,5:nkin, [Puhemies koputtaa] kun sehän on vain suositus. Minusta pitää mennä yli 0,7:n ja hoitoisuus päälle. Kysynkin, mikä vika [Puhemies: Aika!] tässä ajattelussa on.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen ja sitten ministrit.

18.14 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä mahdollisuudesta. Edustaja Rehulalle ja Raassinalle haluan vain todeta sen, että olen aivan samaa mieltä, että paljon hyvää on. Mutta niin kauan kuin meillä on tällaisia ihmisoikeusloukkauksia, koska kyllähän nämä räikeimmät tapaukset ovat ihan suoraan sanottuna ihmisoikeusloukkauksia, niin ongelmia ei voi mitätöidä eikä niitä voi selittää pois. Eli se ei riitä, että me sanomme, että keskiarvona tai keskivertona meillä on niin hyvin ja mitoitukset ovat niin hyvässä kunnossa. Niin kauan kuin meitä tulee vastaan yksikin tilanne, jossa ikäihmisiä kohdellaan huonosti tai esiintyy kaltoinkohtelua, niin kyllä meidän täytyy näistä asioista silloin myöntää, että korjattavaa on. Ja sen takia sanoin, että ministeri oli kirjoittanut kirjalliseen kysymykseeni vastauksen, että ikään kuin ei olisi ongelmia.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten ministeri Vehviläinen, 3 minuuttia, ja haluaako Saarikko myös sen jälkeen? — Olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

18.15 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Aivan ensinnäkin lyhyesti tähän valvonta-asiaan: Haluaisin kuvata nykyisen järjestäjän eli kunnan ja tulevan järjestäjän eli maakunnan välistä eroa tässä valvonta-asiassa. Siihen nähden sillä tulevalla maakunnalla on enemmän eväitä ja muskeleita tarttua, jopa lopettaa se toiminta kuin nykyisellä kunnalla.

Sitten täällä tuli esille myös tämä Luova ja valvonta. Mehän kaikki muistamme, kun meillä on vuodesta 2010 saakka ollut kuusi aluehallintovirastoa, että me olemme koko ajan kipuileet tässä vuosien ajan myös siitä, onko niillä riittävästi resursseja hoitaa tärkeitä tehtäviä, kuten vaikka vanhusasioihin tai lastensuojeluun liittyen, ja on aina silloin tällöin liisätty rahoitusta sekä edellisen että nykyisenkin hallituksen aikana. Mutta sitten minä haluan todeta sen, että Luovan parempi puoli nykyisiin aluehallintovirastoihin verrattuna on se, että nykyiset aluehallintovirastot toimivat omalla toimialueellaan, eli jos siellä on henkilöstöpulaa, niin ne eivät pysty lisäämään ja antamaan sitä apua toiselle puolelle Suomea. Minä näen sen, että Luovassa on se hyvä puoli, että sillä on valtakunnallinen vastuu, ja se pystyy tätä työtä näin tekemään.

Sitten täällä tuli esille kysymyksiä tähän vanhusasiavaltuutettuihin. Totean henkilökohtaisena vanhana kantanani, että kannatan vanhusasiavaltuutettua, kuten kannatin viime vaalikaudellakin vanhuspalvelulain hyväksymisen yhteydessä. Taisi olla, että keskustalla oli tässä kohtaa selkeä kanta, että kannatamme vanhusasiavaltuutettua. Ajattelen myös vanhusasiavaltuutetun rinnalla, että eduskunnan oikeusasiamiehen toimiston resursseja tässä kohtaa pitäisi pystyä vahvistamaan, koska sitä kautta, vain kanteluiden kautta, päästään antamaan viranomaispalautetta sitten sinne järjestäjille. Mutta vanhusasiavaltuutettu olisi valtakunnan kuuluva vanhusasioitten puolestapuhuja. Niillä olisi erilaiset roolit.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten ministeri Saarikko, 2 minuuttiako riittää?

18.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kommentoin nyt kolmea asiaa tästä keskustelusta.

Valinnanvapaus: Oltiin huolissaan esimerkiksi maaseudun valinnanvapaudesta. No, tällä hetkellähän sitä ei ainakaan ole, koska yksittäiset pienet kunnat ovat tehneet esimerkiksi kokonaisulkoistuksen kaikista vanhuspalveluista yksityiselle. Uskon, että tilanne on väistämättä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin myötä parempi. Ja olen paljon miettinyt, että vaikka valinnanvapaudessa varmasti on omat ongelmansa, eikä kukaan niitä ole kiistänyt, niin miten esimerkiksi Kristiinankaupungissa, josta tämä ehkä räikein esimerkki viime viikolta on tullut, omaiset olisivat toimineet, jos olisi ollut mahdollisuus vaihtaa paikkaa. Aivan varmasti laadulla tulee olemaan enemmän merkitystä, ja omaiset tulevat myöskin tietoisemmaksi siitä, mihin he ovat oikeutettuja.

Osana tätä 25 kohdan listaa myöskin todettiin palveluiden järjestäjälle velvoite laatia omaisille ja vanhuksille itselleen tietopaketti siitä, mihin sopimuksessa on sitouduttu, jos palvelut on ulkoistettu yksityiselle tai kolmannen sektorin tuottajalle, eli mitä on lupa odottaa oman ikäihmisen hoivassa.

Omavalvonnan ja valvonnan suhde: Molempia tarvitaan. Edelleen omavalvonnan täytyy olla kivijalka, koska emmehän me ikinä saa valvontaviranomaisia niin paljon, mutta niiden resursseja tullaan nyt vahvistamaan.

Sitten haluaisin, arvoisa puhemies, vielä kysyä tästä lakialoitesuunnitelmasta. Tämä ei nimittäin nyt ole sisältömielipidekysymys. Henkilökohtaisen kantani tiedätte, eduskunnas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

sa tälle on laaja tuki, kaikki kannattavat hoitajia lisää tavalla tai toisella, mutta minulle ei mene mitenkään jakeluun se, millä aikataululla tälle olisi edellytykset toteutua tässä eduskunnassa, jos kuntia on velvoite kuulla, rahoitus pitäisi löytää, pysyvä rahoitus, rakentaa tulevaisuusnäky, mitä tarkoittaa parikymmenen vuoden päästä se mitoitus, joka lyödään lakiin, kun valiokunnalla on parikymmentä lakia kesken ja sote-uudistusmietintö tekemättä. Eli mikä on se realismi tämän kanssa, sen perään minä ihan oikeasti vain kysyn.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt mennään puhujalistaan.

18.20 Pekka Puska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän kiihkeän poliittisen keskustelun yhteydessä on syytä nähdä vanhustenhuollon laaja kuva. Suomen väestö on ikääntymässä, mikä osin on terveystyömme suuri saavutus. Enää ei kuolla saappaat jalassa työiässä. Yhä useampi suomalainen voi saada yhä useamman hyvin ansaitun eläkevuoden. Toinen tärkeä kehitys on, että ikääntyvä väestö on myös yhä terveempää. Sairas ja hoivaa vaativa elämänjakso siirtyy yhä myöhemmäksi. Tämä tosiseikka antaa paljon lohdullisemman kuvan vanhustenhuollon haasteista kuin esimerkiksi 65-vuotiaiden osuuden kasvu. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve ei riipu iästä vaan sairauksista ja toimintakyvystä.

Pitkällä tähtäimellä kustannusvaikuttavinta työtä onkin huolehtia sellaisesta terveyden edistämisestä ja tautien ehkäisystä, joka koskettaa myös ikääntyvää väestöä. Siihen on lääketieteellisesti valtavat mahdollisuudet. Nämä koskevat muun muassa terveyden, ravitsemuksen ja liikunnan edistämistä, alkoholipolitiikkaa ja vanhusmyönteisiä olosuhteita. Palvelujärjestelmää voisi tässä suhteessa vahvistaa esimerkiksi eläkkeelle siirtymisen yhteydessä terveystarkastuksella, jolloin arvioidaan tilannetta ja neuvotaan tuleville vuosille. Voitaisiin myös harkita menestyksellisen neuvolajärjestelmän kaltaista vanhusten neuvolajärjestelmää esimerkiksi yli 75-vuotiaille. Uudessa sotessa on terveen ikääntymisen edistämiseen monia mahdollisuuksia.

Iän ja ongelmien karttuessa tulee kuitenkin kysymykseen kotona pärjääminen ja kotihoidon vahvistaminen. Kotihoitoon ja kotipalveluihin onkin kuntien ja valtion toimesta viime vuosina satsattu paljon ja hyvin tuloksin. Kotona asuminen on inhimillinen tavoite ja myös julkisen talouden kannalta tärkeää. Kotihoidon laajentaminen on mahdollistanut monen asumisen kotona yhä pidempään. Näitä uudistuksia on jatkettava: lisää kotipalveluja ja kuntoutusta, terveydenhuollon palveluja, sairauskulujen alentamista ja omahoitajien aseman parantamista.

Edellä olevasta huolimatta monen kohdalla tulee lopulta tarve laitoshoidon. Ikärakenteen muutoksesta ja kotihoidon vahvistumisesta johtuen tällaiset henkilöt ovat entistä vanhempia, ja haasteet kasvavat. Nämä ongelmat ovat viime päivinä sitten tulleet dramaattisesti esiin. Samalla on toki muistettava, että meillä tehdään monessa laitoksessa henkilöstön toimesta hyvää ja uhrautuvaa työtä. Se, mikä on tapahtunut Esperissä ja ilmeisesti useissa muissakin laitoksissa, on ollut hyvin edesvastuutonta. Ahneus on mennyt inhimillisyyden ohi, ja hoitajatit ovat räikeästi rikkoneet sopimuksia. Asia ei todellakaan ratkea toimitusjohtajan erolla eikä uusilla lupauksilla, vaan tarvitaan konkreettisia lainsäädännöllisiä toimenpiteitä. Velvoittava henkilömitoitus pohjaksi on ilman muuta yksi tällainen, ja samalla on tärkeää arvioida asiakaskunnan hoitoisuutta ja ongelmaluokkia, kuten dementiaa, ja henkilökunnan lopullinen tarve on suhteutettava sitten tähän.

Hoitajamitoitus ei yksin riitä. Uudessa vanhuspalvelulaissa tarvitaan laitoshuollolle THL:n asiantuntemuksella myös selkeät laatukriteerit, niille yksinkertaiset indikaattorit ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

niiden pakollinen raportointi ja mahdollisuus saada selkeät rikkomukset rangaistaviksi. Tulisi myös harkita laitosten laatuluokitusta pätevillä kriteereillä, mikä auttaisi palvelujen tilausten suunnittelussa.

Valvonnan perustan suomalaisissa laitoksissa muodostaa vastuullinen oma työ ja oma-valvonta. Sen taustalla on palvelujen järjestäjän eli tällä hetkellä kuntien valvonta. Nykyongelmien huomattavana syynä on ollut kuntien huono tila ja osaaminen ja puutteellinen valvonta. On muistettava, että vaikka kysymys olisi yksityisistä laitoksista, kunnat tilaajina vastaavat, että toiminta tapahtuu säännösten mukaan.

Ja vielä kerran, kun tässä yhteydessä on jatkuvasti puhuttu, että Esperin tapaus todistaisi sote-uudista vastaan: tilanne on juuri päinvastoin. Sote-uudistus tuo olennaisen parannuksen, kun maakunnat pystyvät yksittäisiä kuntia ja kuntayhtymiä ja myöskin kaupunkeja vahvemmillä hartioilla ja pätevällä virkakoneistolla osaavampaan sopimiseen ja pätevään valvontaan. Sote ei vanhusten laitoshuollossa tuo markkinamallia, kun jo puolet tuotetuista sote-palveluista on yksityisten tuottamia. Sote merkitsee vahvempaa julkista järjestämistä ja valvontaa ja ihmisille myös enemmän valinnanmahdollisuuksia. Tämä valtion valvonta, jatkossa Luova, on vasta kolmas jo taustalla oleva taso, kun maakunnan valvonta on aina ensisijainen. Mutta tätä valtion valvontaa tarvitaan ja sille riittävät voimavarat.

Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että vanhusten asia on noussut vahvasti julkiseen keskusteluun, ja sitä kautta tulee toivottavasti monia parannuksia, mukaan lukien tämä vanhusasiavaltuutetun viran perustaminen. Mutta tärkeää on myös katsoa suomalaisen ikääntyvän väestön asiaa riittävän laajasta [Puhemies koputtaa] perspektiivistä, niin että edistetään suomalaisten tervettä ja aktiivista ikääntymistä sekä tarvittaessa hyvää ja turvallista hoivaa. Se on kansakunnan isoja asioita.

18.25 Sari Sarkomaa kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Vanhustenhoiva on arvokysymys. Työtä sen eteen on meistä jokainen ollut tekemässä täällä eduskunnassa ja kunnanvaltuustossa. On täysin selvää, että meidän on nyt pystyttävä parempaan. Ikäihmisten hoidon epäkohdat ja laiminlyönnit on kitkettävä juurineen. Jokaisen ikäihmisen on voitava luottaa siihen, että hän saa laadukasta hoivaa ja inhimillisen kohtelun. Sen eteen kokoomuksen eduskuntaryhmä tekee tinkimättömästi työtä.

Kokoomuksen Risikon alkuun laittama vanhuspalvelulaki oli mittava edistysaskel, mutta lain hyvät tavoitteet eivät kaikkialla toteudu riittävällä tavalla. Siksi kokoomus linjasi jo ennen vuodenvaihdetta joulukuussa hyväksytyssä seniorikannanotossa, että vanhuspalvelulakia on tiukennettava. Vanhuspalvelulaki on kokonaisuudessaan arvioitava uudestaan. Meille ei riitä se, että pelkästään tarkistetaan henkilömitoitusta ja sen sitovuutta, vaan me todellakin tarvitsemme kunnollisen remontin. Vanhusten palvelujen rakenteet, toimintatavat, valvonta ja henkilöstön määrä on todellakin laitettava kuntoon. Siksi on tärkeää, että myös ministeri Saarikon työryhmä, josta aamun Hesarista luin, katsoo kokonaisuutta eikä vain ympärivuorokautisen hoivan mitoitusta. Meidän on huolehdittava kaikista ikäihmisistä. Ei voi olla niin, että katsomme vain laitoshoidon. Pitää katsoa kotihoitoa ja kokonaisuutta, muuten tuosta työstä tulee torso. Toivon, että ministeri Saarikko myöskin toteaa, että tuo työryhmä on laaja-alainen, mistä hallituksen vastauksessa mainittiin ja todettiin.

Olen itse tehnyt vanhustenhuollossa hoitajana työtä ja olen täysin samaa mieltä, että hoitajia tarvitaan lisää. Mutta mitä hyvä hoito on? Hyvä hoito on sitä, että hoitajien määrä on mitoitettu hoidettavan ihmisen hoidontarpeeseen. Siksi me emme kannata yhtä lukua. Ja kyllähän jo kaupunkilaisjärkikin sen sanoo, jos ei ole hoitajataustainen, että jokaisen ihmi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

sen hoidontarve on erilainen. Jos me haluamme, että meidän hoitajat riittävät — meillä on jo nyt hoitajapula — jos me haluamme, että me kykenemme hoitamaan ihmiset hyvin, niin kuin kokoomus haluaa, niin silloin meidän on katsottava ihmistä ja hoidontarvetta. Siksi me olemmekin esittäneet, että lakiin kirjoitetaan perusteet hoidettavan avuntarpeen huomioivalle hoitajamitoitukselle, ja me esitämme valtakunnallisen hoitoisuusmittarin käyttöönottoa ja velvoittavuutta lakiin. Tätä olemme esittäneet jo aiemmin. Silloin, kun laatusuosituksia päivitettiin, esitimme sitä.

Taustalla on Tehyn erittäin ansiokas työ, eli tätä ei ole yhtäkkiä mistään tempaistu. Eli toivon, että tuo Tehyn raportti katsotaan ja tätä asiaa viedään eteenpäin. Siellä on erittäin hyvä kirjallisuuskatsaus ja tieteellistä työtä taustana. On tärkeää, että me kuulemme asiantuntijoita, ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkijat ovat todenneet, että kiinteän hoitajamitoituksen sijaan me tarvitsemme joustavia tapoja arvioida iäkkäiden hoitotarpeita.

Olen Muistiliiton varapuheenjohtaja, ja meidän keskeinen tavoitteemme on se, että jokaisen ihmisen on voitava elää omannäköistä elämää iästä tai sairaudesta riippumatta. Nuo tarpeet ovat kovin erilaisia, ja siksi ei yhtä lukua. Todellakaan hoitajamitoituksessa ei ole kysymys vain hoitajien määrästä vaan koulutuksesta ja osaamisesta.

Tuossa opposition ehdottamassa hoitajamitoitusluvussa siis todellakin ja hoitajamitoituslakialoitteessakin on kysymys vain ympärivuorokautisesta hoivasta. Miksi me emme sitä kannata? Siksi, että me tarvitsemme hoitajia myös kotihoidossa, me tarvitsemme hoitajia myös muissa palveluissa [Suna Kymäläinen: Totta kai!] ja omaishoidossa. Jos me oikeasti haluamme ratkaista tämän tilanteen, kun me tiedämme, että meillä on nyt jo hoitajapula, ja me tiedämme ja THL on sanonut, että jo tällä hetkellä meillä on tuommoinen kuutisenkymmentäuhatta ikäihmistä, jotka tarvitsevat kotipalvelua, kotisairaanhoidoa, niin jos me haluamme, että me pystymme hallitusti oikeasti ratkaisemaan tämän kysymyksen, niin silloin meidän pitää katsoa kokonaisuutta. Eli silloin meidän on katsottava hoidon ja hoivan kokonaisuus. Koulutus kestää useamman vuoden. Kun me tiedämme, mikä tilanne tällä hetkellä on, niin siksi meidän on katsottava ympärivuorokautista hoitoa, kyllä, kotihoitoa, omaishoitoa, perhehoitoa, kuntoutusta ja valvontaa. On hyvä, että tämä kokonaisuus katsotaan, ja on hyvä, että ministeri Saarikko laittaa tämän valmistelun nyt käyntiin, ja voisi olla hyvä, että meillä olisi myöskin kokonaisuus arvioitavana, kun mennään hallitusohjelmaneuvotteluihin.

Pitää sanoa, hyvä oppositio, lähes viikoittain te esitätte satoja miljoonia euroja milloin minnekin, sinänsä tärkeisiin asioihin. Me kokoomuksen eduskuntaryhmässä haluamme, että ikäihmisten hoivan puutteet korjataan, ja me haluamme löytää siihen kestävästi voimavaroja. [Suna Kymäläinen: Tehkää tekoja, ei sanoja!] Siksi myös taloudelliset vaikutukset [Puhemies koputtaa] on arvioitava. Me haluamme tehdä tämän kestäväällä tavalla, rakentaa sellaista Suomea, jossa kaikenikäisistä huolehditaan.

18.31 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Kentällä puhutaan vaivaistaloista. Ihmiset tulevat minulle puhumaan, että he pelkäävät sitä, että eivät lähdekään saappaat jalassa, vaan joutuvat toisen ihmisen armoille ja kenties nöyryytettäväksi. Tämä on aika hurjaa kuunneltavaa, että ihmiset pelkäävät vanheta. Ihmiset pelkäävät ja käyttävät jo näinkin raflaavaa termiä kuin vaivaistalo.

Missä kohtaa me menimme vikaan siinä mielessä, että meidän pitää tästä asiasta täällä keskustella? On hyvä, että täällä tuodaan esiin myös se, että meillä on hyviä hoitolaitoksia, missä vanhusten ihmisoikeuksia kunnioitetaan ja ihminen saa ihmisarvoisen loppuelämän.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Mutta minkä takia me joudumme keskustelemaan vuonna 2019 tästä asiasta, että meidän vanhustemme ihmisoikeudet eivät toteudu Suomessa? Tämä on käsittämätöntä keskustelua sen takia, että tämä asia olisi pitänyt hoitaa jo kuntoon, tai itse asiassa koskaan tähän tilaan meidän ei olisi pitänyt Suomea päästää.

Suomi meni vikaan jo 2000-luvun alussa. Meille alettiin syöttää semmoista monikulttuurisuusideologiaa sen sijaan, että olisimme pitäneet kirkkaana mielessä, että suomalaiset aina ensin, oma kansa aina ensin, suomalaisten ihmisoikeudet aina ensin. Sitä ruvettiin korvaamaan tällä monikulttuurisuusideologialla, mikä on nyt johtanut siihen, että meillä ei oikein ole nyt ajatusta siitä, keitä suomalaisten pitäisi elättää. Tämä turvapaikkaralli — monikulttuurisuusideologia on johtanut siihen, tämmöiseen turvapaikkaralliin — ja nämä asiat ovat sen takia vastakkain, koska me puhumme, että meillä ei ole rahaa. Tänä vuonna annetaan kunnille, käytetään 220 miljoonaa kotouttamispalveluihin, ja puhutaan, että noin pari sataa miljoonaa tarvittaisiin siihen, että voitaisiin hoitajamitoitus nostaa sille tasolle, minkä meidän vanhuksemme ansaitsevat. Että jos kysymys on rahasta, niin silloin me olemme tehneet väärä arvovalintoja.

Mitä tulee sitten markkinatalouteen, 2000-luvun alussa sote-jättien sijoittajat innostuivat ja kiinnostuivat suomalaisista terveystarkkinoista, ja tämä ei johtanutkaan siihen, että olisi tullut tervettä kilpailua, vaan se johti siihen, että myös kunnissa rupesi laatu heikkenemään, koska kunnat joutuivat kilpailemaan näiden sote-jättien kanssa. Sote-jättien intressinä ei ole ajatella yhteiskunnan kokonaisuutta, vaan niiden tehtävä on tehdä voittoa omistajilleen. Se on kansainvälisten suuryritysten ominaisuus. Mutta se ei ole kunnan ominaisuus, ei kuntayhtymän, ei valtion, eikä ainakaan poliitikkojen pitäisi lähteä siihen, että me mahdollistamme sote-jäteille isoja voittoja. Meidän pitää aina ajatella kunnan kokonaisuutta, ja ideaalitalanteessa julkinen sektori pärjää ilman [Välihuuto] yksityisiä toimijoita. Jos me haluamme yksityisiä toimijoita markkinoille, niin varmasti kukaan ei vastusta niitä mummoloita, jollaisia esimerkiksi edustaja siellä voisi perheyrytyksenä omistaa, mutta nämä sote-jätit ovat ongelma. Ja sen takia meidän pitäisi keskustella myös siitä, että pitäisi määritellä jonkinlainen kohtuullinen tuotto, mitä enempää voittoa ei saisi tehdä. Tämä edistäisi sitä toimivaa kilpailua ja pienten kotimaisten toimijoiden pysymistä itsenäisenä.

Perussuomalaiset lähtevät siitä, että me kirjaamme lakiin sitovan hoitajamitoituksen 0,7. Me emme halua olla hyvän uskon varassa, mihin suositus perustuu, ja me haluamme vahvistaa valvontaa. Myös vanhusasiainvaltuutettu on perussuomalaisten tavoitteena. Se oli myös meidän vaihtoehtobudjetissamme. Harmi, että niin moni täällä ei äänestänyt sen puolesta.

18.36 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Olemme viime päivinä ja viikkoina saaneet kuulla, että hoivapalveluissa on maassamme tosiaan paljon korjattavaa. Pahimmillaan epäinhimilliseksi koituvat olot ovat asia, johon meidän tulee väistämättä kiinnittää sen tarvitsema ja ansaitsema huomio. Jos jotakin hyvää tässä kaikessa on, niin on ilo huomata se into ja vakavuus, yksimielisyyskin, joka täällä salissa vallitsee siitä, että hoivapalveluiden tilaa maassamme on parannettava.

Nyt kuullut paljastukset ja tarinat yksityisten hoivayritysten arjesta ovat surullisia. Surullista on se, että vanhat ihmiset joutuvat elämään paikoin heitteillä ja epäinhimillisissä oloissa. Surullista on se, että puutteita havaitsevat työntekijät eivät uskalla aina kertoa havaitsemistaan epäkohdista. Surullista on se, että hoivapalveluiden käyttäjien ja heidän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

omaistensa pyynnöt, toiveet ja avunhuudot eivät aina tule kuulluiksi. Puuttuaksemme epäkohtiin vanhustenhoivassa meidän on tehtävä kaikki voitavamme ja paljon enemmän kuin olemme tähän asti tehneet.

Nyt esillä oleva hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin on erittäin toivottavaa. Se on osa ratkaisua. Se on osa sitä, että voimme tehdä lainsäädäntöä, joka takaa järkevät ja tarkoituksenmukaiset resurssit hoivapalveluille. Lisäksi tarvitsemme esimerkiksi vanhusasiavaltuutetun, johon täälläkin on moneen kertaan viitattu. Meidän on päästävä eroon riittämättömällä henkilöstöllä tuotettavista palveluista, haamuhenkilöstöstä sekä tuloksen maksimoinnista henkilöstömitoituksista pihistämällä ja niillä kikkailemalla. Tämä on keskeisesti paitsi potilaiden, asiakkaiden ja vanhusten hyvinvointikysymys myös henkilöstön jaksamisen ja hyvinvoinnin kysymys.

Meidän on rehellisesti myös myönnettävä, että ongelmat ovat lopulta monisyisiä. En vastusta yksityistenkin terveyspalveluiden hyödyntämistä osana yhteiskunnan palvelukonaisuutta, mutta samaan aikaan emme voi paeta sitä, että nyt esiin tulleet ongelmat liittyvät nimenomaan yksityisiin hoivapalveluihin, niiden logiikkaan ja niiden päätöksiin.

Aloitetaan valvonnasta. Riittänee, että nyt toteamme, että valvonta ei tosiaankaan ole toiminut. Nyt paljastuneet epäkohdat eivät ole tulleet tietoomme viranomaistoiminnan, vaan ansioituneen journalismin ja esimerkiksi hoivapalvelujen henkilöstön kautta. Valvontaa tulee parantaa, se on selvää. Erittäin murheellisia ovat ne tarinat, joista saa kuvan, että paikoin valvonnassa on myös voitu katsoa laiminlyöntejä läpi sormien. Yritysten omavalvontaa emme voi tarjota ongelmiin ratkaisuksi, vaan meidän tulee tiedostaa ne ilmeiset moraalikadon riskit, joita omavalvontaan väistämättä liittyy.

Keskeiset julkisen vallan haasteet yksityisten hoiva- ja terveyspalveluiden tilaajana on tässä keskustelussa myös hyvin moneen kertaan lueteltu. Vastuu tilanteesta on meidän kaikkien yhteinen. Tilaamisosaamista täytyy kehittää, ja meidän täytyy ymmärtää, että hinnalla kilpailuttamalla saa lähinnä halpaa hintaa, ei laatua. Ja aina, kun julkista valtaa ja palveluita luovutetaan yksityisen hoidettavaksi, on julkisen päätöksentekijän ja tilaajan vastuulla huolehtia ja valvoa, että saadaan oikeasti sitä, mitä tilataan. Saadun palvelun on vastattava vaatimuksia, ja puutteisiin on aina uskallettava puuttua.

Arvoisa puhemies! Nyt käyty keskustelu nostaa väistämättä esiin sen, että yksityisiä hoivapalveluita ja niin ikään muita sosiaali- ja terveyspalveluita mietittäessä täytyy olla tarkoin pohdittuna, mitä kyseisiltä palveluilta halutaan. Yksityisen palvelun logiikka hyvin usein on voiton maksimointi kaiken muun toiminnan ehdoilla. Tämä on heikossa asemassa olevien ihmisten hoidossa täysin kestänytöntä.

Sekin on rehellisesti myönnettävä, että hallituksen härkäpäisesti ajama soten niin sanottu markkinamalli veisi meitä kohti suurempaa yksityisten palveluiden määrää. Samaan aikaan varmistukset siitä, että nyt käsillä olevien kaltaisilta ongelmilta vältyttäisiin, puuttuvat. On vaikea uskoa sitä, että lisäämällä yksityisten palveluiden määrää nopealla aikataululla, julkisen vallan jo nyt parhaimmillaankin vajaa osaaminen valvonnassa ja tavoitteiden seurannassa lisääntyisivät yhtäkkisesti samaa vauhtia. Samat ihmiset tulevaisuudessa maakunnissakin toimivat, entistä suuremman paineen alla tosin. Siksi en voi minäkään olla kannattamassa sitä logiikkaa, joka hallituksen toiminnassa näiltä osin vallitsee.

Samaan aikaan meidän täytyy hyväksyä, että meillä on epäkohta, joka vaatii toimia meiltä kaikilta. Hoivapalveluiden ongelmat ovat olleet läsnä jo pitkään. Ne eivät vain ole päässeet keskiöön ja tärkeiden pöytien ääreen siinä määrin kuin ne ansaitsisivat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Talousvaikeuksissa olevat kunnat ovat joutuneet ulkoistamaan palveluita myös pakko-raossa. Jos uudistamme lainsäädäntöä, meidän on järjestettävä myös lainsäädännölle tosi-asiallinen rahoitus.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan muutokset ja huomion siirtyminen voivat olla joskus tuskastuttavan hitaita — etenkin heidän kannaltaan, jotka joutuvat epäkohdista kärsimään. Tämä tilanne, tässä ja nyt, täytyy minusta ottaa myös toivona paremmasta tulevaisuudesta. Toivon, että meillä on nyt ja tulevaisuudessa halua muuttaa asioita. Älkäämme unohtako näitä puheita lähikuukausina tai vaalien jälkeen.

Ja lopulta on tunnustettava myös se, että kyse on arvovalinnasta. Hintaa katsovan kilpailuttamisenkin taustalla on tilaajan paine säästää kuluissa. Meidän täytyy miettiä, kuinka paljon olemme valmiita panostamaan nykyistä enemmän siihen, että myös hoitoa kaipaavat ikäihmisemme voivat paremmin. Sen olemme heille velkaa.

18.41 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kun ajattelemme Suomen tulevaisuutta, yksi asia on varma: kansakuntamme ikääntyy. Ikääntyneiden, yli 65-vuotiaiden määrä Suomen väestöstä on merkittävä. Tällä hetkellä yli 65-vuotiaita on Suomessa yli miljoona, ja vuonna 2030 heitä arvioidaan olevan noin puolitoista miljoonaa. Ajatellessamme tulevaisuutta on tärkeää pohtia, näemmekö kansakunnan ikääntymisen uhkana vai voimavarana. Valitettavan paljon on uhkapuhetta, jonka ikäihmiset kokevat omalla kohdallaan. Eläkeläisten etujärjestö Eetu ry:n teettämässä Huomisen kynnyksellä -kyselyssä 75 prosenttia 55—84-vuotiaista kokee tulevaisuuden kohdelluksi toisen luokan kansalaisena ja lähes yhtä monet kokevat, että yhteiskunnassa on paljon ikään kohdistuvaa syrjintää.

Eräs 85-vuotias rouva kuvasi asian seuraavasti: ”Tiedän kyllä, miten tärkeää on säilyttää positiivinen asenne elämään, mutta kyllä se on ajoittain vaikeaa. Kun aamulla avaat lehden tai radion ja illalla katsot televisiota, niin joka paikassa puhutaan, miten kalliiksi ikäihmiset Suomelle tulevat. Säilytä siinä sitten iloinen elämänasenne.” Monet ikääntyneet kertovat myös pelkäävänsä sitä, saavatko he inhimillistä hoitoa avuntarpeen kasvaessa, kun he ovat nähneet ja kuulleet, millaista kohtelu voi hoivakodissa olla.

Arvoisa puhemies! Vanhuspalveluiden laadusta on jo ennen tätä viimeistä kohua keskusteltu paljon. Tilanne ei ole uusi, mutta kuten hoitajajärjestöt kertovat, tilanne on pahentunut viimeisen kahden vuoden aikana. Muun muassa SuPer on puhunut pitkään henkilökunnan vähäisyydestä johtuvista laatuongelmista. SuPerin mukaan suuri osa hoitajista harkitsee alanvaihtoa, koska työtä ei pysty tekemään ammatti-identiteetin mukaisesti. Tehy on puolestaan raportoinut, miten henkilöstömitoituksia kierretään esimerkiksi merkkäamalla haamuhoitajia työvuorolistaan. Lisäksi Valvira on tuonut esiin niin palveluasumisen kuin kotihoidon haasteita ja henkilöstöjaksamisen ongelmia. Ja kaikkia näitä asioita on kerrottu jo usean vuoden ajan. Erityistä huolta herättää vanhusten kaltoinkohtelun esiintyvyys ympärivuorokautisissa hoitoyhteisöissä. Hoitajat joutuvat käyttämään rajoitustoimenpiteitä, esimerkiksi huoneeseen eristämistä tai tuoliin sitomista, henkilökunnan vähäisyyden takia.

Henkilöstön voimavarat ja ikääntyneiden tarpeet eivät kohtaa, ja hoitajien jaksaminen on ääriarajoilla. Esimerkiksi kotihoidossa on entistä huonokuntoisempia ja vaativampaa hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevia ikääntyneitä. Kotihoidon henkilöstöresurssit ja asiakkaiden tarpeet eivät kohtaa, mikä estää muun muassa hoito- ja palvelusuunnitelmien toteuttamisen laadukkaasti. SuPerin vuonna 2018 tekemän selvityksen mukaan työntekijöistä vain 19 prosenttia koki, että hoito- ja palvelusuunnitelmat toteutuvat hyvin. Hoitajat kertoivat, etteivät he pysty antamaan riittävää hoitoa ja kokevat riittämättömyyttä ja omien työolo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

suhteidensa huonoutta. Kuntouttavan hoidon toteuttaminen on kotihoidossa lähes mahdonta. Suurta huolta herättää viesti siitä, että suuri osa vastaajista ei koe jaksavansa tulevien vuosien aikana tehdä nykyistä työtään ja iso osa harkitsee jättävänsä hoitotyön. Jopa kaksi viidestä kotihoidon työntekijästä harkitsee lopettamista.

Myös Sairaanhoidajaliiton teettämän työbarometrin mukaan sairaanhoidajien tyytymättömyys työoloihinsa on kasvanut, ja eniten tyytymättömyyttä on kotihoidossa työskentelevillä sairaanhoidajilla. Tämä selittyy pitkälti sillä, että kotihoidon tilanne on eri puolilla Suomea huono. Henkilöstöä on liian vähän, ja kotihoidon asiakkaina on ihmisiä, esimerkiksi muistisairaita, joiden oikea asumispaikka ei ole enää koti. Olemme menneet liian pitkälle oma koti on aina paras paikka -mantran hokemisessa. Siinä vaiheessa, kun muistisairas ei muista syödä eikä juoda tai ei tiedä, mitä vessassa tehdään, hänen oikea asumispaikkansa ei ole koti vaan yhteisökoti.

Arvoisa puhemies! SDP julkaisi tänään laajan ikäpoliittisen ohjelman, jossa tavoitteena on ikäystävällinen ja välittävä yhteiskunta. Hoito ja hoiva on vain osa tätä laajaa ikäpoliittista ohjelmaa, mutta hoidon ja hoivan kehittämiseksi ehdotamme muun muassa seuraavia toimenpiteitä: Lakiin on kirjattava henkilöstömitoitus. Lakiin on saatava nykyistä tiukempi vaatimus ikäihmisten perusoikeuksien toteutumisesta. Vanhusasiavaltuutetun virka on perustettava kiireellisenä. Samalla on harkittava vanhusasiamiesten toimien perustamista alueille. Valvontaresursseja on lisättävä ja myös yllätyskäynnit hoito- ja hoivayhteisöihin mahdollistettava. Kuntouttava työote on varmistettava riittävällä ja osaavalla henkilöstöllä. Kotihoitoon tarvitaan fysioterapeutteja, toimintaterapeutteja ja muistihoitajia lisää. Tutkimustiedon tuottaminen ja soveltaminen hoito-, kuntoutus- ja hoivakäytännöistä ja uusista mahdollisuuksista. Hyvien käytäntöjen jakamiseen luodaan valtakunnallinen kansallinen tietopankki jokaisen ammattilaisen käyttöön. Koulutuksen laatu ja alan vetovoimaisuus varmistetaan. Henkilökunnan jaksaminen ja hyvinvointi varmistetaan riittävillä resursseilla ja jatkuvalla täydennyskoulutuksella. Vapaaehtoisiakin tarvitaan, he eivät koskaan saa korvata ammattilaisia, mutta heitä voidaan käyttää mielekkään arjen luomisessa.

18.47 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Olemme hyvin vakavan, pysäyttävän asian äärellä, kun keskustelemme sen sukupolven hoidosta, joka on todellakin tämän isänmaan puolesta kaikkensa antanut ja nyt viettää viimeisiä elinvuosiaan. Nyt on tehtävä kaikki se, mitä on mahdollista, asetettava asiat arvojärjestykseen. Vanhusten kasvavan joukon asema ja hoito ovat kärjessä omassa ajattelussani ja myös perussuomalaisten asialistoilla. Seuraavan vaalikauden aikana tulee eläkeikään runsas määrä uusia ihmisiä, kun me elämme yhä pitempään ja monet aika heikkokuntoisina niin, että tämä hoidon ja hoivan tarve kasvaa. Se on yksi kohde, joka kilpailee monien muiden tarpeiden ja resursien kanssa samoista euroista ja käsistä.

Arvoisa puhemies! Viime joulukuun 21. päivänä äänestimme täällä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta budjetin käsittelyssä. Ehdotukseni numero 6 oli hoitajamitoitusta koskeva lausuma. Se tietysti kaatui täällä selvin numeroin, vaikka oppositio oli sitä kannattamassa. Muilta eduskuntaryhmiltä en havainnut tällaista esitystä, mutta me tätä silloin jo pidimme esillä niin kuin paljon sitä ennenkin.

Arvoisa puhemies! Tässä vanhustenhoidossa kunnat ovat avainasemassa. Viime vaalikaudella kuntien velka kasvoi noin 10 miljardista noin 17 miljardiin. Veroja kiristettiin. Siitä huolimatta yt-neuvotteluja käytiin, työntekijöitä ja kuntien palveluksessa olevia irtisanottiin ja kriisikuntia syntyi merkittävä määrä. Tässä tilanteessa meidän 300:sta Manner-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Suomen kunnasta suuri joukko joutui siihen tilanteeseen, että lähti kilpailuttamaan vanhuspalveluja, ja valitettavasti moni kunta sortui siihen, että hinnalla kilpailtiin laadun kustannuksella. Sieltä juontuu moni ongelma, joka meillä on tänä päivänä tässä esillä, edellisen hallituskauden valtionosuuksien rajuista leikkauksista. Tällä vaalikaudella kuntatalous on vahvistunut niin, että saatoimme valtiovarainvaliokunnassa kirjoittaa mietintöön, että kuntatalous on vahvemmassa kunnossa kuin on ollut vuosikymmeniin. Mutta se on kuitenkin heikossa kunnossa siihen nähden, että ne viime vaalikauden leikkaukset ovat edelleen voimassa ja kunnat eivät ole näitä kilpailutuksia pystyneet uudelleen hoitamaan niin, että olisi saatu vanhustenhuolto parempaan tasoon, ja nyt ollaan häpeällisessä kriisissä.

Resurssit ovat siis edelleen liian vähäiset, niin henkilöstö- kuin muutkin resurssit. Hyvin ongelmallista on se, että nämä säädökset mitoituksista, hoitohenkilökunnan mitoituksista mutta myös sen muun henkilökunnan osalta, ovat puutteellisia. Ne eivät ole riittävän vahvoja. Ja kun valvontaresurssit eivät ole kunnossa, niin silloin ollaan tässä tilanteessa. Eli nämä asiat on pantava ensimmäiseksi kuntoon.

Sitten tarvitaan myös sanktioita. Perussuomalaisten ryhmäpuheenvuorossa esitettiin, että 10 prosentin sakko liikevaihdosta olisi sellainen, mikä alkaisi tehota. Ei enää kannattaisi ottaa sitä riskiä, että siellä on haamuhenkilöitä tai sitten mitoitus kaiken kaikkiaan almittainen. Tähän pitää kiinnittää huomiota.

Eräs uusi asia, joka ei tässä ole noussut esille, on tämä, että näille suurille yhtiöille pitäisi panna kohtuullisen tuoton vaatimus. WACC, tällainen painotettu pääoman kesikustannus, on mahdollista laskea ja siltä pohjalta saada malli, joka on sähkön siirtomarkkinoilla käytössä. Se olisi täysin mahdollista. Pyydänkin, että arvoisa ministeri katsoo tämän mahdollisuuden, jolla saadaan kyllä tehokkaasti aisoihin tämä ahneus, joka nyt vaivaa tätä järjestelmää.

18.53 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! vanhustenhoidon järkyttävä tila huolestuttaa, suututtaa ja pelottaa suomalaisia. Moni on kertonut, että viime viikkoina esiin tulleiden vakavien laiminlyöntien vuoksi vanheneminen suorastaan pelottaa. On selvää, että vanhustenhoidon vakaviin puutteisiin pitää tarttua välittömästi.

Vanhustenhoitotyötä tekevät hoitajat ovat jo pitkään kertoneet kiireestä ja riittämättömyydentunteesta. Nämä ongelmat eivät ole mitenkään uusia. Ne ovat tulleet esille monissa hoitoalan järjestöjen selvityksissä viime vuosina. Ja on kyllä häpeällistä, että me emme ole tarttuneet tähän ongelmaan paljon aikaisemmin. On selvää, että hoitajia on oltava riittävästi kaikkina vuorokauden aikoina. Nykyisessä laissa hoitajamitoitus on vain suositus, ja minun mielestäni, ja vihreiden mielestä, on selvää, että se ei ole toiminut riittävän tehokkaasti, ja siksi vihreät kannattaa sitovaa ja riittävää lakisääteistä hoitajamitoitusta vanhustenhoitoon.

Samaan aikaan on selvää, että myös kotihoito on laitettava kuntoon. Me tiedämme, että kotihoito monessa kohtaa muistuttaa heitteillejättöä. Enkä ymmärrä sitä puhetta, että täällä eduskunnassa ei saisi puhua vanhustenhoidon puutteista. Meidän lainsäätäjien tehtävänä on puuttua näihin puutteisiin. Mitä siitä tulisi, jos me täällä vain hymistelisimme sitä, että missä kaikkialla palvelut ovat kunnossa? Meidän vastuullamme on tarttua niihin palveluihin, jotka eivät ole kunnossa. Se on kaikkein tehokkainta. Jos haluamme tehdä vanhustenhoitoalasta houkuttelevaa, niin se on kaikkein tehokkainta, ei se, että lakaistaan ongelmat maton alle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Arvoisa puhemies! Lukuisat hoitajat ovat kertoneet julkisuudessa omalla nimellään tai nimettöminä, etteivät henkilöstön esimiehilleen raportoimat ilmoitukset hoivan vaaratilanteista ja muista puutteista ole johtaneet mihinkään. Hoitajilla, hoitokotien asukkailla ja heidän omaisillaan tulisi olla mahdollisuus ilmoittaa suoraan nimettömästi valvovalle viranomaiselle vanhustenhoidon epäkohdista. Itse asiassa ihmettelen, miksi hallitus ei ole tarttunut tähän vihreiden esittämään ehdotukseen. Minusta tämä on hyvä ehdotus. On selvää, että nykyään vallitsee vanhustenhoidossa eräänlainen pelon ilmapiiri. Asiakkaat tai hoitajat tai omaiset eivät uskalla ilmoittaa epäkohdista, kun pelkäävät, minkälaisia seurauksia sillä on. Ja minäkin olen saanut sähköpostia eräiltäkin hoitajilta, jotka ovat kertoneet, että heidät on kiusattu pois siitä työpaikasta, jossa he ovat tehneet ilmoituksen epäasiallisesta kohtelusta, ja näin ei tietenkään saisi olla.

Olen myös itse tehnyt toimenpidealoitteen vanhusasiavaltuutetun viran perustamisesta ja uskon, että myös vanhusasiavaltuutettu voisi nostaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päättäjien tietoon epäkohtia vanhusten kohtelussa.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille myös valvonnan merkityksen. Minun mielestäni on selvää, että sote-alan yritysten omavalvonnassa on ollut puutteita, ja tiedämme myös, että näitä puutteita on selvitetty. Viime vuonna Valvira selvitti omavalvontaa, sen toimintaa, ja myös esimerkiksi Tehy on selvittänyt sitä — puutteet ovat tiedossa. Edelleen kuitenkin hallitus, elikkä kokoomus, keskusta ja siniset, ajaa Suomeen voimakkaasti markkinaehtoista sosiaali- ja terveyspalveluiden mallia, joka nimenomaan kasvattaisi omavalvonnan tarvetta ja tekisi järjestelmästä nykyistä huomattavasti monimutkaisemman eli kasvat- taisi omavalvonnan painetta. Tuleva monimutkainen palvelukokonaisuus lisää lisäksi ris- kiä siitä, että valvontaan jäisi katvealueita, harmaita alueita, joita käytännössä kukaan ei valvoisi. Eli vaikka valvontaa lisättäisiin, resursseja kuinka paljon tahansa, meillä ei ole mitään takeita siitä, etteikö sosiaali- ja terveyspalveluihin tulevaisuudessa jäisi valvomattomia alueita. Järjestelmästä on tulossa niin monimutkainen.

Eli minun kysymykseni kuuluu, kannattaako Suomeen todellakin ajaa laajaa yksityisten yritysten pyörittämää sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestelmää. Hallituksen sote-esitys ei tule korjaamaan, vaan lisäämään valvontaan ja markkinamalleihin liittyviä ongelmia. Ja kun ministeri Saarikko kysyy, miten oppositio tai sosiaali- ja terveysvaliokunta aikoo siis käsitellä tämän mitoituslain, millä ajalla, niin siihen on selkä vastaus: jos hallitus ymmär- tää vetää pois tämän kelvottoman sote-esityksensä, meillä on kyllä aikaa käsitellä myös tämä mitoituslakiesitys. Ja toivon, että hallitus tulee järkiinsä ja näin tekee. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt vastauspuheenvuoro, ministeri Saarikko, 2 minuuttia.

18.58 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoi- sa puhemies! Äskeisessä puheenvuorossa tuli minusta tämän keskustelun yksi merkittä- vimpiä uutisia: opposition suunnitelma tästä lakialoitteesta oli laadittu sitä varten, että ei ehdittäisi käsitellä sote-uudistusta, että hallitus vetäisi pois tämän tällä vaalikaudella noin kolme ja puoli vuotta valmistellun paketin — josta valiokunnan puheenjohtaja muistuttaa mainita, että te olette käyttäneet 400 tuntia aikaa sen käsittelyyn — joka pitää sisällään kaikki ne lait ja niiden hyväksymisen, sitoumuksen vaikkapa vammaisten asioiden paran- tamisesta, että jätetään tämä kaikki tekemättä ja tehdään nyt nopeasti ilman vaikutusarvi- oita, ilman kuntien kuulemista vanhuspalveluiden mitoitus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Arvoisa puhemies! Minusta oli erittäin hienoa kuulla avointa puhetta oppositiolta, että tästä oli kysymys koko tässä esityksessä. Erittäin hienoa, että se tuli nyt ilmi osana tätä puheenvuoroa. — Oikeastaan ei, arvoisa puhemies, tässä kohdin muuta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Myönnän muutaman vastauspuheenvuoron.

18.59 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt oli kyllä arvon ministeriltä aika voimakasta ylitulkintaa. Ministeri Saarikko siis päätteli minun puheestani, että oppositio on suunnitellut kaatavansa soten sillä tavalla, että oppositio tekee lakialoitteen hoitajamitoituksesta. No, eihän tämä nyt ihan näin mennyt. Minä sanoin, että jos hallitus ymmärtäisi vetää kelvottoman sote-esityksensä pois, niin tässähän on, mitä tässä on, aikaa koko loppu helmikuu, maaliskuun puoliväliin saakka. Jos pohditaan, kuinka kauan minimikuulemiskierros kestäisi, niin onko se neljä viikkoa? No, jos me saisimme lakiesityksen — ja demaritan ovat tänään kertoneet, että tämän lakiesityksen, jonka he ovat tuoneet, tämän [Sari Sarkomaan välihuuto] kustannukset esimerkiksi on laskettu viime vaalikaudella — niin ehkä tämä olisi juuri ja juuri mahdollista.

Mutta itse olen sitä mieltä — jos maltatte, ministeri Saarikko, hetken kuunnella — että jos tämä vaalikausi ei riitä tämän mitoituksen käsittelyyn, niin silloin on aivan hyvin mahdollista [Puhemies koputtaa] tehdä niin, että kaikkien eduskuntapuolueiden puheenjohtajat allekirjoittavat sopimuksen, että tätä viedään yhdessä eteenpäin [Puhemies: Aika!] vaikka sitten seuraavalle kaudelle. Arvoistahan tässä on kysymys, vai mitä, ministeri Saarikko? [Puhemies: Aika!] Eikö teillä ole halua korjata [Puhemies: Aika!] vanhustenhoidon puutteita?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko tästä nyt käydä debattia? Ja jos halutaan, niin pyydän, että ne edustajat, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousevat seisomaan ja painavat V-painiketta.

19.01 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun viimeiset sävyt ja puheenvuorot osoittavat sen, mistä tässä on kysymys: vakavasta asiasta, vanhusten hoivasta. Kuten minä ja moni muu on aiemmissa puheenvuoroissa todennut, isoin teko, mitä tämä hallitus on lähtenyt tekemään, ja jota moni muu hallitus on yrittänyt, on yritys saada meidän peruspalvelut kuntoon Suomessa, ikääntyvässä Suomessa. Tätä on yritetty 14 vuotta. Sitten tämä oppositio, josta me tällä hetkellä saamme nauttia, on kaikin tavoin jarruttanut, tehnyt kaikkensa, ettei tätä uudistusta saada ajoissa vietyä eteenpäin. Ja sitten täällä puheenvuoroissa kerrotaan, että jos te tajuate, hyvä hallitus, vie-dä tämän maakunta- ja sote-uudistuksen pois, niin me voimme tämän hoitajamitoituksen korjata ja sillä korjata vanhusten hoivan. Yritätkö te sumuttaa ihmisiä vai mikä tässä on takana, että näin lillukanvarsiin te menette nyt näissä puheissa? [Puhemies koputtaa] Me haluamme uudistaa rahoituksen ja kestäväen tulevaisuuden vanhusten hoivalle, ja te esitätte tällaista, höpöhöpöpuhetta.

19.02 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella loukkaavaa kuunnella edustaja Heikkisen esittämiä väitteitä opposition osalta. Ihan ensimmäiseksi haluan todeta, että tässä kuultiin yhden edustajan puheenvuoro, jota tulkittiin yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

den ministerin näkemyksen mukaisesti, johon edustaja Heikkinen sitten myöskin tarttui omalta osaltaan.

Tämä ei pidä paikkaansa. Tälle hoitajamitoituslakiesitykselle on ollut jo pitkään tarvetta. Vanhustenhoidon heikko tila ei ole tullut yllätyksenä, mutta nyt me tiedämme, että tällä hetkellä vanhusten hoiva laitoksissa on kriisiytyneessä tilassa. Tässäkin keskustelussa tänään on mennyt sekaisin hoitajamitoitukset ja henkilömitoitukset. Te teitte todella tällä hallituskaudella vanhuslakia heikentävän esityksen ja poistitte noita pätevyysvaatimuksia henkilöstöltä, ja niin te laskette siihen teidän mitoitukseenne koko henkilöstön, kun me teimme esityksen hoitoalan ihmisistä.

19.03 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitkään olen saanut palvella Suomen kansaa ja tehdä kansanedustajana arvokasta työtä. Ensimmäistä kertaa tällä eduskuntakaudella olen monesti mielessäni miettinyt, mitä on parlamentarismi, mitä on valiokuntatyö, ja tällä hetkellä olen todella huolissani siitä. Vammaispalvelulaki: Juuri viikonloppuna Vamyt, meidän vammaisyhteistyöryhmä sai palkinnon siitä, että eduskunnassa yli puoluerajojen on ajettu vammaisten asiaa, ja nyt mitä valiokunnassa tapahtuu? Meillä on todella iso riski, että me emme saa tätä tärkeää lakia eteenpäin. [Suna Kymäläisen välihuuto] Minä nyt vetoan ja pyydän, että jalka pois jarrulta, vihreät ja muu oppositio. On tärkeää, että saamme lakiesityksiä vietyä eteenpäin. Eduskuntaan ja parlamentarismiin kuuluu se, että jos hallitus tuo esityksen, niin silloin se on voitava säädysllisesti käsitellä eduskunnassa. Ja on todella tärkeää, että nyt sote-uudistus saadaan käsiteltyä.

Oli hyvä kuulla, mistä tässäkin välikysymyksessä oli kysymys. Te haluatte kaataa tärkeitä lakiesityksiä: sote-lakiesitys, vammaispalvelulaki, [Puhemies koputtaa] lastensuojelulaki. Kovaa politiikkaa vaalien alla. Hallitus on ihmisten asialla.

19.05 Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliitikkojen työvälineenä on puhe ja sanat, ja sitten tulee aika, jolloin puhe ja sanat pitää muuttaa teoiksi.

Nyt täällä, edustaja Alanko-Kahiluoto — toivottavasti siteeraan oikein — sanoitte, että jos tämä hallitus vetää sote-lait pois, jää aikaa muun muassa vanhuspalvelulain muutokselle hoitajamitoituksen osalta. [Keskustan ryhmästä: Ohhoh!] Olen hämmästynyt. Olen hämmästynyt ja olen itse asiassa paljon enemmän kuin hämmästynyt. [Raija Vahasalo: Pöyristyttävää!] Jos siteeraan teitä väärin, korjatkaa. Teidän viestinne oli se, että tuossa slotti, johon tämä mitoitustasia voidaan laittaa, kunhan peruutatte jotakin sellaista, jota on tässä talossa eri kokoonpanoilla toistakymmentä vuotta yritetty tehdä. Te olette omalla toiminnallanne kaikin keinoin pyrkineet koko laajassa oppositiossa viivyttämään tätä hanketta. Te olette aiheuttaneet kentälle epävarmuutta, ja nyt viimeinen veto, toistaiseksi tälle illalle viimeinen veto on, että vetäkää esitys pois. Olen hämmästynyt ja todella huolissani parlamentarismien tilasta.

19.06 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Siis nyt en kyllä ymmärrä hallituspuolueiden puheita. Eihän tätä sote-esitystä ole parlamentaarisesti valmisteltu eikä esitelty. Tämä on hallituksen esitys. Olette kyllä aikamoiset vaikutpitäneet korvissanne koko hallituskauden ajan, jos teille ei tätä ennen ole tullut korviin eikä mennyt perille se, että esimerkiksi vihreät vastustavat tätä hallituksen sote-esitystä. Meillä ei ole ensimmäistäkään syytä kannattaa, arvoisa edustaja Heikkinen, sote-esitystä, josta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

esimerkiksi eduskunnan valtiovarainvaliokunta yksimielisesti totesi, että tämä ei tule säästämään Suomen terveydenhuollon kustannuksia vaan päinvastoin kasvattamaan niitä hallitsemattomasti. Valtiovarainvaliokunta oli yksimielisesti sitä mieltä, että taloudellisia perusteita tämän sote-esityksen hyväksymiselle ei ole.

Niin paljon kuin itse kannatan vammaispalvelulain eteenpäinmenoa, [Aila Paloniemi: Silti vastustatte! — Puhemies: Aika!] niin tämä sote-esitys tulee tekemään niin paljon pahaa Suomen sosiaali- ja terveysjärjestelmälle, [Puhemies koputtaa] että pidän sen kaatamista [Puhemies: Aika!] kyllä ensisijaisena poliittisena tavoitteena.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Saarikko, 1 minuutti.

19.07 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kannatan sitä, että vanhuspalvelulaki päivitetään, ja olen ilmaissut osana puolueeni kantaa, että eduskuntavaalitavoittemme on, että henkilöstömitoitus kirjataan lakiin. Kaikki puolueet kannattavat sitä, että henkilöstömitoituksesta pitää säännellä tarkemmin. Mutta on aivan eri asia, millä tavoin tämä toteutetaan.

Mielestäni nyt kysymys ei ole näissä puheenvuoroissa, mitä käytiin läpi, siitä, mitä mieltä asiasta on, vaan tästä prosessista, tuleeko prosessista osa politiikkaa. Minusta on suomalaisille vanhuksille aika väärin sanoa, että heitetään tämä valmistelu pois, vetäkää esitykset pois, annetaan epävarmuuden jatkua. Edustaja Alanko-Kahiluoto, mitä suomalaisella sote-kentällä tapahtuu, jos tällaisia äkkiliikkeitä toteutettaisiin? Mitä se auttaisi ikäihmisten hoidon kannalta, jos jo nyt epävarmuuden tila on johtanut siihen, että puolet palveluista on ulkoistettu? Jatkossa sentään ihmisillä on valinnanvapaus.

Ensinnäkin mainitsemanne kuulemiskierroksen toteuttaisi tässä tapauksessa valiokunta — vaikutusarviot, taloudelliset arviot, vaikutukset julkiseen talouteen, vaikutukset koulutusjärjestelmään. Jos teillä valiokunnassa on edellytykset toimia näin, se tietenkin sopii. Se on eduskunnan käsissä. Se ei kuulu hallitukselle. Mutta kysyn, edustaja Kymäläinen: onko tämä myös sosiaalidemokraattien tarkoitus, että tämän takia tämä lakialoite tehtiin? Ja haluan myös vielä todeta, että vuoden 2012 lakialoite on vanhentunut. Koska toimintaympäristö ja palvelurakenne on muuttunut ja myöskin väestö ikääntynyt, se ei sellaisenaan enää käy. [Sari Sarkomaa: Vihreiden laadukasta lainsäädäntöä!]

19.09 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä täytyy nyt palata ikään kuin päiväjärjestykseen. On täysin selvää, että oppositiossa me sosiaalidemokraatit emme kannata hallituksen esitystä sote-uudistukseksi. Se ei ole mikään uutinen teille. — Edustaja Tölli nyökkää. Näin se on. — Mutta se ei ole tämän välikysymyksen takana. Tässä välikysymyksessä on, ministeri Saarikko, kysymyksessä vanhustenhuolto. Se seikka, mikä nousi keskusteluun koko suomalaisessa yhteiskunnassa jokin aika sitten, ettei kaikkialla meidän ympärivuorokautisessa hoivassa asiat ikäihmisillä ole hyvin. Siitä te ette pääse, ministeri Saarikko ja hallitus, yli ettekä ympäri, että tämä hallitus kumosi edellisen hallituksen tekemät parannukset vanhustenhoitoon ja vanhuspalvelulakiin. Te karsitte kuntien velvoitteita siinä normienpurkuhengessänne, poistitte muun muassa omahoitajan ja niin edelleen. Nyt on kysymys siitä, onko laki ajan tasalla vastaamaan ikäihmisten tarpeisiin. Meidän, opposition mielestä ei ole, ja ne uudistukset on tehtävä ja vielä tällä vaalikaudella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

19.10 **Kalle Jokinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli kyllä hyvä kuulla tämä edustaja Outi Alanko-Kahiluodon kommentti siitä, mistä tässä on kysymys, eli tämä lakialoite vanhuspalvelujen parantamiseksi juontaa juurensa siitä, että sote-uudistus halutaan kaataa. Ja hän vielä kertoi, että se on hänen tärkein poliittinen tavoitteensa, kaataa sote-uudistus. [Outi Alanko-Kahiluoto: Mitäs pahaa siinä on?] Nyt haluaisin kuulla, onko se sosiaalidemokraattienkin tärkein tavoite tällä hetkellä. Se on siinä mielessä absurdia, että nyt puhutaan vanhustenhuollon ongelmista, joita on ilmennyt niissä hoitolaitoksissa, ja siitä valvonnasta, miten niitä valvotaan, ja nyt niitä valvovat kunnat, Valvira ja avi siellä, mutta sote-uudistuksen myötä tulee kaikkein kovin valvoja sinne vanhustenpalveluihin: sinne tulee se ihminen itse ja hänen omaisensa. [Suna Kymäläisen välihuuto] En usko, että kukaan omainen pitää vanhustaan sellaisessa paikassa, jossa on huono hoito, kun valinnanvapaus on voimassa. Sen myötä tulee uusi valvontaelementti, ja se on vahva elementti.

19.11 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä hämmäntävää kuunnella, miten erilainen tilanne on nyt, kun ajatellaan sitä, kun neljä vuotta sitten tässä talossa myös yritettiin saada sote-uudistusta maaliin. Silloin nykyiset oppositiopuolueet olivat hallitusvastuussa, [Suna Kymäläisen välihuuto] ja kun mentiin loppusuoralle, niin silloisesta oppositiosta valiokunnan puheenjohtaja otti prosessin käsiin ja sanoi, että nyt yritetään porukalla saada tämä maaliin. Minusta tämänlaista vastuunkantoa politiikassa tarvittaisiin tänäkin päivänä täällä eduskunnassa, mutta valitettavasti sitä ei näytä löytyvän. Mutta hallitus ei anna periksi tässä, me viemme läpi tämän uudistuksen, koska se on paras keino turvata myös vanhuksille paremmat palvelut tulevaisuudessa.

Kun katsoo tämän lakialoitteen, joka liittyy näihin henkilöstömitoituksiin, allekirjoittajat ja ensimmäinen allekirjoittaja on edustaja Guzenina, niin en kyllä voi uskoa, että hän kuvitteleekaan, että laadukkaasti pystyttäisiin edes tätä valmistelua tässä ajassa tekemään ja ottamaan kaikki tarpeelliset näkökulmat huomioon. Eli kyllä tämä on minusta aika vastuuton poliittinen operaatio, jossa ei vanhustenpalveluilla ole mitään väliä.

19.13 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos nyt yhtään miettään ymmärrän, niin eivätkö nämä ongelmat, joista me tänään olemme keskustelleet, nimenomaan ole tämän nykyisen järjestelmän ongelmia, nimenomaan ongelmia siitä, että kunnat eivät ole kyenneet hoitamaan sitä tehtävää, mikä niille on annettu, mistä me kaikki kuntapäätäjinä osaltamme kannamme vastuun? Eikö siitä ole kyse? Eikö niin ole, että kun meillä on leveämmät hartiat, niin osataan taitavammin kilpailuttaa? Sillä tavalla, millä nyt on tehty se kilpailutus, esimerkiksi nämä pienet hoitajavetoiset yritykset — onneksi Suomen paras vielä on Sastamalassa jäljellä — on ajettu alas, sillä keinolla, että kunnat ovat olleet liian lyhytjänteisiä tässä kilpailutuksessaan, eivät ole osanneet rakentaa sitä sillä tavalla, että olisi ollut toimintaedellytyksiä. Ja nimenomaan kunnissa, kuten me tiedämme, niin Tampereella kuin muuallakin, on tosiasiaa tehty päätökset siitä, mikä se hoitajamitoitus on. Eli uusi järjestelmä tulee tämän asian parantamaan ihan varmasti.

19.14 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin järkyttävää, minkälaista vääristelyä tässä keskustelussa nyt on. Me olemme tuoneet vakavissamme opposition osalta esille huolestumme, joka on koko Suomenmaassa tunnistettu: on lukemattomia erilaisia hoivapaikkoja, joissa hoito on ihmisarvon vastaista. Me olemme tänään täällä keskustelussa olleet kaikki samaa mieltä siitä, että jotain tarvitsee tehdä. Kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

me kerroimme viime viikolla, että harkitsemme välikysymystä, seuraavana päivänä ministeri ilmoitti, että hänkin kannattaa hoitajamitoituksen nostoa. Silloin vielä, viime viikolla, täällä kyselytunnilla ministeri Orpo kokoomuksen suulla vahvasti ja pontevasti vastusti tätä hoitajamitoituksen raamitusta, mutta tällä viikolla te olette olleet tässä mukana.

Ministeri, kysyitte siitä vuonna 2012 valmistellusta hoitajamitoituslaista. Siinä on kyllä hyvä pohja, josta on helppo lähteä jatkamaan. Kaikkea ei tarvitse alkaa alusta, siinä on hyvä pohja kuulemiselle ja valmistelulle.

19.15 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kymäläinen on oikeassa, varmasti tänään täällä salissa me kaikki olemme olleet sitä mieltä, että vanhustenhoito on erittäin arvokas asia ja siitä meidän tulee kantaa huolta, ja se on varmasti totta. Ihmettelen kuitenkin, miksi SDP haluaa hutiloida tämän asian eteenpäin viemisessä, hirveällä kiireellä painetaan päälle. Miksi ei tehdä huolellista valmistelua ja tehdä asiaa kunnolla?

SuPerin puheenjohtajaa Paavolaa haastateltiin tänä aamuna televisiossa. Hän totesi itse, että riittää, jos ensi vuonna tulee laki voimaan. Voidaan aivan hyvin tehdä huolellisesti valmistelutyö ja sen jälkeen ne ratkaisut, mitä kokoomuskin täällä on esittänyt, joihin yhtenä osana voi sitten kuulua hoitajamitoitus.

Edelleen ihmettelen tätä SDP:n suurta hinkua ja intoa nostaa tätä asiaa esiin. Julkaisitte kaksi viikkoa sitten vaaliohjelmanne, siinä ei puhuta halaistua sanaa tästä hoitajamitoituksesta, ja haluaisin kuulla, miksi. [Suna Kymäläinen: Lue sivu 50 meidän vaaliohjelmasta!]

19.16 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Parlamentarismi on Suomessa päätöksenteon kulmakivi, ja parlamentarismiin kuuluu se, että asiasta on erilaisia mielipiteitä ja on oikeus erilaisiin mielipiteisiin. Mutta parlamentarismiin kuuluu aivan oleellisena osana, että tehdään myös päätöksiä. Ja päätöksenteossa jos on eri mieltä, niin on eri mieltä, mutta tähän prosessiin ei kuulu se, että päätöksentekoa ruvetaan jarruttamaan, vaan päätöksiä pitää tehdä ja erimielisyyden saa tuoda esille.

Mitä tulee sitten vanhuspalveluasioihin, niin vihreiden osalta totean, että on tärkeää, että nyt nostatte ne esille, mutta ei teidän vaihtoehtobudjetissanne esitetty senttiäkään lisää vanhuspalveluihin, ja nyt tämä on tärkeä asia, tätä pitää viedä eteenpäin.

Sitten lainvalmistelusta: Tämä aloite on hyvä, mutta hyvä lainvalmistelu edellyttää kunnollista paneutumista ja valmistelua. Se edellyttää sen kokonaisuuden vaikutusarviointia. [Puhemies koputtaa] Olen hoitajamitoituksesta samaa mieltä, mutta se, miten se tulee osaksi lakia, vaatii [Puhemies koputtaa] kunnan valmistelun, ja siitä me olemme yhtä mieltä, että lainvalmistelun tason pitää olla hyvä.

19.17 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä keskustelemme välikysymyksestä vanhustenhoidon tilasta, niin eikö kuitenkin ole niin, että riippumatta siitä, minkälainen sote-palveluiden järjestämismalli tässä maassa valitsee nyt tai tulevaisuudessa, niin ellei meillä ole vanhustenpalvelulaki siinä jamassa, että siellä on riittävät pykälät kaikista tarpeellisista asioista, ja ellei meillä ole sote-palvelut niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla siinä jamassa, että siellä noudatetaan vanhustenpalvelulakia ja myös annettuja suosituksia — ja nythän näin ei ole — niin se on ongelma.

Arvoisa puhemies! Kansalaisilla ja meillä joillakin poliitikoillakin on suuri huoli siitä, että tämä hallituksen esittämä uusi malli sote-palveluiden järjestämisestä ei parantaisi ti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

lannetta vaikkapa vanhustenpalveluissa millään lailla, vaan ensisijaista on tehdä niitä toimenpiteitä mallista riippumatta, joilla juuri vanhuspalveluja parannetaan. Meillä on [Puhemies koputtaa] aiheellinen ja perusteltu huoli siitä, että näin ei sote-mallissa ainakaan tapahtuisi. Sen takia täällä keskustellaan nyt vanhuspalvelujen [Puhemies koputtaa] parantamisesta [Puhemies: Aika!] ja muun muassa hoitajamitoituksesta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän nyt kaikkia pysymään minuutissa.

19.18 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikista on pidettävä huolta, ja nämä vanhustenhuollon ongelmat on korjattava. Se on selvä asia, kaikki olemme samaa mieltä. Ja virheitäkin on tehty niin yksityisellä puolella kuin julkisella puolella, näitä uutisia olemme valitettavasti kuulleet. Mutta pitää myös kiittää. Valtaosa hoidosta on erittäin hyvää, niin tuottajat kuin hoitajat ansaitsevat kiitoksen.

Se, mitä tulevaisuudessa tapahtuu, tämä laadukas vanhusten hoiva, on yhteinen asia. Ja sen takia tämä hoitajamitoitus onkin laitettava kuntoon, huolellisesti valmistellen, vaikutusarviot tehden, mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti saattaen voimaan. Ja yksi asia, mikä siinäkin pitää vielä huomioida, on resurssit, se, että osaavia työntekijöitä löytyy meillä jokaiseen yksikköön. Siitäkin on huolehdittava, ja tämän vuoksi muun muassa lähihoitajakoulutuksesta on huolehdittava paremmin.

19.20 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ikäihmisten hoidossa on todellakin parantamisen varaa, sen tämä keskustelu ja aikaisemmat viestit, mitä täällä viikolla on tullut, ovat kyllä osoittaneet. Hoidon tarve on tärkeä asia tässä keskustelussa, ja si tähän meidän pitäisi täällä tehdä. Minä en esimerkiksi voi hyväksyä sellaista, että tätä käytettäisiin johonkin muuhun tarkoitukseen, esimerkiksi sote-lainsäädännön estämiseksi, ja en uskokaan, että kenelläkään olisi sellaista tarkoitusta. Mutta toivoisin, että me keskityisimme nyt tähän asiaan ja kävisimme läpi sitä entistä paremmin. Täällä on turhaa mustamaalaamista ja syyttelyä tässä asiassa, kun kuitenkin kaikilla on — minun mielestäni täällä jokaisella puolueella on — tarkoituksena, että me tätä vanhustenpalvelua parantaisimme täällä ja etsisimme ratkaisua siihen.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Marin, ja sitten ministeri.

19.21 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa väitettiin, että SDP:n vaaliohjelmassa ei sanota mitään henkilöstön määrästä liittyen vanhuspalveluihin. Siteeraan nyt suoraan meidän vaaliohjelmaamme: ”Vanhuspalveluissa työskentelevien työn helpottaminen ja inhimillisesti kestävä vanhustenhoito edellyttää sitä, että työtä on tekemässä riittävä määrä henkilöstöä.” SDP:hän on jo vuodesta 2012 vaatinut 0,7-mitoituksen kirjaamista sitovaksi lakiin. Tämä on ollut meidän kantamme jo pitkään.

Olen todella iloinen siitä, että tänä päivänä [Välihuutoja keskustan ryhmästä — Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] näiden valitettavien tapausten jälkeen lähes koko eduskunta on tullut sille kannalle, että tarvitaan 0,7:n sitova vähimmäismitoitus vanhuspalveluihin. Ja kaikki muut tätä kannattavat paitsi kokoomus. Emme edelleenkään ole kuulleet kokoomukselta, mitä mieltä te olette. Meidän kantamme on ollut sama jo vuodesta 2012.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt ministeri Saarikko, olkaa hyvä, 2 minuuttia.

19.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä viime viikkojen voimallinen keskustelu ikäihmisten hoivasta on osoitus paitsi median voimasta myös kansalaisten voimasta. Kyllä rohkenen väittää, että tämänkaltaista voimallista parlamentaarista debattia me emme kävisi tästä aiheesta ilman, että aihe olisi niin voimakkaasti julkisessa keskustelussa esillä. Se ei ole minusta moite, ei sille median voimalle eikä meillekään, mutta on tärkeää muistaa, että kun täällä todettiin, että juuri nyt suomalainen vanhustenhuolto on mennyt kriisiin, niin se ei ole totta. Nämä ongelmat eivät alkaneet kaksi viikkoa sitten — tai se ei ole koko totuus, että valvontaviranomainen on joutunut sulkemaan yksittäisen yksikön. Itse asiassa valvontaviranomainen toimii paljon sillä tavalla, että se huomauttaa ja ohjaa, ja sitten muutos tapahtuu, eikä siitä koskaan tule otsikoita tai eduskuntaväittelyä. Se on osa valvojan työn arkipäivää, myös sitä paljon täällä parjattua omavalvontaa, jota joka tapauksessa jatkossa myös tarvitaan.

Edustaja Halmeenpää huomioi — ja ehkä kysymys oli minusta oleellinen — mikä on sote-uudistuksen ja vanhuspalvelulain sisällön suhde. Niin kuin sanoin jo aiemmin täällä, kaikki sisältölait pitää ikään kuin päivittää sote-maailmaan. Vastuu siirtyy kunnilta maakunnille. Lähtökohtaisesti vaikkapa hoitajien määrä voidaan määritellä jo osaksi kuntajärjestelmää, mutta samalla on tärkeää huomioida, että sote-uudistusta ei voi syyttää sellaisista asioista, jotka ovat itse asiassa sisältölakien kysymyksiä. Sote-uudistus on rakenne. Se on palveluiden kivijalka ja pohja sille, millä tavalla ne järjestetään, ja siihen yhteyteen tuodaan ihmisille mahdollisuus valita, mistä palvelut hankitaan, miltä tuottajalta ne hankitaan. Vanhuspalveluiden tai sosiaalipalveluiden, vammaispalveluiden sisältö tulee juuri niistä sisältölajeista, joista vaikkapa vammaispalvelulaki tai lastensuojelulaki ovat täällä parhaillaan päivitettävänä. Nämä liittyvät toisiinsa, mutta siltä osin oleellista on se, että se kivijalka palveluiden järjestämisessä tulisi kuntoon. Kaikki nämä, mitkä täällä tänään ovat epäkohtina, tapahtuvat nykyjärjestelmän puitteissa.

Arvoisa puhemies! En haluaisi uskoa, että opposition tarkoitus olisi jarruttaa niin, että tämä esitys ei koskaan tulisi suureen saliin arvioitavaksi. [Suna Kymäläinen: Välikysymyksen tarkoituksena on kaataa hallitus!] — Välikysymyksellä teidän tarkoituksenne on kaataa hallitus, se on totta, silloin eduskunnan työ tältä osin tämän hallituksen johdolla loppuu. — Mutta minua jää mietityttämään tässä se, että entä jos kävisikin niin, että vanhuspalvelulaki ei sitten lakialoitteenakaan etenisi, että aika loppuisi, niin millainen olo suomalaisille sen jälkeen tulisi, kun on viritetty odotukset siitä, että nyt kaikki muuttuu, tai kun huomattaisiin, että vaikutusarviot ovat olleet ihan pielessä [Puhemies koputtaa] ja että kuntia ei olisi kuultu. Ollaan yhdessä vastuullisia, myös sen prosessin osalta — vaikka kannat ovat kaikilla hyviä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt mennään puhujalistaan. Täällä on iso joukko puheenvuoroja etukäteen varattu. Jos debattitarvetta tulee, niin käydään välillä sitä.

19.25 Raija Vahasalo kok: Arvoisa puhemies! Tanska on yksi vanhustenhuollon mallimaa, ja minulla oli mahdollisuus käydä siellä jo useita vuosia sitten. Tanskassa vanhustenhuollon uudistustyö alkoi siitä, kun kaikille puolueille tuli mitta täyteen todella huonota-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

soista vanhustenhuoltoa siellä ja rahat loppuivat kesken. Kuulostaako tutulta täällä? Siellä tämä uudistustyö alkoi jo 80-luvulla, ja Tanskasta on kehkeytnyt todella hyvä maa asua ja elää. Me olemme heränneet tähän vasta nyt 2000-luvun puolella.

Tanskassa korostettiin kovasti sitä, mikä on hyvä vanhustenhuolto, neljä asiaa, ja ne ovat meillekin hyvin tärkeitä.

Ensimmäiseksi, kunnioittava asenne ikäihmisiä kohtaan. Kaikki lähtee siitä. Hyvä hoito lähtee siitä.

Toiseksi, yksilöllinen hoito. Jokainen ikäihminen ansaitsee omien tarpeittensa mukaisen hoidon. Toisille enemmän, toisille riittää vähempi.

Kolmanneksi, kuntoutus. Ilman kuntoutusta ei toimintakykyä pystytä ylläpitämään. Kuntoutusta ei saa unohtaa.

Ja neljänneksi, itsemääräämisoikeuden säilyttäminen.

Siellä myös todettiin joka päivä ja usein, että muista, Raija, vanhuus ei ole sairaus, se on normaali elämänvaihe. Ja nämä Tanskan mallin opit ja ne periaatteet, joista me olemme koko päivän täällä puhuneet, pitäisi ottaa huomioon meilläkin. Tästä lähtee se hyvä hoito. Ei numeroista, ei desimaaleista, vaan tästä: oikeasta asenteesta.

Me tarvitsemme, totta totisesti, lisää hoitajia, ja siitä me olemme kaikki täällä samaa mieltä. Ja oleellista vielä on se, että hoitotyö tarvitsee motivoitunutta henkilöstöä. Siksi pidänkin erittäin tärkeänä, että kun hoitajia koulutetaan lisää — koska heitä on pakko kouluttaa nyt nopeasti lisää — on saatava pakolliseksi soveltuvuustestit kaikille tuleville lähihoitajille ja sairaanhoitajille.

19.28 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Miksi ikääntyneiden hoidosta ja huolenpidosta on tullut niin tuottoisaa bisnestä? Se on hyvä kysymys, ja meidän täytyy löytää siihen ratkaisuja.

Viime päivinä on uutisoitu ikäihmisten räikeistä hoitoepäkohdista, jopa menehtymiseen johtaneista tapauksista, ja keskeisimpänä on ollut tämä Esperi Caren tapaus. Vielä kammalommaksi itse tilanteen tekee se, että Esperin johto on julkisuudessa kertonut tienneensä näistä ongelmista mutta myöntänyt, ettei ole ottanut niitä viestejä vakavasti, ja tämä on äärettömän huolestuttava asia. Pakostakin tulee mieleen, kaikuivatko johdon korvissa kuitenkin hoitajien hätähuutoja kovemmin pääomasijoittajien sanelemat tulostavoitteet. Toivotavasti eivät.

Näitä hätähuutoja on kuulunut hyvinkin paljon. Otin muutamia ajankohtaisia tutkimustuloksia. Erittäin huolestuttava oli muun muassa tämä, että Valviran tutkimuksen mukaan peräti 93 prosenttia ympärivuorokautisen hoidon henkilöstöstä on havainnut vanhusten kaltoinkohtelua — eli 93 prosenttia. Toisaalta hoitotyön ammattilaisille tehdyn laajan tutkimuksen mukaan jopa 80 prosenttia kertoi työn henkisen rasittavuuden lisääntyneen merkittävästi viimeisen kolmen vuoden aikana. Toisaalta SuPerin tutkimuksen mukaan kolmesta neljästä hoitajasta on harkinnut alanvaihtoa. Toisaalta täälläkin käsittelemässämme eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksessa vanhustenhuollon tila on tuotu esille yhtenä Suomen räikeimmistä ihmisoikeusongelmista. Eli näitä viestejä on tullut.

Täällä on paljon keskusteltu vanhuspäalvelulaista. Tämä lakihan on tärkeä, joka viime kaudella saatiin aikaan, ja tietysti huolestuneena alkukaudesta seurasin ja vastustin näitä heikennyksiä, joita lakiin tehtiin. On totta, että mitoitukseen ei kajottu, mutta sitä samalla heikennettiin osaamistason ja näiden tiettyjen vastuuhoidajien ja muiden poiston myötä. Kun mietitään, että Suomessa on vähiten hoitohenkilöstöä suhteessa muihin Pohjoismai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

hin mutta kaikista koulutetuinta, niin sillä täällä on vielä pärjätty, mutta kun osaamisesta ja koulutuksestakin heikennetään, niin niiden yhteisvaikutus on äärettömän haastava ja yksi syy vanhustenhoidon tämän hetken tilaan.

Jos mietitään tätä henkilöstömitoitusta ylipäättänsä, niin mielestäni keskeisintä on se, että ihmiset ovat yhä huonompikuntoisia ympärivuorokautisessa hoidossa. Kyllä meidän täytyy ymmärtää, että nämä ihmiset ovat täysin toisen ihmisen, hoitohenkilöstön, avun varassa, ja siinä määrä on keskeinen. Puhutaan hoitoisuudesta ja muusta, ja ne ovat äärettömän tärkeitä, mutta lisäresurssia varmasti tarvitaan sinne ikäihmisen hoitoon.

Toisaalta minä itse mietin näin ensimmäisen kauden edustajana, että jos meillä on selvä tahtotila siitä, että tarvitaan lisää resursseja ja henkilöstöä, niin sitten kuitenkin me emme täällä saa sitä aikaan, vaikka näin laaja yhteinen, puolueet ylittävä rintama sitä ajaa. Toisaalta sitäkin tuossa itsekseni pohdin, että kyllä sekin näyttäytyy kansalaisille mielestäni aika huonona viestinä.

Toisaalta, jos mietitään tätä hoivabisnestä, nämä esillä olevat esimerkithän ovat vain jäävuoren huippu näistä tapauksista, ja sen takia meidän tarvitsisi saada pelisääntöjä hoivabisnekseen kasvuun. Me tiedämme, että ympärivuorokautisessa hoidossa jopa 5 000 euroa ovat kuukaudessa nämä maksut ja nämä pitkälti rahoitetaan veronmaksajien rahoilla. Siinä suhteessa meidän on tärkeää puuttua tähän voitontavoitteluun ja etenkin siihen, että me pystymme painamaan hintoja alas ja että isommat pörssiyhtiöt eivät pysty mahdollisesti välttelemään veroja ja siirtämään verotuottoja ulkomaille.

Puhemies! Kysyn vielä, onko tämä 7 minuuttia vai 5 minuuttia. [Puhemies: 5 minuuttia!] Okei, minä olen vasta puolessavälissä. Minä olin katsonut vähän väärin.

Nopealla markkina-analyysilläkin tiedämme, että ikäihmisten ympärivuorokautinen hoito on keskittynyt, ja tähän meidän pitää löytää tulevaisuudessa ratkaisut.

Ja mitä tulee kuntapäätäjiin, niin ainakin itse olen kuntapäätäjänä koko Pirkanmaan alueella ottanut kantaa, vastustanut näitä ulkoistuksia ja pyrkinyt tekemään kuntapäätäjänä ja paikallisena vaikuttajana kaikkeni, ettei näitä kokonaisulkoistuksia tehdä.

Ja mitä tähän sote-uudistukseen, lopuksi, tulee, [Puhemies: Aika!] mistä sanotaan, että se on kaikkeen ratkaisu, niin Esperin Caren johtaja kuitenkin kertoi, että valinnanvapaus tuplaisi markkinamme. Eli jos siitä lähdetään.

19.34 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Vanhusten hoivan karu todellisuus ja kaltointohtelu pysäyttävät. Hauraat vanhukset ovat rakentaneet maamme hyvinvointia. Nyt on heidän vuoronsa saada inhimillinen arki ja hyvät palvelut. Mutta tämä ei toteudu kaikille. Olemme saaneet lukea, että Valvira tutkii erityisesti Esperin Care -yrityksen vanhushuolteen, joissa on laiminlyöntejä. Yksi hoivakoti Kristiinankaupungissa on otettu kaupungin vastuulle vakavien hoivapalveluiden vuoksi. Valviran mukaan asukkaiden turvallisuus oli uhattuna. Pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla Valvira on nostanut esiin ongelmia myös Attendon hoivapalveluissa. Vanhusten kaltointohteluista kuulee valitettavan paljon muun muassa toritapaamisissa ja kansalaisten yhteydenotoissa. Ongelmia on ympäri Suomen. On kestänyt, että ala-arvoisella palvelulla taotaan suuria voittoja. Nämä ovat ihmisten palveluja ihmisille, ja niiden tavoite on hyvinvointi ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Hallituksen markkinaehtoisesta sote-uudistuksesta toivon kaatuvan. Se pirstoisi vielä enemmän palveluja ja vahvistaisi tätä ei-toivottua maksimaalisten voittojen tavoittelua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Ongelmia on toki muillakin yrityksillä, ja julkisellakin puolella palvelut ovat usein riittämättömiä. Keskeinen syy on se, että hoitavia käsiä on liian vähän. Henkilökunnan määrästä säästetään, vaikka se näännyttää hoitajat ja hoivattavat kärsivät. Suomen perushoitajaliitto SuPerin tiedotteessa oli karmaiseva kuva, mihin hoitajien puute pahimmillaan johtaa: Vanhuksen perushoito kärsii, vessassa käyntejä ja pesukertoja on liian vähän, iltatoinimet aikaistuvat kohtuuttomasti, vanhukset laitetaan sänkyyn jo iltapäivällä, lääkehoito ei ole aikataulussa, ulkoilutuksia ei ehditä tekemään, vanhukset makaavat ulosteissaan, ruokailuun ei ole riittävästi aikaa, ja vaaratilanteet lisääntyvät. Hoitajat yrittävät uupuneina selvitä kaaoksesta. Näin kertoi SuPer meille. Näin ei saa olla.

On ensi tilassa laitettava puutteet kuntoon ja parannettava valvontaa. Tapaukset ovat myös osoitus siitä, ettei vanhushoitolaki ohjaa riittävästi laadukkaaseen palveluun. Lakiin on kirjattava tarkemmin sitova hoitajamitoitus vanhusten ympärivuorokautisiin hoivapalveluihin. Ympäri vuorokautisen hoivan varassa elävät ikäihmiset ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Monet heistä ovat muistisairaita. On pöyristyttävää, että vanhushoidosta taotaan ahneesti voittoa yrityksille lain sallimien veroporsaanreikien avittamina. Finnwatch paljasti, että Esperin Care välttelee Suomessa veroja korkojärjestelyillä. Tähänkin tarvitaan lakimuutos. [Sari Sarkomaa: Laki tuli vuoden alussa voimaan!] Finnwatchin esitykset korkovähennysrajoituspykälän korjaamiseksi ovat kannatettavia. — Arvoisa edustaja Sarkomaa, silloin ei tehty riittävän hyvää lakia. Tästä nyt on kysymys, että tätä pykälää pitää tiukentaa. — Näihin Finnwatchin esityksiin kuuluu muun muassa veroparatiisijärjestelyihin puuttuminen, korkoleikkurin tiukentaminen ja niin sanotun tasevapautussäännön poistaminen.

Olen vieraillut hoivakodeissa ja nähnyt, miten hoitajat tekevät työtä sydämellä. Pahimmalta tuntuu se, kun vanhus sanoo hoitajalle, että jäisit vielä hetkeksi, mutta minuuttiaikataulu painaa päälle ja seuraava hoivattava jo odottaa. Näin kertoi minulle työparini, kun tein työpäivän vanhusten palvelutalossa hoitajien apuna. Kiireestä huolimatta hoitajat tekivät parhaansa, ja vanhusten perustarpeet hoidettiin. Jotta jokainen vanhus saa tässä maassa arvokkaan vanhuuden, on hoitajamitoitus kirjattava lakiin.

Mitoituksen lisäksi on koko hoivapalvelujen työyhteisön työhyvinvointiin kiinnitettävä huomiota. Johtotehtävissä olevien on toimittava reilusti ja tasapuolisesti. Vanhushoivapalveluihin tarvitaan pätevä ja laadukas johto. Työvuorolistat on suunniteltava toimiviksi, eikä niin sanotuilla haamutyöntekijöillä saa vääristellä tilastoja, ja on päivän selvää, että hoitajien lisäksi tarvitaan myös siisteydestä ja ruuanlaitosta huolehtivaa avustavaa henkilökuntaa. Liian työmäärän vuoksi väsyneet hoitajat voivat saada hoivattavan tuntemaan itsensä arvottomaksi, vaikka vanhukset ovat meidän harmaata kultaa. Kannan suurta huolta niistä vanhuksista, joilla ei ole omaisia vaatimassa läheiselleen parempaa hoitoa. Se on meidän päättäjien tehtävä. On laitettava vanhushoivapalvelut kuntoon. Inhimillinen hyvä hoiva on jokaisen vanhuksen perusoikeus.

19.40 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun puhutaan vanhusten hoivapalveluista, vanhusten hoidosta, asia on varmasti meille kaikille erittäin tärkeä, osalle läheinenkin. Itselfe tämä asia tuli läheiseksi silloin vuosia sitten, kun sain toimia jo pois nukkuneen mummoni lähiomaisena ja hoidella hänenkin puolestaan asioita, jotka liittyivät muun muassa hoitopaikkaan tai kotipalveluihin. Kun olen kuunnellut tätä keskustelua, jossa muun muassa vihreitten ryhmäpuheenvuorossa todettiin, että vanhushoivapalvelut ovat Suomessa kriisissä, ja täällä on todettu puheenvuoroissa, että vanhushoivapalvelut eivät toimi ja mitoituksia ei nou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

dateta, niin itselle on tullut kyllä vähän semmoinen outo tunne, että onko meillä todella Suomessa näin huonosti nämä asiat. Minun kuvani, oma kokemukseni ja sen takia tullut kuvani on kyllä erilainen.

On täysin selvä, että meillä on yksiköitä, joissa on ongelmia, ja on varmaan niinkin, että ne vakavat ongelmat, joita on tullut nyt julkisuuteen, eivät ole pelkästään jäävuoren huippu, on varmasti muitakin, joissa on todella vakavia ongelmia. Ja on niinkin, että tämä ei koske pelkästään yksityistä palvelutuotantoa, vaan julkisella puolellakin on ongelmia. Mutta kun ajatellaan kokonaisuutena meidän vanhusten palveluita, niin en minä uskaltaisi käyttää sanaa, että se on kriisissä. Nimittäin oma kokemukseni on, että meillä on valtavan paljon hoivaa tarjoavia yksiköitä, jotka tekevät erittäin hyvää työtä. Itse asiassa on rehellistä tunnustaa, että olen saanut viestejä siitä, että esimerkiksi meillä Lapissa on tämän paljon parjatun Esperin Carenkin yksiköitä, joissa asiat ovat hyvin, ja siellä tehdään hyvää työtä ja asiat ovat kunnossa. Jos kansalaisetkin ovat kuunnelleet tätä eduskuntakeskustelua, ja osa on varmasti kuunnellut, heille on saattanut tulla mielestäni hieman vääristynyt kuva, että kaikki vanhukset ovat Suomessa melkein heitteillä. Näinhän tilanne ei ole. Meillä on monia yksiköitä, joissa on varmasti ongelmia, parantaa pitää, mutta isossa kuvassa kuitenkin kyllä nämä vanhushuollot Suomessa toimivat kohtuullisen hyvin. Jos tästä jollakin on parempaa tietoa, niin mielelläni kuulisin. Mutta tämä poliittinen keskustelu on helposti tällaisista, että tässä mennään yhteen laitaan ja unohtuu sitten kokonaisuus.

Arvoisa puhemies! Toisena asiana haluan nostaa kyllä esiin täällä jo keskustellun opposition tekemän lakialoitteen hoitajamitoituksesta. Kuten täällä on keskustelussa käynyt ilmi, puolueet ovat lähes yksimielisiä siitä, että tämä pitäisi tehdä. Mutta ei voi olla kyllä hämmästelemättä, kun tämän lakialoitteen äsken tuossa vielä kävin läpi, kuinka niin kuin ohuella tiedolla, tai voi sanoa, että aika heikkotasoisesti se on tehty. Siinähan ei ole ollenkaan arvioitu esimerkiksi sen taloudellisia vaikutuksia tai voimaantumista, olisiko siinä joku siirtymäaika. Ja ehkä kaikista ongelmallisista on se, että jos se vain tuolloisena hyväksyttäisiin, mikä ei tietenkään ole mahdollista, niin miten esimerkiksi kävisi nykyisille voimassa oleville sopimuksille. Siellä saattaa olla voimassa vaikka 10 vuoden sopimus jollakin yksiköllä, jossa on sovittu tietyistä hoitajamitoituksesta, ja nyt jos laki muuttuu, niin miten kohdeltaisiin näitä sopimuksia? Mitkä olisivat taloudelliset seuraukset siitä?

On aivan selvää, että tämä pitää perusteellisesti valmistella ja tehdä kaikki selvitykset siitä, jotta emme mene ojasta allikkoon. Kun ajattelen, että ensimmäinen allekirjoittaja on aikaisempi vastuuministeri, edustaja Guzenina, niin ei hän ministerinä voi varmaan edes kuvitella oikeasti, että tätä lakiesitystä täällä pystyttäisiin tuolloisena hyväksymään. Hänellä on sen verran vahva kokemus siitä valmistelukoneistosta, että uskon, että tämä on ollut poliittinen operaatio, jossa on salaa toivottu, ettei tälle tukea saataisikaan täällä.

Arvoisa puhemies! Haluan lopussa todeta sen, että kun täällä on paljon puhuttu ongelmista, kuinka kaikki on pielessä, niin täällä on unohtunut se, miltä tämä tuntuu niistä tuhansista ja taas tuhansista hoitoalalla työskentelevistä ihmisistä, niistä hoitajista, jotka siellä arjessa puurtavat, tekevät fyysisestikin raskasta työtä, henkisesti kuormittavaa työtä, vuorotyötä monesti. Heille saattaa tulla semmoinen tunne, että onko tämä turhaa työtä, onko meilläkin kaikki pielessä, onko tämä minun työni merkityksetöntä. Sen takia haluan sanoa, että kyllä meillä täällä eduskunnassa on syytä muistaa myös kiittää niitä henkilöitä, jotka tekevät sitä työtä ahkerasti, eettisesti kestäväällä tavalla, huolehtivat niistä vanhuksista, että he pärjäävät siellä yksiköissä. [Puhemies koputtaa] He kyllä ansaitsevat meiltä kii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

toksen, ja haluan lausua [Puhemies koputtaa] kiitoksen kaikille niille henkilöille, jotka tekevät arvokasta hoitotyötä ja huolehtivat meidän ikääntyvistä ihmisistä.

19.45 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Vanhusten ihmisarvon kunnioittaminen ja laadukas hoito ovat surullisella tavalla uhattuna, olleet jo pitkään. Resurssivaje ja säästöt vanhushoitoissa ovat merkittävä syy siihen, että useissa hoivakodeissa inhimillinen kärsimys on lisääntynyt ja hoitohenkilöstön voimavarat kohtuuttomasti kuormittuneet.

Taloudelliset, tuotannolliset ja kannattavuuteen liittyvät tekijät sopivat erittäin huonosti hoiva-alan ykköstavoitteeksi. Kun vanhushoitolaki 2013 säädettiin, annettiin myös laatusuositus hoitajien määrästä. Eduskunta edellytti, että jos suositeltuun hoitajien vähimmäismäärään ei päästä, hallitus antaa esityksen lain täsmentämisestä. 2014 julkaistun THL:n tutkimuksen mukaan joka kymmenes ympärivuorokautista hoitoa antava yksikkö alitti tuon vähimmäismäärän. Suositeltu hoitajamitoitus 0,5 ei kuitenkaan edes tarkoita sitä, että yksi hoitaja työvuorossa vastaisi kaiken aikaa vain kahden vanhuksen hoidosta. On lomina ja sairauspoissaoloja, henkilöstön tehtäviin saattaa kuulua myös siivousta, pyykinhuoltoa ja muuta, vaikka näin ei kuuluisi olla. Käytännössä vähimmäisvahvuudella mitoitus jää reilusti alle suosituksen.

Ikäihmisten ympärivuorokautisen hoidon asumispalveluissa olevat ovat vähintään keskivaikkeasti muistisairaita ja runsaasti apua tarvitsevia vanhuksia, jotka eivät pärjää yksin, siis kaikkein eniten hoitoa tarvitsevia. SuPerin eli lähi- ja perushoitajien liiton mukaan nykyisellä vähimmäismitoituksella, suosituksella, henkilökunnalla ei ole aikaa kuin fyysiseen perushoitoon ja siihenkin huonosti. Yksilölliset tarpeet, ulkoilu, sosiaalinen elämä jäävät toteutumatta. Arvostetun emeritaprofessori Sirkka-Liisa Kivelän mukaan viime vuosien suomalaisen vanhustenhoidon tutkimukset dokumentoivat yksiselitteisesti, miten huonossa jamassa vanhustenhoidomme on. Tutkimusten antama kuva vanhustenhoidosta on niin kaukana vanhushoitolain määräyksistä kuin yö päivästä. Vanhustenhoidossa ei todellakaan kaikkialla noudateta sen enempää vanhushoitolakia kuin suosituksiakaan. Se tarkoittaa, että vanhuksia ei ehditä kävelyttää ulkona, tarjota heille sosiaalista toimintaa tai harrastusmahdollisuuksia eikä pahimmillaan edes syöttää heitä. Vanhuksia myös sidotaan sänkyihin, annetaan lääkkeitä miten sattuu. Kaltoinkohtelut selviävät muun muassa Valviran tutkimuksista.

Arvoisa puhemies! Eikö yksikin, saati useat tällaiset raportoidut tapaukset ja tilanteet anna todella aiheita puhua vanhushoitojen kriisistä? Tarvitaan selkeitä täsmennyksiä lakiin, tarvitaan vanhusasiavaltuutettu ja lisää valvontaresursseja sekä myös henkilökunnalle, hoivakotien asukkaille ja omaisille paremmat mahdollisuudet ilmoittaa epäkohdista ilman pelkoa tikun nokkaan joutumisesta.

Tässä salissa on laajaa kannatusta myös sille peruslähdekohdalle, että hoitajien riittävä vähimmäismäärä kirjattaisiin suoraan vanhushoitolakiin. Desimaaliluku ei kaikkia vanhustenhoidon puutteita ratkaise, eikä tietenkään. Kaikissa hoivayksiköissä henkilöstövajetta tai muitakaan ongelmia ei edes ole, mutta siellä, missä on, asia on erittäin vakava. Vihreät kannattavat hoitajamitoituksen 0,7 kirjaamista lakiin. Tarvitsemme lisäksi tiukempaa sääntelyä siitä, että hoitoisuudeltaan vaativampien vanhusten kohdalla hoitajia on oltava vähimmäismäärää enemmän. Perälauta on kuitenkin hyvä säätää.

Suomessa on tuhansia vaativaa ja arvokasta työtä tekeviä hoitajia kuntien ja yritysten vanhushoitoissa. Valtava määrä hoivatyötä tehdään myös ikäihmisten ja omaisten ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

deissa. Vähälle huomiolle tässä keskustelussa ovat jääneet muun muassa omaishoitajat, joiden aseman parantamiselle on edelleen suuri tarve. Alipalkatulla hoiva-alalla ammattilaisia motivoi työssään se, että oikein mitoitettut resurssit mahdollistavat sekä laadukkaan työn että työntekijöiden hyvinvoinnin. Myös soveltuvuustestit koulutukseen hakeuduttaessa on terveydenhuollon ammattiliittojen mukaan syytä palauttaa. Korkeasta ammattietikasta on voitava pitää kiinni.

Arvoisa puhemies! Tässä kaikessa on kyse ihmisarvoisen ja asianmukaisen vanhustenhoidon perusasioiden korjaamisesta oikealle tolalle. Ellemme korjauksia tee, vanhusten kaltoinkohtelusta uhkaa tulla uusi normi. Sellaista me emme voi hyväksyä.

19.51 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Esperin Caren tapaus nosti surullisella tavalla pintaan vanhustenhoidon ongelmat maassamme. Tilanne on kaiken kaikkiaan haastava, sillä ikäihmisten osuus väestössämme kasvaa, ja samalla hoidon tarve lisääntyy tulevina vuosina.

Esperin Caren tapauksessa suurin ongelma on ollut valvonnan puute, koska tämä on mahdollistanut niin kutsuttujen haamuhoitajien käyttämisen. Kannatan hoitajaminimin kirjaamista lakiin, mutta tämäkään ei poista ongelmaa, jos valvonta pettää. Kaikkein olennaisin asia on siis valvonnan lisääminen. Jo nykyisellään hoitajasuositus on puoli hoitajaa asiakasta kohden, ja nyt 95 prosenttia hoitopaikoista ainakin paperilla ylittää tämän suosituksen. Julkisella puolella keskimääräinen mitoitus on 0,66 ja yksityisellä 0,64.

Arvoisa puhemies! Hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin ja valvonnan lisääminen ovat ensisijaisia toimia. Ainakin ministeri Orpo on pitänyt tärkeänä myös sanktiointia, esimerkiksi maksujen palautusta, jos yksityisen toimijan suorite on kelvoton. Itse olen ajatellut, että kunnat ja kuntayhtymät olisivat osanneet tällaiset seikat ottaa huomioon ulkoistussovimuksissaan esimerkiksi sopimussakkoina tai muina sellaisina. Minusta on kummallista, jos tähän tarvittaisiin lainsäädäntöä. Tämä on mielestäni sopimusasia.

On tutkittava mahdollisuuksia parantaa kotihoidon laatua ja siten edesauttaa kotona asuminen vaihtoehtona hoivakodeille ja palvelutaloille. Oma roolinsa on myös omaishoidolla. Jos omaishoidosta saatua korvausta ei säädetä verosta vapaaksi, mikä mielestäni olisi täysin mahdollista, olisi omaishoidon verotusta kevennettävä eläketulovähennyksen kaltaiseksi vähennyksellä.

Arvoisa puhemies! Ikäihmisistä huolehtimisessa on kaikin keinoin tavoiteltava korkeaa laatua kokonaisuutena. Meillä kaikilla on yhteinen tahtotila saada suomalainen vanhustenhoito kuntoon. Hoidetaan tämä asia yhdessä ja varmistetaan kaikille arvokas vanhuus.

19.54 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Sen, minkä taakseen jättää, sen edestään löytää. Hoitajamitoituksen kohdalla vanhan sananlaskun paikkansapitävyys ei yllätä. Keskustelemme tänään ehkä kokoomuksen mielestä desimaaleista mutta oikeammin puhumme tuhansien vanhusten arjesta hoivakodeissa. Kiistelemme kymmenesosista, mutta ne sanelevat, pääseekö vanhus viikon aikana ulkoilemaan tai edes päivän aikana ylös sängystä. Siksi me jo viime vaalikaudella vaadimme 0,7:n hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin, eivätkä sitä keskustan edustajatkaan vuonna 2012 karsastaneet. Näin käy ilmi Kallevan, Turun Sanomien ja Väli-Suomen teettämästä kyselystä, jossa enemmistö antoi tukensa hoitajamitoituksen sitovuudelle. [Hannakaisa Heikkinen: Niin kuin nytkin!] Jo tuolloin olimme saaneet vakavaa viestiä niin kansalaisilta, vanhusten omaisilta kuin sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoilta sekä yksityisen että julkisen puolen vanhushoivan ongelmista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Hoitohenkilökunnan määrä oli ja on keskeisin laadun peili, sillä hoiva annetaan ihmiseltä ihmiselle.

Viime viikolla kokoomus oli ainoana ja pontevana puolueena vastustamassa hoitajamitoituksen lisäämistä täällä salissa, lehtien sivuilla sekä tv:n ajankohtaisohjelmissä. Vastustus oli vahvaa ja yritys vakuuttavaa, mutta lopulta jotain tapahtui, ja kokoomuskin maanantaina ilmoitti sittenkin tukevansa aloitetta hoitajamitoituksen kasvattamisesta. Hitaasti laiva kääntyi, mutta lopulta kumminkin. Hyvä. Sen koommin asiaa on selitetty tavalla, josta ei saa mitään selvää. Tänäinkin on kysytty, mitä kokoomus tarkoittaa riittävällä mitoituksella, jos mitoitus ei ole luku.

Arvoisa puhemies! Pääministerimme mielestä tapaus Esper Care kertoo viranomaisvalvonnan puutteesta, joka kuitattaisiin maakuntamallilla. Vastauksena tämän hetken hätähuutoihin hän peräänkuuluttaa kunnilta lisää huolellisuutta kilpailutusprosesseihin. Syy Esper Caren kaltaisiin tapauksiin ei kuitenkaan löydy ostopalvelusopimuksista vaan yksityisen sektorin markkina- ja logiikasta. Mikään lisävalvonta tai keskitetty maakuntamalliin perustuva järjestelmä ei estä yritysten voitontavoittelua. Puhumme nimenomaan kansainvälisistä suurista yrityksistä.

Toisin kuin hallitus viime viikolla kyselytunnilla väitti, en usko, että yksikään kuntapäättäjä lähtisi tekemään sopimusta, jossa yksityiselle jäisi vapaat kädet karsia henkilökunnan määrästä, inhimillisen hoivan laadusta, ruoasta, puhumattakaan lääkkeiden oikein hoidosta. Minusta väite aliarvioi rankasti kuntapäättäjiä. Kysymys ei tietenkään ole vain hankintaosaamisesta, vaan tehtyjä sopimuksia on rikottu. Sääntöjä on kierretty ja porsaanreiät käytetty. On luotettu siihen, että hauraat asiakkaat, vanhuksemme, ovat niitä maan hiljaisia, joiden kohdalla on röyhkeästi uskallettu tehdä rimanalituksia, jopa heitteillejättöä.

Valinnanvapaus, se, jolla kokoomus kiertäisi kunnallisen terveydenhuollon resurssipulan ja joka sen mielestä on muka ollut sote-järjestelmän keskeisin puute, toisi meille vain mahdollisuuden valita toinen toistaan enemmän voittoa tavoittelevien yritysten väliltä. Esper Care on ennen kaikkea esimerkki siitä, mikä meitä valinnan jälkeen odottaisi. Valitettavasti nyt esille tulleet puutteet ja räikeät virheet ovat vain jäävuoren huippu. Yksityisissä voittoa tavoittelevissa laitoksissa, myös muissa kuin vanhusten hoivabisneksessä, näyttää toistuvan sama: kun tavoitellaan voittoa, se tapahtuu henkilöstömitoituksesta. Surullisia, järkyttäviä viestejä kuuluu niin vammaisten, lasten kuin nuorten sijoituslaitoksista, jopa päiväkodeista.

Hoivan täytyy olla enemmän laatua kuin bisnestä. Me SDP:ssä olemme korostaneet yksityisten yritysten täydentävää roolia kunnalliseen perusterveydenhuoltoon. Toisin sanoen hyväksymme yksityiset toimijat, mutta vain, jos ne kantavat kuntien kanssa vastuun kansalaistemme hyvinvoinnista. Vanhusten hoivapalveluiden lähtökohtana tulisi olla ihmisarvoisen ja turvallisen elämän takaaminen vanhuksille. Voiton tahkoaminen tai kilpailu ei siihen kuulu. Olen vahvasti välikysymyksen kannattaja.

19.59 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kalle Päätalon romaanissa Viimeinen savotta huutolaispoika Vikke Nilo on pääosassa, ja hänen elämänsä tarkastellaan tuon ajan, siis vajaan sadan vuoden takaisten asioiden, näkökulmasta. Niiden tarkastelu on mielenkiintoista tänäkin päivänä. Onneksi kuitenkin olosuhteet ovat muuttuneet tähän päivään mennessä noista huutolais- ja vaivaisajankohdista. Mutta valitettavasti samoja piirteitä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

ollut havaittavissa myös nyky-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon ja ennen kaikkea nyt sitten vanhuspalveluiden puitteissa.

Aiemman kauden pitkäaikainen kansanedustaja Hannes Manninen totesi joskus, että on asioita, joita kaikki kannattavat, mutta ne eivät edisty, ja on myös asioita, joita kukaan ei kannata, ja silti ne edistyvät, menevät eteenpäin. Toivottavasti tämä nyt tänä päivänä käsitellyssä oleva vanhustenhoidon tila ei kuulu millään lailla näihin kategorioihin. Kaikki tuntuvat olevan noin pääsääntöisesti varsin yksituumaisia. Ja tässä suhteessa tämä luo ainakin pohjaa, toivon mukaan, seuraavalle vaalikaudelle ja uudelle eduskunnalle olla tekemässä konkreettisesti niitä päätöksiä, jotka liittyvät sekä rahoitukseen että vanhustenhuollon kehittämiseen ja siellä tapahtuviin erilaisiin lainsäädäntömuutoksiin.

Arvoisa puhemies! Haluan myös osaltani kiittää niitä tuhansia ja tuhansia hoiva- ja hoitotyötä tekeviä henkilöitä, naisia ja miehiä — naisia suurelta osin — jotka eri hoiva- ja hoitolaitoksissa tekevät aivan korvaamatonta työtä. Ei pidä syyllistää niitä paikkoja, missä tehdään hyvää työtä. Itsekin olen saanut tutustua useampaan hoitoyksikköön. Varsinkin pienissä yksityisissä tehdään erittäin hyvää työtä, ja kodinomaisuus on yksi sellainen valtti, josta pitää olla iloinen. Valvomalla tai valvontaa lisäämällä — vaikka sitäkin varmasti tarvitaan, koska puutteita on — ei varmasti tulla poistamaan kaikkea sitä, mitä ihmiselämässä ja myös hoitopaikoissa pystyy toteutumaan, riippumatta siitä, onko kysymys sitten kunnan tai julkisen sektorin paikasta tai yksityisestä paikasta.

Haluan myös miettiä sitä, kuinka paljon tämä käytävä keskustelu, joka myös kärjistää asioita, aiheuttaa ahdistusta esimerkiksi vanhusten itsensä tilanteesta ja tunteista siitä, ovatko nämä Suomen olosuhteet todellakin niin huonot kuin aina välillä väitetään olevan. Onneksi kuitenkin Suomessa pääsääntöisesti asiat ovat hyvin, mutta jokainen väärin hoidettu henkilö tai puute on korjattava, ja niihin on uskallettava puuttua.

Arvoisa puhemies! Se on totta, että desimaalit eivät hoida, mutta ne ihmiset siellä desimaalien takana hoitavat. Ja siksi on tietysti ymmärrettävää, että myös eduskunnan on katsottava sitä mitoitusta, koska juuri muuta me emme voi tehdä kuin katsoa sitä mitoitusta, millä mennään sitten eteenpäin. Se on tietysti kovin yksilöllistä, koska jokainen henkilö, joka tarvitsee hoivaa ja hoitoa, on siinä oman tarpeensa mukaan tarkasteltavana, mutta joillakin keskiarvoillakin meidän on vain pakko edetä. Eli ihmisiä tarvitaan varmasti enemmän hoiva- ja hoitotyöhön. Se on — uskon näin — tämän eduskunnan hyvin yleinen tahto, ja tällä pohjalla tulee mennä myös eteenpäin.

Olisin oikeastaan halunnut kysyä ministeriltä ja jätänkin sen tässä nyt ilmaan: Kun puhutaan valvonnasta ja sanktioista, niin kuinka paljon suomalainen yhteiskunta voisi kehittää hyvän hoidon malleja, niin että siellä on sitten — onko se hymiö vai mikä, joka voidaan antaa siitä, kun nähdään, että eri yksiköissä on hyvää hoitoa, ihmisistä pidetään hyvää huolta? Ja kun saa sitten tuota tunnustusta, niin voisiko se näkyä myös jollakin lailla ihan taloudellisesti ikään kuin tuon kyseisen yksikön ja hoivan palkitsemisena? Se olisi myös yksi osa siinä, kun viedään asioita eteenpäin. Itse en usko aina siihen, että se on pakko, joka kannustaa, mutta jos on sitten muita kannusteita hyvästä hoidosta, niin nämä tulisi mielestäni ottaa mukaan, kun näitä kysymyksiä pohditaan.

Arvoisa puhemies! Välikysymys vanhustenhoidon tilasta on tietysti mitassa kyllä paikallaan. Välillä kyllä tulee mieleen, että se olisi oikeastaan pitänyt osoittaa jo edelliselle hallitukselle, mutta mennään nyt sitten tämän hallituksen kaudella eteenpäin. Ministeri Saarikon — uskallan kutsua sitä Annikan listaksi — 25 kohtaa ovat kaikki sellaisia, joidenka pohjalta on hyvä edetä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

20.05 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Vanhuspalveluiden ongelmat eivät ole uusi asia. Ikäihmiset, heidän omaisensa ja vanhuspalveluiden henkilöstö ovat jo vuosien ajan yrittäneet kiinnittää päättäjien huomiota epäkohtiin. Esille tulleet epäkohdat ja laiminlyönnit ovat surullisia tapauksia, mutta ainakin nyt asia saa ansaitsemansa huomion ja ongelmat on otettava vakavasti. Kuten täällä on todettu, asia on monella tapaa eduskunnan käsissä. Nyt on tärkeää, että asioihin puututaan, lainsäädäntöä tarkennetaan ja tiukennetaan. Me tarvitsemme konkreettisia tekoja vanhuspalveluiden parantamiseen.

Esperi Caren räikeiden laiminlyöntien tultua julkisuuteen me olemme varmaan kaikki kohdanneet ihmisiä, jotka ovat halunneet keskustella vanhusten palveluista. Heillä on omia kokemuksia läheisten hoidosta, tai he ovat itse vanhuspalveluiden parissa hoitamassa ikäihmisiä. Me olemme varmasti kuulleet myös monenlaisia kokemuksia heidän suullaan, ja tämä huoli on kantanut kaikkien iholle. Ihmiset ovat myös sanoneet, että vanheneminen Suomessa pelottaa. Tämä on avannut aivan uudenlaisen keskustelun, jossa myös meillä on oma vastuumme, johon meidän on myös puututtava. Tästä syystä viimeistään nyt meille on selvää se, että vanhustenhoito tarvitsee selkeästi paremmat hoitajamitoitukset, selkeästi paremman lainsäädännön ja paremmat resurssit.

Professori Teppo Kröger toteaa muun muassa, että jotta me saavutamme pohjoismaisen tason, se edellyttäisi meiltä noin miljardin euron lisäystä vanhustenpalveluihin. Se kertoo myös siitä, mikä on meidän vanhustenpalveluidemme tila, kun me vertaamme itseämme muihin Pohjoismaihin. Tämä edellyttää meiltä muun muassa selkeää minimihenkilöstömäärää, ja nyt on arvioitu, että 0,7 tehostettuun palveluasumiseen, ympärivuorokautiseen asumiseen, on se paras minimimittari. Tämä edellyttää myös vanhustyön erityisosaamisten palauttamista, joita ovat muun muassa gerontologinen hoito- ja sosiaalityö, geriatria, lääkehoito, ravitsemus ja monialainen kuntoutus sekä suun terveydenhuolto. Tämän lisäksi lakiin on kirjattava myös nykyistä tiukempi vaatimus yksilöllisten perusoikeuksien toteutumisesta. Tämän lisäksi, kuten täällä on todettu useaan kertaan, me tarvitsemme asiakaslähtöisen lähestymiskulman niistä palveluista, joita kukin yksilöllisesti tarvitsee.

Kotihoidossa on yhä huonokuntoisempia vanhuksia, ja osa heistä tarvitsisi huomattavasti tehostetumpaa hoitoa kuin kotihoitokäynneillä voidaan antaa. Olemme kuulleet vakavasti sen, että entistä huonokuntoisempia vanhuksia on tällä hetkellä kotona, ja olemme saaneet myös viestiä siitä, että vanhukset eivät pääse kotoa esimerkiksi tehostettuun palveluasumiseen, vaikka he sitä toivoisivat ja vaikka kaikki asiantuntijatkin toteavat, että vanhuksen paikka ei ole kotona ja hän elää monta kertaa epäinhimillisissä olosuhteissa. Tästä syystä meidän on puututtava myös kotihoitoon ja kotihoidossa oleviin kokonaisuuksiin.

Kun me puhumme yleensäkin vanhuspalveluista, meidän tulee tunnistaa vanhuspalveluiden kokonaisuus, joka lähtee vanhusten elämäntilanteesta, hoitoisuudesta ja palveluiden tarpeesta. Kotihoito ja erityyppiset vanhusten palvelutalot, ryhmäkodit, tehostettu palveluasuminen ja laitoshoido, kyse on tästä kokonaisuudesta, ja kyse on siitä, että vanhus saa asua siellä, missä se hänelle on inhimillisesti kaikkein parasta. Juuri näistä syistä me tarvitsemme myös erilaisia palvelutaloja sekä myös erilaisia mahdollisuuksia olla kotona. Me tarvitsemme vahvempaa kotihoitoa. Me tarvitsemme lisää hoitajia niin kotihoitoon kuin tehostettuun palveluasumiseen ja laitoshoidoon.

Arvoisa puhemies! Esille nousseet tapaukset osoittavat myös, että valvontaviranomaiset ovat ylityöllistettyjä eikä heillä ole ollut riittäviä resursseja puuttua epäkohtiin. Valvontaa tulee siis tehostaa ja sen laatua parantaa. Tämä koskee niin palveluntuottajia, palveluiden järjestäjiä kuin aluehallintovirastoja ja Valviraa ja tulevaisuudessa myös Luovaa. On

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

käytävä välittömästi läpi valvonnan viranomaisten toimivaltuudet ja tarkastettava käytänteet valvonnassa, käyttävätkö ne valvonnassa kaikkia lain suomina valtuuksia täysimääräisesti ja tarvitaanko niiden vahvistamista entisestään. Ilolla kuulin, että ministeri Saarikko tänään on puuttunut nimenomaan tähän asiaan.

20.11 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensin on pikkusen ihmeteltävä sosiaalidemokraattien logiikkaa siinä mielessä, että tämä 0,7-hoitajamitoitus ei ole teidän hallitusohjelmassanne — meidän hallitusohjelmassamme se on — ja silti te kuitenkin haluatte kaataa hallituksen. Tämä ei mene nyt minun jakeluuni kyllä, mutta siitä varmaan voidaan keskustella.

Mutta minä haluan mennä tähän yhteen inhimilliseen hoitomuotoon eli tähän perhehoitoon, jota Suomessa on jo. Joka vuosi tulee lisää 40—60 perhekotia, eli se pikkuhiljaa lisääntyy. No, miksi minä haluan tätä nyt korostaa? Me tarvitsemme näitä vaihtoehtoisia hoitomuotoja, ja me tarvitsemme myös kotihoitoon vaihtoehtoja. Tuossa edellinen puhuja puhui hyvin kotihoidon tilanteesta: siitä, että yhä vaikeahoitoisempia ihmisiä, yhä huonokuntoisempia, on kotona, ja siinä ei kyllä tahdo sitten riittää enää sekään, vaikka neljä, viisikin kertaa käy siellä hoitaja katsomassa sitä kotona asuvaa. Jos on niin huonossa kunnossa, niin hän tarvitsee kyllä toisenlaisen hoitopaikan, ja minä kyllä ehdottomasti lämpimästi suositteaisin sitä, että katsottaisiin, onko perhehoito se uusi paikka.

Vuonna 2015 lakiin tulleet osavuorokautinen perhehoito ja perhehoito hoidettavan kotona ovat mahdollistaneet todellakin sen, että perhehoidolla pystytään räätälöimään apua ja tukea hyvin moniin hoivan ja huolenpidon tarpeisiin. Tätä me juuri tarvitsemme, tätä joustavaa hoitomuotoa me tarvitsemme. Erityisesti hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito on omaishoitajille mieluinen palvelu.

Perhehoito ei tietenkään sovi kaikille, mutta kokemusten mukaan se on monelle ikäihmiselle hyvä, elämänlaatua parantava vaihtoehto etenkin silloin, kun ikäihminen esimerkiksi kokee turvattomuutta, pelkoja ja selviytymisen vaikeuksia omassa kodissaan, kun kotiin annettavat palvelut eivät pysty vastaamaan ikäihmisen tuen ja turvan tarpeisiin, kun ikäihminen ei vielä tarvitse ympärivuorokautista hoitoa, kuten tehostettua palveluasumista tai laitoshoidoa, vaan toisen ihmisen läsnäolo samassa kodissa riittää turvaamaan ikäihmisen levollisuuden. Ja sitä voidaan käyttää silloin, kun lyhytaikainen perhehoito mahdollistaa omaishoitajan vapaat tai muun lyhytaikaisen hoivan ja huolenpidon tarpeen, kuten sairaalajakson jälkeisen kuntoutumisen kotiympäristössä. Ja tuo lyhytaikainen perhehoitohan nimenomaan on myös sitä hoitoa, että omaishoitaja voi pitää vapaansa.

Yhä useampi kunta on ottanut perhehoidon palveluvalikoimiinsa, ja perhehoidossa olevien ikäihmisten määrä kasvaa vuosittain tasaisesti. Perhehoidon järjestämisvastuu on kunnalla, ja tulevaisuudessa perhehoidon toivotaan olevan kaikissa kunnissa saatavilla oleva vaihtoehto palveluketjussa. Kunnat turvaavat perhehoidon saatavuuden perhehoitajien riittävällä tuella ja asiakasohjauksen toimivuudella.

Perhehoidon vahvuutena ilman muuta on eläminen perheyhteisössä tai omassa kodissa, jossa arkea eletään yhdessä. Päivittäinen elämä, hoito ja hoiva perustuvat ikäihmisen tuntemiseen ihmisenä, hänen yksilöllisten tarpeidensa tunnistamiseen, inhimilliseen yhdessäoloon, kiintymykseen ja perheen ihmissuhteisiin. Perhehoidon vahvuudet ovat yhteneväisiä kuntien ikäihmisten palveluita ohjaavan lainsäädännön kanssa. Vanhuspalvelulaissa määritellään, että palvelut on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

ta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan.

Perhehoito pystyy vastaamaan hyvälle ikääntymiselle ja palveluille asetettuihin tavoiteisiin. Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palveluiden parantamiseksi painotetaan ikääntyvän ihmisen mahdollisuutta elää omanlaistaan elämää iästä ja toimintakyvystä riippumatta.

Sitten minun on otettava vielä esille kotihoidon puolesta sellainen asia kuin liikunta. Kotipalvelujen piirissä olevilla ikäihmisillä on paljon liikunnan esteitä ja alentuneet resurssit liikkumiseen. Tässä ryhmässä liikuntapoliittiset tavoitteet ja kotipalvelujen käytäntö ovat ristiriidassa keskenään. Kotiin tuotavat palvelut alentavat aktiivisuutta. Sen sijaan kodin ulkopuolelle tapahtuvaan asiointiin liittyvä apu laajentaa elinpiiriä ja aktiivisuutta ja ylläpitää itsenäisen ihmisen identiteettiä. Vapaaehtoistyöntekijöiden avulla on mahdollista lisätä ulkoilua ja parantaa elämänlaatua. Vapaaehtoistyön entistä parempi organisointi osaksi kotipalveluja on kestävä kehityksen keino tämän ryhmän liikunta-aktiivisuuden ja ulkoilun lisäämisessä. Näin sanoi gerontologian professori Taina Rantanen meille tulevaisuusvaliokunnassa. Toivon, että Tainan teesejä saadaan käytäntöön.

20.16 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Sain puhelun hoitotyötä tehneeltä eläkeläiseltä, joka sanoi, että ymmärtäkää nyt, että hoitajan työaika on vähennetty merkittävästi juuri siirtämällä muita kuin hoivatöitä työvuoroon. Hoitajan normaalissa työvuorossa todella tehdään valtavasti kaikkea muuta kuin suoraa asiakkaan kanssa tehtävää hoivatyötä. Pyykkihuolto pyörii hoitajien voimien, ruokahuolto pyörii hoitajien voimin, viriketoiminta jätetään sen hoitajan varaan, joka ehtii, lamput vaihdetaan keittiöstä, vastataan palo- ja turvahälytyksistä ja huollosta, soitetaan sijaisia seuraaviin vuoroihin ja kirjataan koneelle kaikki mahdollinen ja mahdoton. Eihän yhteen työvuoroon enää paljon muuta mahdukaan. Jopa yhden kokonaisen hoitotyöntekijän työaika menee muuhun kuin varsinaiseen hoitotyöhön. Vaikka kaikki nämä edellä mainitut työtehtävät ovat tärkeitä vanhusten hyvinvoinnin kannalta, on väärin, että nämä työt on siirretty heille, joiden pitäisi ehtiä tekemään työtä vanhusten kanssa. Henkilöstömitoitus ei ole hoitajamitoitus. Ja siksi on tärkeää, että lakiin saadaan nimenomaisesti hoitajamitoitus.

Hoitajat on laitettu pahimmillaan aivan äärimmilleen. Viime viikkojen aikana ilmi tulleet laiminlyönnit ovat merkki koko alalla olevista vakavista ongelmista, joihin on puututtava. Valitettavasti jotain tällaista olen jo osannut odottaa viime vuosina ihmisiltä saatujen viestien takia. Olen saamieni yhteydenottojen takia ollut yhteydessä eri valvontatahoihin, koska palautteet vanhusten hoivasta ovat olleet todella huolestuttavia. Nyt aivan vastaavanlaiset tilanteet tulevat median kautta todeksi mitä kauheimmilla tavoilla. Jo vuosia myös alan ammattilaisilta on kuultu epätoivoisia avunhuutoja liittyen hoitohenkilöstön mitoituksiin ja käytettäviin haamuhoitajiin. Henkilöstöä ei selvästikään ole tarpeeksi, ja ammattilaiset ovat itse sanoneet, että pelkäävät, ettei hyvää hoivaa ja turvallisuutta voida täysin taata. Valvontatahot taas ovat täysin ylityöllistettyjä, ja tuntuu, että ne voivat reagoida ilmoituksista vain jäävuoren huippuun. Miksi tämä kaikki on kaikunut kuuroille korville?

Laitoshoidossa olevan vanhuksen perushoitoon vaaditaan yksistään vähintään 150 minuuttia asiakasta kohden vuorokaudessa. Se tarkoittaa, että asiakasta on autettava peseytymisessä, ruokailussa, wc-käynneillä, pukeutumisessa ja riisuutumisessa. Lisäksi asiakkaan terveydentilaa on seurattava ja hoidon tarvetta jatkuvasti arvioitava ja varmistettava, että sairaanhoidolliset toimenpiteet ja lääkehoito toteutuvat. Vanhushoidossa laatu on yhtä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

kuin hoitaja. Se on niin yksinkertaista. Jos hoitajia ei ole tai he ovat ylityöllistettyjä, laatu on heikkoa. Vuonna 2001 laatusuosituksia tehtäessä puhuttiin jopa 1,2 hoitajan mitoituksista. Hyvää hoitoa olisi tuolloin ollut 0,8 hoitajan mitoitus. Viime vuodet olemme pitäneet ok-mitoituksena 0,5:tä, jopa vielä niin, ettei kyseessä tarvitse olla edes hoitaja vaan mitoitukseseen on laskettu myös muun alan ammattilaisia. Se kaikki aika on pois asiakkaiden hoidosta.

Ja tähän on tultu. Miksi? Eduskunta on nostanut talouden kaiken politiikan kirkkaimmaksi kärjeksi jopa ihmisten hyvinvoinnin hinnalla. Olemme antaneet hoivapalveluita markkinoille ja uskoneet, että yksityinen sektori voi tehdä saman hoivatyön jotenkin tehokkaammin ja tuottavammin. Mitä hölynpölyä. Totta kai voittoa voidaan tehdä vanhushpalveluilla, jos säästetään kaikki minimiin. Sitä on se löysä puhe tehokkuuden parantamisesta ja julkisten palveluiden tehottomuudesta. Ja tässä on nyt lopputulos.

Mutta on vikaa myös niissä toimijoissa, jotka kiertävät kaikki suositukset ja hyvän hoidon laatusuosituksset. Kaikkein räikeimpiä esimerkkejä henkilöstömitoitusten laiminlyönnistä ovat niin sanotut haamuhoitajat, siis työvuorolistoilta kirjatut ihmiset, joita ei todellisuudessa ole olemassa. Kuinka olemme päätyneet tällaiseen tilanteeseen, että Suomessa toimitaan näin? Meillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin lailla varmistaa, että tällainen toiminta ei ole mahdollista. Vanhuspalvelut koskettavat omais-, koti- ja ympärivuorokautista hoitoa. Meidän on lopetettava hokema kodista ihmisen parhaana paikkana ja kuunneltava, mitä vanhus itse asiasta ajattelee. Monta muutakin asiaa on korjattava hyvän hoivan ja laadun parantamiseksi. Korjaaminen on kuitenkin aloitettava jostain. Laitetaan nyt aivan ensiksi lakiin sitova 0,7 hoitajan mitoitus. Se olisi jo alku asiassa eteenpäin, ja korjataan sen jälkeen muut epäkohdat.

Tällä puheenvuorolla kannatan edustaja Marinin tekemää välikysymysesitystä.

20.22 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Viime aikoina esille tulleet kammottavat paljastukset vanhustenhoidosta ja sen tasosta ovat järkyttäviä. Näillä sanoilla on hyvin moni puheenvuoro tässä salissa tänään alkanut. On hyvä, että julkinen keskustelu kipeästä ongelmasta viimein käynnistyy. Olen kuitenkin surullinen ja tyrmistynyt siitä, että jotain näin raadollista pitää tapahtua, ennen kuin yhteiskuntamme ja sen päättäjät saadaan ravisteltua hereille tosiasioiden äärelle. Tämä tuntuu olevan ajan henki maailmassa, jossa perimmäiset kysymykset ihmisarvosta, oikeudenmukaisuudesta ja inhimillisyydestä jäävät muiden asioiden alle.

Sivistysvaltion tärkein mittari on se, kuinka hyvin se onnistuu pitämään kaikkein heikoimmassa asemassa olevista huolta. Kuinka hyvin siinä on onnistuttu? Mitä eriarvoistuminen ja se, että lähes 120 000 lasta elää köyhyydessä, meille kertovat? Mitä vanhuspalvelujen tila meille kertoo? Minusta me emme elä sivistysvaltiossa. Yhteiskuntaa ja meitä päättäjiä ohjaavista arvoista ja niiden mukaisista valinnoista on puhuttava. Arvopohjan on oltava kunnossa, sillä se on kivijalka, jonka varaan kaikki muu rakentuu.

Inhimillinen vanhuus on universaali perusoikeus. Tämä oikeus ei Suomessa pian 2020-luvulla eletäessä toteudu. Jokainen kuntapäättäjänä toiminut kansanedustaja tietää tai ainakin hänen tulisi olla tietoinen niistä vaikeuksista ja haasteista, joita vanhuspalvelujen kentällä on ollut jo pitkään. On syytä kysyä, kuinka tietoisuus on näkynyt tässä salissa tehdyissä päätöksissä.

Arvojen ohella taustalla on aina kyse myös rahasta. Kuntaliiton arvion mukaan tämän hallituskauden päätökset ovat supistaneet kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 850 mil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

joonalla. Ei näitä faktoja voida sivuuttaa, kun kyse on peruspalvelujen taustalla olevista ongelmista. Kunnissa on aivan liian usein päädytty tekemään ostopalvelusopimuksia ilman kunnollista kilpailutus- ja hankintaosaamista. Yksityistämisen taustalla on ollut taloudellinen pakko hakea epätoivoisesti säästöjä peruspalvelumenoihin. Pitää uskaltaa sanoa ääneen, että palvelujen siirtämisessä markkinoille vaikuttaa myös tietoinen poliittinen tavoite. Tämä on tullut selvästi esille myös sote-uudistuksen valmistelun yhteydessä mutta myös kuntakentällä.

15 vuoden aikana olen huomannut, että kokoomus ja keskusta ovat ajaneet lähes pakkonomaisesti palveluja markkinoille. Vanhuspalveluissa ongelmia on ollut niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla, mutta vakavimmat niistä esiintyvät nimenomaan pörssiyhtiöissä, jotka hakevat aggressiivisesti voittoa henkilöstöresursseja karsimalla. Kaltoinkohdeltu ja riittämätön hoito on ollut hengenvaarallista. On täysin vastuutonta, ettei kokoomus ole suostunut myöntämään, että ylikansallisten yhtiöiden voitontavoittelu ei ole eettisesti yhteensovitettavissa inhimilliseen hoivaan vanhuspalveluissa. Erikoista on myös se, ettei kokoomuksella ole ollut halua puuttua tilanteeseen, jossa jätit vääristävät keinottelullaan markkinoita ja ajavat alas pienempiä, laatuun panostavia toimijoita. Kun voitontavoittelun ydin pohjaa henkilöstömenojen karsimiseen, aavistelen, että näitä synkkiä uutisia tulee esille vielä enemmän. Samat pörssijätit operoivat myös lastensuojelun ja vammaispalvelujen kentällä. Tämä on keskeinen ero julkisen ja yksityisen toiminnan välillä. Julkisilla palveluilla ei ole tarkoitus tehdä voittoa.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtaja Orpon kommentit hoitajamitoituksesta ovat olleet yllämielisiä. Me emme puhu desimaaleista vaan hoitotyön ammattilaisista, jotka vanhuksiamme hoitavat. Me puhumme riittävästä henkilöstöstä vastaamaan puhtaudesta ja ruuasta. Täytyy ymmärtää, että kyse on minimistä, vähimmäismäärästä, mikä on kirjattava lakiin.

Lopuksi haluan todeta, että vanhuspalvelut on kotihoiton, tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaishoidon ja saattohoidon muodostava kokonaisuus. Siihen kuuluvat myös korvaamattoman arvokas omaishoito, järjestöt ja vapaaehtoiset. Keskeisessä asemassa on kuitenkin ammattitaitoinen henkilöstö, joka nyt musertuu fyysisesti ja henkisesti kohtuuttoman taakan alla. Arvojen, resurssien ja valvonnan tulee olla kunnossa. Mikään puolue ei korjaa asiaa yksin, joten laaja poliittinen tahtotila on välttämätön. — Kiitos.

20.27 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän vaalikauden aluksi hallitus päätti heikentää eniten apua tarvitsevien ikäihmisten hoivaa. Hallitus esitti hoitajien vähimmäismitoituksen laskua 0,5:stä 0,4:ään. Onneksi opposition ja kansalaisyhteiskunnan voimanponnistuksena hallitus perääntyi tästä esityksestä. Esimerkiksi vuonna 2014 tehostetun palveluasumisen yksiköissä hoitajamitoitus oli keskimäärin 0,62.

Vanhuspalvelut ja niiden laatu ovat jatkuvasti lehtien otsikoissa. Hoitajamitoitus ei yksin paranna kaikkia ongelmia, mutta hoitajien määrällä on väliä. Heille, jotka tarvitsevat kaikkein eniten apua arjessaan ja ovat eniten riippuvaisia hoivasta sillä on väliä, kuinka monta hoitajaa on työvuorossa. 0,4:n mitoitusta tarkoittaa, että 14 vanhuksen hoitoyhteisössä aamu- tai iltavuorossa on vain yksi ainoa hoitaja. Vuonna 2012 kaikki kantoivat huolta hoitajien määrän riittävydestä eduskunnassa. Silloin sovittu 0,5:n hoitajamitoitus mahdollisti sen, että 14:ää henkilöä hoitaa sekä aamu- että iltavuorossa edes kaksi hoitajaa.

Viime hallituskaudella SDP:n vahvalla vaikutuksella säädettiin historiallinen vanhuspalvelulaki. Siinä vahvistettiin osallisuutta, parannettiin mahdollisuuksia vaikuttaa omaan hoitoon ja hoivaan sekä lisättiin ikäihmisten ja vanhusten aseman ennakointia kaikessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

päätöksenteossa. Tällä vaalikaudella Sipilän hallitus on romuttanut tätä lakia. Hoitajamitoitus ei ole riittävä, ja tällä liian alhaisella mitoituksella on kohtalokkaat seuraukset niin ikäihmisille mutta myös jo nyt ääri rajoilla työskenteleville hoitajille. Valitukset hoitovirheistä, henkilöstön jaksamisongelmat, osaavan työvoiman saatavuusongelmat sekä omaisten huoli ja vastuun kasvaminen hoidosta tulevat olemaan tämän päätöksen seurauksia puhumattakaan asiakkaan, ikäihmisten, näkökulmasta. Miltä tuntuu, jos ainoat päivän aikana koskettavat kädet ovat kiireiset tai yöpaitaa ei ehditä vaihtamaan päivävaatteisiin ennen puoltapäivää? Millainen on elämänlaatu, jos päivästä toiseen iltatoimet alkavat jo tunteja ennen nukkumaanmenoa ja ruuan joutuu aina syömään kiireessä ja kylmänä? Ulkoilusta moni vanhus saa vain haaveilla jo nyt.

Eduskunta on esittänyt tahtotilansa siitä, että hoitajamitoitus täytyy kirjata lakiin. Näin ei ole toimittu. Eduskunta asetti vanhuspalvelulain käsittelyn yhteydessä tiukat ponnet, joissa todettiin, että hallitus arvioi henkilöstömitoituksen toteutumisen vuoden 2014 aikana. Näin toimittiinkin. Edellisen hallituksen peruspalveluministeri Susanna Huovinen teetti lakimuutokseen suosituksen asian kirjaamisesta lakiin. Asia ei kuitenkaan edennyt hallituskumppaneiden vastustuksen takia. Teillä Sipilän hallituksessa olisi ollut mahdollista korjata hoitajamitoitus inhimillisyyden nimissä. Tänäpä on kuitenkin selvinnyt, että kokoomus vastustaa tätä.

Arvoisa puhemies! Nyt jo viisi vuotta voimassa olleessa vanhuspalvelulaissa korostetaan, että ikäihmisten hoito ja huolenpito toteutetaan ensisijaisesti kotona tai kodinomaisessa ympäristössä. Laitoshoidon turvaudutaan vain, jos se on lääketieteellisesti tai arvokkaan elämän ja turvallisen hoidon kannalta muuten perusteltua. Lain hengen mukaan esimerkiksi terveyskeskuksen vuodeosastolla ei saa hoitaa ihmisiä, joilla ei ole siihen lääketieteellistä tai muuta perusteltua syytä. Esimerkiksi muistisairaus tai välimuotoisten hoito paikkojen puute ei riitä tällaiseksi perusteeksi. Valitettavan monessa kunnassa tehostetun palveluasumisen, ryhmäkotien ja vastaavien kodinomaisien asumis- ja hoitoyhteisöjen vähäisyyden takia ikäihmisiä on laitoshoidossa. Se on epäinhimillistä ja samalla äärettömän kallista. Toisaalta kotihoidossa on ihmisiä, joiden oikea asumispaikka ei turvattomuuden tai muistiongelman takia ole enää koti. Meilläkin valitettavan usein tilanne on ollut se, että tehostetun palveluasumisen paikkaa on saanut jonottaa kuukausitolkulla. Valitettavasti kuntouttavan hoidon laiminlyöntien takia moni ikäihminen on menettänyt toimintakykynsä liian varhain ja joutunut esimerkiksi laitoshoidon. Tämä on iso haaste palvelujen järjestäjille, mutta myös panostukset ennaltaehkäisyyn ja kuntoutukseen tulevat maksamaan varmuudella itsensä takaisin. Oikea-aikaisella ja kuntouttavalla hoidolla voidaan muistisairautta sairastavan laitokseen joutumista siirtää jopa 2,5 vuodella.

20.32 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Paljastuneet ongelmat ikäihmisten hoivassa ovat pysäyttäneet meidät kaikki. Kenellekään ei varmasti tullut yllätyksenä, että hoivapalveluissa on ongelmia. Paljastuneiden epäkohtien raadollisuus ja laajuus ja hoivan laadusta tinkiminen toimintatapana kuitenkin yllättivät. Siksi on hyvä, että käymme tämän keskustelun ja ryhdymme välittömiin toimenpiteisiin asioiden korjaamiseksi.

Ikäihmisten hoidon kenttä ei ole Suomessa mitenkään yhtenäinen. Eri puolilla on erilaisia haasteita. Yhteydenotot kertovat hyvistä hoivakodeista, joissa palvelu pelaa ja hoitajilla on aikaa riittävästi vaikkapa lehtien lukemiseen tai asiakkaiden kanssa ulkoiluun varsinaisen hoitotyön lisäksi. Sitten kuulee niitä toisenlaisiakin viestejä. On yksiköitä, joissa ruokailujen järjestäminen alkaa olla omaisten varassa. Myös hoitajat ovat kovilla. Eräs

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

viesti kertoo, että hoitotyötä kutsumusammattinaan pitänyt henkilö joutui vaihtamaan alaa, kun ei jaksanut riittämättömyyden tunnetta kotipalvelukentässä. Oma lukunsa on pieniin yksityiskohtiin puuttuva johtaminen, josta yhtenä esimerkkinä on kertomus siitä, miten puuron keittäminen ohjeistettiin napakasti siirtämään liedeltä mikroon. Taustalla tässäkin se, että näin puuro valmistui muutaman minuutin nopeammin. Se vanhukselle tärkeä aamuhetki ammattilaisen kanssa saatiin tätä kautta supistettua minimiin. Vuosikymmenten tuttu veden kiehuminen kodissa turvallisista aamurutiineista ja tuoksuin vaihtui nopeaan mikronoven paukahdukseen.

Ikäihmistien palvelujen keskiössä pitää olla aina ihminen ja tämän ihmisen oma tarve. Vaikka julkisella puolella on omat ongelmansa, on erityisen merkillepantavaa, että yksityisten yksiköiden kohdalla tehostukset revitään hoitajien selkänahasta ja palvelun laadusta. Minimihenkilökunnalla voi saada maksimitulot mutta harvoin hyvää ja laadukasta hoitoa. Täytyy muistaa, että yrityksen tehtävä on tuottaa omistajilleen aina voittoa. Tästä syystä markkinamalli sopii erityisen huonosti hoivapalveluihin. Siksi myös hallituksen soteratkaisu, jonka ytimessä on nyt jo ollut pidemmän aikaa tämä markkinamalli, on vakava virhe.

Arvoisa puhemies! Keskustelu Esperin Caren toiminnasta paljastuneiden epäkohtien kohdalla on kiteytynyt hoitajamitoituksen kirjaamiseen lakiin. Se on tärkein yksittäinen konkreettinen toimenpide, joka on meidän lainsäätäjien velvollisuus hoitaa lailla kuntoon. Se ei toki ratkaise kaikkia ongelmia, niin kuin tänään on salissa useassa puheenvuorossa jo todettu, mutta se on yksittäisistä toiminnoista tärkein askel oikeaan suuntaan.

Epäkohtien ennaltaehkäiseminen ja löytäminen vaatii panostamista myös valvontaan, joka kaipaa paitsi resursseja myös ihan selkeästi napakkuutta ongelmatilanteisiin puuttamisessa.

Me tiedämme — toivottavasti kaikki me edustajat tiedämme — että meillä on ahkera ja sydämellään hoitotyötä tekevä henkilöstö, jonka kuormitus on usein varsin kovalla tasolla. He kärsivät siitä, etteivät kiireestä tai huonosta johtamisesta johtuen saa tehdä työtään kunnonlailla. He ansaitsevat sen, että hoitajamitoitus on tasolla, jolla he pystyvät myös työnsä tekemään. Voin vain surulla kuvitella — ja varmasti meistä moni on saanut jo palautetta myös tämän päivän aikana — millaisin mieltein hoitajamme ovat seuranneet keskustelua desimaaleista ja lillukanvarsista. Eräiden tahojen vieraantuminen ihmisten arjesta tuntuu jopa aika räikeältä. On keuhkotautia, että juuri osa näistä tahoista on konkreettisesti päättämässä siitä, millaisilla resursseilla hoivatyötä tehdään.

Arvoisa puhemies! Nyt jos koska hoitajamitoitus on kirjattava lakiin. Meillä on siihen varaa. Yhteiskuntana meidän ei ole moraalisesti mahdollista enää katsoa tätä tilannetta sivusta. Ikäihmiset ovat rakentaneet tämän maan, ja he ansaitsevat parhaan mahdollisen hoidon ja hoivan.

20.37 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Ikäihmistien hoidossa on todella parantamisen varaa. Olemme siitä täällä yksimielisiä. Hänen hoidontarpeensa on tärkein tässä keskustelussa, ja yksilöllinen hoitotarpeen mitoitus on tämän ratkaisun avain.

Kokoomus esittää, että laitoshoidossa palveluyksikön hoidettavien hoitotarpeen summan tulee määrätä henkilöstön minimitarve. Tämä on optimaalinen ratkaisu. Tämän perusteella voidaan entistä paremmin mitoittaa julkisen tuottajan henkilöstö ja kilpailuttaa sekä tehdä sopimuksia yksityisen palvelutuottajan kanssa. Julkisen palvelun lisäksi tulemme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

aina tarvitsemaan myös yksityisiä yrityksiä. Kilpailu ja yhteistyö hyödyttävät samalla myös julkista palveluntarjoajaa.

Arvoisa puhemies! Kiinteä hoitajamitoitus laissa johtaa keskimääräiseen lopputulokseen. Hoitajia palkataan silloin aina vähintään ja todennäköisesti myös korkeintaan laissa vaadittu määrä. Mikäli kiinteä mitoitus kirjataan lakiin ja hoitoyksikön hoitotarpeen summa olisi todellisuudessa tätäkin suurempi, niin ollaan varmasti vaikeuksissa niin hoidettavien, jotka eivät saa tarpeellista hoitoa, kuin liikaa kuormitetun henkilöstön ja hoitoyksikön taloudenkin kanssa. Tilanne voi olla myös sellainen, että hyväkuntoisten vanhusten yksikössä ei oikeasti tarvittaisi niin paljon hoitajia kuin yhteen lukuun ankkuroitu laki sanoo. Tästä seurauksena olisi, että vanhusten hoitomaksut nousisivat. Tämä ei ole kestävä eikä liene kenenkään tarkoitus.

Arvoisa puhemies! Asiakkaan, siis hoidettavan, on oltava keskiössä. Vanhuksilla on yksilöllisiä hoidontarpeita, joten keskiarvo ei olisi ratkaisu. Oppositio jättää huomiotta myös vanhuspalveluiden kokonaisuuden: ympärivuorokautisen hoidon, kotihoidon, omaishoidon, perhehoidon ja kuntoutuksen. Kotihoidon asiakasmäärä kasvaa entistä nopeammin. Vuoden 2018 Vanhuspalveluiden tila -kysely kertoo, että kahden vuoden aikana hoidon päivittäinen asiakasmäärä on kaksinkertaistunut parissa vuodessa. Kotihoidossa kerätään vähemmän palautetta omaisilta ja henkilöstöltä kuin ympärivuorokautisen hoidon yksikössä. Tähän tulee saada muutos.

Arvoisa puhemies! Järjestelmällisiä väärinkäytöksiä on vanhustenhoidossa havaittu varsinkin suuryksiköissä, joten valvontaa täytyy jatkossa parantaa ja sanktioita koventaa. Rikollista toimintaa ei tule hyväksyä. Yksityinen palveluntarjoaja, varsinkin pieni, pitää ja sen on jatkossakin pidettävä työnsä laadukkaana, toisin kuin täällä tänään useasti tarkoitushakuisesti, virheellisesti ja leimaamalla on väitetty. Yritykset tietävät, että vain laadukas työnjälki johtaa pitkän päälle siihen, että sitä työtä ostetaan, varsinkin sote-uudistuksen jälkeen, kun valinnanvapaus astuu voimaan. Asiakas on aina paras palvelun valvoja.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä alan tilanne on kuumentunut sellaiseksi, että markkinoita otetaan haltuun alihinnoittelulla ja kilpailijoita ostamalla. Tästä kärsivät hoidon laatu ja asiakas, mutta asiakas ei voi tehdä asialle yhtään mitään. Valinnanvapauden voimaantumisen jälkeen siirtyä asiakas tarvittaessa sinne, mistä saa parempaa laatua. Palvelun laadun tunnistaa parhaiten nimenomaan asiakas, ei viranomainen.

Arvoisa puhemies! Yksilöllisen hoitotarpeen mitoituksesta lähtevä palvelujen toteuttaminen lähtee hoidettavasta, siis ikäihmisestä itsestään. Miksi häntä ei voi asettaa keskiöön tässä asiassa? Valvonta ja hankintaosaaminen täytyy myös saada kuntoon. Sote-ratkaisu veisi näitä eteenpäin.

20.42 Juha Rehula kesk: Arvoisa herra puhemies! Arkeologiset kaivaukset harvoin muuttavat nykytilaa, mutta kun tässä salissa tänään käydyssä välikysymyskeskustelussa mielellään on mittailtu, kenen ansiota on se, että maassa on vanhuspalvelulaki vuodelta 2012, niin muistutanpa nyt vähän vähemmälle huomiolle jääneen asian vuodelta 2014: silloinen hallitus teki eduskunnalle esityksen, jossa tiukennettiin laitoshoidon kriteereitä, myötäjäisinä 270 miljoonaa euroa miinusta vanhuspalveluihin valtionosuuksissa. Tämä lainmuutos tuli suoraan Sipilän hallituksen syliin sillä seurauksella, että tällä vaalikaudella on panostettu siihen, että kotona asuminen olisi entistä turvallisempaa — siellä kotona nimittäin asuu entistä huonokuntoisempia ihmisiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Toisekseen, arvoisa puhemies, meillä on lainsäädäntö, suosituksia, asetuksia, valvontaa, meillä on asiat kirjoitettuna niin, että sen, mitä esimerkiksi muuan yrityksen yksiköissä on tapahtunut, ei pitäisi olla mahdollista. Mikään laki, mikään asetus, mikään suositus, mikään valvonta ei poista mahdollisia ihmisarvoa loukkaavia laiminlyöntejä. On kyse ihmisarvosta, asenteesta, jolla asioita tehdään. Ja tämän sanon, että me tarvitsemme toimivampaa, päivitettyä vanhuspalvelulainsäädäntöä, me tarvitsemme säädöksiä, jotka ohjaavat, jotka antavat valvojille nykyistä paremmat eväät. Meidän pitäisi pystyä kaikin keinoin eduskunnassakin luomaan ja edesauttamaan ihmisten turvallisuudentunnetta, tunnetta siitä, että ei tarvitse pelätä sitä vääjäämätöntä, joka itse kullekin meistä päivittäin tapahtuu. Eihän ikääntyminen ole mikään sairaus. Se on meidän tehtävämme, että me viestitämme meidän nuorillemme, että vanhuspalvelut, ikäihmisten palveluissa toimiminen, on ala, jossa on jatkossakin töitä, ja se on palkitsevaa, se on työtä, jota kannattaa tehdä. Itse kukin voi tykönsä tämänkin välikysymyskeskustelun jälkeen pohdiskella — jos tätä on joku nuori seurannut — millaisen tulevaisuudenkuvan me annamme. Ja tämän sanon tilanteessa, jossa meillä on ongelmia, ja on todella hyvä, että ongelmat nostetaan pintaan, koska muutosta ei voi tapahtua, elleimme me myös käy kokonaisuudesta keskustelua, siitä, mitä pitää muuttaa.

Herra puhemies! Salissa on monta soten kaatajaa. Heitä on tällä hetkellä salissa varsin vähän, mutta kysynpä kuitenkin: sitäkö te todella toivotte, että tässä käy huonosti? Ei ole tieteellistä näyttöä siitä, mitä on aikaisempina vuosina tapahtunut, mutta jonkunlainen muistijälki on tasan neljän vuoden takaa siitä, mitä silloin ja sen jälkeen, kun sote ei mennyt maaliin, tapahtui. Epävarmuutta, turhiakin reaktioita tilanteessa, jossa olisi pitänyt katsoa pidemmälle. Hallitusta on syytetty ulkoistuksista. On täysin varmaa, että kunnat hätäpäissään ovat tehneet ja tulisivat tekemään ratkaisuja, joissa ei ainakaan ihminen pärjää, ei ihminen, joka joutuu sen alle, että kunta saa mahdollisimman hyvän tarjouksen. Meidän on pystyttävä tämä asia, tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen, hoitamaan niin, että epävarmuus kentältä, epävarmuus niin ihmisiltä kuin ihmisiä hoitavilta ammattilaisilta, saadaan poistettua.

Edustaja Haavisto sanoi täällä puheenvuorossaan, että yhteiskunta muuttuu kriisien kautta, se liittyi vanhuspalveluihin. Toivon, että me emme koskaan ajaudu sosiaali- ja terveyspalveluissa sellaiseen kriisiin, jonka jälkeen katsotaan, mitä jää jäljelle, ja jonka jälkeen kaikki ne puheet, mitä tänäänkin on ollut, menettävät arvonsa, koska muutos tapahtuu hallitsemattomasti. Ei yksi asia korjaa kaikkea, ei hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin 0,5:stä 0,7:ään, mutta jos se on tie eteenpäin, se tehtäköön. Me tarvitsemme jatkossakin hoidon tarpeen arviointia. On hoitoisuustarpeita, joita ei ole sidottu yhteen lukuun, varsinkin silloin, kun se saattaa olla jopa yli 1:n joittenkin ihmisten kohdalla. Tarvitaan vanhusneuvola, tarvitaan vanhusasiainvaltuutettu, tarvitaan valvontaa ja tarvitaan sanktiot.

Arvoisa herra puhemies! Voi kunpa se joukko, joka vaalien jälkeen kokoontuu hallitusohjelmaa tekemään, muistaisi tämänkin päivän keskustelut!

20.47 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Vanhustenhoidossa tapahtuvista laiminlyönneistä on ehdottomasti jouduttava vastuuseen. Täällä kun on keskusteltu, niin yksityisten toimijoiden kategorinen syyllistäminen ja mörköjen maalailu ovat kyllä tuoneet mieleen menneiden vuosikymmenten ideologiset iskuhuudot. Meneillään olevassa keskustelussa tuntuu unohtuvan se, että palvelut ovat toimineet myös yksityisten hoidontarjoajien varassa jo iät ja ajat. Kunnat eivät ole pystyneet lisäämään omaa palvelutuotantoaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

samassa suhteessa kuin ikääntyneiden määrä on kasvanut. Muun muassa tehostetun palveluasumisen yksiköistä noin puolet on yksityisten yritysten pyörittämiä.

Soten valinnanvapauden myötä asiakas voisi valita itse, missä palvelukodissa asuu. Nyt pitää mennä sinne, minne käsketään. Näin tulevaisuudessa laatu ratkaisee eikä hinta kuten nyt. Hyvä hoiva ja laadukkaat palvelut nousevat uuteen arvoon, ja huonot karsiutuvat pois. Nykyinen sote-järjestelmä on johtanut kuntien ja kuntayhtymien tekemiin ulkoistuksiin, joissa hinta on mennyt laadun edelle, ja näin ei saisi olla.

Vuodepotilas tarvitsee enemmän apua kuin henkilö, joka pystyy liikkumaan itsenäisesti ja turvallisesti. Tästä perustavanlaatuisesta syystä johtuen hoitajien määrän on vaihdeltava tilanteesta riippuen. Mitoitus voi siis olla pienempi tai suurempi kuin jokin yksittäinen luku. Hoivan tarvetta on myös voitava päivittää potilaan tilanteen mukaan. Hoitajien on voitava keskittyä laadukkaaseen hoitotyöhön, ja tälle työnantajien on luotava hyvät olosuhteet ja edellytykset.

Vanhustenhuollossa ilmenneet laiminlyönnit ovat väärin, se on selvä. Syy ei kuitenkaan ole tulevan sote-uudistuksen, ja siksi sillä pelottelu on kyllä kyseenalaista. Nyt esillä olleet ongelmat eivät johdu lain vaatimuksista, vaan vaikuttaa siltä, että lain vaatimukset on jätetty törkeällä tavalla noudattamatta. Näin ei tietenkään saa toimia. Valvontaa on lisättävä niin yrityksille kuin julkisille toimijoille, ja niille, jotka eivät noudata pelisääntöjä, on määrättävä tuntuvat rangaistukset.

Arvoisa puhemies! Jatkossa on varmistettava se, että jokainen saa sen mukaista hoitoa kuin tarvitsee.

20.50 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Arvot ja asenteet pitkälti ratkaisevat, miten asioita hoidetaan ja mitä asioita priorisoidaan. Käytettävissä olevat eurot antavat tietenkin tiettyjä reunaehtoja, mutta mitä asioita priorisoidaan tai mihin asioihin etsitään sitkeästi ratkaisuja melkein hinnalla millä hyvänsä, sen määrittävät lopulta perustalla olevat arvot ja suhtautuminen kyseessä olevaan asiaan.

Olen sitä mieltä, että ikäihmisten arvostus ja kunnioitus on saatava sille kuuluvalla tasolla. Toisin sanoen ikäihmisten arvostusta ja kunnioitusta ja ikäihmisten merkityksen ymmärtämistä tulee lisätä tässä maassa. Ikäihmiset ovat monella sektorilla suuri voimavara ja useat tekevät arvokasta vapaaehtoistyötä, toimivat vertaistukena tai omaishoitajina, joita ilman emme tässä maassa selviäisi. Ikäihmiset ovat arvokkaita, ja heillä on paljon annettavaa silloinkin, kun he tarvitsevat meidän hoitoa ja hoivaa, apua aivan perusasioissa. Monissa muissa kulttuureissa ikäihmiset ovat sukupolvien ketjussa ne arvostetuimmat, joiden hyvinvointiin panostaminen ja joiden toiveiden täyttäminen on paitsi tavoiteltu myös kunnia-asia. Meillä on paljon opittavaa ikäystävällisistä kulttuureista. Toivon, että Suomestakin voisi tulla ikäystävällinen maa, jossa ikäihmisten hyvinvointiin, myös virkistykseen, liikuntaan ja kuntoutukseen panostetaan paljon nykyistä enemmän joka tasolla. Resursseja tarvitaan lisää, niin käsiä kuin rahaakin.

Hoitoala on mielenkiintoinen. Se on saatava näkymään ja myös tuntumaan sellaiselta, jotta koulutukseen hakeudutaan. Toisin sanoen työyksiköissä on oltava riittävästi hoitajia, jotta työyksiköissä viihdytään ja sinne hakeudutaan. Riittävistä koulutuspaikoista on siis myös ehdottomasti huolehdittava. Mistä löytää, irrottaa tarvittava raha parempiin vanhuspalveluihin, tässäpä pähkinä purtavaksi. Mutta ratkaisu aivan varmasti löytyy, jos asia laajalti koetaan riittävän tärkeäksi ja se priorisoidaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Kun asiaa käsiteltiin 85-vuotiaan professorin kanssa, niin terävästi hän yllättäen totesi, että valtiolla ei ole rahan puutetta, ja katse kääntyi yllättäen yritystukiin. Niinpä — ihan vain esimerkkinä ja mahdollisuutena. Suoriin yritystukiin valtio panostaa vuosittain 5 miljardia euroa. Tästä summasta on Kauppalehden mukaan tarpeellisia vain noin 11 prosenttia. Eli nyt puheena oleva hoivaongelma voitaisiin ratkaista vaikka niin, että viidesosa yritystuista, 1 miljardi euroa, siirrettäisiin tälle momentille, ja jos Kauppalehden luku tarpeellisista yritystuista pitää paikkansa, niin vanhushoidon lisäpanostuksista huolimatta myös kaikkiin tarpeellisiin yritystukiin on rahaa. Parlamentaarinen ryhmä pohti tällä kaudella pitkään yritystukia, mutta valitettavasti tulosta työstä ei saatu. Toivottavasti ensi kaudella saadaan tulosta, ja tältäkin sektorilta eurot saadaan ohjattua sinne, missä niitä todellisuudessa tarvitaan. Vanhustenhoito on varmasti yksi lisäpanostuksia, lisää euroja, tarvitseva sektori.

Ja tässä aivan lopuksi, arvoisa herra puhemies, haluan käyttää tilaisuuden ja kiittää kaikkia heitä, jotka ammattitaidolla ja suurella sydämellä ovat tehneet ja tekevät työtä vanhushoivapalveluissa. Se on tavattoman arvokasta työtä, monta kertaa se on hyvin sitkeää, sellaista työtä, mihin tarvitsee löytää ne viimeisetkin voimat. Mutta varmasti se on sellaista työtä, jota uskoisin, että jokainen tässä maassa lopulta syvästi arvostaa, ei vain sen takia, että se on erittäin tärkeää työtä, vaan sen takia, että se on inhimillistä työtä ja se on sitä työtä, jota toivoisi, että jokainen ikäihminen ajallaan voisi olla saamassa. Sen takia suuret kiitokset kaikille vanhushoivapalveluissa, vanhushoivan puolella, niin kotihoidossa, ympärivuorokautisissa [Puhemies koputtaa] palveluissa kuin laitoksissakin toimiville.

20.55 Sari Raassina kok: Arvoisa puhemies! Jokainen vanhus, jokainen ihminen, ansaitsee laadukasta hoitoa ja hoivaa sitä tarvitessaan. Suomi on rakentanut sosiaali- ja terveyspalveluja kuntapohjaisen järjestelmän varaan, mutta jo pitkään erilaisten esimerkkien kautta olemme voineet todeta, ettei useimpien kuntien kantokyky kestä lisääntyvää hoidon ja hoivan tarvetta. Nyt eduskunnan käsissä oleva sote-uudistus, niin toteutuessaan, tuo järjestäjävastuun vahvemmille hartioille, mikä parantaa palvelujärjestelmän toimivuutta, kestävyyttä ja valvontaa merkittävästi. Siksi juuri nyt olisi ensisijaista tahallisen väärinymmärtämisen ja riitelyn sijaan se, että työskentelisimme vauhdilla ja saisimme sote-lait käsiteltä ja samalla viitoittaisimme tien parempien palveluiden suuntaan kaikille kansalaisille.

Viime viikkojen keskustelu vanhushoivapalveluiden laadusta on nostanut aiheellisesti esiin useita kipukohtia. Hoidon toteutuksessa on suuria vaihteluja yksikköjen kohdalla, haamuhoitajia on merkitty työvuorolistoihin ja onpa keskustelussa tullut esiin suoranaisia laiminlyöntejä ja hoitovirheitä. Pidän tärkeänä kaikkien epäkohtien tuomista julki. Avoimuus on se lähtökohta, jonka pohjalta voidaan kehittää uutta ja korjata entiset virheet.

Sairaat ihmiset tarvitsevat tekeviä käsiä. Ihminen kaikissa ikäkausissaan kaikkien ominaisuuksiensa, vaivojensa ja vikojensa kanssa on ainutlaatuinen. Jäykkä 0,7-hoitajamitoitus on aikanaan ollut käytössä muun muassa erikoissairaanhoidossa, mutta siitä on luovuttu jo parikymmentä vuotta sitten. Hoidon tarpeen mittaamiseen on olemassa jo paljon parempia menetelmiä, mutta niiden käyttö ei ole järjestelmällistä eikä valtakunnallisesti yhtenevää. RAVA-mittaristo tai Kuopiossa kehitetty asiakaskortti ovat esimerkkejä hoitoisuusmittareista, joilla voidaan hyvin herkillä tavalla, monien muuttujien kautta, mitata ihmisen avun tarvetta päivittäisissä toiminnoissa. Mittaristoja ja niiden käytettävyyttä on jatkokehitettävä, ja myös siihen tarvitaan aikaa, rahaa, osaamista ja poliittista tahtoa. Myös Sairaanhoitajaliitto on kannanotossaan tällä linjalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

On päivänselvää, että fyysisesti omatoiminen muistisairas ja vuoteeseen hoidettava vanhus tarvitsevat erilaisen määrän erilaista hoitoa. Ei myöskään liene vaikea ymmärtää, että saattohoitotilanteessa hoitajamitoitustarve kasvaa entisestään. Yksi mitoitus ei siis sovi kaikille. Siihen vaikuttavat hoitoisuuden lisäksi myös toimipisteen arkkitehtuuri, tekniikan hyödyntäminen ynnä muut tekijät.

Yksityisten ja julkisten tuottajien välillä ei ole tutkimuksissa todettu eroja palvelun laadussa. Ja jos laatueroja on ilmennyt — siis toisin kuin oppositio väittää — laatuerot ovat olleet yksityisen palvelutoiminnan eduksi. Nykytilanteessa kunnat vastaavat palveluiden ostosta. Jos kunnalla on ostamisosaamista ja jos kunta tuntee palvelun tarvitsijoiden hoitoisuuden, tarjouspyyntöihin voidaan jo nyt määrittää yksilöllinen hoitajamitoitustarve. Yksittäisen kunnan valvontaosaamisen resurssit voivat myös olla puutteelliset. Sote-uudistus toisi myös valvontaan uutta osaamista, ostamisosaamisesta nyt puhumattakaan.

Suomi tarvitsee siis vanhuspalvelulain kokonaisuapäivityksen. Oppositio on koko vaalikauden arvostellut hallitusta puutteellisesta lainvalmistelusta ja ennen muuta vaikutusarvioinnin puutteesta. Ja nyt välikysymyksessä ja lakialoitteessanne tuotte esille selkeästi sen, että näillä ei ole mitään merkitystä. Voisin todeta: aika populistista. Ilman vaikuttavuusarvioitakin voidaan todeta, että hoitajien määrän kaavamainen kasvattaminen laitoshoidossa veisi resursseja kotihoidosta, joka useimmissa kunnissa on vielä heikommin resursoitu kuin palveluasuminen. Lisäksi useilla paikkakunnilla on vakava hoitohenkilökuntapula. Jos haluamme pitää kiinni hoitohenkilökunnan vahvasta ammattitaidosta ja sitoutumisesta henkisesti ja fyysisesti raskaaseen hoitotyöhön, on tuo resurssi turvattava kaikilla vanhuspalvelun sektoreilla. Omaishoitajien asema on myös vanhuspalvelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä yhdenmukaistettava valtakunnallisesti. Lähijohtamista on kehitettävä, ja yrityksen toiminnan läpinäkyvyyttä on lisättävä, sanktioita tiukennettava ja toimiluvan epääminen on tehtävä nykyistä nopeammin, jos epäkohtia ilmenee.

Hyvät edustajakollegat! Tehdään nyt yhdessä sote-uudistus, päästetään ammattilaiset eri puolilla Suomea jatkamaan parempien palveluiden kehittämistä ja luvataan kaikki yhdessä, että uusi hallitus sitoutuu vanhusten palveluiden parantamiseen. Sen me olemme heille velkaa, äideillemme, isillemme ja isovanhemmillemme.

21.00 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Julkisenkin puolen vanhustenhoitoa kauhistellaan: syömättä jääviä ruokia, sängyllä istuttamista, vaihtamatta jätettyjä vaippoja, hoitajien vähyyttä ja heidän kiirettään ynnä muuta. Kahvitauotkin hoitajilla ovat joidenkin mukaan liian pitkiä, ja Facebookissakin hoitaja ehtii kuulemma työaikana olemaan liikaa. Samaa aikaan heidän asiakkaanaan olevia vanhuksia kuskataan kunnasta toiseen. On maailma ihmeellistä. Kaukana ovat ne ajat, kun vanhukset saivat vielä inhimillistä hoitoa. Näin väitetään, ja hoitajia syyllistetään.

Jokaisen mummon ja ukin on tuotettava voittoa, muuten ei hoitolaitos pärjää. Kunnan oman hoidon ei tarvitsisi tuottaa voittoa, mutta kunnilla ei ole enää varaa järjestää hoitoa itse. Hyvää ei välttämättä saa halvalla. Sekin on hyvä muistaa.

Hoitajamitoituksesta puhutaan, että missä on oikea desimaalin paikka. Eikös tärkein kriteeri hoitajamäärälle ole kuitenkin se, minkälaista hoitoa asiakkaat tarvitsevat? Jossain se voi olla 0,5, ja jossain 0,9 on sopiva. Minusta ihmisten hyvä ja arvokas hoito on aina numeroita tärkeämpi asia, olipa kyseessä mikä tahansa yksikkö, missä hoidetaan ihmisiä syystä tai iästä riippumatta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Erään arvostamani lääkärin minulle tänään lähettämästä sähköpostista tuon esiin muutamia poimintoja hänen luvallaan:

”Olen nähnyt, kuinka kuntien väestö ikääntyy ja esimerkiksi päivystyspisteet ja vuodeosastot kuormittuvat. Muutoksen ja työn määrän kasvun pystyy näkemään ihan vuosittain. Olen myös seurannut sivusta, kuinka yksityinen asiakastytyväisyyteen perustuva terveydenhoito toimii. Erittäin kärjistetysti asiakkaan tyytyväiseksi saaminen on erittäin helppoa. Joko määrätään lääke tai tutkimus, jonka potilas haluaa, tai sitten lähetetään jatkotutkimukseen, jonka joku muu maksaa tai joutuu siitä kieltäytymään tieteeseen vedoten.”

”En kiellä privaattipuolen joidenkin hyvienkin puolien olemassaoloa. Se vaatii toimijoilta kuitenkin moraalia ja suoraselkäisyyttä, jota kaikilla ei ole ja jota firman operatiivisella johdolla ei edes tule olla. Tiedän useita tapauksia, joissa firmassa työskenteleviä terveydenhuollon ammattilaisia on vaadittu toimimaan vasten kansainvälisesti hyväksyttyjä ohjeita, jotta asiakastytyväisyys ei kärsi. Rahaa ja pääomaa virtaa käsittämättömiä ja oikeudentajun vastaisia määriä jatkuvasti kotimaisille ja ulkomaisille omistajille. Jokainen tällainen euro on hyvästä hoidosta ja kansalaisilta pois.”

”Omistajien lisäksi muun muassa lääkärit saavat summia, jotka eivät edusta kenenkään etuja. Esimerkkinä kahden tunnin osastokierto, josta maksetaan 500 euroa, tai nukkuminen sairaalan tiloissa puhelimien kanssa yön yli, 450 euroa. Samaan aikaan hoitajat raataavat kymmeniä tunteja viikossa samalla palkalla.”

”En mene nyt paljastuneisiin sosiaalipuolen epäkohtiin sen syvemmälle mutta totean vain, että nämä ovat todella vain jäävuoren huippuja. Todellisuudessa Suomen sosiaali- ja terveyspuolella tapahtuu jo nyt kammottavia asioita, joista suuri osa voittoa tuottavissa yksiköissä. On äärimmäisen naiivia kuvitella, että millään korupuheilla, joita firmojen johto tai terveysbisneksen lobbarit edustavat, olisi minkäänlaista todellisuuspohjaa. Mitä sääntöjä ja rajoituksia ikinä keksitäänkään, ne on terveydenhoitomaailmassa erittäin helppo kiertää. Yksittäisiä keinottelijoita ja rikastumisesta haaveilevia yksittäisiä ihmisiä löytyy aina, kuten joka elämänalueelta. Tuttavapiiriini kuuluu myös lukuisia privaattipuolen sairaanhoitajia, joiden kohtelu esimiesten taholta ei kuulu länsimaihin: työsopimusten pätkiminen, haamuhoitajat listoilla, painostaminen, palkattomat ylityöt ja täysin epäinhimillinen työmäärä.”

Arvoisa puhemies! Kuten edellisestä huomaatte, meillä täällä Suomessa on sosiaali- ja terveyspuolella paljon korjattavaa. Hoitajat tekevät työtään jo nyt voimiansa äärirajoilla monissa hoitolaitoksissa. Samaan aikaan muut käärivät voitot toiminnasta. Hoitajat ovat kuitenkin niitä, joita aina syyllistetään, kun ei ole työntekijöitä tai jokin asia ei onnistu. Joudumme tekemään vielä paljon, että tuleva sote-uudistus saadaan maaliin saakka.

21.05 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Surkea on tilanne, kun luottamusyhteiskunta rapautuu. Soisin Suomen jatkossakin olevan yhteiskunta, jossa ensisijaisesti ei toimita itsekkäästi vain omaa etua tavoitellen vaan lakia noudattaen ja heikompa tukien, inhimillisesti.

Kaikkialla vanhustenhoito ei ole huonossa jamassa. Esimerkiksi omassa kotikunnassani sekä yksityisellä että julkisella toimijalla hoitajamitoituksen tulee olla vähintään 0,6, ja se on ollut yhtenä osana laadun vaatimuksia. Samaan aikaan samassa kunnassa minulle läheinen yksityinen toimija hoitaa vanhuksia mitoituksella 0,69, ja säännöllisesti, vähintään kerran kuukaudessa, yksikössä kiertävä geriatri valvoo hoidon laatua. Siitä huolimatta saattaa tulla valituksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee ikäihmisiä koskevien asenteiden vallankumouksen. Ikääntyneet eivät ole vain palveluiden, etuisuuksien ja toimenpiteiden kohde vaan yhteiskunnan tärkeä voimavara ja elämäkokemuksen lähde nuoremmille sukupolville. Ikäihmisiä pitää kuulla heitä koskevissa asioissa ja kunnioittaa heidän itsemääräämisoikeuttaan. Kun tiedämme Suomen ikärakenteen kehityksen, palvelujärjestelmää on kehitettävä vastuullisesti ja kestävästi myös tulevia vuosia silmällä pitäen.

Haluaisin uskoa ja toivoisin, että tämän keskustelun jälkeen on kaikilla yhteinen ymmärrys siitä, että sote-uudistuksen toteuttaminen on välttämätöntä, jotta voimme tulevaisuudessa turvata kaikille suomalaisille palvelut. Nykyjärjestelmällä asia ei hoidu. Me tarvitsemme uudistuksen. Uudistuksella me voimme välttää uudet laajat palvelujen ulkoistukset, sillä on selvää, että yksityistäminen tulee vain kiihtymään, jos käsittelyssä olevaa uudistusta ei tämä eduskunta saa valmiiksi. Maakunnilla on pieniin kuntiin verrattuna paljon paremmat mahdollisuudet tuottaa itse tai hankkia joko yritysten tai järjestöjen tuottamia palveluita, mutta maakunnalla on myös parempi kyky valvoa niiden laatua. Toivon, että uudistus etenee.

21.08 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! [Puhuja on hengästynyt] Jokaisella ihmisellä on oikeus hyvinvointiin, olipa sitten kyse muksusta tai mummosta tai vauvasta tai vaarista, mutta, ikävä kyllä, viime aikoina meidän kaikkien usko siihen, että meidän hyvinvointipalvelumme toimivat, niin kuin niiden pitäisi, on horjunut. Meidän on tehtävä yhdessä töitä sen eteen, että tuo horjuva usko palautuu, koska jos ihmiset eivät voi luottaa siihen, että palveluita saa silloin, kun niitä tarvitsee, niin silloin myös halu pitää yllä tätä meidän hyvinvointivaltiotamme hiipuu. [Puhuja juo vettä] Sen takia meidän on mietittävä, miten tämä asia saadaan järjestykseen. [Puhuja yskii]

Kyse on siitä, että meillä on riittävät resurssit, joilla me pystymme palvelut turvaamaan. Kyse on siitä, että hankinnat toimivat, niin kuin niiden pitää, niin että kukaan ei vedä noissa prosesseissa välistä ja niin että ne, jotka hankkivat, ovat osaajia ja osaavat laittaa muitakin kuin hintakriteereitä tähän järjestelmään.

Ikäihmisten kohdalla hyvä terveys, hyvä koti, hyvä arki, hyvä hoiva ja hyvä turva ovat arvokkaan elämän perusedellytyksiä. [Puhuja yskii] — Anteeksi, puhemies. — Oma kokemukseni itse asiassa vanhuspalveluista on varsin positiivinen, olipa kyse kotipalvelusta tai laitoshovasta, ja se on tullut omien läheisteni kautta. Mutta kun kuulee niitä viestejä, mitä ihmisiltä tulee, niin se karu todellisuuskin on totta, koska ihmisillä on huoli siitä, onko palvelu kelvollista, onko meillä riittävät resurssit, onko meillä riittävä mitoitus.

Juuri äsken sain viestin, kun olin hopulla tulemassa takaisin tänne saliin — sen vuoksi ääni on tässä kunnossa, koska juoksin — yhdeltä nuorelta tytöltä, joka on 20-vuotias ja on 40 vanhuksen kanssa yksin, ja tuo tekstiviesti oli aika puhutteleva. Hän kysyi, että pitääkö minulla tämänikäisenä olla näin suuri vastuu. Minun mielestäni kenelläkään ei pidä, vaan sen vastuun pitää olla jaettu.

Mutta kun me mietimme sitä prosessia, mitä näiden mitoitusten kanssa on käyty, niin saatiin olemaan eduskunnassa silloin, kun edellisen kerran vanhuspalvelulaista ja mitoituksista käytiin keskustelua, ja itse asiassa on hieman déjà-vu-olo. Silloin eduskunta kirjasi lakiin mitoituksen toiveen, eli kun lakiin ei tullut mitoitusta, niin kirjasi ikään kuin ponnin, jossa lähdettiin siitä, että jos mennään jossakin yksikössä alle tuon 0,5:n, niin sen jälkeen mitoitus kirjataan lakiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

No, me tiedämme THL:n uudesta tutkimuksesta, että itse asiassa noin 5 prosenttia on jopa alle tuon 0,5:n. Ja kun on käyty keskustelua siitä, onko hoitajamitoituksella väliä, niin itse ajattelen, että sillä on väliä sen vuoksi, että se on aikaa vanhukselle. Jos meillä ei ole tarpeeksi ihmisiä, joilla on aikaa perushoivaan, niin ei se perushoivakaan voi olla kelvollista.

Me tiedämme, että meillä on esimerkiksi lasten päivähoidossa puutteita, ei sekään toimi ideaalisti, mutta kun siellä nämä mitoitukset on, niin kyllä se laatu pääsääntöisesti tässä maassa on ollut parempaa. Sielläkin ne mitoitukset on tavallaan tehty sen tarpeen mukaan, eliikkä normaali, terve lapsi, jolla asiat on kunnossa, on yhden arvoinen, ja sitten jos meillä on erityislapsia tai haastavia lapsia, niin silloin lasketaan tuo lapsi puoleksitoista.

Jos me mietimme ympärivuorokautista hoivaa, niin me tiedämme, että ne kriteerit, joilla ympärivuorokautiseen hoivaan pääsee, ovat kovin korkealla. Siellä itse asiassa kaikki ihmiset ovat aika raskaan hoivan tarpeessa, jolloin on aika vaikeaa ajatella, että jotenkin pitäisi olla vielä sen päälle, vielä vaikeammin hoidettava, jotta sitten tarvittaisiin enemmän niitä kriteereitä. Tämä on tällaisen maallikon ajattelua, joka on katsonut asiaa enemmänkin kuntalaisena ja kuntapäättäjänä kuin sitten näiden palveluiden asiantuntijana.

Siinä mielessä tuo déjà-vu-tunne on voimakas, että tällä eduskunnan tahdolla pyyhittiin aiemmin pöytää. Nyt tässä salissa on varsin laaja käsitys siitä, että nuo mitoitukset tarvittaisiin. Sitten on erilaista käsitystä siitä, miten ne mitoitukset tehdään. Kun siinä näyttää kokoomus olevan omilla linjoillansa mutta me muut aika yhtenäisellä linjalla, että minimimitoitus tarvitaan, [Sari Sarkomaa: Kokoomus on Sairaanhoidajaliiton linjoilla!] niin käykö tässäkin niin, että tässä vaiheessa me puhumme kovasti siitä mitoituksesta, mutta sitten kun seuraava eduskunta tulee, niin sitä mitoitusta ei tehdä? Sen vuoksi minusta olisi välttämätöntä se tällä kaudella kirjata lakiin.

Minä olen tässä salissa niin usein huomannut sen, että joku asia nousee kaikkien huulille ja voimakkaasti esiin silloin, kun se on ollut julkisuudessa, mutta sitten tulee uusi asia, joka nousee esiin ja joka vie ikään kuin tilan. Vanhustenhoiva on yksinkertaisesti sellainen asia, että siinä ei saa käydä niin, että joku muu asia vaalien jälkeen vie sen tilan.

21.13 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Tänään aamupäivällä Eduskunnan kirjastossa oli tilaisuus, jossa puhuttiin uskonnonvapaudesta, ja siellä kysyttiin, mikä on päättäjien rooli, kun tulee kyse vihapuheesta, ja vedottiin hyvin voimakkaasti jokaiseen sanaan, mitä tässä talossa käytetään, että ne ovat paljon suurempia tekoja kuin me ymmärrämmekään. Täytyy sanoa, että siksi olin henkilökohtaisesti iloinen, että tämä keskustelu jatkui niin, että oli mahdollista siihen tässä illan tunteina vielä osallistua. Jaan edustaja Filatovin näkemyksen, että joskus syntyy momentumeja, jotka on syytä yhteiskunnan hyödyntää, ja tämä on yksi sellaisia.

Arvoisa puhemies! Valviran tarkastuksissa ilmenneet vanhustenhoivan räikeimmät epäkohdat ovat monia ottaneet sydämeistä, ja olemme varmasti kaikki saaneet paljon myös yhteydenottoja. Samalla tuntuu tätä keskusteluakin kuunnellessa, että juuri kukaan ei ole yllättynyt. Moni ehkä miettii, että onhan tämä tavallaan tiedetty, ja ehkä miettii sitäkin, miksi me olemme sietäneet tilannetta. Hoitohenkilökunta, vanhukset ja monet omaiset ovat vuosia nostaneet samoja ongelmia, joista nyt puhutaan — ainakin täällä Helsingissä nämä puheenvuorot ovat olleet aika tavanomaisia. Monet meistä päättäjistä ovat myös olleet vuosia mukana neuvotteluissa, joissa on etsitty ratkaisuja parempaan vanhustenhoivaan. Olemme esittäneet lisärahaa ja hoitajamitoituksia ja pyrkineet parantamaan tapoja, joilla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

hoiva toteutuu ja esimerkiksi hankinnat tehdään. Nämä ovat tietysti myös hyvin poliittisia kysymyksiä, joissa puolueilla on erilaisia painotuksia, kuten tänäänkin on kuultu, mutta senkin haluan sanoa, että kyllähän me olemme monissa asioissa myös löytäneet yhteistä näkökulmaa ja sellaisia ratkaisuja, joista varmaan monissa kunnissa voidaan olla ylpeitä ja myös kiitollisia.

No miksi tämä sitten tuntuu kuitenkin olevan niin vaikeaa? Tietysti keskeinen syy näissä hoivayksiköissä ilmenneisiin ongelmiin on hoitajien määrän vähyys suhteessa hoidettaviin, ja vastaava resurssipula koskee useissa kunnissa myös kotihoitoa. Se, minkä tämä julkinen keskustelu on ehkä auttanut suomalaisia ymmärtämään, on se, että taustalla tietysti vaikuttaa hieno uutinen siitä, että ihmiset elävät yhä pidempään virkeämpinä, ja tästä taas seuraa se, että niin kotihoidon kuin ympärivuorokautisen hoivan määrä ja luonne ovat muuttuneet. Tämä on asiantuntijoille ollut selvää pitkään, mutta ehkä ei sillä tavalla yleisessä tietoudessa kuitenkaan. Näin ollen hoivakodeissa olevat vanhukset ovat aiempaa iäkkäämpiä ja tulevat aiempaa huonokuntoisempina hoivan piiriin. Myös koteihin tarvitaan koko ajan enemmän palveluja.

No mitä me sitten tässä tilanteessa voisimme tehdä paremmin? Itse suhtauduin aikoinaan vähän ehkä asiantuntijoidenkin näkemyksiä seuraillen kriittisesti tarkkoihin hoitajamitoituksiin. Keino vaikutti silloin jäykältä, ja kuten monet asiantuntijat, ajattelin, että suositus ehkä riittäisi. Mutta tässä kantani on kyllä ajan myötä muuttunut, ja kyllä pääomasi-joitusyhtiöiden logiikka on selkeästi tuonut hoiva-alalle toimintamalleja, jotka korostavat sitä, että me tarvitsemme nimenomaan lakitasoisia sääntöjä ja niiden rikkomisesta seuraavia sanktioita. Säännöt ovat myös omiaan suojaamaan laatua vaalivia toimijoita. Ja tässä on kyllä hyvä todeta, että vuodesta 2012 johdonmukaisesti hoitajamitoitusta on tälle 0,7:n tasolle pyritty saamaan, ja nyt on korkea aika saada asia kuntoon.

Arvoisa puhemies! Toivon, niin kuin moni täällä, että nyt havaitut ongelmat eivät tietenkään heijastu kaikkiin toimijoihin, mutta samalla on arvokasta, että nyt sitten perkaamme tätä alaa perin pohjin ja annamme äänen niin hoivahenkilökunnalle kuin omaisille. Monet toimijat julkisella sektorilla, järjestöissä ja yrityksissä ovat keskittyneet laatuun ja tehneet hyvää työtä, ja myös siitä saamme yhteydenottoja. Hyvistä käytännöistä on tässä myös nyt mahdollista oppia ehkä jopa enemmän kuin muulloin, kun niitä nyt tulee tietoon. Ajattelin, että järjestöjen roolia voisi ylipäänsä pohtia hieman laajemmin. Ehkä järjestöt voisivat toimia vanhusten edunvalvojina ja ottaa vapaaehtoisten kanssa yhdessä jollain tavalla tarkemminkin määriteltyjä rooleja. Se antaisi järjestöille syvemmän yhteiskunnallisen tehtävän, joka erottaisi ne markkinavetoisen senioripolitiikan keskellä tällaisesta pelkän yritysten kilpailijan roolista.

Arvoisa puhemies! Kaiken ytimessä on tietenkin ihmisoikeuksien toteutuminen. Kysymys siitä, miksi ne eivät kaikkialla ole toteutuneet ehkä aiemminkaan, vaatii meidän ymmärrystämme, ja nyt on varmistettava, että me todella huolehdimme meidän vanhuksista — siis mummoista ja papoista laajasti ymmärrettynä, ei vain sukulaissuhteisiin viitaten — kunnioittavasti, lämmöllä ja arvostaen. Me kaikki lienemme yhtä mieltä siitä, että kenenkään ei pitäisi pelätä vanhenemista.

21.19 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä välikysymyskeskustelu on saattanut minut hämmennyksen valtaan, vaikka ehkä en ole niitä ensimmäisiä ja säikyimpiä tällaisia asioita pelkäämään. Kyllä tässä vaiheessa täytyy sanoa, että kun on kuunnellut tätä varsinkin opposition ryöpytystä, niin tuntuu siltä, että meidän hoitajamme tässä maas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

sa eivät osaa mitään ja vanhuksia kohdellaan todella huonosti. Mielestäni asia on juuri päinvastoin. Tässä maassa hoitajat kaikilla tasoilla tekevät aivan erinomaista työtä ja antavat ihmisarvoista hoitoa vanhuksille tuolla erilaisissa hoitolaitoksissa, kotihoidossa ja näiden erilaisten hoitomuotojen yhdistelmissä. Nämä hoitajat tekevät erinomaista työtä. On tilanteita, joissa taakka on ylivoimainen, siitäkin huolimatta nämä hoitajat kiitoksella ja uhrautuvasti työnsä tekevät. Heitä haluan kiittää ja suuren ihailuni heille tästä puhujapöytästä lähettää. Ihmettelen vain oppositiota, että mustamaalaaminen on viety tälle tasolle.

Kunnat toteuttavat tässä maassa lain mukaan olemassa olevat vanhushuolteet kuten muutkin kunnan järjestämät palvelut, niin kuin tässä talossa tiedämme. Viime vaalikaudella demarien johto valtiovarainministeriön alaisuudessa leikkasi kuntien valtionosuuksia yli miljardilla tähän varten varattuja rahoja, kuntatalous heikkeni 7 miljardia, valtiontalous yli 20 miljardia, ja julkisen talouden rahoitusasema huononi noin 39 miljardilla eurolla. Varmaan sillä on pikkusen ollut vaikutusta silloin näiden vanhusten hoitoon. Vai mitä mieltä, arvoisat opposition edustajat, olette? Kyllä sellainen suonenisku iskee jokaiseen taloustoimijaan aivan varmasti. Ja te täällä hurskastelette nyt tällä asialla ikään kuin myöhäisheräneinä, että puuro on palanut pohjaan. Mutta vielä pitää ainakin kaveria syyttää, jos ei muu auta.

Se on opposition syytä muistaa, varsinkin tässä talossa, että vanhushuoltoa ei ole yhtään heikennetty tässä maassa sote-uudistuksen takia. Nimenomaan nykyisten voimassa olevien lakien mukaanhan tämä homma etenee. Jos me emme uudistuksia tee, niin jatkamme tätä samaa rataa. Pitäisi se teidän pikkuhiljaa ruveta tietämään, kun teillä kuitenkin oppositiivisissa on valtava määrä parlamentaarista kokemusta. Jos me näitä uudistuksia emme tee, niin kohtalona on sitten se tilanne, että kun tämä kansakunta vanhenee hurjaa vauhtia, niin 10 vuoden kuluttua meillä on valtava määrä jo yli 80-vuotiaita ihmisiä, joiden hoito on varmasti paljon vaativampaa kuin tänä päivänä ihmisten hoito on. Ikääntyminen tuo mukanaan jokaiselle ihmiselle vaivat, se on selvä asia. Moni selviää ehkä kotonaan, mutta hyvin, hyvin moni tarvitsee tuettua asumismuotoa jollakin lailla, toiset vaativampaa, toiset vähemmän vaativaa. Tämän takia uudistuksia on meidän pakko tehdä. Se, mikä 40 vuotta sitten toimi, ei tänä päivänä enää toimi.

Tämä välikysymys, minkä oppositio on pistänyt kokoon kiireellä ja hirmuisella hädällä, on pelkkää oman kilven kiillotusta, populismia siitä pahimmasta päästä. Olin kyllä tänä päivänä pudota penkiltä, kun Iltalehden nettisivuilla luki, että teidän vastuullinen puheenjohtajanne itse on äänestänyt hoitajamitoituksen laskemisen puolesta Tampereella, kotikaupungissaan, hän, joka sillä alueella huolehtii vanhusturvasta ja vanhushuoldesta. En sen karneampaa kilvenkiillotusta ole tässä talossa vielä nähnyt — puhuu täällä 0,7:n mitoituksen puolesta ja kotikunnassa äänestää sitä vastaan. Pitäisi nyt sielua ainakin pikkusen pistellä, jos ei muuta pistele. Kyllä pikkusen minulla usko menee tähän hommaan, kun tällä keinoin toimitaan. Se on tuo Tampere—Helsinki-junamatka erittäin vaarallinen, saat- taan muisti mennä sillä välillä. Ja varjelkoon, jos se tunnin juna tulee, niin se muistamattomuus menee jo tunnissa ohi sitten, hyvänen aika! Jos oppositio kuvittelee tällä keinoin voittavansa Suomen kansakunnan luottamuksen, niin pikkusen epäilen.

Toinen on sitten tämä Esperi Caren tapaus. Siellä demarien ja vasemmistoliiton johto is- tuu, Med Groupin välinettä käyttäen vaikuttaa vanhusten hoivapalveluihin keräten sieltä voittoja. Mitä varten? En jaksa uskoa. Ja te täällä sitten meille opetatte, että tämä markki- natalous vie hoitopaikat. Itse olette sitä johtoportaan tekemässä, olleet oikein suuren ra- han himossa. Pitäisi pikkusen joskus miettiä, mitä suusta tulee. Uskottavuuskysymys tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

on ainakin minun silmissäni ja pahimmasta päästä. Moraalilla ei tässä asiassa taida kovin paljon olla tekemistä, kun tällaista tehdään.

Joka tapauksessa meidän on nämä uudistukset hoidettava kuntoon. Suomi vanhenee joka tapauksessa. Ja nyt on sitten semmoinen tilanne, että jos me emme tämmöisiä uudistuksia lähde tekemään... Demarit huutavat täällä hoitajamitoituksen puolesta, mutta en löytänyt teidän vaaliohjelmastanne yhtään merkintää tästä nykyisestä vaatimuksesta, mikä todistaa vääjäämättä sen, että tämä opposition välikysymys tehtiin teidän johdollanne hirmuisessa hädässä, että saatte sitten ihmisiä moittia tässä talossa, kun se muistikaan ei taida olla vahvinta laatua, kun tuolta Tampereelta tänne tullessa muisti häviää koko ajan.

21.24 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Jokaisen vanhuksen on saatava hyvää hoivaa, heidän läheistensä on voitava luottaa hoidon laatuun, ja hoitotyötä tekeville on taattava mahdollisuudet tehdä työtään hyvin niin kotihoidossa kuin palveluasumisessa. Nyt kaikissa tapauksissa valitettavasti näin ei ole. Esperi Caren tapaus on karmiva esimerkki siitä, mitä tapahtuu, kun vanhustenhoitoa tehdään tavoitteena pelkästään bisnes. Vaikka suurimmat ongelmat tuntuvat olevan kasvottomien jättiyrityiden toiminnassa, tiedämme, että niihin törmätään myös julkisella puolella ja joskus pienissäkin yrityksissä. Tilanne ei ole uusi, vaan se on ollut tiedossa jo vuosia. Kestämätön tilanne kuitenkin on. Hoitajat, muut työntekijät ja laitoksissa asuvien vanhusten ja vammaisten omaiset ovat tuoneet huolia ja epäkohtia esiin jo pitkään. On vihdoin aika ottaa heidän kertomansa tosissaan.

Arvoisa puhemies! Jokainen ansaitsee arvokkaan vanhuuden ja hyvää huolenpitoa. Se vaatii riittävän määrän hoitavia ja auttavia käsipareja, riittävästi aikaa jokaiselle hoidettavalle. Tämän takaamiseksi tarvitaan lakiin kirjattu riittävä ja sitova hoitajamitoitus ja kunnille riittävät resurssit mitoituksen täyttämiseksi.

Kansanedustajana olen vieraillut monissa vanhusten hoivayksiköissä sekä ollut tekemässä työpäivää niin vanhusten kotihoidossa kuin palvelutaloissa. Viesti kaikkialta on sama: liian moni vanhus joutuu sinnittelemään kotona aivan liian pitkään, ja hoitolaitokseen tulevat vanhukset ovat entistä huonommassa kunnossa. Hoitotyötä tekevät tekevät parhaansa, mutta he kokevat jo nyt, ettei aikaa ole riittävästi vanhusten hyvinvoinnin turvaamiseen eikä aina edes perustarpeiden tyydyttämiseen, kuten syöttämiseen.

Hoitajamitoitusta on nostettava, ja siitä on tehtävä sitova. Nyt on aika toimia, kun poliittinen yhteisymmärrys asiasta on laaja, vain kokoomus sitä vastustaa. Pelkkä hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin ei kuitenkaan riitä. Sen noudattamista pitää myös valvoa tehokkaasti. On nähty, ettei omavalvonta toimi. Se johtaa haamuhoitajiin ja säästämiseen kaikesta mahdollisesta. Hoitajamitoituksen noudattamista pitää valvoa myös yllätyskäynnin. Sen rikkomisesta on maksettava kunnan sakot. Toistuvasta alimitoituksesta ja haamuhoitajien käytöstä on seurattava toimiluvan menetys.

Arvoisa puhemies! Puutteet hoivassa ja sen laadussa näkyvät yleensä ensimmäisenä hoitohenkilökunnalle ja hoidettavan omaisille. Nyt pelon ilmapiiri estää ihmisiä ilmoittamasta siitä, mitä he näkevät. Hoitajat pelkäävät työpaikkansa puolesta, sukulaiset pelkäävät, että heidän läheisensä hoivakodissa joutuu kärsimään vielä pahemmin, jos epäkohdista puhuu ääneen. Tarvitaan turvallisia keinoja nostaa epäkohdat esiin. Sellainen olisi kansallinen hoivahälytysjärjestelmä, jonka kautta huonosta laadusta ja epäkohdista voisi ilmoittaa valvovalle viranomaiselle ilman pelkoa henkilöllisyyden paljastumisesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Kaikilla vanhuksilla ei ole omaisia, jotka voivat puhua heidän puolestaan. Suomeen tarvitaankin vanhusasiainvaltuutettu, joka tuo esille vanhustenhoidon epäkohtia kaikkien työntekijöiden ja omaisten puolesta.

Arvoisa puhemies! On vaarana, että sote-uudistus uhkaa pahentaa tilannetta entisestään. Hallituksen markkinamalli veisi ison osan terveystaloudesta markkinoille. Osa toimijoista on valmiita tekemään bisnestä laadun kustannuksella. Paine kustannusten vähentämiseen kasvaa, ja palveluiden tuottaminen pirstaloituu yhä useammalle toimijalle kauemaksi vastuun kantavasta järjestäjätahosta eli maakunnasta. Valvontatarve kasvaa entisestään, vaikka nytkään valvontaresurssit eivät riitä. Viimeistään nyt pitääkin ymmärtää, että hallituksen kaavailema soten markkinamalli sisältää uusia riskejä ihmisten hyvän hoidon kannalta. Siksi siitä tulee luopua.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan sivistyksen mitta on se, kuinka se huolehtii heikommista. Nyt on tullut aika punnita suomalaisen yhteiskunnan arvo. Olemme tilanteessa, jossa moni ikääntyvä on huolissaan elämänsä loppuvuosista, siitä, millaista hoitoa on tarjolla. Meidän on pystyttävä huolehtimaan siitä, että jokainen voi vanheta ilman pelkoa. Vanhustenhoidon hyvä laatu on taattava niin nykyisille kuin tuleville vanhuksille.

21.29 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tänään on käyty keskustelua opposition välikysymyksestä liittyen vanhusten hoitoon. Vanhusten, jotka meille kaikille pitäisi olla niitä kunniakansalaisia, hoidosta ja hoivasta meidän tulee pitää erityisen hyvää huolta. Siksi on tärkeää, että tästä asiasta keskustellaan nyt ja toivottavasti myös kevään vaaleissa ja vaalien kautta teemme lakiin tarvittavat korjaukset. Politikoinnin välineenä ja erityisesti puoluepolitikoinnin välineenä en kuitenkaan haluaisi vanhusten hoitoa ja hoivaa käyttää hyväksi, niin kuin tänään on moneen kertaan todettu.

Keskustelussa on vahvasti tuotu esille yksityinen hoito ja sieltä eräs yritys. On käynyt selville myös, että Tradeka, se perinteinen vasemmiston ja demarien vaalirahoittaja, on myös lähtemässä mukaan vanhusten hoivaan yhdistämällä Med Groupin ja Esperin Caren toimintoja eräässä suomalaisessa kunnassa. Täällä salissa ovat välikysymyksen esittäjät käyttäneet vahvaa kieltä ja arvostelleet kovin sanoin tuollaista toimintaa käyttämällä esimerkkinä juuri tuota Esperin Caren toimintaa. Olisiko syytä keskustelussa makustella suuhun tulevaisuuden yritys, nimenä Tradeka Esperin Care, ja arvioida sitten, miten kaikki hoiva ja hoito tulevaisuudessa hoidetaan? Täällä salissa istuu lukuisia henkilöitä, jotka ovat lähellä Tradekaa. Kysynkin heiltä: onko niin, että tulevaisuuden onni tulee vain Tradeka Esperin Caren kautta siirtämällä vanhusten hoito ja hoiva yksityiselle sektorille?

Arvoisa puhemies! Vanhukset ansaitsevat ja heille kuuluu inhimillinen ja laadukas hoiva. Siitä meidän kaikkien pitää pitää huolta niin lainsäätäjänä, kuntapäättäjänä kuin lähimmäisinä meiltä toisille. Jokaisella omaisella on oikeus luottaa siihen, että hoitoa ja hoivaa tarvitseva ikääntynyt saa sitä hyvää hoitoa. Luottamus tähän asiaan on nyt palautettava, koska hyvin pitkälle tässä on kysymys luottamuksen menettämisestä. Itse kuntapäättäjänä pitkään olleena koen piston sydämessäni, koska mielestäni osittain vastuu kuuluu myös meille kuntapäättäjille, jotka olemme päätöksiä omissa kotikunnissamme tehneet, kuinka siellä vanhuksia hoidetaan niin julkisella kuin yksityiselläkin puolella.

Onneksi kuitenkin valtaosassa ikääntyneiden hoitokodeista siellä asuvat asukkaat saavat erittäin hyvää ja laadukasta hoitoa ja hoivaa. Ja siitä meillä monella on varmasti myös ihan omakohtaisia kokemuksia omien vanhempiemme, isovanhempiemme tai läheisten ystävien hoidosta. Ellei ole, kehotan meitä kaikkia menemään katsomaan, minkälaista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

hoivaa siellä tarjotaan. Itse olen ainakin saanut hyvän kuvan suomalaisesta vanhustenhoidosta mutta en kiistä, etteikö niitä ongelmakysymyksiä olisi niin yksityisellä kuin julkisellakin puolella.

Muutamia asioita haluaisin vielä nostaa tähän keskusteluun päivän aikana. Tosiaankin tämä, että onko se aina se yksityinen ja kunta, hyvä vai paha. On arvosteltu, että jos yksityinen tuottaa voittoa, niin se aiheuttaa tämän ongelman vanhusten hoivassa. Eihän se ihan niin yksinkertaista ole. Kuntien toiminnassa löytyy varmasti myös toivomisen varaa, puutteita, ja kuntapäätäjänä meidän pitää pystyä ainakin kysymään, mitä vanhusten hoivaa sillä rahalla kunta pystyy järjestämään. Siitä usein verrattuna siihen yksityiseen tulee se arvio, että yksityinen jossakin tapauksessa tarjoaa samalla rahalla enemmän, ja tästä syntyy se mielikuva, että sillä rahastetaan.

Toinen asia, mitä on kovasti kyseenalaistettu, on tämä kotona asuminen. Itse pidän kuitenkin kotia hyvänä paikkana myös vanhuksille. Kotihoidon ja omaishoidon tuki on siksi pidettävä mielessä.

Sote-uudistus tarvitaan. Mielestäni tämä välikysymys myös osoittaa sen, kuinka tarpeellinen sote-uudistus meillä on. Meidän täytyy korjata vanhusten hoitoa, ja sote-uudistuksen kautta [Puhemies koputtaa] siihen tulee mahdollisuus.

21.34 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Se syy, miksi me olemme täällä ja olemme painaneet paniikkinappulaa, johtuu siitä, että me kuulumme vanhustenhoidon kentältä uutisia, joita emme halunneet uskoa todeksi. Syy siihen, miksi olemme täällä, on ne uutiset ja se, että heräsimme todellisuuteen: Suositukset vanhustenhoidossa eivät riitä. Tarvitsemme lain kouraa, tarvitsemme tiukempia ohjeistuksia ja sääntöjä siihen, millä tavalla meidän vanhustenhoitomme toimii.

Me emme ryöpytä täällä hoitajia. Hallitus ei vain anna lisää niitä hoitajia. Emme me täällä hauku hoitajia emmekä heidän ammattitaitoaan, vaan me kyseenalaistamme sen, onko heitä tarpeeksi. Kutsumus ei elätä, ei meitä hoitajiakaan — olen itsekin hoitaja. Hoitaja menee työpaikalleen tekemään työnsä ja yrittää tehdä sen mahdollisimman hyvin niilläkin vähäisillä resursseilla, mitä siellä on käytettävissä, hyvin usein tehden ylitoita, jäädessä iltavuorosta yövuoroon, joskus yövuorosta aamuvuoroon, kun sijainen puuttuu tai henkilöstöä ei ole riittävästi. Mitähän Florence Nightingale sanoisi tästä tilanteesta? Kääntyä varmaan haudassaan, kun pohtii, mihin on kadonnut hoitotyön etiikka, mihin inhimillisuus, mihin arvostus, mihin ihmisen kohtaaminen ja hyvä hoito.

Arvoisa puhemies! Suomessa on tehty kolme virhettä — ainakin kolme, varmaan enemmänkin — liittyen vanhustenhoidon kenttään. Yksi on laitospaikkojen vähentäminen. Toinen on se, että hoitajamitoitusta ei ole laissa. Ja kolmas on se, että hoitajasektorilta, hoitoalan kouluista, on poistettu pääsykokeet.

Vanhuspalvelulaissahan on henkilöstöä koskeva säännös 20 §:ssä, ja se edellyttää, että toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä ja tehtävärakenne vastaavat iäkkäiden asiakkaiden toimintakyvyn edellyttämää palvelun tarvetta ja turvaa. Laissa on tällainen merkintä, mutta se laki ei kuitenkaan edellytä henkilöstön määrää, ja tätä varten meillä on nämä laatusuositukset, joissa määritellään sitten henkilöstön määrä.

Vuonna 2017 uudistettiin ikäihmisten palvelujen laatusuositus, ja sinne jäi mitoitukseksi 0,5, mutta sinne tuli aivan uusia kohtia liittyen välittömään asiakasaikaan. Välittömällä asiakasajalla mittaroidaan sitä, miten hoitaja on hoidettavansa vierellä ja mitä töitä tehden hänet lasketaan tähän hoitajamitoitukseen. Täällä on muun muassa mainittu, että asiak-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

kaan omaisten ja omaishoitajan tukeminen ja puhelin- ja muu tekninen yhteys asiakkaan kanssa luetaan hoitajamitoitukseen kuten myös se, jos käy kaupassa. Minä ihmettelen sitä, miksi hoitajan ollessa pois potilaan tai asiakkaansa viereltä hänet lasketaan hoitajamitoitukseksi. Kyllähän hänen pitää olla siellä potilaan vieressä.

Arvoisa puhemies! Täällä on muistutettu meitä opposition jäseniä siitä, mitä me teemme kuntapolitiikassa. Minun mielestäni pitää elää niin kuin opettaa, ja ne asiat, mitä me täällä valtakunnan tasolla teemme, olisi hyvä viedä ja jalkauttaa myös sinne kuntapolitiikkaan.

Vanhusasiamiehestä olen tehnyt muun muassa talousarvioaloitteen niin täällä kuin myös Espoon valtuustossa valtuutettuna. Kilpailuttaminen ja hankintalaki: Olen ottanut eduskunnassa siihen kantaa, tehnyt kirjallisen kysymyksen. Olen tehnyt saman myös Espoon valtuustossa kysyen ja vaatien sitä, että kaupunki kilpailuttaisi sillä tavalla, että aina ei tarvitse olla halvinta vaan että laatukin ratkaisisi. Entä hoitajamäärät sitten? Kyllä Espoossa perussuomalaiset ovat tehneet kaikkensa, että hoitajia lisätään. Tästäkin on valtuustokysymys ynnä muita toivomuksia. Eli pitää tehdä myös siellä kotipuolella näitä asioita eikä vain puhua täällä.

Arvoisa puhemies! Potilasturvallisuus on äärettömän tärkeä asia. Luottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu ovat niitä, jotka kuulevat sen hädän, kun työkentällä ei ole kaikki hyvin, kun henkilöstöä puuttuu tai työ on muuten raskasta ja vaikeaa. HaiPro-järjestelmä otettiin Suomessa käyttöön joitakin vuosia sitten. Se on sitä omavalvontaa. Sinne kirjataan tapahtuneet potilasvahingot ja lääkevahingot, ja niitä seurataan, niitä analysoidaan ja niistä opitaan. Olisi hyvä tietää, kuinka monessa hoitolaitoksessa on tämä HaiPro käytössä. Sen tulisi olla myös vanhustenhoivassa. Potilasvahingot, vaaratilanteet, läheltä piti -tilanteet kirjataan ja niistä opitaan, ja tämä kaikki on otettu malliksi ilmailuteollisuudesta ja ilmailualalta, ja näin sitä kehitettiin. — Kiitos.

21.40 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Pakkanen kiinnitti huomiota mielestäni erittäin tärkeään asiaan, joka on jäänyt liian vähälle huomiolle tässä tämän päivän keskustelussa, ja se on tämä Tradeka-konserni-kysymys. Täällä ovat SDP:n ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmistä ainakin edustajat Eero Heinäluoma, Ilkka Kantola, Antti Lindtman, Paavo Arhinmäki, Maria Guzenina ja Li Andersson Tradekan valtuuston jäseniä, ja Tradeka-konserni on ollut tämän Esperi Caren kanssa kaupallisessa yhteistyössä ja sillä otsikolla, että pannaan hynttyyt yhteen ja tehdään hoivabisnestä.

Nyt tietysti tämä yhteistyö on irtisanottu, kun jäivät kiinni siitä, että tätä on tehty. Mutta tämä on kyllä sellainen asia, että tämä kytkös näillä edustajilla tähän kaupalliseen hoivabisnekseen — siis SDP:n edustajien ja vasemmistoliiton edustajien kytkös kaupalliseen hoivabisnekseen — on niin läheinen, että se olisi kyllä tämän keskustelun yhteydessä ollut syytä tarkemmin selvittää. Tämä ei voi jäädä tähän.

21.41 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Nämä viimeaikaiset uutiset hoidon puutteista ja vaikeuksista hoitopaikoilla minusta ovat niin kuin vanhan kertausta. Niitä uutisia on tullut pitkin aikaa, jo aikoja, vuosia sitten ensimmäisiä kertoja, ja näihin on koetettu kiinnittää enempi ja enempi huomiota, mutta kuitenkin joku menee aina pieleen näissä hommissa.

Kun puhutaan henkilöstömitoituksesta ja sen riittävydestä ja hoitajien jaksamisesta, on huomioitava myös asioita liittyen hoitajien työsuhteeseen. Ainakin tuolla Itä-Suomessa meillä on tilanne se, että hoitajat ovat iältään jo huomattavasti Suomen keskivertoa iäk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

käämpää porukkaa, ja siellä tämmöinen jaksamispuoli on ollut tiukilla, ja kun on koettanut esittää esimerkiksi meidän kotipaikkakunnalla sitä, että palkataan nuoria tilalle, ettei tule sairauspoissaoloja ja jaksaminen riittää, niin aina tulee jonkunlainen rahapula tai joku muu syy siihen, mutta kuitenkin se kierre jatkuu samalla tavalla. Kun miettii sitä poissaolon tarvetta silloin kun hoitaja väsyä ja on tosi heikossa tilanteessa siinä, ettei pysty tekemään töitä ja saa sairaslomaa, siihen tulee joku sijainen tilalle tai sitten tehdään ylityöillä, mikä on vielä pahempi asia, koska se vie enempi rahaa yhteisestä kassasta, niin näkisin, että nyt olisi se vaihe ainakin tuolla Itä-Suomen suunnalla palkata entistä enemmän nuorempia työntekijöitä hoitotyöhön lisää.

Sitten jos mietitään johtamisen tasoa, niin sekin heittelee hirmu paljon eri paikkakunnilla. On todella taitavia, hyviä johtajia, jotka osaavat ottaa työntekijät huomioon, ja toisaalta sitten on tilanteita, missä — niin kuin täälläkin on kuultu — työntekijät eivät uskalla sanoa puutteista, koska pelkäävät oman työpaikkansa puolesta. Tämä on minusta tämmöinen työsuojelullinen asia, mikä pitäisi saada sillä tavalla hoidettua kuntoon, että kun ihmiset työpaikalla kehittävät sitä työtään, olipa mistä työstä tahansa kysymys, ja he tuovat puutteita esille ja kertovat, mikä menee pieleen ja mikä onnistuu hyvin, niin siinä yhdessä tehdään ne ratkaisut ja parannetaan työilmapiiriä ja työn tekemisen taitoa, ja sillä tavalla vietäisiin asioita eteenpäin.

Nämä ovat semmoisia puutteita, mihinkä pitäisi tavallaan meidän, kuntien johdonkin, ottaa kantaa ja puuttua niihin asioihin, miten ne hoidetaan kuntoon.

Sitten olen miettinyt näitä tulospalkkausasioita, ja ne ovat semmoisia, mitkä pitäisi tavallaan jakaa koko porukalle eikä olla työnjohdon oikeuksia, koska niissä tuppaa tulemaan se, että ahneus vie kaiken hauskuuden työnteosta. Jonkunnäköistä rajaa siinä pitäisi olla sillä tavalla, miten ohjataan myös työntekijöille sitä tulospalkkausta ja kuinka he pystyvät kehittämään työtään, ja sillä tavalla viedään eteenpäin asioita.

Sitten kun puhutaan tästä hoitajamitoituksesta ja sen viemisestä lakiin, niin meidän pitää muistaa aina se tosiasia, että eihän näitä lakeja tehdä sitä varten, että meillä on hyviä työnantajia, hyviä työpaikkoja ja hyviä hoitopaikkoja, vaan niitä tehdään niitä huonoja varten, että niitten tasoa saadaan jollakin tavalla nostettua. Mutta meidän pitäisi olla niin paljon viisaita sitä lakia laadittaessa, että malliesimerkki ei ole se meidän laki vaan hyvien hoitopaikkojen, hyvien hoitotapojen ja hyvien mitoitusten kohde, että sieltä otetaan oppia ja että niitä ohjeita noudatettaisiin ja että sieltä saataisiin se parempi hoitotyö vietyä eteenpäin, niin että vanhukset voivat hyvin siellä hoitopaikassa, heillä on hyvät olot ja heitä huomioidaan tarpeeksi. Meillä on hirmu paljon Suomessa hyviä niin yksityisiä kuin julkisia hoitopaikkoja, mistä olisi paljon oppimista, ja eri kuntien yhteistyöllä voidaan katsoa, kuinka tämä parhaiten hoidetaan, ja sieltä voisi ottaa oppia.

21.46 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tulin juuri äsken Turusta, jossa osallistuin ikäihmisten asioita käsittelevään keskusteluun. Pois lähtiessäni sain monilta ikäihmisiltä terveiset tänne eduskuntaan ja pyynnön laittaa nämä vanhusten hoiva-asiat nyt vihdoin kuntoon. Eli terveiset on tuotu perille.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhoivan ongelmista on puhuttu vuosia. Kun itse aloitin omaa poliittista uraani kuntapäättäjänä vuonna 1997, muistan, kun ihan ensimmäisissä julkisissa puheenvuoroissani kaipasin meille kuntapäättäjille normiohjausta vanhustenhoitoon. Toivoin normiohjausta, jotta laki määräisi esimerkiksi riittävän henkilökunnan mää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

rälle reunaehdot, joita olisi pakko noudattaa, eikä esimerkiksi henkilöstöstä voisi kunnissa säästää.

No, parissakymmenessä vuodessa paljon on muuttunut. Väestömme on ikääntynyt edelleen. Tavoitteeksi on otettu, että mahdollisimman moni ikäihminen voisi asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Ympäri vuorokautisen hoivan piiriin tulevat vanhukset ovat yhä huonokuntoisempia. Henkilöstön minimimäärästä on olemassa edelleen vain suosituksia.

Hyväkään on tapahtunut. Viime vaalikaudella eduskunta päätti vanhuspalvelulaista, joka toi paljon parannusta ikäihmisten hoitoon ja hoivaan. Suuri pettymys kuitenkin oli, kun Sipilän hallitus säästöjen toivossa heikensi tuota lakia. Vanhuksen tueksi tarkoitettua vastuutyöntekijästä luovuttiin, ja samalla laista poistettiin listaus vanhuspalvelulaissa kunnilta vaadittavasta erityisasiantuntemuksesta. Hallitus poisti näin vanhuslaista maininnat esimerkiksi gerontologian ja geriatrian osaamisesta. Tätä voi vain ihmetellä, miten erityisosaamisen vaatimuksista luopuminen voi olla järkevää tai edes säästää mitään.

Myös hoidon laatusuosituksia on heikennetty ja vaatimuksia kevennetty, mitoituksia väljennetty niin, että työntekijöitä on voitu aiempaa laajemmin laskea mukaan henkilöstömitoitukseen. Monessa hoitopaikassa hoitohenkilöstö tekee myös tukipalveluita, siivoaa tai laittaa ruokaa. Toisaalta mitoitusta kierretään myös haamuhoitajilla eli työvuorolistoillemerkityillä henkilöillä, jotka eivät kuitenkaan ole näitä työvuoroja tekemässä.

Valtaosa vanhuksista asuu omassa kodissaan. Heistä säännöllisen kotihoidon piirissä on noin 55 000 vanhusta. Kotihoidossa on yhä huonokuntoisempia vanhuksia, ja osa heistä tarvitsisi huomattavasti tehostetumpaa hoitoa kuin kotihoitokäynneillä voidaan antaa. Merkittävä osa kotihoidonkin parissa työskentelevistä kokee olevansa työstään ylikuormitettuja, ja rasittavuuden on koettu viime vuosina lisääntyneen. Työntekijät ovat huolissaan oman työnsä laadusta jatkuvan kiireen vuoksi, ja monet harkitsevat alanvaihtoa.

Vanhustenhoidon tilanteen korjaaminen ei voi jäädä odottamaan tulevaisuuden sote-ratkaisua. Ikääntyneiden ihmisten palvelutarpeisiin tulee vastata oikea-aikaisesti. Vanhuspalveluiden tasoa tulee parantaa uusia toimintatapoja ja henkilöstön osaamista kehittämällä. Saattohoito on pantava kuntoon. Varsinaista hoitotyötä tekemässä on oltava riittävä määrä henkilöstöä. Riittävä, hoitoisuuden huomioiva hoitajamitoitus on kirjattava vanhuspalvelulakiin ja laatusuositukseen, ja tämän toteutuminen on turvattava sanktioilla.

Asiasta vastaava ministeri Saarikko totesi aivan äskettäin, että omavalvonta on avainasemassa potilasturvallisuuden varmistamisessa. Viimeistään nyt on kuitenkin käynyt selväksi, että omavalvonta ei ole riittävää. Se ei ole kattavaa eikä yksinkertaisesti pysty takaamaan heikommassa asemassa olevien ihmisten oikeuksia ja turvallisuutta. Tapaukset osoittavat, että valvontaviranomaiset ovat ylityöllistettyjä, eikä heillä ole ollut riittäviä resursseja puuttua epäkohtiin. Pitkään havaittujen puutteiden olisi pitänyt herättää viranomaiset tehostamaan valvontaansa ja puuttumaan epäkohtiin paljon ripeämmin, ja hallituksen olisi pitänyt näihin hätähuutoihin tarttua.

Valvontaa tulee tehostaa ja sen laatua tulee parantaa. Tämä koskee niin palvelutuottajia, palveluiden järjestäjiä kuin aluehallintovirastoja ja Valviraa. On käytävä välittömästi läpi valvovan viranomaisen toimivaltuudet ja tarkasteltava, käytetäänkö valvonnassa kaikkia lain suomia valtuuksia täysimääräisesti vai tarvitaanko niiden vahvistamista edelleen. Ilman etukäteisilmoitusta tehtävien pistokokeiden osuutta valvonnassa pitää lisätä. Työntekijöillä ja omaisilla on oltava mahdollisuus myös anonyymiin ilmoitukseen viranomaisille laiminlyönneistä tai puutteista hoidossa. Nämä viestit on otettava vakavasti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Vanhustenhoidon tason turvaamiseksi ja valvonnan tehostamiseksi tulee myös perustaa vanhusasiainvaltuutetun virka. Valtuutetun tehtävänä olisi toimia itsenäisenä ja riippumattomana valtakunnallisena vanhusten edunvalvojana, joka muun muassa valvoo vanhusten oikeuksien toteutumista ja seuraa vanhustenhoidon tilan kehittymistä.

Vanhustenhoidossa on paljon parannettavaa. Ihan ensiksi silti pitää saada kuntoon henkilöstömitoitus, se ei voi enää odottaa. On aivan selvää, että kun riittävää henkilöstön määrää ei ole lakiin täsmällisesti kirjoitettu, on pelkkiä suosituksia helppo olla noudattamatta. Se on tullut viimeistään nyt selväksi.

Oppositio on tehnyt lakialoitteen 0,7:n henkilöstömitoituksen säätämiseksi lailla. Eduskunnan enemmistöllä on nyt mahdollisuus asiasta säätää, vaikka hallitus ei lakiesitystä halua eduskuntaan tuoda. Yhteiskunnan sivistyksen mitta on se, kuinka pidämme huolta tätä maata rakentaneista. Jokaisella ikäihmisellä pitää olla hyvä ja turvallinen elämä myös silloin, kun on ympärivuorokautisen avun tarpeessa. Riittävä henkilökunta on tässä avainasemassa.

21.51 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Kun tuo ensimmäinen puheenvuoro meni niin juosten juoksutaustan vuoksi, unohdin sanoa yhden oleellisen asian, jonka haluan vielä tässä sanoa: Elikkä työntekijöillä on meillä lain mukaan velvollisuus ilmoittaa epäkohdista, ja työnantajalla ja yrityksellä on velvollisuus puuttua niihin välittömästi. Tämä olisi yksi keino, jolla tuota niin sanottua omavalvontaa voitaisiin toteuttaa, mutta se ei käytännössä toimi. Mielestäni kun SuPer viestii vaikkapa Esperi Caren puolelta sitä, että ne työntekijät, jotka ovat ilmoittaneet näistä puutteista ja niistä kohtuuttomuuksista, mitä hoivassa on, ovat joutuneet vastatoimien kohteeksi — heitä on irtisanottu tai työsuhteita ei ole jatkettu — niin näinhän se ei voi olla. Myös nuo vastatoimet on meillä lailla kielletty. Silloin kun meillä mennään itse asiassa laittomuuksien puolelle, pitää etsiä toisenlaisia välineitä ratkaista näitä, ja siinä mielessä mielestäni anonyymit puhelimet ja muut, mitä kautta voitaisiin ilmoittaa niistä ongelmista, olipa kyse sitten läheisistä, hoidettavista tai henkilökunnasta, olisivat aika välttämättömiä.

Toinen asia on se, miten meidän valvontaresurssi toimii. Jos meillä tehdään ennalta sovittuja käyntejä, niin useimmiten asiat ovat sillä hetkellä kunnossa ja niihin ei päästä kiinni. Kyse ei ole pelkästään valvovan viranomaisen resursseista henkilöinä, vaan kyse on myös siitä, kuinka paljon niillä on resursseja esimerkiksi kulkea ja käydä eri paikoissa. Pääkaupunkiseudulta tulee esimerkiksi viestiä, että yksityiset palvelutuottajat eivät vaivaudu edes vastaamaan valvovan viranomaisen kysymyksiin, mikä kertoo siitä, että ollaan aika epäterveessä tilanteessa, ja sen vuoksi valvontaan pitää kiinnittää erityistä huomiota.

On puhuttu myös siitä, mistä me saamme riittävän henkilöstön, jos nyt säädetään mitoitus lakiin. Mielestäni se pitää säätää ja meidän pitää turvata, että henkilöstöä mahdollisimman pian on riittävästi olemassa. Kun tämä eduskuntakausi alkoi, silloin alkuvaiheessa vaikkapa Pirkanmaalla työvoimapoliittiseen lähihoitajakoulutukseen oli vaikeampi päästä kuin Tampereen lääketieteelliseen, sen vuoksi että halukkaita oli mutta noita koulutuspaikkoja ei ollut tarjolla. Tämä kertoo siitä, että vaikka ala on raskas ja siellä on puutteita, kuitenkin meillä on myös halukkaita, jotka olisivat valmiita tuota tärkeää työtä tekemään, ja sen vuoksi, kun lisäbudjettia on hallitus lupailut, olisi äärimmäisen tärkeää, että siinä lisäbudjetissa olisi resursseja myös kouluttaa lisää henkilöstöä. Hätäapuna ja nopeana pika-apuna hoiva-avustajien koulutuspaikka ei korvaa lähihoitaja-ammattilaista eikä korkeamman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

koulutuksen saanut ammattilaista, mutta se on kuitenkin apu siellä perushoitotyössä, ja tämä olisi nopea väylä kouluttaa lisää asiansa osaavaa hoitohenkilöstöä.

21.54 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Historiasta on aina helppo nähdä kulloisenkin aikakauden sokeat pisteet: asiat, joiden puolesta kaikki toimivat, vaikka jälkikäteen ne osoittautuvatkin suuriksi virheiksi, jopa historian murhenäytelmiksi. Vaikeampaa on nähdä tässä ajassa ne asiat, jotka tulevaisuudessa tunnistetaan oman aikakautemme sokeiksi pisteiksi. Yksi sellainen asia on juuri nyt käsissämme. Sellainen asia on myöskin tulosojohtamisen oppien suora soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Sen vuoksi olemme tulleet tähän pisteeseen, jossa nyt olemme.

On muistettava, että tämä välikysymys koskee myös muita haavoittuvassa asemassa olevia, kuten vammaisia, lastensuojelun lapsia ja päiväkotien lapsia. Kaikilla näillä eri ryhmittymillä on omat ongelmansa ja omat tarinansa. Esimerkiksi vammaisten omaiset ovat nostaneet esiin aivan samanlaisia epäkohtia, jotka johtuvat siitä, että kilpailutuksen jälkeen minimihinnalla toteutetaan palveluita, jotka sitten johtavat puutteisiin ja jopa laiminlyönteihin näissä yksiköissä.

Se, että yksiköt ovat voineet toimia jopa kokonaan ilman hoitajaa — on voinut olla tunnin ajan täysin ilman hoitajaa — on minulle vanhana vanhustyötä tehneenä täysin käsittämätön asia. Se oli itse asiassa asia, mitä ensi alkuun pidin ikään kuin hoitajien moraalikatona, kunnes sitten selvitin tilannetta. Kyse on siis todella siitä, että näitä työaikoja on niin paljon supistettu ja päätetty, että syntyy ikään kuin tällainen tyhjiö, jos listoissa ei ole esimerkiksi saatu pidempään vuoroon sijaista palkatuksi.

Miksi näitä työaikoja tällä tavalla päätetään? Se on täysin käsittämätöntä. Aamuvuoro vaihtuu silloin, kun iltavuoro tulee. Iltavuorolaiset vaihtuvat silloin, kun yövuoro tulee. Yövuoro vaihtuu silloin, kun aamuvuoro tulee. Ja aina saatetaan vaihdetaan tämä hoitotyö ja nämä vanhukset seuraavalle hoitajalle. Mutta jos työnantaja kohtelee työntekijää huonosti, niin pahoinvointi näkyy väistämättä myöskin asiakkaissa, niin kuin esimerkiksi tällaisessa tilanteessa, että jos sinulle yksinkertaisesti ei anneta sellaista työaikaa, jolla voisit huolehtia siitä, että siirrät seuraavalle hoitajalle asiakkaasi, niin pikkuhiljaa se alkaa myöskin näkyä asenteessa näiden hoitajien osalta, enkä yhtään syytä heitä siitä.

21.57 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Uskon, että nuoret haluavat koulutautua hoitoalalle. Ainakin itse kannustan heitä siihen suuresti. Arvostan äärettömästi lähihoitajakoulutusta ja lähihoitajia, ja nuoret näkevät sen arvostettavana ammattina.

Välillä tuntuu, että eduskunnassa on empatiavaje. Välillä tuntuu, että politiikka hallitsee kaikkea: minkä värinen pelipaita sinulla on päällä, sen mukaan toimitaan ja niitä asioita viedään eteenpäin. Toivoisin, että vanhustenhoidon teema ja asia on meille kaikille yhteinen huolimatta siitä, mitä puoluetta edustamme, ja veisimme hyvää vanhustenhoitoa eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Haluaisin haastaa hallituksen vierailemaan niissä paikoissa, missä on suuria epäkohtia ja mistä olemme nyt kuulleet näitä kovia uutisia. Samalla, kun he vierailisivat siellä, he kysyisivät itseltään, haluaisivatko oman isän tai äidin sinne hoidettavaksi tai haluaisivatko kenties itse sinne hoidettavaksi, ja laittaisivat vielä käden sydämelle ja kysyisivät, mitä se sydän vastaa ja sanoo. Kaikkihan me vanhenemme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

Ärade talman! Jag utmanar er att besöka dessa platser för vård av de äldre. Gå dit där det finns stora brister eller klagomål. Fråga er själva om ni skulle kunna skicka er mor eller far till det hemmet eller om ni själva skulle kunna tänka er att tillbringa er sista tid där. Med handen på hjärtat, regeringen, vad säger ert hjärta? Pratar det med er? Med handen på hjärtat, regeringen: vi alla åldras, och man bör prata hjärtats språk med de äldre.

Eli sydämen äidinkieltä tulisi puhua vanhana.

Muutama sana, arvoisa puhemies, vielä sotesta. Sotessa voi käydä niin, että hoivapaikka on se, joka valitsee. Jos monisairas henkilö hakee itselleen valinnanvapauden kautta hoivapaikkaa ja jos hän on monisairas, raskaasti hoidettava, voikin olla niin, että hoivapaikka ei häntä vastaanota, vaan ilmoittaa, että paikkaa ei ole, ja silloin valinnanvapaus ei toimi.

Täällä on monessa puheenvuorossa korostettu sitä, että sote pitää saada maaliin. Viikko sitten kyselytunnilla ministeri Orpo moneen otteeseen vastasi, että sote pitää viedä maaliin. Minua huolestuttaa se, millaiseen maaliin me sen soten viemme, mikä on ikäihmisten, vanhusten, kohtalo. Kaikilla ei ole nettiliittymiä, ei mahdollisuuksia käyttää tietokonetta, ei mahdollisuuksia tehdä niitä valintoja eikä löytää sitä hyvää hoivapaikkaa. Ei ole rahaa, on pienituloisia eläkeläisiä. Hoivapaikkoihin varmasti tulee palvelutarjontaa ja sitä, että toivotaan, että asiakkaalla olisi myös mahdollisuus ostaa niitä lisäpalveluja. Asiakasmaksulaki nostaa asiakasmaksuja. Lääkärikäyntejä voidaan veloittaa enemmän kuin kolmesta käynnistä, mikä nykyisen lain mukaan menee, eli voi olla vaikka kymmenen käyntiä, mitkä veloitetaan, kunnes maksukatto on täynnä. Olen erittäin huolissani siitä, riittävätkö ihmisten rahat.

Kannan suurta huolta vanhuksista. Maakunnan velvollisuus on hoitaa viime kädessä ihmisen, mutta vanhana hoitajana pelkään — olen työskennellyt 20 vuotta Helsingin kaupungilla virassa ja liki 5 vuotta yksityissektorilla ja nähnyt siinä nivelvaiheessa sen, millä tavalla maailma muuttui ja vanhusten hoito muuttui. En halua arvostella yksityissektoria, siellä on äärettömän hyviä toimijoita, äärettömän hyviä hoitajia, kannustusta. Sitä on myös kuntasektorilla. Mutta siitä huolimatta kannan huolta siitä, käykö niin, että jos tällainen yksityinen palveluntuottaja ei vastaanota monisairasta, paljon hoitoa vaativaa, kahden hoitajan hoidettavaa henkilöä, maakunta hoitaa, ja onko meillä maakunnissa sitten kaikkein raskaimmat asiakkaat hoidettavana. Ja siinä me olemme suuren kysymyksen äärellä, mistä me löydämme ne hoitajat. Ihan oikeasti: mistä me löydämme ne hoitajat?

Ja vielä sananen kielitaidosta. Minun mielestäni sydämen äidinkieli on äärettömän tärkeä ikäihmisen kohdalla, mutta se myös ennalta ehkäisee potilasvahinkoja. On erittäin tärkeää, että kun meille tulee kansainvälisiä opiskelijoita ja he käyvät täällä koulunsa, niin he opiskelevat sen suomen kielen tai ruotsin kielen siinä rinnalla, koska se on ensimmäinen askel siihen potilasturvallisuuteen.

Minä kannatan hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin. Siitä minä en osaa mieltäni muuttaa, ja koen sen erittäin tärkeänä asiana. Uskon sen parantavan vanhusten hoivan laatua.

22.02 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä kävimme vähän aikaisemmin keskustelua siitä, millä tavoin SDP:n vaaliohjelmassa on huomioitu tämä hoitajamitoitusasia. On hyvä, että täällä paikalla on nyt edustaja Salonen, SDP:n edustaja, kuulemassa tämän asian, koska edellisessä puheenvuorossa edustaja Marin siteerasi tätä vaaliohjelmaa sillä tavoin, että saattoi syntyä käsitys, että tässä SDP:n vaaliohjelmassa tätä hoitajamitoitusta käsiteltäisiin, mutta totean, että näin ei ole. SDP:n vaaliohjelmassa ei käsitellä hoita-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

jamitoitusta, todetaan vain: ”Vanhuspalveluissa työskentelevien työn helpottaminen ja inhimillisesti kestävä vanhustenhoito edellyttävät sitä, että työtä on tekemässä riittävä määrä henkilöstöä.” Tämän enempää täällä koko satasivuisessa dokumentissa ei asiasta mainita, vaikka se on vain pari viikkoa sitten julkaistu.

Ihmettelenkin sitä, mistä tämä mitoitustasia nyt yhtäkkiä on noussut niin äärimmäisen suureksi kysymykseksi, että pitää ihan hallitus kaataa ja ohittaa kaikki muu lainsäädäntö ja tehdä hutiloiden tällaisia nopeita lakiesityksiä. Miksi ei voida tehdä rauhassa, huolellisesti valmistellen tätä uudistusta, josta me kaikki olemme täällä yhtä mieltä, että se tarvitaan? Taitaa olla niin, että kysymys on vain poliittisesta opportunistista ja siitä, että kiireenne on keinotekoisia ja poliittista.

22.04 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin tullut esille myös se, että me tarvitsemme hoitajia tulevaisuudessa entistä enemmän. Hoitajamitoituksen nosto on toimi, jolla me pystymme varmistamaan myös sen, että työolot hoitolaitoksissa ja vanhustenhoidossa laajemminkin ovat sellaiset, että hoitajat pystyvät tekemään sen työnsä niin kuin he itse tietävät, miten se pitäisi tehdä: että heillä on riittävästi aikaa asiakkaille, että he pystyvät suorittamaan nämä perustoiminnot niin hyvin kuin he tietävät, että heidän pitää ne tehdä. Valitettavasti tällä hetkellä kiire on niin valtava, että monet hoitajat kokevat, että he eivät pysty tekemään sitä työtään niin kuin he itse haluaisivat ja niin kuin he itse kokevat, että se pitäisi tehdä. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että jotta me tulevaisuudessa saamme hoiva-alalle lisää työntekijöitä — sillä me tiedämme, että väestömme ikääntyy, me tarvitsemme hoitajia entistä enemmän, hoivatyö on se ala, joka tulee kasvamaan — niin me huolehdimme siitä, että tämä ala on jatkossakin houkutteleva. Ei riitä se pelkkä lähimmäisenrakkaus eikä se suuri sydän, mikä hoitajilla on, jos ei ole aikaa tehdä työtä kunnolla. Ja itse asiassa on siinä kyllä palkkakysymyksenkin: jos miettii, miten vaativaa työtä hoitajat tekevät, niin palkka ei kyllä kerro sitä, kuinka arvokasta se työ aidosti on, ja on valitettavaa, että se arvostus ei näy siinä palkassa. Se, että jatkossa todellakin nuoret hakeutuvat alalle — tai miksei vanhempanakin hakeuduta alalle — vaatii sen, että tiedetään, että olosuhteet ovat hyvät ja pystyy tekemään työnsä kunnolla, ja siksi on tärkeä tämä hoitajamitoituksen nostaminen.

22.06 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Sanoisin, että alhaista, edustaja Kopra. Te hyvin tiedätte, että SDP ajoi kovin voimakkaasti jo viime kaudella lakiin — siis lakiin, joka ensinnäkin saatiin aikaiseksi — tätä hoitajamitoitusta, ja juuri teidän edustamastanne puolueesta johtuen se jäi toteuttamatta. Mutta se ei ole missään kohtaa jäänyt pois meidän tavoitteistamme. Se on ollut ja kulkenut meidän tavoitteissamme aivan koko ajan, niin vaalien alla kuin vaalien välissäkin ja niin nyttenkin. Eliikkä tulkoon se nyt vielä kertaalleen selväksi, että kyllä, edelleen, yhä edelleen kannatamme sitä, että hoitajamitoitus lakiin saadaan ja että se saadaan lakiin 0,7:n suuruisena.

Mutta mitä tulee sitten muuhun keskusteluun, niin olen vähän niin kuin hämilläni siitä, että nyt hoetaan sitä tai vedotaan siihen, että näistä vanhustenhuollon ongelmista ei olisi soveliasta puhua, koska se vaikuttaa alan houkuttelevuuteen, että se jollain tavalla ikään kuin heikentäisi imagoa, että me nyt käymme täällä tällaista keskustelua. Kyllä se on, kuulkaa, niin, että hoitoalalle kukaan ei hakeudu tai jätä hakeutumatta tämän keskustelun johdosta. Eivät ihmiset tätä keskustelua itsessään kavahda, päinvastoin: nyt alkaa olla jonkunäköinen toivo siitä, että voitaisiin saada aikaan joku muutos. Alan imagoa ja houkuttelevuutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

heikentää vain ja ainoastaan se, että hoitotyötä ei pysty tekemään tavalla, jonka kokee arvokkaan ja hyvän vanhuuden mukaiseksi. Tämä on se syy, minkä takia alalta ihmiset myöskin pois hakeutuvat. Sitä, mitä he ovat koulutuksessa oppineet, millaista pitäisi olla arvokas vanhuus ja hyvä hoitotyö, he eivät pysty käytännössä toteuttamaan. Resurssit ovat aivan liian vähäiset. Juuri sen takia me tarvitsemme tämän sitovan hoitajamitoituksen lakiin, ja me tarvitsemme sen nyt. Se saa aikaan ikään kuin toivoa siitä, että nyt jotain on muuttumassa ja alalle voi hakeutua ja alalla voi pysyä.

Mitä tulee sitten tähän ikään kuin kuntoisuuteen tai siihen, minkä tasoisia ihmiset siellä ovat, kun hoidetaan: On aivan eri hoitaa muistisairasta kuin vaikka saattohoidossa olevaa. Sen tiedän itse omastakin kokemuksesta. Mutta muistuttaisin nyt siitä, että nykyisessä vanhushpalvelulaissa — olisiko muistaakseni 20 § — puhutaan henkilöstöstä, ja siellä on tämä hoitoisuus jo huomioitu. Sitä varmaan voidaan terävöittää, mutta se on siellä jo. Sen lisäksi tarvitsemme [Puhemies koputtaa] siihen nyt sen mitoituksen.

22.09 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämä hoitajamitoitus olisi SDP:lle todellakin niin tärkeä asia kuin te yritätte, edustaja Salonen, meille nyt uskotella, niin on perin eriskummallista, ettei se ole tässä teidän vaaliohjelmassanne, joka valmistui noin kaksi viikkoa sitten. Se ei ole millään tavalla siellä teidän vaaliohjelmassanne, ja se valmistui kaksi viikkoa sitten, ja vaalit ovat aivan ovella. Tämä kyllä mielestäni antaa aivan perustellusti aiheen kysyä ja pohtia ääneen sitä, mikä teidän todellinen motiivinne tämän välikysymyksen teossa ylipäätään on. Ja mielestäni se on poliittinen opportunisti. Tietenkään tämä hoitajamitoitus ei ole täällä vaaliohjelmassa sen takia, että tätä kohua ei ollut syntynyt vielä silloin, kun teitte tätä vaaliohjelmaa kaksi viikkoa sitten. No, nyt tässä on kohua ollut, ja te käytätte sitä hyväksenne poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. [Kristiina Salonen: Käykääpä katsomassa, edustaja Kopra, kuinka monta puheenvuoroa olen...]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Salonen, puhutaan vasta sen jälkeen, kun puhemies on myöntänyt puheenvuoron. Nyt myönnän teille puheenvuoron, en äsken.

22.10 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Edustaja Kopra, minä suorastaan tulistun siitä, mitä te sanotte. Olen ollut kohta kahdeksan vuotta kansanedustajana. Käykääpäs katsomassa, kuinka monta puheenvuoroa olen käyttänyt vanhustenhuollosta ja sen resursseista. Käykää ihan aidosti katsomassa ja tulkaa sanomaan minulle, että minä käytän täällä puheenvuoroja ollakseni poliittinen opportunisti. Kuinka monta puheenvuoroa te olette itse käyttäneet? Kuinka paljon te olette ajanut tätä asiaa? Kuinka monta puheenvuoroa te olette pitäneet? Kuinka paljon te olette tehnyt tekoja sen eteen? Päinvastoin. Tästä asiasta minä suunnattomasti tulistun. Tiedän tasan tarkkaan, että keskustelua on käyty myöskin puolueen osalta — sen osalta, että me haluamme saada nimenomaan nämä henkilöstömitoitukset. Ja me olemme todenneet sen siellä, että on oltava riittävästi henkilöstöä, ja meidän mielestämme riittävästi ei ole 0,5 vaan se on 0,7 ja se on saatava siihen lakiin. Ja mikäli me olemme seuraavassa hallituksessa, niin tämän eteen tulemme tekemään työtä. Ja sitten voidaan katsoa ja punnita se, mitkä ne teot todellisuudessa ovat. Mutta minua todella suututtaa tämä asia, [Puhemies koputtaa] koska tiedän tasan tarkkaan, mitä itse olen tehnyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

22.11 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totean vain ihan lyhyesti tähän sen, että kun vaaliohjelmassanne käytätte termiä ”riittävästi”, niin siitä me kyllä kokoomuksessa olemme ihan samaa mieltä. Ehkä tässä on yhteinen polku vielä: vanhustenhoidossa on oltava riittävästi resursseja.

22.11 **Matti Semi vas:** Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron siksi, kun unohtui yksi tärkeä asia tuohon vanhuspalveluun liittyen, nimenomaan tällainen vanhusten oikeusturva-asia. Etenkin kotipalvelun puolelta tämä tulee näkyviin aika paljon. Se, kun hoitajia on liian vähän, ja ne käyntikerrat ovat vain sitä, että jaetaan lääkkeitä ja jotakin muuta pientä tehdään mennessä, se hoitoaika ei jää kovin pitkäksi. Kuitenkin näille kaikille hoidettaville on tehty hoitosuunnitelma, minkä mukaisesti heitä pitäisi hoitaa ja toteuttaa se hoitohomma kokonaisuudessaan, ja siitä palvelusta he vielä maksavat, nämä vanhukset tai heidän omaiset, ja joku ottaa maksun siitä hommasta. Ja kun rupeaa miettimään sitä, että kun ei kerkiäkään olemaan tarpeeksi kauan siellä paikan päällä ja hoitamaan niitä tehtäviä, niin mikä on tämän hoidettavan kuluttajasuoja? Hän maksaa kuitenkin täyden maksun siitä palvelusta, mutta ei saa sitä kuitenkaan. Ja minusta on huomioitava tällainenkin asia tätä vanhuspalvelua kehitettäessä, jotta nämä vanhukset saavat vastineen sille maksulle, mikä hoitosuunnitelman mukaisesti on annettu, että siihen pitää varata riittävästi aikaa ja riittävästi resursseja.

22.13 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Se on todellakin niin, että kun laitospaikkoja on vähennetty, niin laitoshoidossa olevien 80 vuotta täyttäneiden osuus on puollittunut vuodesta 2014, eli meillä on todellakin kotihoidossa myös iso ongelma. Sieltä puuttuu hoitavia käsiä, mutta siellä on entistä huonokuntoisempia ihmisiä.

Edustaja Kopra, on tietysti ymmärrettävää, että teidät on laitettu tänne surman suuhun, niin sanotusti, keskustelemaan tästä vanhustenhoitotilanteesta. Ette ole sote-valiokunnan jäsen, ja siinä mielessä nämä asiat ovat hyvin lähellä meitä, jotka taas olemme sote-valiokunnan jäseniä, jotka olemme työskennelleet siellä alalla ja voimme sanoa, että hoitohenkilöstöä pitää olla riittävästi. Ja minä en näe yhtään huonona enkä pahana asiana sitä, että jos me nyt kuulemme tämän, että haamuhoitajat ovat vallanneet Suomen, kasvottomat pääomasijoittajat hakevat vain tuottoa välittämättä siitä, kenenkä kustannuksella sitä tehdään, ihmisiä hoidetaan huonosti, ihmisiä kaltoinkohdellaan, on tapahtunut potilasvahinkoja, ihmisiä kuolee, niin eikö meidän jokaisen kansalaisvelvollisuus ole polkaista jalkaa ja sanoa, että nyt tämä riittää, minä teen lakialoitteen, me teemme lakialoitteen, me ryhdymme vaatimaan kovempia toimia.

Olen itse tehnyt ensimmäisen lakialoitteen tästä asiasta vuonna 2014 eli silloin, kun tulin ensimmäiselle eduskuntakaudelle. Ja aivan kuten edustaja Salonen tuossa kertoi, hän on tehnyt lukuisia erilaisia valtiopäivätoimia, pitänyt puheenvuoroja, kuten myös itse. Niitä on valtava määrä. Niitä on joka asiasta. Enää ei tarvitse yhden yhtä välttämättä tehdä, kun on kaiken käynyt jo läpi ja tiennyt, mikä se vanhustenhoidon tilanne on, koska on sen äänenä täällä. Ja hoitaja ei ikinä unohda sitä, kenen ääni hän on. Hoitajan tehtävänä on aina laittaa laastari ja yrittää auttaa ja lievittää ja parantaa tätä maailmaa, koska se on se vala, minkä me olemme myös vannoneet, kun me valmistuimme.

Ja siinä mielessä minä paheksun itsekin sitä keskustelua, että sanotaan, että täällä kerätään poliittisia irtopisteitä. Niin, tämä on poliittinen maailma, mutta kuten äsken puheenvuorossani sanoin, eduskuntaa vaivaa empatiavaje. Koko Suomea vaivaa empatiavaje. Ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

se, että kaikki asiat ovat sitä, millainen pelipaita sinulla on päällä, ja sen varjossa tehdään suuria, mittavia päätöksiä, jos sinulla sattuu olemaan sitten eri puolueen pelipaita päällä. Minä näkisin, että jokainen meistä vanhenee, jokainen tarvitsee jossakin vaiheessa apua. Ja uskokaa tai älkää, elämä on äärettömän lyhyt. Kaikki eivät kaadu saappaat jalassa, vaan tarvitsemme sitä loppuajan hoivaa.

Ja vielä saattohoidosta. Olen siitäkin tehnyt lakialoitteen. Meillä ei ole minkäänlaista lainsäädäntöä saattohoitoon, ja pidän äärettömän tärkeänä — olen kokemusasiantuntija, sieltä se näkemys kumpuaa — että sillä hetkellä, kun on saattohoidon tilanteita, pitää olla ylimääräistä henkilöstöä, pitää olla sijaishenkilöstöpoolia, niin kuin meillä hoitoalalla sanotaan, auttamassa silloin. Me olemme ihmisten asialla huolimatta siitä, mikä pelipaita on päällä.

22.16 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen puhui erittäin hyvin. Poliittisten irtopisteiden keräily voisi ehkä sellaisessa tilanteessa tuntua oikealta, kun olisi havahtunut tähän tilanteeseen juuri nyt. Olen itse, kuten jo aikaisemmassa puheenvuorosakin kerroin, tehnyt lukuisia ilmoituksia eri tahoille, valvontaviranomaisille, kun olen saanut yhteydenottoja vakavista puutteista vanhustenhuollossa. Muun muassa on ilmoitettu, että säästötoimenpiteinä on vaikka viety vanhuksilta jälkiruuat, koska on katsottu, että niistä saadaan säästöä aikaiseksi. Viriketoiminta on täysin lakkautettu ja on sanottu, että joku saa ottaa viriketoiminnan hoitaakseen. On myöskin peitelty vakavia ongelmia, joita yksiköissä on ollut. Olen itse pyrkinyt omalla toiminnallani tuomaan nämä tietoon myöskin valvontaviranomaisille ja pyrkinyt siihen, että ikään kuin sitäkin kautta tämä todellisuus tulisi julki ja saisimme tähän stopin. Eli nämä asiat eivät todellakaan ole tulleet yllätyksenä tai nyt tässä hetkessä, päinvastoin olen kantanut tästä huolta pitkään. Kyllä tämä on ollut ja on edelleenkin taakkana tuolla hartioilla, enkä usko, että se nyt vielä tähänkään päättyy. Ihan varmasti tästä vielä käymme keskustelua.

Kotihoidon tilanne on aivan oma asiansa erilleen. Siellä myöskin odottaa ja on jo sellaisia epäkohtia, jotka vaativat ratkaisua nopeasti, koska kotihoidossa on niin paljon asiakkaita, jotka eivät sinne kuulu ja jotka kaipaisivat toisenlaista hoivapaikkaa, ja se tilanne kyllä myöskin riistäytyy käsistä.

No, puhutaan sitten muutama sana vielä sote-uudistuksesta, koska sekin on noussut tässä ikään kuin ratkaisuna, että sote-uudistus on nyt sitten jotain sellaista, joka ratkaisee nämä nykyisen järjestelmän ongelmat, joista tämäkin nyt sitten on esimerkkinä. On sanottu, että sote-uudistuksessa valinnanvapaus tuo sen, että sitten voi vain vaihtaa paikkaa, jos palvelu ei jossain paikassa ikään kuin toimi. Puhutaan vähän niin kuin senkaltaisista palveluista kuten vaikka ravintola, että jos tänään saan ravintolassa huonoa palvelua, niin minun on aika helppo huomenna mennä toiseen paikkaan ja olla käyttämättä sitä. Mutta kun tässä ei puhuta senkaltaisesta palvelusta. Nämä ihmiset muuttavat sinne tauluineen, kimp-suineen ja kampsuineen, ja omaiset laittavat ja antavat oman panoksensa siihen, että nämä ihmiset saadaan muutettua sinne yksikköön. Sen jälkeen kestää aikaa, että he totuttautuvat uusiin ihmisiin ympärillään, uuteen kotiin. Ei sieltä niin helposti vain lähdetä pois ja tode-ta, että ”tänään kun palvelu on huonoa, niin menenpäs johonkin uuteen paikkaan ja sitten ehkä taas vaihdan [Puhemies koputtaa] seuraavaan paikkaan.”

22.19 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellisessä puheenvuorossa just hyvin todettiin tämän nykyisen tilanteen ongelma, eli kun se hoitopaikka tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

lee valituksi tai osoitetaan vanhukselle, niin sieltä ei todellakaan pääse tällä hetkellä pois. Siinä on vain toivottava, että se hoitopaikka on hyvä. Mutta jos sattuu näin, että saa huonon hoitopaikan, missä saa huonoa hoitoa, niin ei sieltäkään pääse tänä päivänä pois. Siellä on oltava niin kauan kuin se järjestelmä, nykyjärjestelmä, tuottaa uuden ja paremman paikan, ja me kaikki tiedämme, että se on kyllä äärimmäisen vaikeaa, on se sitten yksityinen tai julkinen paikka, ja kyllä se kohtalo on sitten kokea sitä huonoa hoitoa. Valitettavasti tämä on tämän nykyjärjestelmän ongelma. Siinä mielessä tämä sote-uudistus minun mielestäni antaa enemmän valinnan mahdollisuutta ja näitä pystytään vaihtamaan.

Mutta tähän toiseen keskusteluun, mitä edustaja Kopra tuossa asiallisesti nosti, niin minun mielestäni on tärkeää täällä eduskunnassa käydä keskustelua. Hyvä, että vanhusten hoidosta käydään keskustelua, mutta myös siitä, miten mennään kohti vaaleja, kun puolueet nyt sitten lupailevat vaaleihin.

Tämä on aika ristiriitainen minunkin mielestäni, että demareitten vaaliohjelmassa ei näy tätä 0,7:n mitoitusta, mutta nyt täällä pikaista lainsäädäntöä edellytetään, että tämä on nyt helppo homma järjestää ja näin. Onhan tämä ristiriitaista, kun näihin vaaliohjelmiin on kuitenkin tapana vedota. Ainakin nyt, kun ollaan tässä neljä vuotta salissa kuunneltu, jatkuvasti oppositiolta kuulee hallitukselle sitä kysymystä, että miksi esimerkiksi opiskelijoitien asioista on leikattu, kun luvattiin, että niistä ei leikata. Vaaliohjelmassa luvattiin, ettei leikata, nyt syytetään. Nythän tässä varmaan käy niin, että jos demarit ovat hallituksessa, niin sitä 0,7:ää ihmetellään. Sitten jos ette tule olemaan siellä hallituksessa, mikä sekin on mahdollista, niin taas ihmetellään sitä 0,7:ää, että missä se on. Mutta kun se ei ole teidän vaaliohjelmassa, niin ei se ole uskottava tavoite. On kovin tietysti ihmeellistä, että teidän puolueenne varapuheenjohtaja kotikaupungissaan äänestää 0,7:ää vastaan.

22.21 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Hyvä oli, että tästä vanhustenhoidosta keskustellaan, ja edellisen edustajan puheenvuoro oli siinä mielessä hyvä, että todetaan, että tämä on tärkeä aihe.

Tein siis itse 2014 lakialoitteen hoitajamitoituksen kirjaamisesta lakiin, ja siinä mielessä oma omatunto on puhdas. Kahdeksan vuotta eduskunnassa, ei päivääkään, ettei joku vanhustenhoitoon liittyvä tema olisi ollut työpöydälläni. Niitä on todella ollut, ja niitä olen vienyt eteenpäin, ja siinä mielessä on todella hyvä olo, kun on tiennyt, mitä siellä tapahtuu, on tiennyt sen, ja aina vain on miettinyt täällä, puhuuko sitä kuuroille korville vai tyhjiille seinille, missä todellisuudessa tämä eduskunta elää.

Arvoisa puhemies! Yleensä, jos on laajan, suuren keskustelun jälkeen vaikka tv:ssä tai radiossa, niin pyytää, saako lähettää terveisiä. Ja kysynkin nyt, arvoisa puhemies: saanko lähettää terveisiä? Tiedän nimittäin, että monessa, monessa hoivapaikassa tällä hetkellä yöhoitaja on ottanut paikkansa, ensimmäinen iltakierto on tehty, kello lähentelee puolta yhtätoista. Kymmenen Uutiset on potilashuoneessa katsottu, telkkareita ruvetaan laittamaan kiinni. Ehkä vanhukset, asiakkaat käyvät vielä vessassa, yöhoitaja auttaa heidät vessaan, antaa ehkä unilääkkeen, antaa ehkäpä vielä iltapalaksi voileivän, lasillisen maitoa tai teetä ja juttelee hieman. Sitten voi olla myös niitä ikäviä tilanteita, että on tulossa yö, jolloin edessä on saattohoitoa. Yöhoitaja istuu jo siellä vuoteen vierellä, pitää ehkäpä kädestä, hoitaa potilaan suuta, kostuttaa, pyyhkii hikeä otsalta, miettii, millä lääkityksellä lähettään menemään yötä kohti, ja kenet hän voi hälyttää, jos tapahtuu jotakin, onko mahdollisesti lääkäri, onko mahdollisesti takapäivystäjä — suuria kysymyksiä — ja samalla jossain siellä osastolla yksin valvoen hän miettii, kuinka hän huomaa, jos naapurihuoneessa soi yö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

hälytyskello ja hänen pitää mennä sinne vastaamaan. Paljon, paljon asioita, joita yöhoitajalla on edessään. Ja minä, 14 vuotta yötyötä tehneenä — 7 yötä työtä, 7 päivää vapaata, 11 tunnin öitä — tunnistan ja tiedän, millainen se alkava yö on. Se voi olla myös aika mukava, jos käy niin, että huomenaamuna loppuu viikon valvomisputki ja pääsee taas vapaaviikolle, tai sitten se voi olla se ensimmäinen yö siitä valvontaviikosta. Näinhän se tahtoo mennä. Ja siinä putkessa ollaan — vuosikausia kaikki joulut töissä ja uusivuosi vapaata, tai päinvastoin, koska yöhoitajalla on se oma säännöllinen rytmi. Eli lähetän terveisiä kaikille yöhoitajille Suomessa. Ehkä kuuntelette tätä. Toivon, että jaksatte hyvin ja olette aamulla siellä vastaanottamassa niitä aamuihmisiä, ettei tarvitse jäädä aamuvuoroon.

22.24 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä vielä pitää kysyä: Mistä syntyy se epäluottamus teille, että te ette voi uskoa sanaani? Mikä sen epäluottamuksen on aiheuttanut? Jos täällä teille sanon ja kerron, että kyllä, meidän vaaliohjelmassamme puhutaan riittävästä henkilöstöstä ja se tarkoittaa meille sitä, että me saamme 0,7:n hoitajamitoituksen lakiin, miksi te ette voi luottaa sanaani? Eikö olisi rehellisempää todeta myöskin esimerkiksi vaikka kokoomuksen osalta, että me emme tosiasiallisesti tiedä, mitä te ajatte. En viittaa teidän vaaliohjelmianne vaan ihan pelkästään tämän päivän keskusteluun. Rehellistä olisi sanoa vaikka, että me emme kannata 0,7:ää ja katsomme, että riittävä mitoitus on vaikka 0,4 tai 0,5. Minusta se olisi luotettavaa, rehellistä puhetta, ja sellaista puhetta toivon, aitoa keskustelua täällä. En syyttelyä, jossa on jonkunnäköinen ketunhantä kainalossa.

Vielä nostaisin sote-uudistuksesta esille — kun jäi vähän kesken — sen, että kyllä voisi ajatella niin, että valinnanvapauden myötä olisi ikään kuin helppoa vaihtaa sitä paikkaa sitten sellaisissa tilanteissa, kun ei olla tyytyväisiä paikan hoivaan, mutta yritin kertoa — ja vähän jäi kesken se, mitä yritin kertoa — että henkinen kynnys vaihtaa asuinpaikkaa on valtavan korkea. Se ei ole samanlainen kynnys kuin vaikka vaihtaa ravintolaa, kun saa siellä huonoa palvelua. Ihminen on tullut ehkä pitkän kotona-asumisjakson jälkeen, on voitu odottaa pitkään, että sieltä kodista edes päästään ympärivuorokautiseen hoivaan, ja se on omaisillekin ollut suuri helpotus, että nyt vihdoinkin se paikka on saatu, ja on todella korkea kynnys siinä kohtaa sanoa, että nyt lähdetäänkin vaihtamaan paikkaa. Usein nämä vanhukset, jotka joutuvat pois kodistaan vieraaseen ympäristöön, reagoivat monin tavoin. Heillä on monenlaista oireilua siellä, ja taas uusi siirtymä voisi olla heille heidän hyvinvointiaan vahingoittava asia. Se on siis valtavan korkea kynnys vaihtaa sitä palvelua. Siksi on väärin antaa tällaisia helppoja lupauksia siitä, että no sitten voi vaihtaa paikkaa. Se ei muuten ole. Siitä huolimatta, että olisi mahdollista sen paikan vaihtaminen, kynnys on korkea. Kodin vaihtamisessa kynnys on aina korkea. Siksi meidän pitää huolehtia siitä, että nämä yksiköt ovat sellaisia, että niissä laatu on kohdallaan ja asiat ovat kunnossa, jotta ihmisen ei tarvitse vaihtaa sitten kun hän vihdoinkin ja viimein sinne yksikköön pääsee.

22.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin kiittää sekä edustaja Juvosta että edustaja Salosta asiantuntevista puheenvuoroista ja myös siitä työstä, mitä he ovat kyllä tehneet ja tekevät päivittäin sen eteen, että vanhustenhoidon tilanne paranisi.

Me olemme käyneet tänään tosi tärkeän keskustelun, ja todella toivon, että tämä keskustelu johtaa siihen, että me vihdoinkin pääsemme myös sanoista tekoihin. Katselin tuossa nyt kun vaalit lähestyvät, edellisten vaalien omaa esitettäni, kun mietin, mitä tällä kertaa nostan siihen, ja sinnekin olin nostanut sen, että riittävät resurssit vanhustenhoitoon, niin ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2018 vp

tipalveluun, laitoshoidon kuin muihin palveluihin. Tämä on asia, mistä me olemme puhuneet pitkään. Tämä on asia, mistä me kaikki tiedämme, että sinne tarvitaan lisää resursseja. Meidän vanhukset valitettavasti eivät tänä päivänä saa riittävää hoitoa, ainakaan eivät kaikkialla. Siinä on paljon puutteita. Sen takia tämä keskustelu on ollut niin tärkeä, ja sen takia toivon, että tämä keskustelu muuttuu teoiksi. Nyt vaalit tulevat. Seuraavan hallituksen viimeistään tulee korjata tämä tilanne, jos tämä hallitus ei siihen ehdi.

Olen ilahtunut siitä, että tässä salissa on kuitenkin aika suuri yhteisymmärrys siitä, että vanhustenhoidon asiat täytyy saada kuntoon, ja meillä on yhteinen näkemys siitä, että se vaatii lisää resursseja, ja koen, että tässä on tänään aika laajasti jaettu arvot myös siitä, että tämä on se paikka, mihin niitä resursseja pitää laittaa. En voi kuin toivoa, että tämä kantaa myös vaalien yli siihen, kun pitää tehdä niitä konkreettisia päätöksiä. Kyllä se niin on, että hoitajamitoitus on yksi semmoinen selkeä perälauta, joka sinne lakiin tarvittaisiin, jotta me voimme varmistaa sen, että sitä hoitohenkilökuntaa on riittävästi ja hoitajilla on aikaa vanhuksille.

Tosiaan toivon, että kaikki muistelevat tämän päivän keskustelua sitten siinä vaiheessa kun niitä päätöksiä pitää tehdä ja niitä rahoja jakaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.